

THE
KASHI-SANSKRIT-SERIES

(HARIDAS SANSKRIT GRANTHAMĀLĀ)

NO. 68.

(Lexicography Section, No. 2)

The
Anekārtha Sangraha

Of

ĀCHĀRYA HEMA CHANDRA

Edited

With an Alphabetical Index Prepared by

CHANĀNANDA PĀNDEYA AND JANĀRDANA JOSHI

By

Gagannāth Sastri Hoshing Sāhityopādhyāya

PRINTED, PUBLISHED & SOLD BY

JAI KRISHNADAS-HARIDAS GUPTA,

The Chowkhamba Sanskrit Series Office, Vidya Vilas Press,

North of Gopalmandir, Benares City

1929.

Registered according to Act XXV. of 1867.

(All Rights Reserved by the Publisher.)

Printed-Published & sold by
JAI KRISHNADAS-HARIDAS GUPTA,
The Chowkhamba Sanskrit Series Office,
VIDYA VILAS PRESS,
North of Gopal Mandir,
BENARES CITY.

*Printed by Jai Krishna Das Gupta
at the Vidya Vilas Press, Benares,*

Agents

1 Otto Harrassowitz, Leipzig
GERMANY

2 Arthur Probstham,
Oriental & Foreign Bookseller,
London

3 The Oriental Book-supplying Agency,
POONA.

हरिदास संस्कृत ग्रन्थमाला समाख्य^४
काशीसंस्कृतसीरिजपुस्तकमालायाः

६८

कोशविभागे(२)द्वितीयं पुष्पम् ।

अनेकार्थसङ्ग्रहो नाम कोशः

आचार्यश्रीहिमचन्द्रेण विरचितः ।

श्रीपण्डित घनानन्दपाण्डेयेन पल्लवग्रामवासिना तथा
श्रीपण्डित जनार्दनज्योतिर्विदा तारादत्तिना
चीनाखनीवासिना च कूर्माचलपर्वतीयाभ्याम्
सद्वृत्त्य संशोध्याऽकारादिसूच्या संवेष्ट्य मुद्रणायाऽर्पितः ।

श्रीमता पण्डितजगन्नाथशास्त्रिहोशिङ्गमहोदयेन
साहित्योपाध्यायेन सम्पादितः ।

प्रकाशकः—

जयकृष्णदास—हरिदासगुप्तः—

चौखम्बा संस्कृत सीरिज आफिस, विद्याविलास प्रेस,
गोपालमंदिर के उत्तरफाटक, बनारस सिटी ।

१९८५

राजशासनानुसारेण सर्वेऽधिकाराः प्रकाशकेन स्वायत्तीकृताः ।

इस कार्यालय द्वारा इस सूचीपत्र के अलावा ४ संस्कृत ग्रन्थमालायें तथा "चौखम्बासंस्कृतसीरिज" "काशीसंस्कृतसीरिज" "बनारससंस्कृतसीरिज" तथा "हरिदाससंस्कृतसीरिज" ग्रन्थमालायें भी निकलती हैं, सूचीपत्र पृथक् मंगवाकर देखने की कृपा करें। इन सब सूचीपत्रों में छपे ग्रन्थों के अलावा भारतवर्ष के सभी प्रकाशकों के प्रकाशित ग्रन्थ भी विक्रयार्थ प्रस्तुत रहते हैं, इसके अलावा इस प्रेस द्वारा सर्व प्रकार की संस्कृत, हिन्दी, अंग्रेजी की सुन्दर छपाई होती है, परीक्षा प्रार्थनीय है।

पत्रादि प्रेषणस्थानम्—

जयकृष्णदास हरिदास गुप्तः—

चौखम्बासंस्कृतसीरिज आफिस, विद्याविलासप्रेस,
गोपालमन्दिर के उत्तर फाटक, बनारस सिटी।

॥ श्रीः ॥ भूमिका ।

अथैव मुद्रापयित्वा प्राकाश्यं नायते श्रीहिमचन्द्रार्यविनिर्मितः अनेकार्थसङ्ग्रहो नाम कोशः । अस्मिन् किल २००० द्विसहस्रमिताः श्लोकाः सन्ति । एकद्वित्रिचतुःपञ्च-
'षट्स्वराणामेनेकार्थानां शब्दानां सङ्ग्रहेण काण्डनाम्ना षोढा विभक्तोऽयं ग्रन्थः । अन्ते च
तेनैव क्रमेण 'अव्यय'वर्गोऽपि सङ्गृहीतोऽस्ति । तत्राप्याधुनिकानामिवाऽकारादिक्रमेण
'शब्दसङ्ग्रहणं रचयित्रा सौकर्याय विहितम् । एतस्य निर्माणात्प्रागेवाऽमुना एकार्थ-
'शब्दसङ्ग्रहात्मकः कोशो निर्मित एवाऽऽसीदिति ग्रन्थारम्भे "ध्यात्वाऽर्हतः कृतैकार्थशब्द-
सन्दोहसङ्ग्रहः" इत्याद्युपन्यासेनाऽवगन्तुं शक्यते । शब्देष्वादावकारादिरन्ते च कका-
रादि पूर्वमुद्देश्यवचनमनन्तरं च तदर्थप्रकाशनमिति क्रमः सर्वत्राऽत्र पुस्तके जाग-
र्ताति तथैव प्रतिज्ञाऽप्यस्य । मुद्रितस्य प्रकृतग्रन्थस्यैतत्कृता टीकापि 'अनेकार्थकैरवा-
करकौमुदी'नाम्ना विद्यते । यदिष्ये इदमपि कथ्यते यत् सा टीका तच्छिष्येण महेन्द्रेण*
विरच्य तच्चाम्नैव प्रतिष्ठापिता ।

साम्प्रतं संस्कृतवाण्यां क्रियन्तः के च कोशाः समुपलभ्यन्त इत्येतं विषयं 'गायक-
चाड-ओरियटल-सिरीज-नामकग्रन्थमालायाः' ४२ सख्यायां मुद्रितस्य साहित्याचार्य
एम् ए. इत्याद्युपाधिधारिणि पण्डितप्रकाण्डैः पाण्डेयश्रीरामावतारशर्मभिः सम्पादितस्य
केशवकृतकल्पद्रुमकोशस्य राजकीयाऽऽङ्गलभाषानिवद्धात् कोशपरिचायकात् प्रास्ताविका-
दुपादेयत विद्वद्भिराङ्ग इति तत्र मौनमेव समालम्ब्यते । परं ग्रन्थकर्तृविषये किञ्चिदुपन्य-
सनमप्रासङ्गिकं न स्यादित्यवस्तात् प्रदर्श्यते—

यद्यपि 'प्रभावकचरिता'दिग्रन्थेषु तत्र तत्रोपलभ्यते प्रकृतग्रन्थकर्तृजीवनचरित-
विषये वर्णनं, तथापि यत्किञ्चिदितस्तत् प्राप्तमेवाऽस्माभिश्चल्लिख्यते । आचार्यश्रीहिमचन्द्र-
स्तु जैन आसीदित्यत्र तु न केषामपि विप्रतिपत्तिः । एष हि जयसिंहकुमारपालाभिषयो-
र्नृपयोराश्रये निवसति स्मेति स्थितिकालोऽस्य ११४५-१२३२ वैक्रमीयद्वादशशताब्दि-
मध्यकालात् त्रयोदशशताब्दीपूर्वार्धभाग यावत् प्रायो निर्णायते मर्मस्पृग्भिरितिहासज्ञैः ।
“कलिकालसर्वज्ञ” इति नामान्तरमप्यस्य ग्रथितमेवाऽऽसीत् । एतदुपज्ञेयं ग्रन्थे-
ष्वद्यावधि ज्ञाता ग्रन्थास्त्विमे—१ अभिधानचिन्तामणिः सङ्घातः, २ अनेकार्थसङ्ग्रह-
सङ्घातिः, ३ निघण्टुशेषः, ४ सङ्घटिका देशीनाममालेति चत्वारः कोशग्रन्थाः । अन्ये च
५ काव्यानुशासनम्, ६ अलङ्कारचूडामणिः, ७ छन्दोऽनुशासनं, ८ द्वाधायं काव्यं,
९ धातुपाठः सङ्घातिः, १० धातुपारायणं सङ्घातिः, ११ धातुमाला, १२ नाममाला,
१३ नाममालाशेषः, १४ सङ्घातिः प्रमाणमीमांसा, १५ बलाबलसूत्रवृहद्वृत्तिः १६ बाल-
भाषाव्याकरणसूत्रवृत्तिः, १७ उणादिसूत्रवृत्तिः, १८ लिङ्गानुशासनं सङ्घातिः, १९ शब्दानु-
शासनं सङ्घातिः २० योगसूत्रम्, २१ विभ्रमसूत्रम्, २२ त्रिपष्टिशालाकापुरुषचरित्रं
सपरिशिष्टपर्व २३ शेषसङ्ग्रहः, २४ सारोद्धारश्चाते ।

एतत्सम्बन्धिन्मन्मन् काश्चन कथा अपि प्रसिद्धाः । तत्रत्यैर्वैकेयम्—कदाचिद् ज्ञ कुमार-

*श्रीहिमसूरिशिष्येण श्रीमन्महेन्द्रसूरिणा ।

भक्तिनिष्ठेन टीकेयं तच्चाम्नैव प्रतिष्ठिता ॥

पालस्य पुरस्तात् केनचित् वार्ताप्रसङ्गेणाऽगादि यत् श्वेताम्बरजैना प्रत्यक्षमपि देवं सवि-
तारं नाऽभ्युपयन्तीति । तदा हेमचन्द्र उदतरयत्—आ. कथं नाऽभ्युपयन्ति । यत्—‘अधाम
धामधामैव वयमेव हृदि स्थितम् । यस्याऽस्तव्यसने प्राप्ते त्यजामो भोजनोदके’ ॥ इति ।

एकदा देवपूजकैरुपेत्य समुद्रोपकण्ठं वर्तमानस्य सोमनाथमहादेव—शिवालयस्य पुनरुद्धा-
राय प्रार्थितं, राज्ञाऽपि समाज्ञप्तम् । ततः कमशस्तत्र सप्तपदिते विघ्ने तन्निवारणाय हेमचन्द्र-
प्रदर्शितदिशैव व्रतमनुष्ठाय समवसिते मन्दिरजीर्णोद्धारकर्मणि सहैवाऽमुना हेमचन्द्रेण तत्र
राज्ञाऽगम्यत समान्वृतं च स शिव । तदवसरे कविनाऽमुनेत्यं तस्य स्तुतिरपि गीता । यथा—

भववीजाङ्कुरजनना रागाद्या क्षयमुपागता यस्य ।

ब्रह्मा वा विष्णुर्वा हरो वा जिने वा नमस्तस्मै ॥ १ ॥

यत्र तत्र समये यथा तथा योऽसि सोऽस्यमिषया यया तथा ।

धीतदोषकलुष स भेद्भवानेक एव मगवधमोऽस्तु ते ॥ २ ॥

त्रैलोक्यं सकलं त्रिकालविषय सालोक्यमलोकितं

साक्षाद्येन यथा स्वयं करतले रेखात्रय साङ्गुलि ।

रागद्वेषभयामयान्तकजराळोलत्वलोभादयो

नालं यत्पदलङ्घनाय स महादेवो मया बन्धते ॥ ३ ॥

यो विश्व वेद वेद्य जननजलनिधेर्भङ्गिन पारदृशवा

पौर्वापर्याविरुद्धं वचनमनुपमं निष्कलङ्कं यदोयम् ।

तं वन्दे साधुबन्धं सकलगुणनिधिं ध्वस्तदोषद्विषन्त

बुद्धं वा वर्धमानं शतदलनिलय केशव वा शिव वा ॥ ४ ॥ इति

एवमेव बह्व्य आख्यायिका एतत्सम्बन्धेनोपस्थापयितुं शक्यन्ते, परमत्र तदप-
हायाऽखिल मुख्योऽपि प्रादर्शितः ।

एतत्पुस्तकं संशोध्य प्रकाशनायाऽहं श्रीमता जयकृष्णदासमहोदयेनाऽभ्यर्थितः । श्री-
मज्जनार्दनज्योतिर्विद्भिरेव मुद्रणार्हं विधाय पुस्तकं प्रहितमासीत् । एतस्य पुस्तकस्य
प्रकाशनविषये विद्याभूषणश्रीकृष्णज्योतिर्विद् बी ए एल्. एल्. बी, श्रीपद्मादत्तपाण्डेय
एम्. ए., श्रीभैरवदत्तपाण्डेयो वैदिकः, श्रीघनानन्दपाण्डेय कूर्माचलीयः, तारादत्ति-
श्रीजनार्दनज्योतिर्विद्, चौखम्बासंस्कृतपुस्तकमालाध्यक्षः श्रेष्ठिश्रीजयकृष्णदासमहोदय-
श्चेत्येते धन्यवादाः ।

साक्षात् पुस्तकादिसाहाय्यदानेन ये महामागा मामुपकृतवन्तस्ते माननीया श्री-
गोपीनाथकविराज एम्. ए. (प्रिसिपल् गवर्नमेंट संस्कृत कालेज काशी) महोदया, सतीर्थ्याः-
श्रीबटुकनाथशर्माण एम्. ए. साहित्याचार्या हिन्दूविश्वाद्यालये संस्कृताध्यापका-
तथा ज्योतिर्विदो मान्याः श्रीश्रीनाथशास्त्रिवेतालमहोदया अपि कथमिव न स्मृतिमेष्यन्ती-
ति तेषां स्मृत्या, येषां श्रीमतां पूज्यपादानां गुरुवर्याणां कृपाकटाक्षकाणिकालाभेन
किमपि कर्तुं प्रभवामस्तां सनमन सम्पूज्य विरम्यते इत्यापल्लवितादस्मादिति शिवम् ।

वाराणसी

दत्तजयन्ती सं० १९८५

{ विदुषां सैमहाजनम्—
जगन्नाथशास्त्री होशिङ्गः

उपोद्घातः ।

श्री अनेकार्थ-सङ्ग्रहो नाम कोशः श्रीमता हेमचन्द्रेण प्रतिभाशालिना कवीश्वरेण
निरमायि । बहवोऽन्ये च ग्रन्थास्तेन महामागेन लिखितास्तपु न खलु सर्वे प्रचलितास्तथा-
पि काव्यानुशासनं लिङ्गानुशासनं शब्दानुशासनं छन्दोऽनुशासनं वादानुशासनं योग-
शास्त्रम् इत्येते चान्येऽपि कतिचिन्निबन्धा लोके विद्वद्भिराहता प्रचारमलमन्त । सार्द्धत्रय-
कोटि-मित-श्लोकरचनात्मिकाऽभूच्छ्रीमतो हेमचन्द्रकवेर्लेखमालेति प्रसिद्धिस्तु महदाश्चर्य-
मुत्पादयत्येव । नायमतिप्राचीनः कविर्न चास्य जीवनचरितं दुर्ज्ञेयम् । यतः कवि-
रयं जैनधर्मावलम्बी बभूव । श्रीवैक्रमोयेऽब्दे ११४५ भूतवेदेशमिति महाकार्तिक्यां पौर्ण-
मास्यामजायत । पञ्चाशातिवर्षमितमभूदस्य जीवनं, तच्च सकलं कविजीवनं प्रभावकचरिता-
दिग्रन्थेषु पूर्णतयापलभ्यते नातः पिष्टपेषणं विधीयते । गुर्जरदेशीयस्य राज्ञः श्रीमतः
कुमारपालस्याऽस्मिन् समासदि कोविदे विशेषोऽनुग्रहः स्नेहः प्रसादश्चाऽभवदिति कवे-
र्ग्रन्थानां प्रचारपरिचायको हेतुरिति बोद्धुं शक्यते । 'कलिकालसर्वज्ञ' इत्यप्यासीदमि-
थानमस्य कवेः ।

वेदानारम्भे समप्रसाहित्यसमुदयस्य रक्षार्थं वित्तकोषानामिव शब्दकोषा-
नामपि रक्षाकरणार्थकमेनेति मया कथञ्चित् महता काठिन्येन विश्वप्रकाश-त्रिकाण्डशेष-
मेदिनी-शाश्वत-मङ्गल-वैजयन्ती-हारावल्यामिथानचिन्तामणिप्रभृतीनां कोषाणां सङ्ग्रहः
कृतः । दुष्प्रापग्रन्थानां पुनरुद्धारं सहायकानां धन्यवादं क्रियते । अनेकार्थसङ्ग्रह-
सम्प्रति लोके प्रचारशैथिल्येन अकालमृत्ययमुपयातीत्यहमस्य रक्षणे परिकरं वञ्चामि स्म ।
एकं हस्तलिखितं प्राचीनं जीर्णप्रायं पुस्तकमधिगत्य मया श्रीमनो हेमचन्द्रकवेर्गुणगौरवेण
प्रचोदितेन तस्य सर्वेषां ग्रन्थानामुद्धरणे यत्नः कृतः । प्रथमं तावदनेकार्थसङ्ग्रहस्य द्वि-
स्वरदान्तमात्रपाठं सम्प्राप्याऽहमितस्ततः पत्रप्रेषणादिषु बहु व्ययमङ्गीकृत्य प्रोफेसरथियोडोर
जाचारीति नाम्ना जर्मनदेशीयने विदुषा सम्पादितं पुस्तकं क्रीतवान्, किन्तु तत्पुस्तकं च
प्रायशोऽपूर्णं बहुषु स्थलेषु न्यूनाशुद्धपाठसवलितमासीत् । अत एव यतस्ततः पाठसंशो-
धनं कृत्वा अन्येभ्यः कोशेभ्यश्चोद्धृत्य विविधासु काव्यादिटीकासु धृतानि च कोशप्रमाणाणि
ततः पाठसंशोधनं स्वीकृत्य च कथञ्चिदिदं भावच्छक्यं सर्वाङ्गपुन्दरीकृतं पुस्तकं विद्वद्भ्यः

समर्पयामि । साम्प्रतं लोके प्रथितोऽमरकोशो वरीवर्ति, किन्तु हेमानेकार्थसङ्ग्रहकोषे शब्दानामाधिक्य वर्तते, अस्य कोषस्य टीकायां तदानीन्तनानां प्राचीनप्रमाणभूतकोशानां वाक्यान्नुद्धृतानि । तेषु च व्याडिनामधेयः कश्चित्कोषोऽपीदानीमस्मामिरन्विष्यते, यदि प्राप्स्यते तदा सोऽप्युद्धरिष्यते ।

कार्येऽस्मिन् सहायकेषु प्राधान्येन श्रीमान् श्रीकृष्णज्योतिर्विद् विद्याभूषण बी. ए. एल्. एल् बीत्युपाधिमान् प्राङ्ग्विवाक सम्प्रति काशीविश्वविद्यालये धर्मशिक्षासम्बन्धि-
व्याख्यातृपदवीमवलम्बमानः, ततः श्रीमान् पण्डित पद्मादत्तपाण्डेयः एम. ए. नयनी-
तालीयहम्फ्रीपाठशालाध्यापकः, तथा श्रीमान् पण्डित भैरवदत्तपाण्डेयो वैदिको नूतनसंस्कृत-
रक्षकर्मपद्धतिसङ्ग्राहकः, ततोऽपि विशेषतरं सम्राट्को जयकृष्णदासमहोदयोऽध्यक्षः—
स्तम्भसंस्कृतमालायाः सन्तः सन्ति मम धन्यवादाहर्हा ।

पदे पदे स्थलितानि सन्त्येव चलतां, विज्ञा कृपयाऽशुद्धस्थलं संशोभ्याऽस्मदुत्साहं
वर्धयन्तु ।

नयनीतालनगरात्
सं० १९८४ माघशुक्ला ५

भवदीयौ—
जनार्दन ज्योतिर्विद् तारादत्तिः
घनानन्द पाण्डेयः कूर्माचलीयश्च

श्रीः ।

आचार्यश्रीहेमचन्द्रनिर्मितः—

अनेकार्थसङ्ग्रहः ।

ध्यात्वाऽहर्तः कृतैकार्थशब्दसन्दोहसङ्ग्रहः ।
एकस्वरादिषट्काण्ड्या कुर्वेऽनेकार्थसङ्ग्रहम् ॥ १ ॥
अकारादिक्रमोऽत्रादौ ककारादिक्रमोऽन्ततः ।
उद्देश्यवचनं पूर्वं पश्चादर्थप्रकाशनम् ॥ २ ॥
यत्रैक एव रूढोऽर्थो यौगिकस्तत्र दृश्यते ।
अनेकस्मिन्स्तु रूढेऽर्थे यौगिकः प्रोच्यते न वा ॥ ३ ॥
पदानां भागतो योऽस्मिन्ननेकार्थः प्रकाशयते ।
प्रदर्शनीयो नैवासौ तस्यानन्त्यप्रसङ्गतः ॥ ४ ॥
को ब्रह्मण्यात्मनि रवौ मयूरेऽग्नौ यमेऽनिले ।
कं शीर्षेऽण्डु सुखे, खं स्वसंविदि व्योमनीन्द्रिये ॥ ५ ॥
शून्ये विन्दौ सुखे, खस्तु सूर्ये, गौरुदके दृशि ।
स्वर्गे दिशि पक्षौ रश्मौ वज्रे भूमाविषौ गिरि ॥ ६ ॥
त्वग् वल्कले चर्मणि च न्यग् निम्ने नीचकात्स्न्ययोः ।
रुक् शोभाकिरणेच्छासु वाग् भारत्यां वचस्यपि ॥ ७ ॥
जो जन्यां जातमात्रे च मृत्युक्षये जनार्दने ।
जूराकाशे सरस्वत्यां पिशाच्यां जवनेऽपि च ॥ ८ ॥
ज्ञः स्याद्विचक्षणे पद्मासने चान्द्रमसायने ।
सा जटायां च राक्षस्यां पतने दुर्भगस्त्रियाम् ॥ ९ ॥

१ नत्वा हरि ।

२ काण्डात् ।

३ क्रमेणादौ ।

४ भङ्ग ।

५ प्रदर्शन्येनैवासौ ।

६ वराहस्यां ।

सद् विद्यमाने सत्ये च प्रशस्ताऽर्चितसाधुषु ।
 यः शुक्रे भग्नौ भाशौ भूस्तु भूमिरिव क्षितौ ॥ १० ॥
 स्थाने च यः पुनः शम्भौ मा लक्ष्म्यां वारणेऽव्ययम् ।
 किं क्षेपनिन्दयोः प्रश्ने वितर्के, ज्या तु मातरि ॥ ११ ॥
 क्षमाभौर्व्यो, शुर्दिने वह्नौ द्यौस्तु स्वर्गे विहायसि ।
 रस्तीक्ष्णे दहने, रास्तु सुवर्णे जलदे धने ॥ १२ ॥
 द्रूः कामरूपिणि स्वर्णे धूर्यान्मुखमारयोः ।
 पूः शरीरे नगर्यां च श्रीर्लक्ष्म्यां सरलद्रुमे ॥ १३ ॥
 वेषोपकरणे वेषरचनायां मतौ गिरि ।
 शोभात्रिवर्गसम्पत्सोः झूः सुवे निर्झरेऽपि च ॥ १४ ॥
 वः पश्चिमदिर्गशि स्याद् वौषम्ये पुनरव्ययम् ।
 स्वः स्वर्गनभसोः स्वो ज्ञात्यात्मनोः स्वं निजे धने ॥ १५ ॥
 दृष्ट्यौ दर्शनेऽध्यक्षे विद् प्रवेशे तृवैश्ययोः ।
 तृद् तृष्णावत्तर्षवच्च भवेद्विष्सापिपासयोः ॥ १६ ॥
 त्विद् शोभायां जिगीषायां व्यवसाये रुचौ गिरि ।
 माः प्रभावे मयूखे च मास्तु मासे निशाकरे ॥ १७ ॥

इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे
 एकस्वरकाण्डः प्रथमः ॥

अर्को द्रुमेदे स्फाटिके ताम्रे सूर्ये विहौजसि ।
 अक्रं दुःखाद्ययोरङ्गौ भूपारूपकलक्ष्मसु ॥ १ ॥
 चित्राजौ नाटकाद्यंशे स्थाने क्रोडेऽन्तिकागसोः ।
 एकोऽन्यः केवलः श्रेष्ठः संख्या, कल्कोऽघविष्टयोः ॥ २ ॥
 दम्भे पापिनि फिट्टे च कङ्को ब्राह्मणलिङ्गिनि ।
 लोहपृष्ठे यमे कर्कः श्वेताश्वे दर्पणे घटे ॥ ३ ॥
 कर्कतनेऽग्नौ राशौ च काकः स्यात्पीठसर्पिणि ।
 द्वीपमानद्रुमेदेषु शिरोऽवसालने द्विके ॥ ४ ॥

काकं काकसमूहे स्याद्रतवन्धे च योपिताम् ।
 काका तु काकजङ्घायां काकोलीकाकनासयोः ॥ ५ ॥
 काकोदुम्बरिकाकाकमाचिकारक्तिकास्वपि ।
 किष्कुः प्रकोष्ठे हस्ते च वितस्तौ कुत्सितेऽपि च ॥ ६ ॥
 कोको वृके चक्रवाके खर्जूरीद्रुमभेकयोः ।
 छेको विदग्धे विश्वस्तमृगनीडजयोरपि ॥ ७ ॥
 टङ्को नीलकपित्थेऽसिकोशे कोपेऽश्मदारणे ।
 मानान्तरे खनित्रे च जङ्घायां टङ्कणेऽपि च ॥ ८ ॥
 तर्को वितर्के काङ्क्षायामूहवर्त्मविशेषयोः ।
 त्रिका कूपस्य नेमौ स्यात् त्रिकं पृष्ठाधरे त्रये ॥ ९ ॥
 तोकं सन्तानसुतयोर्द्विकः स्यात्काककोकयोः ।
 न्यङ्कुर्मृगे मुनौ, नाकः स्वः खे, नाकुस्तु पर्वते ॥ १० ॥
 मुनिवल्मीकयोर्निष्कः कर्पे हेमनि तत्पले ।
 दीनारे साष्टसुवर्णशते वक्षोविभूषणे ॥ ११ ॥
 पङ्कोऽघे कर्दमे, पाकः पचने शिशुदैत्ययोः ।
 वको रक्षोभिदि श्रीदे शिवमल्लीवकोटयोः ॥ १२ ॥
 भूकश्चिच्छर्द्रं काले, भेको मेघमण्डूकभीरुषु ।
 मुष्को मोक्षद्रुमे सङ्घे तस्करे मांसलाऽण्डयोः ॥ १३ ॥
 मूको दैत्याऽत्राग्दीनेषु रङ्कः कृपणमन्दयोः ।
 राका कच्छवां दृष्टरजःकन्यायां सरिदन्तरे ॥ १४ ॥
 पूर्णेन्दुपूर्णिमायां च रेकः शङ्काविरेकयोः ।
 हीनेऽपि, रोकं क्रयणभेदे नावि विले चरे ॥ १५ ॥
 रोकौऽशौ, लङ्का तु शाखा शाकिनी कुलटा पुरी ।
 लोको विश्वे जने, बल्कं शकले त्वचि शल्कवत् ॥ १६ ॥
 वङ्कः पर्याणभागे स्यान्नदीपात्रे च भङ्गुरे ।
 शको देशे राजभेदे शङ्का स्यात्संशये भये ॥ १७ ॥
 शङ्कुः पत्रशिराजाले सङ्ख्याकीलकशम्भुषु ।
 यादोऽस्त्रभेदयोर्मैद् शको द्वीपे नृपे द्रुमे ॥ १८ ॥

शक्तौ हरितके वाऽपि शुको व्यासजकीरयोः ।
 रक्षोऽमात्रे शुक्रं ग्रन्थिपर्णेऽरल्लुगिरीपयोः ॥ १९ ॥
 शुक्रं घट्टादिदातव्ये जामातुश्चापि बन्धके ।
 शूकोऽनुक्रोशकिंशवोः शोके भिषवशुङ्गयोः ॥ २० ॥
 शूका द्वल्लेखे, श्लोकस्तु पद्यबन्धे यशस्यपि ।
 शौकं शुकानां समूहे स्त्रीणां च करणान्तरे ॥ २१ ॥
 शूका बाणोत्पलावाताः स्तोकः स्याच्चातकाऽल्पयोः ।

इति द्विस्वरकान्ताः ।

नखं तु गन्धद्रव्ये स्यान्नखः करजषण्डयोः ॥ २२ ॥
 न्युङ्गः सामविशेषस्य षडोङ्कार्यामतिप्रिये ।
 पुङ्गः स्थान्पङ्गलाचारे शराङ्गस्येनयोरपि ॥ २३ ॥
 मेङ्गा पर्यटने नृत्ये दोलायां वाजिनां गतौ ।
 मुखमुपाये प्रारम्भे श्रेष्ठे निःसरणास्ययोः ॥ २४ ॥
 रेखा स्यादल्पके छन्नन्याभोगोल्लेखयोरपि ।
 लेखो लेख्ये दैवते च लेखा राज्यां लिपावपि ॥ २५ ॥
 वीङ्गा तु शुकशिम्वायां गतिभेदे च नर्तने ।
 शङ्खः कम्बौ निधिभेदे स्यान्नख्यामल्लिकास्थानि ॥ २६ ॥
 शाखा द्वुपांशे वेदांसे मुजे पक्षान्तरेऽन्तिके ।
 शिखाग्रमात्रे चूडायां केकिचूडामधानयोः ॥ २७ ॥
 ज्वालायां लाङ्गलिकायां शिफाशाखाघृणिष्वपि ।
 सखा सहाये मित्रे च सुखं त्रिदिवशर्मणोः ॥ २८ ॥
 सुखा प्रचेतसः पुर्याम्

इति द्विस्वरकान्ता ।

अगः स्यान्नगवत्तरौ ।

शैले सरीसृपे भाना, वङ्गमन्तिकगात्रयोः ॥ २९ ॥
 लपसर्जनभूते स्यादभ्युपायप्रतीकयोः ।
 अङ्गा नीलद्विशेषाः स्युरिङ्गः स्यादिकित्तेऽदृते ॥ ३० ॥
 ज्ञानजङ्गमयोश्चापि खगोऽर्कग्रहपक्षिषु ।

शरे देवेऽपि खड्गोऽसौ खड्गी मृङ्गे च गण्डके ॥ ३१ ॥

गर्गो मुनिविशेषे स्याद्वृषे किञ्चुलुकेऽपि च ।

टङ्गः खनित्रे जङ्घास्योस्त्यागो वर्जनदानयोः ॥ ३२ ॥

तुङ्गः पुंनागनगयोर्बुधे स्यादुन्नतेऽन्यवत् ।

तुङ्गी प्रोक्ता हरिद्रायां वर्वरायामपीष्यते ॥ ३३ ॥

दुर्गो कोटे दुर्गमे स्याद् दुर्गा तु नीलकोमयोः ।

नागो मतङ्गजे सर्पे पुंनागे नागकेसरे ॥ ३४ ॥

क्रूराचारे नागदन्ते मुस्तके वारिदेऽपि च ।

देहानिलविशेषे च श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थितः ॥ ३५ ॥

नागं रङ्गे सीसपत्रे स्त्रीबन्धे करणान्तरे ।

पिङ्गी शम्यां, पिङ्गा हिङ्गुनाड्योर्गोरोचनोमयोः ॥ ३६ ॥

पिङ्गं चालके पिङ्गं पूगः क्रमुकसङ्ख्योः ।

फल्गुः काकोदुम्बरिकावृक्षे निरर्थकेऽपि च ॥ ३७ ॥

भगोऽर्कज्ञानमाहात्म्ययशोवैराग्यमुक्तिषु ।

रूपवीर्यप्रयत्नेच्छाश्रीधर्मैश्वर्ययोनिषु ॥ ३८ ॥

भङ्गस्तरङ्गे भेदे च रुग्निशेषे पराजये ।

कौटिल्ये भयविच्छित्तयोर्भङ्गा शणे भङ्गिः पुनः ॥ ३९ ॥

भक्तिवीच्योर्भागो रूपार्धके भाग्यैकदेशयोः ।

मृत्तं त्वक्पत्रं मृङ्गास्तु पिङ्गधूम्याटमार्कवाः ॥ ४० ॥

षट्पदोऽथ मृगुः सानौ जमदग्निप्रपातयोः ।

शुके रुद्रे च भोगस्तु राज्ये वेश्यामृतौ सुखे ॥ ४१ ॥

घनेऽद्विकायफणयोः पालनाभ्यवहारयोः ।

मार्गो मृगमदे मासे सौम्यर्सेऽन्वेषणे पथि ॥ ४२ ॥

मृगः कुरङ्गे याञ्चायां मृगयायां गजान्तरे ।

पशौ नक्षत्रभेदे च मृगी तु वनितान्तरे ॥ ४३ ॥

युगं हस्तचतुष्के तु रथाद्यङ्गे कृतादिके ।

वृद्धिनामौषधे युग्मे, यागो विस्रब्धघातिनि ॥ ४४ ॥

अलब्धलाभे सङ्गत्यां कर्मणध्यानयुक्तिषु ।

वपुः स्यैर्यप्रयोगे च संनाहे मेघजे घने ॥ ४५ ॥
 विष्कंभादावुपाये च रङ्गः स्यान्नृत्ययुध्मुवोः ।
 रागे च रङ्गं त्रपुणि रागः स्याल्लोहितादिषु ॥ ४६ ॥
 गान्धारादौ क्लेशादिकेऽनुरागे मत्सरे नृपे ।
 लङ्गः सङ्गे च विद्गे च लिङ्गं मेहनचिन्हयोः ॥ ४७ ॥
 शिवमूर्तावनुमाने सांख्योक्तप्रकृतावपि ।
 वङ्गः कार्पासे वृन्ताके वङ्गा जनपदान्तरे ॥ ४८ ॥
 वङ्गं त्रपुणि सीसे च वल्गुश्छागमनोऽज्ञयोः ।
 व्यङ्गो मेके च हीनाङ्गे वेगो रयप्रवाहयोः ॥ ४९ ॥
 रेतःकिंपाकयोश्चापि शार्ङ्गं विष्णुधनुर्धनुः ।
 शुद्ध्याम्राते वटे पुक्षे शृङ्गं चिन्हविषाणयोः ॥ ५० ॥
 क्रीडाम्बुयन्त्रे शिखरे प्रमुखात्कर्षसानुषु ।
 शृङ्गः कूर्चशीर्षे शृङ्गी स्वर्णमीनविक्षेपयोः ॥ ५१ ॥
 विषायासृषभाषध्यां सर्गस्स्यागस्वभावयोः ।
 उत्साहे निश्चयेऽध्याये मोहानुमत्तिस्तृष्टिषु ॥ ५२ ॥

इति द्विस्वरगान्ताः ।

अर्घः पूजाविधा मूल्येऽर्घं दुःखे व्यसनैनसोः ।
 उद्धो हस्तपुटे वह्नौ श्लाघायां देहजानिले ॥ ५३ ॥
 ओघः प्रवाहसंघातो द्रुतनृत्तं परम्परा ।
 उपदेशश्च, मेघस्तु मुस्तके जलदेऽपि च ॥ ५४ ॥
 मोघो दीने निष्फले च मोघा स्यात्पाटलातरौ ।
 लघुः स्पृक्का लघ्वसारहस्वचार्विगुरुद्रुताः ॥ ५५ ॥
 श्लाघोऽपास्तीच्छयोः स्तोत्रे—

इति द्विस्वरगान्ताः ।

ऽर्चा पूजा प्रतिमाऽपि च ।

कचः शुष्कव्रणे केशे वन्धे पुत्रे च गीष्पतेः ॥ ५६ ॥
 कचा करेष्वां काचोऽसिरोगे शिख्ये मणौ मृदि ।
 काञ्ची गुञ्जामेखलयोः पुर्या, कूर्चो विकत्यने ॥ ५७ ॥

श्मश्रुणि दम्भे भूमध्ये क्रौञ्चो द्वीपे खगे गिरौ ।
 चर्चा स्याच्चर्ममुण्डायां चिन्तास्यासकयोरपि ॥ ५८ ॥
 चञ्चुः पञ्चाङ्गुले श्रोत्र्यां नीचः पामरखर्वयोः ।
 मोचा शालमलिकदलयोर्मोचः मिश्रौ रुचिर्द्युतौ ॥ ५९ ॥
 स्पृहाऽभिष्वङ्गशोभासु, वचः शुके, वचौषधौ ।
 शारिकायां, वीच्याल्युर्म्योरवकाशे सुखाल्पयोः ॥ ६० ॥
 शचीन्द्राणीशतावर्योः शुचिः शुद्धे सितेऽनले ।
 ग्रीष्मापादानुपहतपूपधाशुद्धमन्त्रिणि ॥ ६१ ॥
 शृङ्गारे सूच्यभिनये व्यधने करणे स्त्रियाः ।

इति द्विस्वरचान्ताः ।

भच्छो भल्लूके स्फाटिकेऽमलेऽच्छोऽभिमुखेऽव्ययम् ॥ ६२ ॥
 कच्छो द्रुमेदे नौकाङ्गेऽनूपप्राये तटेऽपि च ।
 कच्छास्तु देशे कच्छा स्यात्परिधानापराञ्चले ॥ ६३ ॥
 चीर्या वाराहां च गुच्छो गुच्छं हारकलापयोः ।
 पिच्छः पुच्छे पिच्छं वाजे पिच्छा शालमलिवेष्टके ॥ ६४ ॥
 पङ्क्तिपूगच्छटाकोशमण्डेष्वश्वपदामये ।
 मोचायां पिच्छिले म्लेच्छो जातिभेदेऽपभाषणे ॥ ६५ ॥

इति द्विस्वरछान्ताः ।

अजयछागे हरे विष्णौ रघुजे वेधसि स्मरे ।
 अञ्जो धन्वन्तरौ चन्द्रे शङ्खेऽञ्जं पद्मसंख्ययोः ॥ ६६ ॥
 आजिः क्षणे समक्षमायां युध्यूर्जः कार्तिके बले ।
 कञ्जो वेधसि केशे च कञ्जं पीयूषपद्मयोः ॥ ६७ ॥
 कुञ्जो हनौ दन्तिदन्ते निकुञ्जे च कुजो द्रुमे ।
 आरे नरकदैत्ये च कुञ्जो न्युञ्जद्रुमेदयोः ॥ ६८ ॥
 खजा दर्वामयोः खर्जूः खर्जूरीकीटकण्डुषु ।
 गजो मतङ्गजे माने स्थानभेदेऽपि वास्तुनः ॥ ६९ ॥
 गञ्जो भाण्डागारे रीढाखन्योर्गञ्जा सुरागृहे ।
 गुञ्जा तु कृष्णलायां स्यात्पटहे मधुरध्वनौ ॥ ७० ॥

द्विजो विप्रक्षत्रिययोर्वैश्ये दन्ते विहङ्गमे ।
 द्विजा भार्गीरेणुकयोर्ध्वजः पूर्वदिशो गृहे ॥ ७१ ॥
 शिशने चिह्ने पताकायां खट्वाङ्गे शौण्डिकेऽपि च ।
 निजो नित्ये स्वकीये च न्युब्जः कुब्जे कुशच्छुचि ॥ ७२ ॥
 अधोमुखेऽपि च न्युब्जं कर्मरङ्गतरोः फले ।
 प्रजा लोके सन्ततौ च पिञ्जा तूलहरिद्रियोः ॥ ७३ ॥
 पिञ्जो व्यग्रे वधे, पिञ्जं वले, बीजं तु रेतसि ।
 स्यादाधाने च तस्वे च हेतावङ्कुरकारणे ॥ ७४ ॥
 भुजो बाहौ करे मर्जुः शुद्धौ च रजकेऽपि च ।
 राज्ञी रेखायां पङ्क्तौ च रुजा त्वामयभङ्गयोः ॥ ७५ ॥
 लक्षः पदे च कच्छे च लाजः स्यादार्द्रतण्डुले ।
 लाजास्तु मृष्टधान्ये स्युर्लाजं पुनरुशीरके ॥ ७६ ॥
 ब्रजोऽध्वगोष्ठसङ्घाते वाणिग्वाणिज्यजीविनि ।
 वाणिज्ये करणभेदे वाजं सर्पिषि वारिणि ॥ ७७ ॥
 यज्ञान्ते, वाजस्तु पक्षे मुनौ निस्वनवेगयोः ।
 व्याजः शाठ्येऽपदेशे च सञ्ज्ञौ संनद्धसंभृतौ ॥ ७८ ॥
 स्वजः प्रस्वेदे पुत्रे च सर्जूर्वाणिजि विद्युति ।
 सञ्ज्ञौ ब्रह्मशिवौ

इति द्विस्वरजान्ताः ।

प्रज्ञः प्राज्ञे प्रज्ञा तु शेषुषी ॥ ७९ ॥
 यज्ञः स्यादात्मनि मखे नारायणहुताशयोः ।
 संज्ञा नामनि गायत्र्यां हस्ताद्यैरर्थसूचने ॥ ८० ॥
 चेतनाऽर्कस्त्रियोः

इति द्विस्वरजान्ताः ।

अट्टो हट्टाऽट्टालकयोर्भृशे ।
 चतुष्कभक्तयोरिष्टमीप्सिते क्रतुकर्मणि ॥ ८१ ॥
 पूष्ये प्रेयसि संस्कारयोगेऽप्येष्टिर्मत्सेच्छयोः ।
 सङ्ग्रहश्लोकेऽथ कटौ गजगण्डे कटौ भृशे ॥ ८२ ॥

शवे शवरथौषधयोः क्रियाकारश्मशानयोः ।

किलिखे समये चापि कष्टं गहनकृच्छ्रयोः ॥ ८३ ॥

कट्वकार्ये मत्सरे च दूषणे च कटू रसे ।

तिक्ते प्रियङ्गुसुरभिकटुकाराजिकास्वपि ॥ ८४ ॥

कुटः कोटे शिलाकुट्टे घटे गेहे कुटी सुरा ।

चित्रगुच्छा कुम्भदासी कूटं पूर्दारयन्त्रयोः ॥ ८५ ॥

मायादम्भाद्रिशृङ्गेषु सीराङ्गेऽनृततुच्छयोः ।

निश्चले योवने राशौ कृष्टिः कर्षणघीमतोः ॥ ८६ ॥

कोट्युत्कर्षाटनीसंख्याश्रिषु खटुस्त्वणे कफे ।

टङ्केऽन्धकूपे महारे खाटिः शवरथे किणे ॥ ८७ ॥

एकग्रहेऽथ खटः स्याद्भ्रामभेदे कफेऽधमे ।

स्फरे मृगव्ये गृष्टिस्तु सकृत्सूतगवी भवेत् ॥ ८८ ॥

वराहक्रान्ता च घटा घटने गजसंहर्ता ।

गोष्ठ्यां, घटस्त्वभशिरःकूटे समाधिकुम्भयोः ॥ ८९ ॥

घृष्टिः स्पर्धाघर्षणयोर्विष्णुक्रान्तावराहयोः ।

घोण्टा पूगवदरयोश्चाटुश्चाटुपिचण्डयोः ॥ ९० ॥

व्रत्यासने, जटा केशविकारे मांसिमूलयोः ।

झाटो व्रणादिसमाष्टौ कुञ्जक्रान्तारयोरपि ॥ ९१ ॥

त्वष्टाऽर्के विश्वकृत्तक्ष्णोऽस्त्रुटिः संशयलेशयोः ।

सूक्ष्मैलायां कालमाने त्रोटिश्चञ्च्वां खगान्तरे ॥ ९२ ॥

मीनकट्फलयोर्दिष्टं दैवे दिष्टस्त्वनेहसि ।

दिष्टिरानन्दे माने च दृष्टिर्ज्ञानेऽक्षिण दर्शने ॥ ९३ ॥

पटुश्चतुष्पथे पीठे राजादेः शासनान्तरे ।

व्रणादिवन्धने पेषाश्मनि पट्टी ललाटिका ॥ ९४ ॥

रोध्रोऽथ पटु लवणे, पटुस्तीक्ष्णपटोलयोः ।

स्फुटे रोगविहीने च छत्रायां चतुरेऽपि च ॥ ९५ ॥

पुष्टिः स्यात्पोषणे वृद्धौ फटा तु कैतवे फणे ।

भटो वीरे म्लेच्छभेदेऽपि च मृष्टिस्तु भर्जने ॥ ९६ ॥

शून्यवाच्यामथ म्लिष्टं म्लानमस्पृष्टभाषितम् ।
 यष्टिर्भाग्या मधुयज्यां ध्वजदण्डेऽस्त्रहारयोः ॥ ९७ ॥
 रिष्टं क्षेमे शुभे रिष्टोऽसौ लाटो वस्त्रदेशयोः ।
 वटो गोले गुणे मक्ष्ये वृक्षे साम्यवराटयोः ॥ ९८ ॥
 वाटः पथि वृत्तौ वाटं वरणेऽङ्गान्नभेदयोः ।
 वाटी वास्तौ गृहोद्यानकव्योर्विदस्तु मूषिके ॥ ९९ ॥
 खदिरे लवणे विद्धेऽद्रौ च व्युष्टं फले दिने ।
 पर्युषिते प्रभाते च व्युष्टिः स्तुतिफलद्विषु ॥ १०० ॥
 विष्टिः कर्मकरे मूल्ये भद्राऽऽज्जूपणेषु च ।
 सटा जटाकेसरयोः स्फुटो व्यक्तप्रफुल्लयोः ॥ १०१ ॥
 सिते व्याप्ते स्फुटिस्त्वद्भिन्नस्फोटे निर्भिन्नकर्कटी ।
 सृष्टिः स्वभावे निर्माणे सृष्टं निश्चितयुक्तयोः ॥ १०२ ॥
 प्रचुरे निर्मिते चाथ हृष्टो रोमाञ्चसंयुते ।
 जातहर्षे प्रतिहते विस्मिते हृषितो यथा ॥ १०३ ॥
 कटो मुनौ स्वर ऋचां भेदे तत्पाठिवेदिनोः ।
 इति द्विस्वरटान्ताः ।

कण्ठो ध्वनौ सन्निधाने ग्रीवायां मदनद्रुमे ॥ १०४ ॥
 काष्ठं दारुणि काष्ठा तु प्रकर्षे स्थानमात्रके ।
 दिशि दारुहरिद्रायां कालमानप्रभिद्यपि ॥ १०५ ॥
 कुण्ठोऽकर्मण्ये भूर्खे च कुष्ठं भेषजरोगयोः ।
 कोष्ठो निजे कुसूले च कुक्षावन्तर्गृहस्य च ॥ १०६ ॥
 गोष्ठं गोस्थानके गोष्ठी संलापे परिषद्यपि ।
 व्येष्टः स्यादग्रजे श्रेष्ठे मासभेदातिवृद्धयोः ॥ १०७ ॥
 व्येष्टामे गृहगोधायां, निष्ठोत्कर्षव्यवस्थयोः ।
 क्लेशे निष्पत्तौ नाशेऽन्ते निर्वाहे याचने व्रते ॥ १०८ ॥
 प्रष्टुः श्रेष्ठाग्रयोक्तः प्रष्टा चण्डालिकौषधौ ।
 पृष्ट पश्चिममात्रे स्याच्छरीरानयवान्तरे ॥ १०९ ॥
 वण्ठः कुन्तायुधे खर्वे भृत्याकृतविवाहयोः ।

शठो मध्यस्थपुरूपे धूर्ते घत्तूरकेऽपि च ॥ ११० ॥
 श्रेष्ठोऽन्ये धनदे पृष्ठी गौरी पण्णां च पूरणी ।
 हठोऽम्बुपर्णा मसभेऽण्डपेशीकोशमुष्कयोः ॥ १११ ॥

इति द्विस्वरठान्ताः ।

इदंलावत्स्वर्गनाडीभूवागोपु बुधस्त्रियाम् ।
 काण्डो नालेऽधमे वर्गे दुस्कन्धेऽवसरे शरे ॥ ११२ ॥
 सहःश्लाघाम्बुषु स्तम्बे क्रीडा केल्यामनादरे ।
 कुण्डी कमण्डलौ कुण्डो जाराज्जीवत्पतेः सुते ॥ ११३ ॥
 देवतोयाशये स्थाल्यां क्ष्वेदः कर्णामयेऽध्वनौ ।
 विषे वक्रे, क्ष्वेदा सिंहनादवंशशलाकयोः ॥ ११४ ॥
 क्ष्वेदं लोहितार्कफले घोषपुष्पे दुरासदे ।
 क्रोडः कोले शनौ क्रोडमङ्गु खण्डोऽर्ध ऐक्षवे ॥ ११५ ॥
 मणिदोषे च गण्डस्तु वीरे पिटकचिह्नयोः ।
 कपोले गण्डके योगे वाजिभूषणबुद्बुदे ॥ ११६ ॥
 गडुः पृष्ठगुहे कुञ्जे गडो मीनान्तराययोः ।
 गुडः कुञ्जरसंनाहे गोलकेक्षुविकारयोः ॥ ११७ ॥
 गुडा तु गुडिकस्तुहोगोण्डः स्याद्दृढनाभिके ।
 पामरजातौ, चण्डस्तु यमदासेऽतिकोपने ॥ ११८ ॥
 तीव्रे दैत्यविशेषे च चण्डी तु शिवयोषिति ।
 चण्डा धनहरीशङ्खपुष्प्योश्चूडाशिखाग्रयोः ॥ ११९ ॥
 बाहुभूषावलम्ब्योश्च चोडः कञ्चुकदेशयोः ।
 जडो मूर्खे हिमाघ्राते जडा स्याच्छूकशिम्बिका ॥ १२० ॥
 ताडोऽद्रौ ताडने घोषे मुष्टिमेयतृणादिके ।
 ताडी तालीदलतरौ दण्डः सैन्ये दमे यमे ॥ १२१ ॥
 गानव्यूहग्रहभेदेष्वश्वेऽर्कानुचरे मयि ।
 प्रकाण्डे लगुडे कोणे चतुर्थोपायगर्वयोः ॥ १२२ ॥
 नाडी कुहनचर्यायां घटिकागण्डदूर्वयोः ।

नाले गुणान्तरे स्नायौ नीहं स्थाने खगालये ॥ १२३ ॥

पण्डः षण्डे षण्डा बुद्धौ पाण्डुः कुन्तीपतौ सिते ।

पिण्डो वृन्दे जपापुष्पे गोले चोलेऽङ्गसिलहयोः ॥ १२४ ॥

कवले, पिण्डं तु वेश्मैकदेशे जीवनायसोः ।

वले सान्द्रे पिण्ड्यलावूर्खर्ज्योस्तगिरेऽपि च ॥ १२५ ॥

पीडाऽर्तिमर्दनोत्तंसकृपासु सरलदृमे ।

भाण्डं मूलवणिग्वित्ते तुरङ्गाणां च मण्डने ॥ १२६ ॥

नदीकूलद्वयीमध्ये भूषणे भाजनेऽपि च ।

मण्डो मस्तुनि मूषायामेरण्डे सारपिच्छयोः ॥ १२७ ॥

शाके, मण्डा त्वामलक्यां मुण्डो मुण्डितशीर्षयोः ।

राहौ दैत्यान्तरे, रण्डा त्वाखुर्केर्णामृतमिया ॥ १२८ ॥

व्याडो हिंस्रपशौ सर्पे शुण्डा करिकरः सुरा ।

जलेर्मा नलिनी वारस्त्री, शुण्डो मदनिर्झरे ॥ १२९ ॥

शौण्डी चविकपिप्पलयोः शौण्डो विख्यातमत्तयोः ।

षडः पेयान्तरे भेदे षण्डः कानन इद्वरे ॥ १३० ॥

इति द्विस्वरदान्ताः ।

गूढं रहःसंघृतयोर्दाढा दंष्ट्राऽभिलाषयोः ।

दुढः शक्ते मृशे स्थूले वाढ मृशप्रतिज्ञयोः ॥ १३१ ॥

माढिर्देन्यं पत्रसिराऽर्चा मूढस्तन्द्रिते जडे ।

राढा सुहृष्टे शोभायां व्यूढा न्यस्तोरुसंहताः ॥ १३२ ॥

वोढा स्याद्भारिके सूते शण्डषण्डौ तु सौविदे ।

बन्ध्यपुंसीद्वरे क्लीबे, सोढा मर्षणशक्तयोः ॥ १३३ ॥

इति द्विस्वरदान्ताः ।

अणिराणिषदश्रौ स्वात्सीमन्यसाग्रकीलके ।

अणुर्वीक्ष्यत्योरुणा ग्रीष्मदक्षातपाऽहिमाः ॥ १३४ ॥

ऊर्णा भूमध्यगावर्ते मेषादीनां च लोमानि ।

ऋणं देये जलदुर्गे कणो घान्याश्लेशयोः ॥ १३५ ॥

१ वृणान्तरे । २ पर्णी । ३ व्यस्त ।

कृणा जीरकपिप्पल्योः कर्णश्चम्पापतौ श्रुतौ ।

सृणः कालविशेषे स्यात्पर्वण्यवसरे महे ॥ १३६ ॥

व्यापारविकलत्वे च परतन्त्रत्वमध्ययोः ।

कीर्णसिप्ते हते छन्ने कुणिः कुकरवृक्षयोः ॥ १३७ ॥

कृष्णः काके पिके वर्णे विष्णौ व्यासेऽर्जुने कलौ ।

कृष्णा तु नील्यां द्रौपद्यां पिप्पलीद्राक्षयोरपि ॥ १३८ ॥

कृष्णं तु मरिचे लोहे कोणो वीणादिवादने ।

लगुहेऽथौ लोहिताङ्गे गणः प्रथमसंख्ययोः ॥ १३९ ॥

समूहे मैन्यभेदेऽथ गुणो ज्यासूदतन्तुषु ।

रज्जौ सत्त्वादौ सन्ध्यादौ शौर्यादौ भीमे इन्द्रिये ॥ १४० ॥

रूपादावप्रधाने च दोषान्यास्मिन्विशेषणे ।

गेष्णुर्नटे गायने च घ्राणं तु घ्रातघोणयोः ॥ १४१ ॥

घृणा तु स्याज्जुगुप्तायां करुणायां, घृणिः पुनः ।

अंशुज्वालातरङ्गेषु चूर्णा निवामयुक्तिषु ॥ १४२ ॥

चूर्णं क्षोदे सारभेदे जीर्णो जीर्णद्रुमेन्दुषु ।

जिष्णुः शक्रेऽर्जुने विष्णौ जित्वरेऽर्के वसुध्वपि ॥ १४३ ॥

अग्निः क्रमुकभेदे स्याद् दुष्टदैवश्रुतावपि ।

त्राणं त्राते रक्षणे च त्रायमाणैषघ्रावपि ॥ १४४ ॥

तीक्ष्णं समुद्रलवणे विषायोर्मरकाजिषु ।

आत्मत्यागिनि तिग्मे च तूणी नीलीनिषङ्गयोः ॥ १४५ ॥

द्रुणाः स्याद्वृश्चिके भृङ्गे द्रुणं चापकृपाणयोः ।

द्रुणी कूर्म्या जलद्रोण्यां देष्णुर्दातरि दुर्दमे ॥ १४६ ॥

द्रोणः पार्थगुरौ काके माने द्रोणी तु नीवृति ।

नौभेदे शैलमन्धौ च पणः कार्पापणे ग्लहे ॥ १४७ ॥

विक्रय्यशाकाद्विवद्धमृष्टौ मूल्ये मृती घने ।

व्यवहारे च यूताद्युत्सृष्टे गण्डकविशर्ता ॥ १४८ ॥

१ सूत्र । २ सूद्र । ३ जित्वरार्क ।

४ विषायोपरसाजिषु । ५ दुर्दमे ।

पर्णस्त्रिपत्रे, पर्णं तु पत्रे, प्राणोऽनिष्ठे वले ।
 हृद्वायौ पूरिते गन्धरसे, प्राणास्तु जीविते ॥ १४९ ॥
 पाणिः कुम्भ्यां चमूपृष्ठे पादमूलोन्मदक्षियोः ।
 पूर्णः कृत्स्ने पूरिते च फाणिर्गुडकरम्बयोः ॥ १५० ॥
 वाणो वृक्षविशेषे स्याच्छरस्यावयवे शरे ।
 वलिपुत्रेऽप्यथ भूणो गर्भिण्यां श्रोत्रिषद्विजे ॥ १५१ ॥
 अर्भके स्त्रैणगर्भे च मणिस्त्वजागलस्तने ।
 मेढ्राग्रेऽलिङ्गरे रत्ने मोर्णः सर्पकरण्डके ॥ १५२ ॥
 धाने नक्रपक्षिकायां रणः कोणे कणे युधि ।
 रेणुर्धूल्यां पर्पटकं वर्णः स्वर्णे व्रते स्तुतौ ॥ १५३ ॥
 रूपे द्विजादौ युक्तादौ कुयायामक्षरे गुणे ।
 भेदे गतिक्रमे चित्रे यशस्तालविशेषयोः ॥ १५४ ॥
 अङ्गरागे च वर्णं तु कुङ्कुमे वाणिरम्बुदे ।
 व्यूतौ मूल्ये सरस्वत्यां वीणा स्याद्वल्लकी तडित् ॥ १५५ ॥
 वृष्णिर्मेघे यादवे च वेणी सेतुप्रवाहयोः ।
 देवतादे केशवन्धे वेणुर्वशे नृपान्तरे ॥ १५६ ॥
 शाणः कपे मानभेदे श्रेण्याल्यां कारुसंहतौ ।
 शोणो नदे रक्तवर्णे श्योनाकेऽधौ हयान्तरे ॥ १५७ ॥
 श्राणा यवाग्वां श्राणं तु पक्वे शाणी तु वस्त्रभित् ।
 स्थाणुः कीले हरे स्थूणा सूर्म्यास्तम्भे रुगन्तरे ॥ १५८ ॥
 इति द्विस्वरणान्ताः ।
 अन्तः स्वरूपे निकटे प्रान्ते निश्चयनाशयोः ।
 अवयवेऽप्यथाऽर्हन् स्यात्पूज्ये तीर्थकरेऽपि च ॥ १५९ ॥
 अस्तः क्षिप्ते पश्चिमाद्रावर्तिस्त्वटनिपीडयोः ।
 आप्तो लब्धे च सत्ये चाप्याप्तिः सम्बन्धलाभयोः ॥ १६० ॥
 ईतिरजन्ये प्रवासे स्यादुतिः स्यूतिरक्षयोः ।
 ऋतं शिलोज्ज्वे पानीये पूजिते दीप्तसत्ययोः ॥ १६१ ॥

१ माण । २ तीर्थे जिने ।

ऋतिर्जुगुप्साकल्याणगतिस्पर्धास्वथो ऋतुः ।
 स्त्रीणां पुष्पे वसन्तादावेतः कर्बुर आगते ॥ १६२ ॥
 क्षत्ता शूद्रात्सत्रियायां जाते सारथिवेधसोः ।
 नियुक्ते दासजे द्वाःस्थे कन्तुः कामकुसूलयोः ॥ १६३ ॥
 कान्तो रम्पे म्रिये ग्राष्णि कान्ता म्रियङ्गुयोषितोः ।
 कान्तिः शोभाकामनयोः क्षितिर्गैहे भुवि सये ॥ १६४ ॥
 कीर्तिर्यशसि विस्तारे प्रासादे कर्दमेऽपि च ।
 कुन्तः प्रासे चण्डभाने क्षुद्रजन्तौ गवेधुके ॥ १६५ ॥
 कुन्ती पाण्डुप्रियायां स्यात् सल्लव्यां गुग्गुलुद्रुमे ।
 कृतं पर्याप्तयुगयोर्विहिते हिंसिते फले ॥ १६६ ॥
 कृत्तं छिन्ने वेष्टिते च केतुर्द्युतिपताकयोः ।
 ग्रहोत्पातारिचिह्नेषु गर्तोऽवटे कुकुन्दरे ॥ १६७ ॥
 त्रिगर्ताशेऽप्यथ ग्रस्तं जग्धे लुप्तपदोदिते ।
 गतिर्वहद्रुणे ज्ञाने यात्रोपायदशाध्वसु ॥ १६८ ॥
 गातुः पुँस्कोकिले भृङ्गे गन्धर्वे गायनेऽपि च ।
 गीतिश्छन्दसि गाने च गीतं शब्दितगानयोः ॥ १६९ ॥
 गुप्तं गूढे त्राने गुप्तिर्यमे भूगर्तरक्षयोः ।
 कारायां घृतमाज्याम्बुदीप्तेष्वथ, चिताचिती ॥ १७० ॥
 मृतार्थदारुषु चये जगल्लोकेऽद्भवायुषु ।
 जातं जात्योघजनिषु जातिः सामान्यगोत्रयोः ॥ १७१ ॥
 मालत्यामामलक्यां च चुल्ल्यां कम्पिलयजन्मनोः ।
 जातीफले छन्दसि च ज्ञातिः पितृसगोत्रयोः ॥ १७२ ॥
 ततं वीणादिबाधे स्याच्चतो व्याप्तेऽनिले पृथौ ।
 तातोऽनुकम्प्ये पितरि तिक्तस्तु मुरभौ रसे ॥ १७३ ॥
 तिक्ता तु कटुरोहिण्यां तिक्तं पर्वटकौषधे ।
 त्रेतायुगेऽग्नित्रये च दन्तो दशनसानुषु ॥ १७४ ॥

दन्त्योपध्यामय दितिर्देत्यमातरि खण्डने ।
 दीप्तं निर्भासिते दग्धे द्रुतं शीघ्रविलीनयोः ॥ १७५ ॥
 द्युतिस्तु शोभादीधित्योर्धाता वेद्यसि पालके ।
 घातू रसादौ श्लेष्मादौ भ्रूयादिग्रावविकारयोः ॥ १७६ ॥
 महाभूतेषु लोहेषु शब्दादाविन्द्रिपेऽस्थानि ।
 धुतं त्यक्ते कम्पिते च धूतौ कम्पितमत्सितौ ॥ १७७ ॥
 धूर्तं तु खण्डलवणे धूर्तो धत्तूरमायिनोः ।
 धृतियोगविशेषे स्याद्धारणार्थैर्ययोः सुखे ॥ १७८ ॥
 सन्तोषाध्वरयोश्चापि नतस्तगरनम्रयोः ।
 नीतिर्नये प्रापणे च नृतिः स्पान्तर्तने क्रमौ ॥ १७९ ॥
 पतिः प्रभौ गतौ मूले पक्तिर्गौरवपाकयोः ।
 पङ्क्तिश्छन्दःश्रेण्योः पत्तिः सेनाभित्पद्मयोगतौ ॥ १८० ॥
 प्राप्तिर्महोदये लाभे पित्सन् पिपतिपन्नयथा ।
 पतनेच्छौ विहङ्गे च पीतो वर्णनिपीतयोः ॥ १८१ ॥
 पीता हरिद्रा पीतिः पानेऽश्वे प्रीतिः स्मरन्निषाम् ।
 प्रेम्णि योगमुदोः, पुस्तं शिल्पे लेभ्यादिकर्मणि ॥ १८२ ॥
 पुस्तके, प्लुतमवस्य गतौ प्लुतस्त्रिमात्रके ।
 पूर्तं पूरितखाताद्योः पृषत्पृषतवन्मृगे ॥ १८३ ॥
 विन्दौ, प्रेतो मृते भूतविशेषे च परेतवद् ।
 पोतः शिशौ प्रवहणे प्रोतो गुम्फितवाससोः ॥ १८४ ॥
 भक्तमन्त्रे तप्परे च भर्ता पोष्टरि धारके ।
 भक्तिः सेवागौणवृत्त्योर्भेद्व्यां श्रद्धाविभागयोः ॥ १८५ ॥
 मास्वान् दीप्ते रवौ भ्रान्तिर्मिथ्याज्ञानेऽनवस्थितौ ।
 “भीतं मये भययुते भीतिः सात्वसकम्पयोः” ॥
 भित्तिः कुड्ये प्रदेशे च मृतं सत्योपमानयोः ॥ १८६ ॥
 प्राप्तेऽतीते पिशाचादौ पृथ्यादौ जन्तुयुक्तयोः ।

भूमृन्महीधरे पृथ्वीपतौ भूतिस्तु भस्मनि ॥ १८७ ॥
 मासपाकविशेषे च संपदुत्पादयोरपि ।
 भृतिर्मूल्यभरणयोर्मितं स्यात्समतेऽर्चिते ॥ १८८ ॥
 महद् बृहति धीतस्त्वे राज्ये, मरुत्सुरेऽनिले ।
 मतिर्बुद्धीच्छयोर्माता गौर्दुर्गा जननी मही ॥ १८९ ॥
 मातरस्तु ब्रह्माण्याद्या मितिरैयत्यमानयोः ।
 मन्तुः स्यादपराधेऽपि मनुष्येऽपि प्रजापतौ ॥ १९० ॥
 मुक्ता मौक्तिकपुंश्चल्योर्मुक्तिर्भोचनगोक्षयोः ।
 मूर्निः पुनः प्रतिमायां कायकाठिन्ययोरपि ॥ १९१ ॥
 मृतं मृत्यौ याचिते च यन्ता मृते निषादिनि ।
 यतिर्निकारे विरतौ भिक्षौ युतोऽन्विते पृथक् ॥ १९२ ॥
 युक्तिर्न्याये योजने च रक्तं नील्यादिरञ्जिते ।
 कुङ्कुमेऽसृज्यनुरक्ते प्राचीनामलकेऽरुणे ॥ १९३ ॥
 रतिः स्मरस्त्रियां रागे रते रीतिस्तु पित्तले ।
 वैदर्भ्यादौ लोहाकिट्टे सीमनि स्रवणे गतौ ॥ १९४ ॥
 लता ज्योतिष्मतीदूर्वाशाखावल्लीप्रियङ्गुषु ।
 स्पृक्कामाधव्योः कस्तूर्या लिप्तं मुक्तविलिप्तयोः ॥ १९५ ॥
 विपाक्ते, लृता तु रागे पिपीलिकोर्णनाभयोः ।
 वर्तिर्गात्रानुलेपिन्यां दशायां दीपकस्य च ॥ १९६ ॥
 दीपे भेषजनिर्माणानयनाञ्जनलेखयोः ।
 व्यक्तो मनीषिष्फुटयोर्वार्त्ता वार्त्ताक्युदन्तयोः ॥ १९७ ॥
 कृष्यादौ वर्तने वार्त्तं त्वारोग्यारोगफलगुषु ।
 वृत्तिशालिन्यथ व्याप्तिर्व्यापने लम्बनेऽपि च ॥ १९८ ॥
 वास्तु स्याद् गृहभूपुर्योर्गृहे सीमसुरुङ्गयोः ।
 वित्तं विचारिते ख्याते धने वित्तिस्तु संभवे ॥ १९९ ॥
 ज्ञाने लाभे विचारे च वीतमङ्कुशकर्मणि ।

असाराश्वगजे शान्ते वीतिरश्वेऽशने गतौ ॥ २०० ॥
 प्रजने धावने दीप्तौ वृत्तं वृत्तौ दृढे मृते ।
 चरित्रे वर्तुले छन्दस्यतीताधीतयोर्वृते ॥ २०१ ॥
 वृन्तं स्तनमुखे पुष्पवन्धे वृत्तिस्तु वर्तने ।
 कैशिक्यादौ विवरणे वृत्तिर्वरणवाटयोः ॥ २०२ ॥
 शक्तिरायुधभेदे स्यादुत्साहादौ बले श्रियाम् ।
 शस्तं क्षेमे प्रशस्ते च शान्तोदान्ते रसान्तरे ॥ २०३ ॥
 शास्ता जिने शासके च शान्तिर्भद्रे शमेऽर्हति ।
 शितशतौ कुशे तीक्ष्णे शितिर्भूजे सितेऽसिते ॥ २०४ ॥
 श्रीमान्मनोज्ञे तिलकपादपे धनवत्यपि ।
 शीतो हिमे च जिह्वे च वानीरबहुवारयोः ॥ २०५ ॥
 शीतं गुणे शुक्तगम्ले पूतिर्भूते च कर्कशे ।
 शुक्तिः शङ्खनके शङ्खे कपालखण्डदृग्भुजोः ॥ २०६ ॥
 नर्त्यश्चावर्तयो, मुक्ता स्फोटदुर्नामयोरपि ।
 श्रुतमाकर्णिते शास्त्रे श्रुतिराम्नायवार्तयोः ॥ २०७ ॥
 षड्जाधारम्भिकायां च कर्णाकर्णनयोरपि ।
 श्वेतं रूप्ये श्वेतो द्वीपे वर्णे शैले कपर्दके ॥ २०८ ॥
 श्वता तु शङ्खिनीकाष्ठपाटयोः स्यात्सती पुनः ।
 कात्यायन्यां च साध्व्यां च सातिर्दानावसानयोः ॥ २०९ ॥
 सितस्त्ववसिते वद्धे वर्णे सिता तु शर्करा ।
 स्थितमूर्ध्वे सर्पतिज्ञे स्थितिः स्थाने च सीम्नि च ॥ २१० ॥
 सीता जनकजागङ्गाभेदयोर्हृलपद्धतौ ।
 सूतः पुत्रे नृपे, सुप्तिः स्वापे स्पर्शाश्वतारुणि ॥ २११ ॥
 सूतः पारदसारथ्योः प्रसूतेरितवन्दिषु ।
 ब्राह्मण्यां क्षत्रियाज्जाते तक्षिण, सृतिर्गतौ पथि ॥ २१२ ॥

१ असारेऽश्वगजे । २ स्वतीत ।

३ अधीन ।

४ स्त्रियाम् ।

५ पूते ।

६ नद्या ।

७ आकर्णने ।

८ प्रतिज्ञेये ।

स्मृतिः स्मरणधीच्छासु शास्त्रे, सेतुस्तु संवरे ।
 नदीसंक्रमेऽथ हस्तः करे मानोद्भुभेदयोः ॥ २१३ ॥
 केशात्कलापे शुण्डायां हरित् दिशि वृणान्तरे ।
 वर्णभेदेऽश्वभेदे च हितं पथ्ये गते घृते ॥ २१४ ॥
 हेतिर्ज्वालास्त्रसूर्यांशुषु

इति द्विस्वरतान्ताः ।

अर्थो हेतौ प्रयोजने ।

निवृत्तौ विषये वाच्ये प्रकारद्रव्यवस्तुषु ॥ २१५ ॥
 आस्था यत्रालम्बनयोरस्थानापेक्षयोरपि ।
 कन्था पुरे प्रावरणे काथो व्यसनदुःखयोः ॥ २१६ ॥
 द्रवनिष्पाकेऽथ कुथः स्यादास्तरणदर्भयोः ।
 कोथस्तु मथने नेत्ररुग्भेदे शटितेऽपि च ॥ २१७ ॥
 ग्रन्थो गुम्फे धने शास्त्रे द्वार्त्रिंशद्वर्णनिर्मितौ ।
 ग्रन्थिर्वस्त्रादिवन्धे रुग्भेदे कौटिल्यपर्वणोः ॥ २१८ ॥
 ग्रन्थि तु ग्रन्थिपर्णे स्याद्वाथा वाग्भेदवृत्तयोः ।
 तीर्थं शास्त्रे गुरौ यज्ञे पुण्यक्षेत्रावतारयोः ॥ २१९ ॥
 ऋषिजुष्टे जले सत्त्रिण्युपाये स्त्रीरजस्यपि ।
 योनौ पात्रे दर्शनेषु तुत्योऽग्नौ तुत्यमज्जने ॥ २२० ॥
 तुत्या नील्यां सूक्ष्मैलायां दुःस्थो दुर्गतमूर्खयोः ।
 प्रस्थः सानौ मानभेदे पीथोऽर्के पीथमम्बुनि ॥ २२१ ॥
 पृथुर्विशाले मूपाले वापिकौकुष्णजीरयोः ।
 प्रोथोऽश्वघोणाऽध्वगयोः कट्यां, मन्थो रवौ मथि ॥ २२२ ॥
 साक्तवे नेत्ररोगे च यूथं तिर्यग्गणे गणे ।
 यूथी तु मागधीपुष्पविशेषयोः कुरण्टके ॥ २२३ ॥
 रथस्तु स्यन्दने पादे शरीरे वेतसद्भुमे ।
 वीथी वर्त्मनि पङ्क्तौ च गृहाङ्गे नाट्यरूपके ॥ २२४ ॥
 संस्था स्पष्टे स्थितौ मृत्यौ सार्थो वृन्दे वणिग्गणे ।

सिक्थं नीलयां मधुच्छिष्टे सिक्थो भक्तपुलाकके ॥ २२५ ॥

इति द्विस्वरयान्ताः ।

अब्दः संवत्सरे मेघे मुस्तके गिरिभिद्यपि ।

अब्दः स्यान्निगडे भूषाभेदे ककुदवत्ककुत् ॥ २२६ ॥

श्रेष्ठे वृषाङ्गे राट्चिह्ने क्रव्यान्मांसाशिरक्षसोः ।

कन्दोऽब्दे सूरणे सस्यमूले, कुन्दोऽच्युते निधौ ॥ २२७ ॥

चक्रभ्रमौ च माद्ये च क्षोदः पेषणचूर्णयोः ।

गदः कृष्णानुजे रोगे गदा प्रहरणान्तरे ॥ २२८ ॥

छदः पत्रे पत्त्रे च ग्रन्थिपर्णतमाद्योः ।

छन्दो वशोऽभिप्राये च दृष्टपाषाणमात्रके ॥ २२९ ॥

निष्पेषणार्थपट्टेऽपि घीदा कन्यामनीषयोः ।

नदो बहेऽब्धौ निनदे नन्दा सम्पद्यलिङ्गरे ॥ २३० ॥

तिथिभेदे च नन्दिस्तु प्रतीहारे पिनाकिनः ।

आनन्दने च धूते च निन्दा कुत्सापवादयोः ॥ २३१ ॥

पदं स्थाने विभक्त्यन्ते शब्दे वाक्येऽङ्गवस्तुनोः ।

त्राणे पादे पादाचिह्ने व्यवसायापदेशयोः ॥ २३२ ॥

पादो मूलास्ततुर्यांशाद्विभुं मत्तन्तपर्वते ।

मन्दः कल्याणे सौख्ये च भसद्भास्वरमांसयोः ॥ २३३ ॥

भेदो विदारणे द्वैधे उपजापविशेषयोः ।

मदो रेतस्यद्वहारे मद्ये हर्षभदानयोः ॥ २३४ ॥

कस्तूरिकायां क्षौब्ये च मदी कृषकवस्तुनि ।

मन्दो मूढे शनौ रोगिण्यलसे भाग्यवर्जिते ॥ २३५ ॥

गजजातिप्रभेदेऽल्पे स्वैरे मन्दरते खले ।

मृद्वतीक्ष्णे कोमले च रदो दन्ते विलेखने ॥ २३६ ॥

विदा ज्ञानभियोर्विन्दुर्विभुद्वात्रो रदक्षते ।

वेदिरङ्गुलिमुद्रायां बुद्धेऽलङ्कृतमूलले ॥ २३७ ॥

शब्दोऽक्षरे यशोगीत्योर्वाक्ये खे श्रवणे ध्वनौ ।

१ एकवस्तुनोः । २ बुद्धे ।

शरद्वर्षात्यये वर्षे शब्दः कर्दमशष्पयोः ॥ २३८ ॥
 संवित्संभाषणे ज्ञाने सद्भाषे नास्ति तोषणे ।
 क्रियाकारे प्रतिज्ञायां सङ्केताचारयोरपि ॥ २३९ ॥
 सम्पदद्वौ गुणोत्कर्षे हारे स्वादुस्तु सुन्दरे ।
 मृष्टे, मूढः सूषकारे व्यञ्जनेऽपि च सूषवत् ॥ २४० ॥
 स्वेदो धर्मे स्वेदने च—

इति द्विस्वरदान्ताः ।

अन्धोऽन्धकारेऽक्षिवर्जिते ।

अर्धः खण्डेऽर्धं समांशेऽथाब्धिः सरसि सागरे ॥ २४१ ॥
 आधिर्मनोतौ व्यसनेऽधिष्ठाने बन्धकाऽऽशयोः ।
 ऋद्धं समृद्धे सिद्धान्ते गन्धः सम्बन्धलेखयोः ॥ २४२ ॥
 गन्धकामोदगर्वेषु स्याद्वाधस्तललिप्तयोः ।
 गोधा प्राणिविशेषे स्याज्ज्याघातस्य च वारणे ॥ २४३ ॥
 दधि गोरसमेदे स्यात्तथा श्रीवासवासयोः ।
 दिग्धो लिप्ते विपाक्तेषौ प्रवृद्धस्नेहयोरपि ॥ २४४ ॥
 दुग्धं क्षीरे पूरिते च दोग्धा गोपालवत्सयोः ।
 अर्धोपजीवककौ बन्ध आधौ च बन्धने ॥ २४५ ॥
 बन्धुभ्रातृवान्धवयोर्वाधा दुःखनिषेधयोः ।
 बुधः सौम्ये कनौ बुद्धः पण्डिते बुधिते जिने ॥ २४६ ॥
 बोधिर्बौद्धसमाधौ चाऽर्द्धमार्गौ च पिप्पले ।
 मधुश्चैत्रतुदैत्येषु जीवाशोकमधूकयोः ॥ २४७ ॥
 मधु क्षीरे जले मद्ये सौद्रे पुष्परसेऽपि च ।
 मिद्धं चित्ताभिसंक्षेपे निद्रालसितयोरपि ॥ २४८ ॥
 मुग्धो मूढे रम्भे, मेघः क्रतौ, मेघा तु शेषुषी ।
 राधो वैशाखमामे स्याद्वाधा विद्युद्विशालयोः ॥ २४९ ॥
 विष्णुक्रान्तामलकयोश्च गोपीवेधविशेषयोः ।
 लुब्ध आकाङ्क्षिणि व्याधे वधो वधककर्हिसयोः ॥ २५० ॥

वधूः पत्न्यां स्नुषानार्योः स्पृक्षाशारिवयोरपि ।
 नवपरिणीतायां च व्याधो मृगयुदुष्टयोः ॥ २५१ ॥
 विद्धं सहस्रवेधितयोः क्षिप्ते विधर्द्धिमूल्ययोः ।
 प्रकारेभान्नविधिषु विधिर्ब्रह्मविधानयोः ॥ २५२ ॥
 विधिवाक्ये च दैवे च प्रकारे कालकल्पयोः ।
 विधुश्चन्द्रेऽच्युते वीरुलतायां विटपेऽपि च ॥ २५३ ॥
 वृद्धः प्राज्ञे स्थविरे च वृद्धं शैलेयकृतयोः ।
 वृद्धिः कलान्तरे हर्षे वर्धने भेषजान्तरे ॥ २५४ ॥
 श्रद्धास्तिक्येऽभिलाषे च श्राद्धं श्रद्धासमन्विते ।
 हव्यकव्यविधाने च शुद्धः केवलपूतयोः ॥ २५५ ॥
 स्कन्धः प्रकाण्डे कायेंऽसे विज्ञानादिषु पञ्चसु ।
 नृपे समूहे व्यूहे च सन्धा स्थितिप्रतिज्ञयोः ॥ २५६ ॥
 सन्धिर्योनौ मुरुङ्गायां नाट्येऽङ्गे श्लेषभेदयोः ।
 साधुर्जने मुनौ वादार्थुषिके सज्जनरम्ययोः ॥ २५७ ॥
 सिद्धो व्याख्यादिके दैवयोनौ निष्पन्नमुक्तयोः ।
 नित्ये प्रसिद्धे, सिद्धिस्तु मोक्षे निष्पत्तियोगयोः ॥ २५८ ॥
 सिन्धुर्नद्यां गजपदेऽब्धौ देशनदभेदयोः ।
 सुधा गङ्गाष्टिकास्तुहोर्मूर्वालेपाऽमृतेषु च ॥ २५९ ॥
 इति द्विस्वरधान्ताः ।
 अन्नं भक्तेऽशिते, ऽर्वाऽन्धेऽधमे, ऽध्वा कालवर्त्मनोः ।
 संस्थाने सास्रवस्कन्धेऽर्थिनौ याचकसेवकौ ॥ २६० ॥
 आत्मा चित्ते धृतौ यत्ने धिपणायां कलेवरे ।
 परमात्मानि जीवेऽर्के हुताशनसमीरयोः ॥ २६१ ॥
 स्वभावेऽयेन ईशेऽर्केऽयोर्न ह्निने दयापरे ।
 उष्माणस्तु निदाघोष्णग्रीष्माः शपसहा अपि ॥ २६२ ॥
 कर्म कारकभेदं स्यात्क्रियायां च शुभाशुभे ।
 कामी स्यात्क्रमने चक्रवाके पारावतेऽपि-च ॥ २६३ ॥

कृती योग्ये बुद्धे खड्गी गण्डके खड्गधारिणि ।
 ग्रावाऽश्मनि गिरौ गोपी फेरौ गोमत्युपासके ॥ २६४ ॥
 घनः सान्द्रे दृढे दाढ्ये विस्तारे मुद्गरेऽम्बुदे ।
 सङ्गे मुस्ते, घनं मध्ये नृत्तवाद्यप्रकारैर्योः ॥ २६५ ॥
 चर्म त्वचि स्फरे चर्मा भूर्जे फलकिमृङ्गिणोः ।
 चक्री कोके कुलालेऽहौ वैकुण्ठे चक्रवर्तिनि ॥ २६६ ॥
 चिह्नमङ्गे पताकायां चीनो देशैणतन्तुषु ।
 ग्रीहौ वस्त्रे छन्न शाठ्येऽपदेशे घातिकर्मणि ॥ २६७ ॥
 छन्नं रहस्यछादितयोश्छिन्ना स्यादमृतेत्वरौ ।
 छिन्नं भिन्ने, जनो लोके जगद्भेदे पृथग्जने ॥ २६८ ॥
 जनी स्नुषावनितयोजिनोऽर्हद्बुद्धविष्णुषु ।
 ज्योत्स्ना स्याज्ज्योतिःसंयुक्तनिशि चन्द्रातपेऽपि च ॥ २६९ ॥
 ज्योत्स्नी पटोली ज्योत्स्नावन्निशोस्तनुर्वपुस्त्वचोः ।
 विरलेऽल्पे कृशे, दण्डी यमे द्वाःस्थसदण्डयोः ॥ २७० ॥
 दानं मतङ्गजमदे रक्षणच्छेदशुद्धिषु ।
 विश्राणनेऽप्यथ शुम्भं द्रविणवद्धनौजसोः ॥ २७१ ॥
 धनं वित्ते गोधने च स्याद्धन्व स्थलचापयोः ।
 धन्वामरौ धन्वी पार्थे छेके ककुमचापिनोः ॥ २७२ ॥
 धनुःशब्दः पियालद्रौ राशिभेदे धनुष्यपि ।
 धाम रश्मौ गृहे देहे स्थाने जन्मप्रभावयोः ॥ २७३ ॥
 धाना मृष्टयवेऽङ्कुरे धान्यांके चूर्णसङ्कुषु ।
 धेनः समुद्रे धेनी तु नद्यां स्याद्भारतीभिदि ॥ २७४ ॥
 धेनुर्गोमात्रके दोग्ध्यां गवि नग्नो विवाससि ।
 मागधे च क्षपणके नन्दी गिरिशवेत्रिणि ॥ २७५ ॥
 गर्दभाण्डे वटे न्यूनं हीनवच्चोनगर्हयोः ।
 पर्व प्रस्तावोत्सवयोर्ग्रन्थौ विषुवदादिषु ॥ २७६ ॥

१ बुद्धे । २ प्रमेदयोः । ३ शृङ्गिणोः ।

४ धन्याक । ५ धेना । ६ तच्च ।

दर्शमतिपत्सन्धौ च तिथिग्रन्थविशेषयोः ।
 पक्षमाऽसिलोम्नि तन्त्वादिसूक्ष्मांशे कुसुमच्छदे ॥ २७७ ॥
 गरुत्किञ्चल्कयोश्चापि पत्री काण्डे खगे द्रुमे ।
 रथेऽद्रौ रथिके श्येने प्रेम तु स्नेहनर्मणोः ॥ २७८ ॥
 ब्रह्मा तु तपसि ज्ञाने वेदेऽध्यात्मे द्विजे विधौ ।
 ऋत्विगयोगभिदोश्चापि बुधो गिरिशमूलयोः ॥ २७९ ॥
 भर्म भारे भृतौ हेम्नि भानुरंशौ रवौ दिने ।
 भिक्षोऽन्यः सङ्गतः फुल्लो दीर्णो, भोगी भुजङ्गमे ॥ २८० ॥
 वैयाहृश्यकरे राक्षि ग्रामण्यां नापितेऽपि च ।
 मानं प्रमाणे प्रस्थादौ मानश्चित्तोन्नतां ग्रहे ॥ २८१ ॥
 मीनो मत्स्ये राशिभेदे मुनिर्वाचंयमेऽर्हति ।
 मियालाऽगस्तिः पालाशो मृत्स्ना मृत्सा तु वर्धपि ॥ २८२ ॥
 यानं युग्मे गतौ योनिः कारणे भगताम्रयोः ।
 रत्न स्वजातिश्रेष्ठे स्यान्मणौ राजा तु पार्थिवे ॥ २८३ ॥
 निशाकरे प्रभौ शक्रे यज्ञसन्त्रिययोरपि ।
 राक्षसैलापर्णासर्पाक्षयो रागी कामिनि रङ्गरि ॥ २८४ ॥
 रोही रोहितकेऽश्वत्थे वटे, लग्नं तु लज्जिते ।
 राशीनामुदये सक्ते लक्ष्म प्रधानचिह्नयोः ॥ २८५ ॥
 वनं प्रस्रवणे गेहे प्रवासेऽम्मसि कानने ।
 वस्नं वस्त्रे धने मूल्ये भृतौ वर्ष्म पुनस्तनौ ॥ २८६ ॥
 प्रमाणे सुन्दराकारे वर्ष्म नेत्रच्छदेऽध्वनि ।
 वर्णा पुनश्चित्रकरे लेखके ब्रह्मचारिणि ॥ २८७ ॥
 धानं शुष्कफले शुष्के सीवने गमने कटे ।
 जलसंर्प्लववातोर्मिमुखासौरभेषु च ॥ २८८ ॥
 चागमी पटुवृहस्पत्योर्वाजी वाणे हये खगे ।
 त्रिजं विचारिते लब्धे स्थिते वृषा तु वासवे ॥ २८९ ॥

१ वेदाध्यात्म । २ वैयासति । ३ तोययोः । ४ संजुत ।

वृषभे तुरगे पुंसि शाखी तु द्रुमवेदयोः ।

राजभेदे शिखी त्वष्ट्रौ वृक्षे केतुग्रहे शरे ॥ २९० ॥

चूडावति वलीवर्दे मयूरे कुक्कुटे हये ।

शीनो मूर्खाजगरयोः ज्येनः शुक्ले पतत्रिणि ॥ २९१ ॥

स्वप्नः स्वापे सुप्तज्ञाने स्थानं नित्यावकाशयोः ।

सादृश्ये सन्निवेशे च स्नानं स्नानीय आप्लवे ॥ २९२ ॥

स्त्यानं स्वात्स्निग्य आलस्ये प्रतिध्वानघनत्वयोः ।

सादी तुरङ्गमारोहे निषादिरधिनोरपि ॥ २९३ ॥

स्वामी प्रभां गुहे, सूनं पुष्पे, सूना पुनः मुता ।

अधोजिह्वा वधस्थानं सूनुः पुत्रे नुजे रवौ ॥ २९४ ॥

हनुः कपोलावयवे मरणावययोरपि ।

हरिद्रायामायुधे च हली कृषकसीरिणोः ॥ २९५ ॥

इति द्विस्वरनान्ताः ।

कल्पो विकल्पे कल्पद्रौ संवर्ते ब्रह्मवासरे ।

शास्त्रे न्याये विधौ, कूपो गर्तेऽन्यौ गुणवृक्षके ॥ २९६ ॥

मृन्माने कूपके, सेपो गर्वे लङ्घननिन्दयोः ।

विलम्बेरणहेलासु गोपौ भूषालवल्लवौ ॥ २९७ ॥

ग्रामौघगोष्ठाधिकृतौ गोपी गोपालसुन्दरी ।

शारिवा रक्तिका तल्पमट्टं शय्याकलत्रयोः ॥ २९८ ॥

त्रपा लज्जाकुलटयोस्त्रपुसीसकरद्रयोः ।

तापः सन्तापे कृच्छ्रे च तापी तु सरिदन्तरे ॥ २९९ ॥

दपौ मृगमदे गर्वे पुष्पं विकास आर्तवे ।

धनदस्य विमाने च कुसुमे नेत्ररुज्यपि ॥ ३०० ॥

वाष्प ऊष्माऽक्षिजलयो रूपं तु श्लोकशब्दयोः ।

पशावाकारे सौर्षे नाणके नाटकादिके ॥ ३०१ ॥

ग्रन्थावृत्तौ स्वभावे च रेपः क्रूरे विगर्हिते ।

रोपौ रोपणेपू, रोपे रन्ध्रे, लेपस्तु लेपने ॥ ३०२ ॥

अघने च सुघायां च वपा विवरमेदसोः ।
 शृण्वं तु प्रतिभाहीनतायां बालवृणेऽपि च ॥ ३०३ ॥
 शापः शपथ आक्रोशे शिष्यं क्षुब्धे क्रियोचिते ।
 स्वापो निद्रायां स्वभेदे शयनाज्ञानमात्रयोः ॥ ३०४ ॥

इति द्विस्वरपान्ताः ।

गुम्फो दोर्घूपणे दृढ्यौ रेफोऽत्रघरवर्णयोः ।
 शफं खुरे गवादीनां मूले विटपिनामपि ॥ ३०५ ॥
 शिफा मातरि मांस्यां च जटायां च सरित्यपि ।
 शोफ ओषधिभेदे स्याद्रुक्कृते त्वग्निवर्धने ॥ ३०६ ॥

इति द्विस्वरफान्ताः ।

कम्बिर्विशलतादव्योः कम्बुर्वलयशङ्खयोः ।
 गले शम्बूके कर्चूरे ग्रीवायां नलकेऽपि च ॥ ३०७ ॥
 जम्बूर्मेरुतरङ्गिण्यां द्वीपवृक्षविशेषयोः ।
 हिम्ब एरण्डभययोर्विष्ठुवे प्रीहि पुष्फुसे ॥ ३०८ ॥
 विम्बं तु प्रतिविम्बे स्यान्मण्डले विम्बिकाफले ।
 शम्बः पर्वो लोहकाज्ज्यां स्तम्ब आलानगुल्मयोः ॥ ३०९ ॥
 ग्रीवादीनां प्रकाण्डे च

इति द्विस्वरवान्ताः ।

कुम्भो वेश्यापतौ घटे ।

द्विपाङ्गे राक्षसे राशौ कुम्भं त्रिटति गुम्गुलौ ॥ ३१० ॥
 कुम्भुखायां पाटलायां वारिपण्यां च कट्फले ।
 गर्भः कुसौ शिशौ सन्धौ भूणे पनमकण्टके ॥ ३११ ॥
 मध्ये ग्रावपवरके जम्भः स्याद्दानवान्तरे ।
 दन्तभोजनयोरंशे हनौ जम्बीरतूणयोः ॥ ३१२ ॥
 जृम्भा जृम्भणे विकासे हिम्भो वैधेयवाल्लयोः ।
 दम्भः कल्के कैत्रवे च दर्भो ग्रन्थे कुशेऽपि च ॥ ३१३ ॥

१ शिल्पं । २ निद्राङ्ग ।

दृग्भूः पर्वो भास्करे च नाभिः सत्रप्रधानयोः ।

चक्रमध्ये मृगमदे प्राणपङ्के मुख्यराशि च ॥ ३१४ ॥

निभः स्यात्सदृशे व्याजे रम्भो वैणवदण्डके ।

रम्भा त्रिदशभाषिन्यां कदल्यां च विभुः प्रभौ ॥ ३१५ ॥

व्यापके शङ्करे नित्ये शम्भुव्रह्माहृतोः शिवे ।

शुभो योगे शुभं भद्रे शुभा कान्तीच्छयोर्मता ॥ ३१६ ॥

स्तम्भोऽङ्गजाज्ये स्थूणायां सभा द्यूतसमूहयोः ।

गोष्ठ्यां सभ्येषु शालायां स्वभूर्विष्णौ विधावपि ॥ ३१७ ॥

स्तोभः स्यात्सामविच्छेदे हेलने स्तम्भनेऽपि च ।

इति द्विस्वरमान्ताः ।

आमोऽपके रोगभेदे रोगे चेध्मसामिद्भिदि ॥ ३१८ ॥

कामे वसन्ते काष्ठे स्यादुमो नगरघट्टयोः ।

उमा गौर्या हरिद्रायां कीर्तिकान्त्यतसीध्वपि ॥ ३१९ ॥

ऊर्मिः पीडाजवोत्कण्ठालेखाप्रकाशवीचिषु ।

वस्त्रसङ्कोचलेखायां क्रमः कल्पाऽङ्गप्रशक्तिषु ॥ ३२० ॥

परिपाठ्यां, क्षमः शक्ते हिते युक्ते क्षमावति ।

क्षमा क्षान्तौ क्षितौ, कामं वाढेऽनुमतिरेतसोः ॥ ३२१ ॥

कामः स्मरेच्छाकाम्येषु क्षुमा स्यात्कीलिकाऽतसी ।

कृमिः कृमिबल्लाक्षायां कीटे, क्षेमस्तु मङ्गले ॥ ३२२ ॥

लब्धसंरक्षणे मोक्षे क्षेमोमा धनहर्यपि ।

क्षौमं स्यादतसीवस्त्रे दुकूलेऽष्टालकेऽपि च ॥ ३२३ ॥

खर्म क्षौमे पौरुषे च गमोऽध्वद्यूतभेदयोः ।

सद्वपाठेऽप्यथ ग्रामो वृन्दे शब्दादिपूर्वकः ॥ ३२४ ॥

पद्गादौ संवसथे च गुल्मं सैन्योपरक्षणे ।

रुक्सैन्यघट्टभेदेषु स्तम्बे, गुल्मी पटौकसि ॥ ३२५ ॥

आमलक्येलयोर्वन्यामथ घर्षो निदाघवत् ।

स्वेदाभ्रस्यातपे ग्रीष्मोष्मणोर्जाल्मस्तु पामरे ॥ ३२६ ॥

असमीक्ष्यकारिणि च जामिः स्वसकुलस्त्रियोः ।
 जिह्वस्तु कुटिले मन्दे जिह्वं तगरपादपे ॥ ३२७ ॥
 तोक्मं कर्णमले, तोक्मो हरिते च हरिचवे ।
 दमः स्यात्कर्दमे दण्डे दमने दमयेऽपि च ॥ ३२८ ॥
 दस्मस्तु हन्यवाहे स्याद्यजमाने मलिम्लुचे ।
 दुमस्तु पादपे पारिजाते किम्पुरुषेऽवरे ॥ ३२९ ॥
 धर्मो यमोपमापुण्यस्वभावाचारधन्वसु ।
 सत्सर्गेऽर्हस्यहिंसादौ न्यायोपनिषदोरपि ॥ ३३० ॥
 धर्मं दानादिके, नेमस्त्वर्धे प्राकारगतयोः ।
 अवधौ कैतवे काले नेमिः कूयत्रिका मधिः ॥ ३३१ ॥
 तिनिशोऽरिष्टनेमिश्च पद्मो व्यूहे निषावहौ ।
 संख्याऽन्जयोः पद्ममिमविन्दौ, ब्राह्मी तु भारती ॥ ३३२ ॥
 शकपेदः पङ्कगण्डी हिंसिका सोमप्रलरी ।
 ब्रह्मशक्तिर्भ्रमस्तु स्याद् भ्रमणे वारिनिर्गमे ॥ ३३३ ॥
 भ्रान्तौ कुन्दाख्ययंत्रे च भामः क्रोधे रुचौ रवौ ।
 भीमो वृकोदरेऽधारे मङ्कुरेऽप्यम्लवेतसे ॥ ३३४ ॥
 भीष्मो रुद्रे च गाङ्गेये राक्षसे च भयङ्कुरे ।
 भूमिः सितौ स्थानमात्रे भीमो मङ्गलदैत्ययोः ॥ ३३५ ॥
 यमः काले च यमजेऽप्यहिंसादिषु पञ्चसु ।
 संयमे यमने ध्वाङ्के यामौ प्रहरमंयमौ ॥ ३३६ ॥
 रमः कान्ते रक्ताशोके मन्मथे च रमा श्रियाम् ।
 रक्षिर्घृणिमग्रहयो रामः श्यामे हलायुधे ॥ ३३७ ॥
 पशुमेदे सिते चारौ राघवे रेणुकासुते ।
 रामं तु वास्तुके कुष्ठे रामा दिङ्मालिनीस्त्रियोः ॥ ३३८ ॥
 रुक्मं लोहे सुवर्णे च रुमा तु लवणाकरे ।
 सुग्रीवपत्न्यां, लक्ष्मीः श्रीशोभासम्पत्प्रियङ्गुषु ॥ ३३९ ॥

वमिर्वान्तेनले, वामः कामे सव्ये पयोधरे ।
 उमानाथे प्रतिकूले चारौ, वामा तु योषिति ॥ ३४० ॥
 वामी शृगाल्यां करभीरासभीवडवासु च ।
 शमी द्रुभेदे वल्गुल्यां शिम्ब्यां, श्यामोऽम्बुदे शितौ ॥ ३४१ ॥
 हरिते प्रयागवटे कोकिले वृद्धदारके ।
 श्यामं सैन्धवे मरिचे श्यामा सोमलतानिशोः ॥ ३४२ ॥
 शारिवावल्लुनीगुन्द्रात्रिवृत्कृष्णाप्रियङ्गुषु ।
 अमसूतस्त्रियां नील्यां श्रामो मण्डपकालयोः ॥ ३४३ ॥
 शुष्ममोजसि सूर्ये च समं साध्वखिलं सहक् ।
 सीमा घाटे स्थितौ क्षेत्रे, सूक्ष्मोऽणौ, सूक्ष्ममल्पके ॥ ३४४ ॥
 अध्यात्मे कतके, सोमस्त्वौषधीतद्रसेन्दुषु ।
 दिव्यौषध्यां घनसारे समीरे पितृदैवते ॥ ३४५ ॥
 वसुप्रभेदे सलिले वानरे किन्नरेश्वरे ।
 हिमं तु सारे शीते च हिमश्चन्दनपादपे ॥ ३४६ ॥
 होमैः सर्पिषि वन्हौ च

इति द्विस्वरमान्ताः ।

स्यादर्थ्यः स्यामिवैश्ययोः ।

अर्थ्यं शिलार्जं तु न्यर्थसम्प्रार्थं न्यायविज्ञयोः ॥ ३४७ ॥
 अन्योऽसदृशेतरयोरन्त्यस्त्वन्तमवेऽधमे ।
 अर्थ्यमर्थार्थमर्घार्हमास्यं मुखैर्भवे मुखे ॥ ३४८ ॥
 मुखान्तरास्या तु स्थित्यामार्यौ सज्जनसौविदौ ।
 आर्योपाच्छन्दसोरिज्या दाने सङ्गेऽध्वरेऽर्चने ॥ ३४९ ॥
 इभ्यो घनवतीभ्या तु केरणां सल्लकीतरौ ।
 कल्यं प्रभाते मधुनि सज्जे दक्षे निरामये ॥ ३५० ॥
 कल्या कल्याणवाचि स्यात्कश्यं कशार्हमद्ययोः ।
 अश्वमध्ये, क्षयो गेहे कल्पान्तेऽपचये रुजि ॥ ३५१ ॥

मयुर्मृगाश्वमुखयोर्मन्थुर्देन्ये क्रतौ क्रुधि ।
 मालयं मालाकुसुमयोः स्यान्माया शाम्बरी कृपा ॥ ३७९ ॥
 दम्भो बुद्धिश्च, मायस्तु पीताम्बरेऽम्बरेऽपि च ।
 मूल्यं वस्त्रे वेतने च ययुर्यज्ञहये हये ॥ ३८० ॥
 याम्या याच्यां भरण्यां च योग्यो योगार्हशक्तयोः ।
 उपायिनि प्रवीणे च योग्यमृध्याह्वयौषधौ ॥ ३८१ ॥
 योग्याऽर्कयोषित्यभ्यासे रम्यश्चम्पकहृद्ययोः ।
 रम्या रात्रावथ रथ्यो रथांशे रथबोद्धरि ॥ ३८२ ॥
 रथ्या तु रथसङ्घाते प्रतोल्यां पथि चत्वरे ।
 रूप्यमाहतहेमादौ रजते रूपवत्यपि ॥ ३८३ ॥
 लयस्तुर्यत्रयीसाम्ये संश्लेषणविलासयोः ।
 लभ्यं लब्धव्ये युक्ते च विन्ध्यो व्याधाद्रिभेदयोः ॥ ३८४ ॥
 विन्ध्या वुटौ लवल्यां च वीर्यं तेजःप्रभावयोः ।
 शुक्रे शक्तौ च वीक्ष्यं तु द्रष्टव्ये विस्मयेऽपि च ॥ ३८५ ॥
 वीक्ष्यस्तु लासके वाहे वेक्ष्यं तु गणिकागृहे ।
 वेक्ष्या तु पण्यशोषायां शल्यः स्यान्मदनद्रुमे ॥ ४८६ ॥
 नृपभेदे श्वाविधि च सीम्नि शस्त्रशलाकयोः ।
 शय्या तल्पे शब्दगुम्फे शून्यं विन्दौ च निर्जने ॥ ४८७ ॥
 शून्या तु नलिका, शौर्यमारमठ्यां वलेऽपि च ।
 सङ्गमारोग्ये सोढव्ये, सङ्घोऽद्वौ, सव्यं दाक्षिणे ॥ ३८८ ॥
 वामे च प्रतिकूले च सत्यं तु शपथे कृते ।
 तथ्ये तद्वति, सत्यस्तु लोकमित्र, सङ्ख्यमाहवे ॥ ३८९ ॥
 सङ्ख्यैकादौ विचारे च सन्ध्या कालनदीभिदोः ।
 चिन्तायां संश्रवे सीम्नि सन्धाने कुसुमान्तरे ॥ ३९० ॥
 साध्यो योगे साधनीये गणदैर्घतभिद्यपि ।
 सायां शरेऽपराङ्गे च स्येयोऽक्षद्वकपुरोधसोः ॥ ४०० ॥
 सेव्यमुशीरे सेवार्हे सैन्यं सैनिकसेनयोः ।

सौम्यः सोमात्मजेऽनुग्रे मनोङ्गे सोमदैवते ॥ ४०१ ॥

सौम्याः पुनर्मृगाशिरःशिरःस्थाः पञ्च तारकाः ।

हार्पः कलिद्रौ हर्तव्ये हृद्यं धवलजीरके ॥ ४०२ ॥

हृत्पिपे हृदिते हृज्जे हृद्या तु घृद्धभेषजे ।

हृद्यस्तु वशकृन्मन्त्रे—

इति द्विस्वरयान्ताः ।

अग्रं पुरः प्रथमेऽधिके ॥ ४०३ ॥

उपर्यालम्बने श्रेष्ठे परिमाणे पलस्य च ।

भिक्षापकारे सङ्घाते प्रान्तेऽप्याद्रिस्तु पर्वते ॥ ४०४ ॥

सूर्ये शाखिनि, चाभ्रं तु त्रिदिवे गगनेऽम्बुदे ।

अस्त्रः शिरसिजे कोणे स्यादस्त्रं शोणितेऽश्रुणि ॥ ४०५ ॥

अस्त्रं चापे प्रहरणेऽप्यङ्घ्रिः पादद्रुमूलयोः ।

अरो जिने,ऽरं चक्राङ्गे शीघ्रशीघ्रगयोरपि ॥ ४०६ ॥

आरो नीतिः शनिर्भौम आरा चर्मप्रभेदिनी ।

हराऽम्भोवाक्सुराधूमिष्विन्द्रः शक्रेऽन्तरात्मनि ॥ ४०७ ॥

आदित्ये योगभेदे च स्यादिन्द्रा तु फणिज्जके ।

उग्रः क्षत्रियतः शूद्रामृनावुत्कटरुद्रयोः ॥ ४०८ ॥

उग्रा वचाछिक्रिकयोरुस्त्रा गवोपचित्रयोः ।

उस्त्रो मयूखे, स्यादुष्ट्री मृद्धाण्डे करभस्त्रियाम् ॥ ४०९ ॥

ऐन्द्रिरिन्द्रमुते काकेऽप्योद्गा जनपदान्तरे ।

ओद्गो जने जपावृक्षे करः प्रत्यायशुण्डयोः ॥ ४१० ॥

रश्मौ वर्षोपले पाणौ क्षरो मेघे क्षरं जले ।

कद्रुः कनकपिङ्गे स्यात्कद्रुस्तु नागमातरि ॥ ४११ ॥

कारो बलौ वधे यत्रे हिमाद्रौ निश्चये यतौ ।

कारा वन्धनशालायां वन्धे दूत्यां प्रसेवके ॥ ४१२ ॥

स्याद्धेमकारिकायां च क्षारः काचे रसे गुहे ।

भस्मनि धूर्तलवणे कारिः शिल्पी क्रियाऽपि च ॥ ४१३ ॥

अनेकार्थसङ्ग्रहे-

कावस्तु कारके शिल्पे विश्वकर्माणि शिल्पिनि ।
 कीरः शुके जनपदे क्षीरं पानीयदुग्धयोः ॥ ४१४ ॥
 क्षुरो गोक्षुरके कोकिलाक्षे छेदनवस्तुनि ।
 क्षुद्रो दरिद्रे कृपणे निकृष्टेऽल्पवृक्षसंयोः ॥ ४१५ ॥
 क्षुद्रा व्याघ्रीनटीव्यङ्गावृद्धीसरघामु च ।
 चाङ्गेरिकायां हिंसायां मक्षिकामात्रवेद्ययोः ४१६ ॥
 कुरुः स्यादोदने भूपभेदे श्रीकण्ठजाङ्गले ।
 क्रूरा नृशंसघोरोष्णकठिनाः, कृच्छ्रमंहसि ॥ ४१७ ॥
 कष्टे सान्तपने, क्षेत्रे भारतादौ भगाङ्गयोः ।
 केदारे सिद्धभूपत्न्याः क्रोष्टी क्षीरविदारिका ॥ ४१८ ॥
 शृगालिका लाङ्गली च सौद्रं तु मधुनीरयोः ।
 खरो रक्षोऽन्तरे तीक्ष्णे दुःस्पर्शे रासभेऽपि च ॥ ४१९ ॥
 खरुः स्यादश्वहरयोर्दृढदन्तसितेषु च ।
 खुरः शफे कोलदले गरस्तपविषे विषे ॥ ४२० ॥
 रोगे, गरं स्यात्करणे मात्रमङ्गशरीरयोः ।
 गजाग्रदेशेऽय गिरिः पूज्येऽक्षिरुजि कन्दुके ॥ ४२१ ॥
 शैले गैरेयके गीर्णावपि, गुन्द्रस्तु तेजने ।
 गुन्द्रा मियङ्गौ कैवर्तीमुस्तके भद्रमुस्तके ॥ ४२२ ॥
 गुरुर्महत्याङ्घ्रिरसे पित्रादौ धर्मदेशके ।
 अलघौ दुर्जरे चापि शृङ्गौ शृङ्गौ खगान्तरे ॥ ४२३ ॥
 गोत्रं क्षेत्रेऽन्वये छत्रे सभाय्ये बोधवर्त्मनोः ।
 वने नास्ति च, गोत्रोऽद्रौ, गोत्रा मुवि गवां गणे ॥ ४२४ ॥
 गौरः श्वेतेश्वरे पीते विशुद्धे चन्द्रमस्यपि ।
 विशुद्धे, गौरं तु श्वेतसर्पे पञ्चकेसरे ॥ ४२५ ॥
 गौर्युमानशिकोर्वापु मियङ्गौ वरुणस्त्रियाम् ।
 रज्न्यां रोचनीनद्योर्धस्त्रो वासरहिंस्रयोः ॥ ४२६ ॥
 घोरो हरे दारुणे च चरः स्याज्जङ्गमे स्पक्षे ।

१ उत्तरे भूपभेदे । २ गिरियके । ३ सभाय्यबोध ।

चले द्यूतप्रभेदे च चक्रे प्रहरणे गणे ॥ ४२७ ॥
 कुलालाद्युपकरणे राष्ट्रे सैन्यरथाङ्गयोः ।
 जलावर्ते छले, चक्रः कोके, चन्द्रोऽम्बुकाम्ययोः ॥ ४२८ ॥
 स्वर्णे सुधांशौ कर्पूरे काम्पिल्ये मेचकेऽपि च ।
 चरुहव्यान्ने भाण्डे च चारो बन्धावसर्पयोः ॥ ४२९ ॥
 गतौ पियालवृक्षे च चित्रं खे तिलकेऽद्भुते ।
 आलेख्ये कर्बुरे, चित्रा त्वाखुपर्णीसुभद्रयोः ॥ ४३० ॥
 गोडुम्ब्यैसरसोर्दन्त्यां नक्षत्रोरगभेदयोः ।
 चीरं वासासि चूडायां गोस्तने सीसपत्रके ॥ ४३१ ॥
 चीरी कच्छाटिकाक्षिल्लयोश्चक्रस्त्वम्लेऽम्बवेतसे ।
 वृक्षाम्ले, चुक्री चाङ्गेर्या चैत्रो मासाद्रिभेदयोः ॥ ४३२ ॥
 चैत्रं मृतकचैत्ये च चौरो दस्युसुगन्धयोः ।
 छत्रं स्यादातपत्राणे छत्रा मधुरिकौषधौ ॥ ४३३ ॥
 धान्याके च शिल्लिन्ध्रे च छिद्रं विवररन्ध्रवत् ।
 गर्ते दोषे, जारस्तूपपतौ जायोषधीभिदि ॥ ४३४ ॥
 जीरस्त्वजाज्यां खड्गे च टारो लङ्गतुरङ्गयोः ।
 तन्त्रं राष्ट्रे च सिद्धान्ते परच्छन्दप्रधानयोः ॥ ४३५ ॥
 अगदे कुटुम्बकृत्ये तन्तुत्राये परिच्छदे ।
 अतिशाखान्तरे शास्त्रे करणे अर्थसाधके ॥ ४३६ ॥
 इतिकर्तव्यतातन्त्रोस्तन्त्री स्याद्वल्लकीगुणे ।
 अमृतायां च नद्ध्यां च सिरायां वपुषोऽपि च ॥ ४३७ ॥
 तरिर्दशायां नौकायां वस्त्रादीनां च पेटके ।
 तन्त्री निद्रा प्रमीला च तारो निर्मलमौक्तिके ॥ ४३८ ॥
 मुक्ताशुद्धाबुच्चनादे नक्षत्रनेत्रमध्ययोः ।
 तारं रूप्ये, तारा बुद्धदेव्यां सुरगुरुस्त्रियाम् ॥ ४३९ ॥
 सुग्रीवपत्न्यां, ताम्रं तु शुल्वे शुल्वनिभेऽपि च ।

तीव्रं कटूष्णात्यर्थेषु तीव्रा तु कटुरोहिणी ॥ ४४० ॥
 गण्डदूर्वा मुरी, तीरो वङ्गे, तीरं पुनस्तटे ।
 तोत्रं वेणुके प्रतोदे दरः स्याद्भयगर्तयोः ॥ ४४१ ॥
 दरी तु कन्दरे, दस्तः खरे, दस्तौ रवेः सुतौ ।
 द्वारं निर्गमेऽभ्युपाये धरः कूर्माधिपे गिरौ ॥ ४४२ ॥
 कार्पासे तूलेऽथ घरा मेदोभूमिजरायुषु ।
 धारो जलधरासारवर्षणे स्याद्वेणेऽपि च ॥ ४४३ ॥
 धारोत्कर्षे खड्गाद्यग्रे सैन्याग्रे वाजिनां गतौ ।
 जलादिपाते सन्तत्यां धात्री भुव्युपमातरि ॥ ४४४ ॥
 आपलक्यां जनन्यां च धीरो ज्ञे धैर्यसंयुते ॥
 स्वैरे, धीरं तु घुसृणे नरो मन्येऽच्युतेऽर्जुने ॥ ४४५ ॥
 नरं तु रामकर्पूरे नक्रं नासाग्रदारुणोः ।
 नक्रो यादासि, नीध्रं तु बलीकवननेमिषु ॥ ४४६ ॥
 चन्द्रे च रेवतीमे च नेत्रं वस्त्रे मथोगुणे ।
 मूलासिनेतृषु, परो दूरान्यश्रेष्ठशत्रुषु ॥ ४४७ ॥
 परं तु केवले, पत्रं यानं पशश्छदश्चुरी ।
 पारं प्रान्ते परतटे पारी पूरपरागयोः ॥ ४४८ ॥
 पाङ्ग्यां कर्करिकायां च पादवन्धे च हस्तिनाम् ।
 पात्रं तु कूलयोर्मध्ये पर्णे नृपतिमन्त्रिणि ॥ ४४९ ॥
 योग्यभाजनयोर्यज्ञभाण्डे नाव्यानुकर्त्तरि ।
 पुरं शरीरे नगरे गृहपाटलिपुत्रयोः ॥ ४५० ॥
 पुरस्तु गुग्गुलौ, पुण्ड्रं कुमौ दैत्येक्षुभेदयोः ।
 वासन्त्यां तिलके पुण्डरीके, पुण्ड्रास्तु नीवृति ॥ ४५१ ॥
 पुरुः पुरोगे प्रचुरे स्वर्लोकनृपभेदयोः ।
 पूरः स्यादम्भसां वृद्धौ व्रणसंशुद्धिखाद्ययोः ॥ ४५२ ॥
 पोत्रं वस्त्रे मुखग्रे च सूकरस्य हलस्य च ।
 पौरं कचृणे पुरजे वध्नः पिङ्गाग्निशूलिषु ॥ ४५३ ॥

मुनौ विशाले नकुले विष्णौ, भद्रं तु मङ्गले ।

मुस्तकश्रेष्ठयोः साधौ काञ्चने करणान्तरे ॥ ४५४ ॥

भद्रो रामचरे हास्तिजातौ मेरुकदम्बके ।

गवि शम्भौ, भद्रा विष्टौ नभःसरिति कट्फले ॥ ४५५ ॥

कृष्णानन्तारास्नासु च भरोऽतिशयभारयोः ।

भरुर्भर्तृकनकयोर्भारो दशशतीद्वये ॥ ४५६ ॥

पलानां वीवधे चापि भीरुर्योषिति कातरे ।

भूरिः स्यात्प्रचुरे स्वर्णे मन्त्रो देवादिसाधने ॥ ४५७ ॥

चेदांशे गुप्तवादे च मरुः पर्वतदेशयोः ।

मारोऽनङ्गे मृतौ विघ्नं मारी चण्ड्यां जनक्षये ॥ ४५८ ॥

मात्रं त्ववधृतौ स्वार्थे कास्न्ये, मात्रा परिच्छदे ।

अक्षरावयवे द्रव्ये मालयेऽल्पे कर्णभूषणे ॥ ४५९ ॥

काले वृत्ते च मित्रं तु सख्यौ, मित्रो दिवाकरे ।

यन्त्रं देवाद्यधिष्ठाने पात्रभेदे नियन्त्रणे ॥ ४६० ॥

यात्रोत्सवे गतौ वृत्तौ, राष्ट्रमुत्पातनीवृत्तौ ।

रुरुदैत्ये मृगे, रेत्रं पीयूषपटवासयोः ॥ ४६१ ॥

रेतःसूतकयो, रोध्रो लोध्रे रोध्रद्रुमागसोः ।

रौद्रो भीष्मे रसे तीव्रे, रौद्री गौर्या, वरो वृत्तौ ॥ ४६२ ॥

विटे जामातरि श्रेष्ठे देवतादेरभीप्सिते ।

वरं तु घुसृणे किञ्चिदिष्टे, वरी शतावरी ॥ ४६३ ॥

वक्रं पुटभेदे, वक्रः कुटिले कूरुमौपयोः ।

वक्त्रमास्ये छन्दसि च वप्रः प्राकाररोधसोः ॥ ४६४ ॥

क्षेत्रे ताते चये रेणौ वज्रं कुलिशहीरयोः ।

बालके वज्रा त्वमृता, वर्धः सीसवरत्रयोः ॥ ४६५ ॥

व्यग्रो व्यापृताकुलयोर्वारः सूर्यादिवासरे ।

महे स्वरावसर्योर्हन्दे कुब्जाख्यपादपे ॥ ४६६ ॥

वारं तु मदिरापात्रे वारि ह्रीवेरनीरयोः ।

वारिर्घट्यां सरस्वत्यां वारी घटीभवन्धिनी ॥ ४६७ ॥
 व्याघ्रः करले शार्दूले रक्तैरण्डतरावपि ।
 श्रेष्ठे तूचरपदस्थः स्यात् व्याघ्री कण्टकारिका ॥ ४६८ ॥
 वीरो जिने भटे श्रेष्ठे वीरं शृङ्ग्यां नतेऽपि च ।
 वीरा गम्भारिकारम्भातामलक्येलवाल्लुपु ॥ ४६९ ॥
 मदिराक्षीरकाकोलीगोष्ठोदुम्बारिकासु च ।
 पतिपुत्रवतीक्षीरविदारीदुग्धिकास्वपि ॥ ४७० ॥
 वृत्रो मेघे रिपौ ध्वान्ते दानवे वासवे गिरौ ।
 वेरं घुसृणवृन्ताकशरीरेषु, शरं जले ॥ ४७१ ॥
 शरः पुनर्दधिसारे काण्डतेजनयोरपि ।
 शक्रोऽर्जुनतराविन्द्रे कुटजे, शस्त्रमायुधे ॥ ४७२ ॥
 लोहे, शस्त्री लुरिकायां, शस्त्रिर्जिष्णौ तदित्यपि ।
 शरः कोपे शरे वज्रे शरः श्वलवातयोः ॥ ४७३ ॥
 द्यूतस्य चोपकरणे शास्त्रं ग्रन्थनिदेशयोः ।
 शारिः कुञ्जरपर्याणे शकुनौ द्यूतसाधने ॥ ४७४ ॥
 शिश्रुः शोभाञ्जने शाके शीघ्रं चक्राङ्गवूर्णयोः ।
 उशीरे, शुक्रस्तु शुक्ले ज्येष्ठमासेऽग्निकाव्ययोः ॥ ४७५ ॥
 शुक्रं तु रेतोऽसिरुजोः शुभ्रं दीप्तेऽभ्रके सिते ।
 शूरश्चारे भटे सूर्ये सरौ दध्यग्रसायकौ ॥ ४७६ ॥
 स्वरः शब्देऽपि षड्जादौ सत्रमाच्छादने क्रतौ ।
 सदा दाने बने वापि स्वरुः स्याद्यूपस्रण्डके ॥ ४७७ ॥
 अध्वरे कुलिशे वाणे सारो मज्जास्थिरांशयोः ।
 वले श्रेष्ठे च सारं तु द्रविणन्यायवारिषु ॥ ४७८ ॥
 स्फारस्तु करकादीनां बुद्बुदे विपुलेऽपि च ।
 स्थिरो मोक्षे निश्चले च स्थिरा भूः शालपर्ण्यपि ॥ ४७९ ॥
 सिप्रः स्वेदे, सिप्रा नद्यां, सिरा नाड्यम्बुवाहिनी ।
 सिरस्तु पिप्पलीमूलं सीरः स्यादंशुमालिनि ॥ ४८० ॥

लाङ्गलेऽथ सुरो देवे, सुरा चषकमद्ययोः ।

सूत्रं तु सूचनाकारिग्रन्थे तन्तुव्यवस्थयोः ॥ ४८१ ॥

स्वैरो मन्दे स्वतन्त्रे च हरो नाशकरुद्रयोः ।

वैश्वानरेऽप्यथ हरिर्दिवाकरसमीरयोः ॥ ४८२ ॥

यमवासवसिंहाशुशशाङ्कपिवाजिषु ।

पिङ्गवर्णे हरिद्वर्णे भेकोपेन्द्रशुकाहिषु ॥ ४८३ ॥

लोकान्तरे च हारस्तु मुक्तादामनि संयुगे ।

हिंस्रः स्याद्वातुके, हिंसा मांसी काकादनी वसा ॥ ४८४ ॥

हीरो वज्रे हरे सर्पे हीरा पिपीलिकोश्रियोः ।

होरा तु लग्ने राक्षर्षे शास्त्ररेखाप्रभेदयोः ॥ ४८५ ॥

इति द्विस्वररान्ताः ।

अलिः सुरापुष्पलिहोरम्लो रसेऽम्लवेतसे ।

अम्ली चाङ्गेर्यामालं स्यादैनल्पहरितालयोः ॥ ४८६ ॥

आलिः सख्यावलीसेतुर्ध्वनर्थे विशदाशये ।

आलुर्गलान्तिकायां स्यादालु भेलककन्दयोः ॥ ४८७ ॥

इलोर्वा वाग् बुधस्त्री गौः, कलं त्वजीर्णरेतसोः ।

अव्यक्तमधुरध्वाने कला स्यादंशैशिल्पयोः ॥ ४८८ ॥

कलने मूलरैवृद्धौ षोडशांशे विधोरपि ।

कलिर्विभीतके शूरे विवादेऽन्ययुगे युधि ॥ ४८९ ॥

कालः पुनः कृष्णवर्णे महाकालकृतान्तयोः ।

मरणाऽनेहसोः, काली कालिकाक्षीरकीटयोः ॥ ४९० ॥

मातृभेदोमयोर्नव्यमेघौघपरिवादयोः ।

काला कृष्णनिवृत्तीन्योर्जुङ्ग्यां, कीलोऽग्नितेजसि ॥ ४९१ ॥

कफणिस्तम्भयोः शङ्कौ, कीला रतहतावपि ।

कुलं कुल्यगणे गेहे देहे जनपदेऽन्वये ॥ ४९२ ॥

कूलं तटे सैन्यपृष्ठे तडागस्तूपयोरपि ।

१ रासम । २ स्त्रियोः । ३ अनर्थे ।

४ सेतवनर्थेषु । ५ काल । ६ जिह्वी ।

कोलो भेलक उत्सङ्गेऽङ्कपाल्यां चित्रके किरौ ॥ ४९३ ॥
 कोलं तु बदरे, कोला पिप्पल्यां च विभेषजे ।
 खलं कल्के भुवि स्थाने कूरे कर्णेजपेऽधमे ॥ ४९४ ॥
 खल्लो निम्ने वस्त्रभेदे चर्मचातकपक्षिणोः ।
 खल्ली तु हस्तपादावर्धनाद्वयरुज्यपि ॥ ४९५ ॥
 गलः कण्ठे सर्जरसे गोलः स्यात्सर्ववर्तुले ।
 गोला पत्राङ्गने गोदावर्यां सख्यामलिङ्गिरे ॥ ४९६ ॥
 मण्डले च कुनट्यां च बालक्रीडनकाष्ठके ।
 चिल्लः खगे, सञ्चुलश्च पिल्लवत् क्लिन्नलोचने ॥ ४९७ ॥
 क्लिन्नेऽक्षिण, चुल्ली तूद्वाने चेळं गह्रितवस्त्रयोः ।
 चोलः कूर्पासके देशे चौलकर्मणि मुण्डने ॥ ४९८ ॥
 छलं छद्मस्त्रलितयोश्छल्ली सन्तानवीरुघोः ।
 वल्कले पुष्पभेदे च जलं गोकलने जडे ॥ ४९९ ॥
 द्विवरेऽम्बुनि, जालं तु गवाक्षे सारके गणे ।
 दम्भानाययोश्च, जालो नीपे, जाली पटोलिका ॥ ५०० ॥
 झला पुड्यामातपोऽमौ झिल्ली तूदूर्चनशके ।
 बर्त्यातपरुचोश्चीर्यां तलं ज्याघातवारणे ॥ ५०१ ॥
 तलश्चपेटे तालद्रौ स्वभावाधरयोः त्सरौ ।
 तल्लो जलाधारभेदे तल्ली तु तरुणस्त्रियाम् ॥ ५०२ ॥
 तालः कालक्रियामाने हस्तमानद्वुभेदयोः ।
 करास्फोटे करतले हरिताले त्सरावपि ॥ ५०३ ॥
 तुला माने पलशते सादृश्ये राशिभाण्डयोः ।
 गृहाणां दारुवन्धाय पीठ्या, तूलं तु खे पिचौ ॥ ५०४ ॥
 ब्रह्मदारुण्यथ दलं शस्त्रीछदेऽर्धपर्णयोः ।
 उत्सेधवद्वस्तुनि च नल्लो राक्षि कपौ नडे ॥ ५०५ ॥
 पितृदेवेषु नलं स्यात्पद्मे, नल्ली मनःशिला ।
 नालं काण्डे मृणाले च नाली शाककदम्बयोः ५०६ ॥

नीलो वर्णे मणौ शैले निधिवानरभेदयोः ।
 नीलोपध्यां लाञ्छने च पलमुन्मानमांसयोः ॥ ५०७ ॥
 पल्लिश्च ग्रामके कुड्यां पालिर्युकाश्रिपङ्क्तिषु ।
 जातश्मश्रुस्त्रियां प्रान्ते सेतौ कल्पितभोजने ॥ ५०८ ॥
 प्रशंसाकर्णलतयोरुत्सङ्गे प्रस्थचिन्हयोः ।
 पीलुः पुष्पे द्रुमे काण्डे परमाणौ मतङ्गजे ॥ ५०९ ॥
 तालास्थिरखण्डे च, पुलः पुलके विपुलेऽपि च ।
 फलं हेतुकृते जातीफले फलकसस्ययोः ॥ ५१० ॥
 त्रिफलायां च कक्कोले शस्त्राग्रे व्युष्टिलाभयोः ।
 फली फलिण्यां, फलि तु वसने, फाल उत्प्लुतौ ॥ ५११ ॥
 कुशके च, बलं रूपे स्थामनि स्थौल्यसैन्ययोः ।
 बोलो, बलस्तु बलिनि काके दैत्ये हलायुधे ॥ ५१२ ॥
 बला त्वोपधिभेदे स्यात्, बलिदैत्योपहारयोः ।
 करे चामरदण्डे च गृहदारुदरांशयोः ॥ ५१३ ॥
 त्वक्सङ्कोचे गन्धके च बालोऽङ्गेऽश्वेभपुच्छयोः ।
 शिशौ ह्रीवेरकचयोर्बाला तु द्रुटियोपितोः ॥ ५१४ ॥
 बाली भूपान्तरे मेधौ विल उच्चैःश्रवोदये ।
 विलं रन्ध्रे गुहायां च भल्लं भल्लकवाणयोः ॥ ५१५ ॥
 मल्ली भल्लातके, भालं स्याल्ललाटे महस्यपि ।
 भेलः प्लवे मुनिभेदे भीरौ बुद्धिविवर्जिते ॥ ५१६ ॥
 मल्लः कपाले बलिनि मत्स्ये पात्रे, मल्लस्तवधे ।
 किष्टे कदर्ये विष्टायां मालं तु कपटे वने ॥ ५१७ ॥
 मालो जने स्यान्माला तु पङ्क्तौ पुष्पादिदामनि ।
 मालुः स्त्रियां पत्रवल्यां मूलं पार्श्वार्थयोरुडौ ॥ ५१८ ॥
 निकुञ्जशिफयोः स्त्रीये शिलायां च वशीकृतौ ।
 प्रतिष्ठायामथो मेला त्वक्षने मेलकेऽपि च ५१९ ॥
 मौलिः किरीटं धम्मिले चूडाकङ्कलिमूर्दसु ।

लीला केलिविलासश्च शृङ्गारभावजक्रिया ॥ ५२० ॥
 लोलश्ले सत्पुष्णे च लोला तु रसनाश्रियोः ।
 बल्ली स्यादजमोदायां लतायां कुसुमान्तरे ॥ ५२१ ॥
 व्यालो दुष्टगजे सर्पे शठे श्वापदहिंस्रयोः ।
 वेला बुधास्त्रियां काले सीमनीश्वरमोजने ॥ ५२२ ॥
 अक्लिष्टमरणेऽम्भोधेस्तीरनीरविकारयोः ।
 शालो हाले मत्स्यभेदे, शालीकस्तत्प्रदेशयोः ॥ ५२३ ॥
 स्कन्धशाखायां, शालिस्तु गन्धोला कलमादिषु ।
 शालुः कषायद्रव्ये स्याच्चोरकाश्यौषधेऽपि च ॥ ५२४ ॥
 शिलमुञ्छं, शिला द्वाराऽघोदार कुनटी दृषत् ।
 शिली गण्डूषदी, शीलं साधुवृत्तस्वभावयोः ॥ ५२५ ॥
 शुक्लं रूप्ये, शुक्लो योगे भेदे, शूलं रुगन्तयोः ।
 योगे, शूला तु पण्यस्त्री वधहेतुश्च कीलकः ॥ ५२६ ॥
 शैलो भूमृति, शैलं तु शैलेये तार्क्ष्यशैलके ।
 सालः सज्जतरो वृक्षमात्रप्राकारयोरपि ॥ ५२७ ॥
 स्थालं भाजनभेदे स्यात् स्थाली तु पाटलोत्तयोः ।
 स्थूलः पीने जडे, हालः शालिवाहनपार्थिवे ॥ ५२८ ॥
 हालो सुरायां, हेला तु स्यादवज्ञाविलासयोः ।
 होलिरालिङ्गने सूर्येऽपि-

इति द्विस्वरलान्ताः ।

अविर्मृषिककम्बले ॥ ५२९ ॥

मेघे रवौ पर्वते च स्यादूर्ध्वं तु समुच्छ्रिते ।
 उपर्युन्नतयोः, कण्ठो मुनौ, कण्ठं तु कल्मषे ॥ ५३० ॥
 क्षवः क्षुते राजिकायां कविः कान्यस्य कर्तारि ।
 विचक्षणे दैत्यगुरौ स्यात् कवी तु खलीनके ॥ ५३१ ॥
 किण्वं पापे सुरावीजे लीवोऽपौरुषण्डयोः ।
 खर्वहस्त्रौ न्यग्रामनौ ग्रीवे शिरोधितच्छरे ॥ ५३२ ॥

छविस्तु रुचि शोभायां जवः स्याद्वेगेवेगिनोः ।
 जवोण्ड्रपुष्पे, जिह्वा तु वाचि ज्वालारसज्ञयोः ॥ ५३३ ॥
 जीवः स्यात्तिदशाचार्ये द्रुमभेदे शरीरिणि ।
 जीवितेऽपि च, जीवा तु वचायां धनुषो गुणे ॥ ५३४ ॥
 शिञ्जिते क्षितिजीवन्त्योर्दृत्तौ, तत्त्वं परमात्मनि ।
 वाद्यभेदे स्वरूपे च द्रवो विद्रवन्मर्मणोः ॥ ५३५ ॥
 मद्रावे रसगत्योश्च द्वन्द्वः सं, द्वन्द्वमाहवे ।
 रहस्ये मिथुने युग्मे दवदावौ वनानले ॥ ५३६ ॥
 वने, दर्वी फणान्तद्धौ दार्वी स्याद्देवदारुणि ।
 हरिद्राद्वितये चापि दिवं खे त्रिदिवे दिने ॥ ५३७ ॥
 देवं हृषीके, देवस्तु नृपतौ तोयदे सुरे ।
 देवी कृताभिषेकायां तेजनीपृक्कयोरपि ॥ ५३८ ॥
 धवो धूर्त्ते नरे पत्यौ द्रुमभेदेऽथ ध्रुवो वटे ।
 वसुयोगभिदोः शम्भौ शङ्खावुत्तानपादजे ॥ ५३९ ॥
 स्थिरे नित्ये निश्चिते च ध्रुवं खेऽजस्रतर्कयोः ।
 ध्रुवा मूर्वाशालिपण्योः स्रग्भेदे गीतभिद्यपि ॥ ५४० ॥
 नवो नव्ये स्तुतौ, नीवी स्त्रीकटीवस्त्रवन्धने ।
 मूलद्रव्ये परिपणे, प्लवः प्लक्षे प्लुतौ कपौ ॥ ५४१ ॥
 शब्दे कारणवे म्लेच्छजातौ भेलकभेकयोः ।
 क्रमनिम्नमहीभागे कुलके जलवायसे ॥ ५४२ ॥
 जलान्तरे, प्लवं गन्धतृणे मुस्तकभिद्यपि ।
 पक्वं परिणते नाशाभिमुखे, पार्श्वमन्तिके ॥ ५४३ ॥
 कक्षाधोऽवयवे चक्रोपान्तपशुममूहयोः ।
 प्राध्वं दूरपथे ग्रहे बन्धे, पूर्वं तु पूर्वजे ॥ ५४४ ॥
 प्रागग्रे श्रुतिभेदे च भवः सत्ताप्तिजन्मसु ।
 रुद्रे श्रेयसि संसारे, भावोऽभिप्रायवस्तुनोः ॥ ५४५ ॥
 स्वभावजन्मसत्तात्मक्रियालीलाविभूतिषु ।
 चेष्टायोन्योर्बुधे जन्तौ शृङ्गारादेश्च कारणे ॥ ५४६ ॥

शब्दप्रवृत्तिर्हेतौ च यत्रो घान्ये पृथक्कृतौ ।
 यावोऽलक्ते पाकाभिदि रेवा मन्मथयोपिति ॥ ५४७ ॥
 नील्यां मेखलकन्यायां लवः कालभिदि छिदि ।
 विलासे रामजे लेशे जंपाकिञ्जल्कपक्ष्मणोः ॥ ५४८ ॥
 गोपुच्छलोमस्वपि च लट्वा पक्षिकुसुम्भयोः ।
 लघ्वी ह्रस्वविवक्षायां प्रभेदे स्पन्दनस्य च ॥ ५४९ ॥
 विश्वाः सुरेषु, विश्वं तु शुण्ठ्यां भुवनकृत्स्नयोः ।
 विश्वा विषायां, शिवं तु मोक्षे क्षेमे सुखे जले ॥ ५५० ॥
 शिवो योगान्तरे वेदे गुग्गुलौ बालुके हरे ।
 पुण्डरीकद्रुमे कीले, शिवा झटापलोमयोः ॥ ५५१ ॥
 फेरौ शम्यां पश्याध्यायोः, शिविर्भूर्जे नृपान्तरे ।
 शुल्वं ताम्रे यज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ ॥ ५५२ ॥
 सत्त्वं द्रव्ये गुणे चित्ते व्यवसायस्वभावयोः ।
 पिशाचादावात्मभावे बले प्राणेषु जन्तुषु ॥ ५५३ ॥
 सान्त्वं सामनि दाक्षिण्ये, सुत्रा मूर्वा सुत्रा सुचि ।
 हवस्तु सप्ततन्तौ स्यान्निदेशाह्वानयोरपि ॥ ५५४ ॥

इति द्विस्वरवान्ताः ।

अंशो विभाजने प्रोक्त एकदेशेऽपि वस्तुनः ।
 अंशुः सूत्रादिसूक्ष्मांशे किरणे चण्डदीधितौ ॥ ५५५ ॥
 आशा ककुभि तृष्णायामाशु तु व्रीहिशिप्रयोः ।
 ईशः स्वामिनि रुद्रे च स्यादीशा हलदण्डके ॥ ५५६ ॥
 कशा स्यादश्वताढन्यां रज्जौ मुखगणेऽपि च ।
 काशस्तृणे रोगभेदे कीशो दिगम्बरे कपौ ॥ ५५७ ॥
 कुशो रामसुते दर्भे पापिष्ठे योक्त्रमत्तयोः ।
 कुशी लोहविकारे स्यात्, कुशा वल्गा, कुशं जले ॥ ५५८ ॥
 केशः शिरसिजे पाशपाणौ ह्रीवैरदैत्ययोः ।
 क्लेशो दुःखे च रागादौ कोशः कोष इवाण्डके ॥ ५५९ ॥

कुड्मले चषके दिव्येऽर्थचये योनिशिम्बयोः ।
जातीकोशेऽसिपिधाने दर्शः सूर्येन्दुसङ्गमे ॥ ५६० ॥
पक्षान्तेऽष्टौ दर्शने च दंशो वर्मणि मर्मणि ।
दोषे वनमक्षिकायां खण्डने भुजगक्षते ॥ ५६१ ॥
दशा वर्त्तावस्थायां दशास्तु वसनाञ्चले ।
नाशः पलायने मृत्यौ परिध्वस्तावदर्शने ॥ ५६२ ॥
निशा रात्रौ हरिद्रायां पशुच्छागे मृगादिषु ।
प्रमयेऽपि च पाशस्तु मृगपक्षादिवन्धने ॥ ५६३ ॥
कर्णान्ते शोभनार्थः स्यात्कचान्ते निकरार्थकः ।
छात्राद्यन्ते च निन्दार्थः पेशी मांस्यसिकोशयोः ॥ ५६४ ॥
मण्डभेदे पलपिण्डे सुपक्वकणिकेऽपि च ।
भूस्पृग्वैश्ये मानवे च राशिर्मेपादिपुञ्जयोः ॥ ५६५ ॥
वशो जनस्पृहोयत्तेष्वायत्तत्वप्रभुत्वयोः ।
वशा नार्थी बन्ध्यगव्यां हस्तिन्यां दुहितर्यपि ॥ ५६६ ॥
वंशः सङ्घेऽन्त्रये वेणौ पृष्ठाद्यवयवेऽपि च ।
वेशो वेश्यागृहे गेहे नेपथ्ये च, शशः पशौ ॥ ५६७ ॥
बोलो लोभ्रे नृभेदे च स्पशो हेरिकयुद्धयोः ।
स्पर्शो वर्गाक्षरे दाने स्पर्शने स्पर्शके रुजि ॥ ५६८ ॥

इति द्विस्वरशान्ताः ।

अक्षो रथस्यावयवे व्यवहारे विभीतके ।
प्रासके शकटे कर्षे ज्ञाने चाऽऽत्मनि रावणौ ॥ ५६९ ॥
अक्षं सौवर्चले तुत्ये हृषीके, स्यादुषां निशि ।
वाणपुत्र्यां च, ऋक्षस्तु स्यान्नक्षत्राच्छभल्लयोः ॥ ५७० ॥
महीधरविशेषे च शोणके क्षतवेधने ।
ऋषिर्वेदे मुनौ, कर्षः कर्षणे मानभिद्यपि ॥ ५७१ ॥
कक्षां वीरुधि दोर्मूले कच्छे शुष्कवने तृणे ।
पापे, कक्षा त्विभरज्जौ काञ्च्यां गेहप्रकोष्ठके ॥ ५७२ ॥

भित्तौ साम्ये रथभागेऽन्तरीयपश्चिमांश्चले ।
 उद्राहिण्यां च, कर्पूस्तु तुषार्मां कृपिकुल्ययोः ॥ ५७३ ॥
 घोषः कांस्ये स्वने गोपघोषकाभीरपल्लिषु ।
 घोषा तु शतपुष्पायां चोक्षः सुन्दरगीतयोः ॥ ५७४ ॥
 शुचौ, झपस्तु मकरे वने मीने, झपा पुनः ।
 नागबलायां तुपस्तु धान्यत्वचि विभीतके ॥ ५७५ ॥
 दक्षः प्रजापतौ रुद्रवृषभे कुक्कुटे पटौ ।
 हुपे, दक्षा तु मेदिन्यां ध्वांसः काके वकेऽर्थिनि ॥ ५७६ ॥
 गृहे, ध्वांसी तु काकोल्यां, न्यसः कात्स्न्यनिकृष्टयोः ।
 जामदग्न्येऽपि, पक्षस्तु मासार्धे ग्रहसाध्ययोः ॥ ५७७ ॥
 चुलीरन्ध्रे बले पार्श्वे वर्गे केशात्परश्चये ।
 पिच्छे विरोधे देहाङ्गे सहाये राजकुञ्जरे ॥ ५७८ ॥
 प्लक्षो द्वीपे गर्दभाण्डेऽश्वत्थे जटिनि पक्षके ।
 मेषा घीरीक्षणं नृत्तं, मेषः मेषणपीडने ॥ ५७९ ॥
 पौषो मासप्रभेदे स्यात्पौषं तु महयुद्धयोः ।
 भिक्षा सेवाप्रार्थनयोर्मृतौ भिक्षितवस्तुनि ॥ ५८० ॥
 मापो माने धान्यभेदे मूर्खे त्वग्दोषभिद्यपि ।
 मिषं व्याजे स्पर्शभेदे मेषो राश्यन्तरे हुडौ ॥ ५८१ ॥
 मोक्षो निःश्रेयसे वृक्षविशेषे मोचने मृतौ ।
 यक्षः श्रीदे च गुह्ये च रक्षा रक्षणभस्मनोः ॥ ५८२ ॥
 रुक्षोऽस्निग्धपरुषोर्लक्षं व्याजशरव्ययोः ।
 संख्यायामपि, वर्षस्तु समाद्वीयाब्दवृष्टिषु ॥ ५८३ ॥
 वर्षधरेऽपि, वर्षास्तु प्रावृष्यथ विषं जले ।
 क्ष्वेदे, विषा त्वतिविषा, वृषो गव्याखुधर्मयोः ॥ ५८४ ॥
 पुंराशिभेदयोः शृङ्गां वासके शुक्रलेऽपि च ।
 श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्यश्च वृषी तु ऋषिविष्टरे ॥ ५८५ ॥

वृषा वृत्राकपिकछत्रोः शुषिः शुषिरशोषयोः ।

शेषोऽनन्ते वधे सीरिण्युपयुक्तेतरेऽपि च ॥ ५८६ ॥

शेषा निर्माल्यदाने स्याच्छोषः शोषणयक्ष्मणोः ।

इति द्विस्वरसान्ताः ।

अंसं स्कन्धे विभागे स्यादासिः खड्गं नदीभिदि ॥ ५८७ ॥

अर्चिर्मयूखशिखयोरदात्रे च परत्र च ।

आगः स्यादेनोवदधे मन्ता, वाशीर्हितैषिणि ॥ ५८८ ॥

उरगस्य च दंष्ट्रायामुषः सन्ध्याप्रभातयोः ।

उरो वक्षसि मुख्ये स्यादोजो दीप्तिप्रकाशयोः ॥ ५८९ ॥

अवष्टम्भे बले धातुतेजस्योकस्तु सन्ननि ।

ओकास्त्वाश्रयमात्रे स्यात् कंसस्तैजसमानयोः ॥ ५९० ॥

पानपात्रे दैत्यभेदे कारुः शक्त्यायुधे रुजि ।

बुद्धौ विकलवाचि स्याद् गुत्सः स्तम्बगुलच्छयोः ॥ ५९१ ॥

हारभेदे ग्रन्थिपर्णे, गोसो बोलविभातयोः ।

चास इक्षुपक्षिभिदोश्छन्दः पद्मेच्छयोः श्रुतौ ॥ ५९२ ॥

ज्यायान् वृद्धे प्रशस्ये च ज्योतिर्वन्दिदिनेशयोः ।

प्रकाशे दृशि नक्षत्रे तपः कृच्छ्रादिकर्मणि ॥ ५९३ ॥

धर्मे लोकप्रभेदे च तपाः शिशिरमाघयोः ।

तमो राहौ गुणे पापे ध्वान्ते, तरो जवे बले ॥ ५९४ ॥

त्रासो भये मणिदोषे तेजस्त्विदूरेतसोर्बले ।

नवनीते प्रभावेऽग्नौ दासो धीवरमृसयोः ॥ ५९५ ॥

वृषले दानपात्रे च दासी मिद्यपि चेद्यपि ।

धनुः शरासने राशौ प्रियालद्रौ घनुर्धरे ॥ ५९६ ॥

नभो व्योम्नि, नभा घ्राणे विसतन्तौ पतद्ग्रहे ।

प्रावृषि श्रावणे, नासा घोणा द्वारोऽध्वदारुणोः ॥ ५९७ ॥

पयः क्षीरे च नीरे च प्रसूरश्वा जनन्यपि ।

बर्हिः कुशेऽग्नौ, भासस्तु भासि गृध्रशकुन्तयोः ॥ ५९८ ॥

महस्तेजस्युत्सवे च मिसिर्मांस्यजमोदयोः ।

शतपुष्पामधुर्योश्च मृत्सा कांसी सुमृत्तिका ॥ ५९९ ॥
 रसः स्वादे जले वीर्ये शृङ्गारादौ विषे द्रवे ।
 चोले रोगे देहघातौ तिक्तादौ पारदेऽपि च ॥ ६०० ॥
 रसा तु रसना पाठासल्लकीक्षितिकद्रुषु ।
 रहां गुह्ये रते तत्त्वे, रजो रेणुपरागयोः ॥ ६०१ ॥
 स्त्रीपुष्पे गुणभेदे च रासक्रीडासु गोदुहाम् ।
 भापागृह्णल्लके, वत्सा पुत्रादिवर्षतर्णकाः ॥ ६०२ ॥
 वयस्तारुण्यवाल्यादौ खगे, वर्चस्तु तेजसि ।
 गूये रूपे, वसुस्त्वग्रौ देवभेदे नृपे रैचि ॥ ६०३ ॥
 योक्त्रे शुष्के, वसु स्वर्णे रत्ने दृष्ट्यापधौ घने ।
 वपुः शस्ताकृतौ देहे व्यासो मुनिप्रपञ्चयोः ॥ ६०४ ॥
 वामो वंशमन्यवस्थाने वासा स्यादट्टरूपके ।
 विद्वान् ज्ञात्मविदोः प्राज्ञे वंशा धातुज्ञविष्णुषु ॥ ६०५ ॥
 शंसा वचसि वाञ्छायां शिरो मूर्धप्रधानयोः ।
 सेनाग्रभागे, श्रेयस्तु मङ्गले धर्मशस्तयोः ॥ ६०६ ॥
 सहो वले ज्योतिषि च सहो हेमन्तमार्गयोः ।
 स्रोतः प्रवाहेन्द्रिययोर्हिसोऽर्के मत्सरः स्रुते ॥ ६०७ ॥
 खगाश्च योगिमन्त्रादिभेदेषु परमात्मनि ।
 निर्लोभनृपतौ प्राणवाते श्रेष्ठेऽग्रतः स्थितः ॥ ६०८ ॥
 हविः सर्पिषि होतव्ये हिंसा चौर्यादिके वधे ।
 इति द्विस्वरसान्ताः ।
 अहिः सर्पे वृते वमे स्यादीहोद्यमवाञ्छयोः ॥ ६०९ ॥
 कुहूर्नष्टेन्दुदर्शे स्यात्कणिते कोकिलस्य च ।
 ग्रहो ग्रहणानिर्वन्धानुग्रहेषु रणोद्यमे ॥ ६१० ॥
 उपरागे पूतनादावादित्यादौ विधुन्तुदे ।
 ग्राहो गृहे जलचरे, गुहः स्कन्दे, गुहा पुनः ॥ ६११ ॥

१ कांसी ।

७ उरस्तुक् ।

३ रुचौ ।

४ वुके ।

५ स्वादौ ।

६ मार्गयोः ।

गव्हरे सिंहपुच्छ्यां च गृहा दारेषु सन्ननि ।
 प्रौढो निपुणतर्कं स्याद्गजाङ्घ्रिपर्वणोरपि ॥ ६१२ ॥
 बर्ही पर्णे परीवारे कलापे, बहु भूयसि ।
 ज्यादिकासु च संख्यासु, महाबुत्सवतेजसी ॥ ६१३ ॥
 मही भुवि नदीभेदे मोहो मूर्च्छाविपर्ययोः ।
 लोहं कालायसे सर्वतैजसे जोङ्गकेऽपि च ॥ ६१४ ॥
 बहो वृषस्कन्धदेशे वायौ, बाहोऽश्वमानयोः ।
 वृषे, बाहा तु बाहौ स्याद् व्यूहो निर्माणतर्कयोः ॥ ६१५ ॥
 समूहे बलविन्यासे सहः क्षमे बलेऽपि च ।
 सहोर्व्या सहदेवायां कुमार्या नैखभेषजे ॥ ६१६ ॥
 मुद्रपण्यां च सिंहस्तु राशिभेदे मृगाधिपे ।
 श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्यश्च सिंही स्वर्मानुमातरि ॥ ६१७ ॥
 वासाबृहत्योः क्षुद्रायां स्नेहः प्रेम्णि घृतादिके ।

इति द्विस्वरहान्ताः ।

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

द्विस्वरकाण्डो द्वितीयः ॥

अणुको निपुणेऽल्पे चाऽशोकौ कङ्कलिवञ्जुलौ ।
 निःशोकपारदौ चाप्यशोका तु कदुरोहिणी ॥ १ ॥
 अभीको निर्भये कम्प्रेऽप्यनीकं रणसैन्ययोः ।
 अलीकमप्रिये भावे वितथेऽनूकमन्वये ॥ २ ॥
 शल्ले,ऽनूको गतजन्मन्यंशुकं सूक्ष्मवाससि ।
 उत्तरीये वस्त्रमान्नेऽप्यलकाश्चूर्णकुन्तलाः ॥ ३ ॥
 अलका तु कुबेरस्य नगर्या,मन्तिकं पुनः ।
 पाश्चै,ऽन्तिका तु चुल्ली स्यात्सातलाख्यौषधेऽपि च ॥ ४ ॥
 नाट्योक्तौ ज्येष्ठभगिनी अत्तिका प्रोच्यतेऽपि सा ।
 अलर्को नृपे ज्येष्ठार्के रोगौन्मादितशुन्यपि ॥ ५ ॥

१ बर्ही ।

२ सह ।

३ श्लक्ष्ण ।

४ नृपविशेषे इति पाठः ।

५ योग ।

अम्बिकोमापाण्डुमात्रोर्देवताभिदि मातरि ।
 अन्धिका तु कैतवे स्याच्छर्वरीसिद्धयोरपि ॥ ६ ॥
 अम्बिका तिनित्तीका म्लोद्गारचाङ्गेरिकासु च ।
 आलोको दर्शने वेन्दिभाषणोद्योतयोरपि ॥ ७ ॥
 आनकः पटहे मेर्या नैदन्मेघमृदङ्गयोः ।
 आतङ्को रुजि शङ्कायां सन्तापे मुरजध्वनौ ॥ ८ ॥
 आह्निकं स्यात्पुनरहर्निवृत्त्ये नित्यकर्मणि ।
 भोजने ग्रन्थभागे चाऽऽढकः प्रस्थचतुष्टयम् ॥ ९ ॥
 आढकी तुवरीक्ष्वाकः कटुतुम्ब्यां नृपान्तरे ।
 स्यादुलूकः काकशत्राविन्द्रे भारतयोधिनि ॥ १० ॥
 उष्णिगा मृद्गाण्डभेदे करभस्य च योषिति ।
 उदर्कस्तत्तरकालफले मदनकण्ठके ॥ ११ ॥
 उष्णको घर्म उद्युक्तातुरयोरुर्मिका पुनः ।
 उत्कण्ठायां भृङ्गनादे वल्लभङ्गेऽङ्गुलीयके ॥ १२ ॥
 वीच्यां च कनकं हेम्नि कनको नागकेसरे ।
 वत्सूरे चम्पके काञ्चनारकिंशुकयोरपि ॥ १३ ॥
 करको दाढिमे पक्षिभेदे हस्ते कण्ठलौ ।
 लट्वाकर्णज्योर्मेषोपले च कटुकं कटु ॥ १४ ॥
 कटुरोहिणी व्योषं च कञ्चुकश्चोलवर्मणोः ।
 वर्द्धापकगृहीताङ्गवसने वारवाणके ॥ १५ ॥
 निर्मोके, कटकस्त्वद्रिनिमित्त्वे बाहुभूषणे ।
 सेनायां राजधन्यां च क्रमुको मद्रमुस्तके ॥ १६ ॥
 गुवाके पट्टिकालोभ्रे कण्ठकः क्षुद्रवैरिणि ।
 वेणौ द्रुमाङ्गे रोमाञ्चे कलङ्कोऽङ्गापवादयोः ॥ १७ ॥
 कालायसमले चापि कर्णिका कर्णभूषणे ।
 बीजकोशे सरोजस्य करमध्याङ्गुलावपि ॥ १८ ॥

कुट्टिन्यां हस्तिहस्ताग्रे कर्णिका सूक्ष्मवस्तुनि ।
 अग्रिमन्थे, कामुकास्तु काम्यशोकातिमुक्तकाः ॥ १९ ॥
 कारकं कर्तृकर्मयोः कारिका यातना नदी ।
 कृतौ विवरणश्लोके नापितादिककर्मणि ॥ २० ॥
 कावृकः कुक्कुटे कोके पीतमुण्डेऽथ कार्मुकः ।
 वंशे, कार्मुकमिष्वासे कर्मठे, सारको रसे ॥ २१ ॥
 कोरके पक्षादिपाशे कालिका योगिनीभिदि ।
 स्वर्णादिदोषे मेघाल्यां सुरागौर्योर्नवाम्बुदे ॥ २२ ॥
 क्रमेदयवस्तुमूल्ये काष्ण्यवृश्चिकपत्रयोः ।
 रोमाल्यां धूसरीमांस्योः काकीपटोलशाखयोः ॥ २३ ॥
 किम्पाको वृक्षभिद्यज्ञे कीटको निष्ठुरे कृमौ ।
 कीचको ध्वनिमद्वंशे दैत्यभेदे द्रुमान्तरे ॥ २४ ॥
 कुलकं पञ्चादिश्लोकसमन्वये पटोलके ।
 कुलकः कुलप्रधाने बल्मीके काकतिन्दुके ॥ २५ ॥
 कुलिकस्तु कुलश्रेष्ठे नागद्रुमविशेषयोः ।
 कुशिको मुनिभेदे स्यात्फाले सर्ज्जे विभीतके ॥ २६ ॥
 क्षुल्लकः पामरे स्वल्पे कनिष्ठे दुःस्थिते खले ।
 कूपको गुणवृक्षे स्यात्तैलपात्रे ककुन्दरे ॥ २७ ॥
 कुर्चिका क्षीरविकृतौ कुञ्चिकायां च कुड्मले ।
 आलेख्यकूर्चिकासूच्योः कृषकौ फालकर्षकौ ॥ २८ ॥
 कोरकं कुड्मले तु स्यात्कक्कोलकमृणालयोः ।
 कौतुकं नर्मणीच्छायामुत्सवे कुतुके मुदि ॥ २९ ॥
 पारम्पर्यागतस्थाने मङ्गलोद्वाहसूत्रयोः ।
 गीतादौ भोगकाले च कौशिकः शक्रघूकयोः ॥ ३० ॥
 कोशज्ञे गुग्गुलावाहितुण्डिके नकुले मुनौ ।
 कौशिकी चण्डिकानद्योः खनकः सन्धितस्करे ॥ ३१ ॥

मूषके भूमिवित्तज्ञे खड्दिको मांसविक्रयी ।
 महिषीक्षीरफेनश्च खुल्लुकः स्वल्पनीचयोः ॥ ३२ ॥
 खोलकः पूगकोशे स्याच्छिरस्त्रे नाकुपाकयोः ।
 ग्रन्थिकं पिप्पलीमूले ग्रन्थिपर्णकभेषजे ॥ ३३ ॥
 ग्रन्थिको गुग्गुलौ देवज्ञे माद्रेयकरीरयोः ।
 गण्डको विघ्ने विद्यायां संख्यावच्छेदखड्गिषु ॥ ३४ ॥
 गण्डकी तु सरिर्ज्ञेदे गणको ग्रहवेदिनि ।
 गणिकेभ्यां गुंथिकायां तर्कार्या पण्ययोषिति ॥ ३५ ॥
 ग्राहको ग्रहीतरि स्याद् व्याघानां घातिपक्षिणि ।
 गान्धिको लेखके गन्धवाणिजे, गुण्डकं पुनः ॥ ३६ ॥
 कलोक्तौ मलिने धूलौ स्नेहपात्रेऽथ गैरिकम् ।
 स्वर्णे धातौ, गोलकस्तु जारतो विधवासुते ॥ ३७ ॥
 अलिङ्गरे गुदे चापि गोरङ्गुर्नर्गवेदिनोः ।
 खगे च, चपको मद्ये सरके मद्यमाजने ॥ ३८ ॥
 चुलुकः प्रसृतौ माण्डप्रभेदे चुलुको यथा ।
 चारकोऽश्वादिपाले स्याद्वन्धे संचारकेऽपि च ॥ ३९ ॥
 चित्रकं चित्रकमये द्रुमौषधिविशेषयोः ।
 चुम्बकः कामुके धूर्ते बहुगुर्वश्मभेदयोः ॥ ४० ॥
 चुल्लुकी कुण्डिकाभेदे शिशुमारे कुलान्तरे ।
 चूतकः कूप आग्ने च चूलिका नाटकान्तरे ॥ ४१ ॥
 करिणः कर्णमूले च जनकः पितृभूषयोः ।
 जम्बुको वरुणे फेरौ जतुकं हिङ्गुलाक्षयोः ॥ ४२ ॥
 जतुका च चर्मचटिका जीवको वृद्धिजीविनि ।
 क्षपणे प्राणके पीतसालसेचकयोर्द्वये ॥ ४३ ॥
 व्यालग्राहे, जीविका तु जीवन्त्यां वर्तनेऽपि च ।
 झिल्लीका झिल्लिकेव स्याच्चीर्या रुच्यातपस्य च ॥ ४४ ॥

१ खदिको ।

२ ग्रहिको ।

३ लग्नवन्दिनोः ।

४ चित्रकाये ।

५ चुलुकी ।

६ चटका ।

विलेपनस्य च मले तक्षकस्तक्षिणः पन्नगे ।
 द्रुमभेदे, तण्डकस्तु समस्तपदजातके ॥ ४५ ॥
 तरुस्कन्धे वेश्मदारुमायावहुलयोरपि ।
 फेनखञ्जनयोश्चापि तारकः कर्णधारके ॥ ४६ ॥
 दैत्ये च, तारकमुडौ नेत्रतन्मध्ययोरपि ।
 तिलकोऽश्वद्रुमभिदोः पुण्ड्रके तिलकालके ॥ ४७ ॥
 तिलकं रुचके क्लोम्नि त्रिशङ्कुः शलभे नृपे ।
 मार्जारे च तुरुष्कस्तु देशे श्रीवाससिंहयोः ॥ ४८ ॥
 तूलिका तूलशय्या स्यादालेरव्यस्य च लेखनी ।
 दर्शको दर्शयितरि प्रतीहारप्रवीणयोः ॥ ४९ ॥
 द्रावकस्तु शिलाभेदे स्याद्धोषिकविदग्धयोः ।
 दारको भेदके पुत्रे दीपकः स्यादलङ्कृतिः ॥ ५० ॥
 दीपकौ दीप्तिकुदीपौ दीप्यकं त्वजमादके ।
 मयूरशिखायवान्योर्धनिको धान्यके धवे ॥ ५१ ॥
 धनाढ्ये, धनिका बध्वां धेनुका धेनुरित्यपि ।
 धेनुकं धेनुसंहत्यां करणेऽपि च योषिताम् ॥ ५२ ॥
 नरकौ दैत्यनिरयौ नन्दकः कुलपालके ।
 हर्षके विष्णुखड्गे च नर्तकः केलके नटे ॥ ५३ ॥
 द्विपे षोडशले चापि नर्तकी लासिका द्विपी ।
 नालीकोऽङ्ग शरे शल्ये नालीकं पञ्चतदने ॥ ५४ ॥
 नायको मणिभिन्नेतृप्रधानेष्वथ नालिका ।
 नाले काले चूर्णरन्ध्रे विवरे वेणुभाजने ॥ ५५ ॥
 निपाकः पचने स्वेदासत्कर्मफलयोरपि ।
 निर्मोको व्योम्नि सचाहे मोक्षके सर्पकवृक्षके ॥ ५६ ॥
 नीलिका नीलिनीक्षुद्ररोगशेफालिकास्वपि ।
 पराकस्तु व्रते खड्गे प्रसेकः सेचने च्युतौ ॥ ५७ ॥

पर्यङ्को मञ्चपर्यस्तयोः प्रतीकोऽङ्गप्रतीपयोः ।
 पद्मकं पद्मकाष्ठेभविन्दुजालकयोरपि ॥ ५८ ॥
 पक्षकस्तु पार्श्वद्वारे पार्श्वमात्रेऽपि कथ्यते ।
 पताकाङ्गध्वजे केतौ सौभाग्ये नाटकांशके ॥ ५९ ॥
 पातुको जलमातङ्गे पतयालुप्रपातयोः ।
 प्राणको जीवकतरौ सत्त्वजातीयवालयोः ॥ ६० ॥
 पाटको रोघसि ग्रामैकदेशेऽक्षादिपातके ।
 वाद्यभेदे महाकिष्कौ मूलस्यावयवेऽपि च ॥ ६१ ॥
 पालकं शाकभेदे स्यात्सल्लक्यां बाजिपक्षिणि ।
 पावकोऽग्नौ सदाचारे वह्निमन्ये च चित्रके ॥ ६२ ॥
 भल्लातके विडङ्गे च शोधयितुनरेऽपि च ।
 पिनाकः शिवकोदण्डे पांशुवृष्टिनिशूलयोः ॥ ६३ ॥
 प्रियकस्तु चञ्चरीके नीपे काश्मीरजन्मनि ।
 प्रियङ्गौ चित्रहरिणं पीतशालतरावपि ॥ ६४ ॥
 पिटकः स्यात्तु विस्फोटे मञ्जूषायामधीष्यते ।
 पिष्टको नेत्ररोगे स्याद्दान्यादिचमसेऽपि च ॥ ६५ ॥
 पिण्याकः कुङ्कुमे हिङ्गौ सिंहके तिलचूर्णके ।
 पुलको गजान्नापिण्डे रोमाञ्चे प्रस्तरान्तरे ॥ ६६ ॥
 अमुराज्यां मणिदोषे गल्वर्के तालके कुमौ ।
 पुलाको भक्तसिक्वे स्यात्संक्षेपासारधान्ययोः ॥ ६७ ॥
 पुष्पकं मृत्तिकाद्भारशकट्यां रत्नकङ्कणे ।
 कासीसे श्रीदविमाने नेत्ररोगे रसाञ्जने ॥ ६८ ॥
 लोहकांस्ये रीतिकायां पुत्रकः शरभे शठे ।
 शैवे वृक्षभेदे च पुत्रिका यावत्तुलिके ॥ ६९ ॥
 पाञ्चालिकादुहित्रोश्च पूर्णकः स्वर्णचूडके ।
 पूर्णिका नासिकादिन्यां पृथुकश्चिपिटेऽर्भके ॥ ७० ॥
 पृदाकुश्चित्रकव्याघ्रवृश्चिकेषु सरीसृपे ।

पेचकः करिलाङ्गूलमूले घूकेऽथ पेटकम् ॥ ७१ ॥
 मञ्जूपायां समूहे च बहुको जलखातके ।
 दात्यूहे कर्कटेऽर्के च बन्धूकः पीतसालके ॥ ७२ ॥
 बन्धुजीवे, बन्धकस्तु सत्यकारेऽथ बन्धकी ।
 स्वैरिण्यां च करिण्यां च बालिका कर्णभूषणे ॥ ७३ ॥
 पिछोलायां बालुकायां बालायां, बालकः पुनः ।
 शिशौ मूर्खेऽश्वगजयोर्बालधौ, भस्मकं रुजि ॥ ७४ ॥
 विदङ्गे कलधौते च भ्रामकः फेरधूर्तयोः ।
 सूर्यावर्तेऽश्मभेदे च भालाङ्कः कच्छपे हरे ॥ ७५ ॥
 महालक्षणसम्पूर्णं पूरुषे करपत्रके ।
 रोहिते शाकभेदे च भूतीकं कट्फलौषधौ ॥ ७६ ॥
 यवान्यां घनसारे च भूनिम्बे भूस्तृणेऽपि च ।
 भूमिका तु रचनायां रूपान्तरपरिग्रहे ॥ ७७ ॥
 मशकः क्षुद्ररुग्जन्तुभेदयोर्मधुक त्रपुः ।
 मधुयष्टिश्च, मधुको वन्दिश्रीवदपक्षिणोः ॥ ७८ ॥
 मण्डूकी मण्डूकपर्ण्यां मण्डूकौ भेकशोणकौ ।
 मल्लिको हंसभेदे स्यान्मल्लिका कुसुमान्तरे ॥ ७९ ॥
 मीने मृत्पात्रभेदे च मातृका करणेश्वरे ।
 मातृवर्णसमाम्नायोपमातृष्वथ मालिका ॥ ८० ॥
 पक्षिमले सरिद्धेदे ग्रैवेये पुष्पदामनि ।
 मामकं तु मदीये स्यान्मामको मातुले स्मृतः ॥ ८१ ॥
 मेचकः श्यामले कृष्णे तिमिरे वर्हिचन्द्रके ।
 मोचको मोर्कतृकदलीशिग्रुद्रुमविरागिषु ॥ ८२ ॥
 मोदको हर्षुके स्वाद्ये यमको यमजे व्रते ।
 यमकं बागलङ्कारे याजको राजकुञ्जरे ॥ ८३ ॥
 यान्निके च, युतकं तु यौतके युग्मयुक्तयोः ।
 संशये चलनाग्रे स्त्रीवस्त्रभेदे पटाञ्जले ॥ ८४ ॥

रजकौ घावकौ शुक्रौ रसिका कटिसूत्रके ।
 रसनायां रसालायां रल्लकः कम्बले स्मृतः ॥ ८५ ॥
 तथैव कम्बलमृगे रात्रकं पञ्चरात्रके ।
 रात्रकस्तु पण्यवधूगृहान्तर्वर्षवासिनि ॥ ८६ ॥
 राजिका पङ्क्तौ रेखायां केदारो राजसर्पये ।
 रुचकं तु मातुलिङ्गे निष्के सौवर्चलेऽपि च ॥ ८७ ॥
 रोचनायां विहङ्गे च मङ्गलद्रव्यदन्तयोः ।
 अश्वस्याभरणे मालये प्रोत्कटेऽपि प्रकीर्तितः ॥ ८८ ॥
 रूपकं नाटके प्रोक्तं कान्यालङ्कारधूर्तयोः ।
 रेणुका तु हरेण्वां स्याज्जमदमेश्च योषिति ॥ ८९ ॥
 लम्पाको लम्पटे देशे लासकौ केकिनर्तकौ ।
 लूनकस्तु पशौ भिन्ने लोचको नीलवाससि ॥ ९० ॥
 कज्जले मांसपिण्डेऽसितारे स्त्रीभालभूषणे ।
 निर्वुद्धौ कर्णिकामोचाज्याम्बुर्भूक्ष्यचर्मणि ॥ ९१ ॥
 वराकः शोच्यरण्योर्वर्तकोऽश्वखुरे खगे ।
 वञ्चको जम्बुके गेहनकुले खलधूर्तयोः ॥ ९२ ॥
 बल्मीको नाकुबालिमन्त्रयो रोगभेदेऽथ वर्णकः ।
 बिलेपने मलयजे चारणे, वसुकं पुनः ॥ ९३ ॥
 रोमके, वसुकस्तु स्याच्छिवमल्ल्यर्कपर्णयोः ।
 व्यलीकं व्यङ्ग्यैलक्ष्याप्रियाकार्येषु पीडने ॥ ९४ ॥
 वार्षिकं श्रायमाणायां वर्षाभवेऽथ बालिहकः ।
 देशभेदेऽश्वभेदे च बालिहकं हिङ्गु कुङ्कुमम् ॥ ९५ ॥
 बाल्हीकवद्वार्द्धकं तु वृद्धत्वे वृद्धकर्मणि ।
 वृद्धानां समवाये च बालुकं हरिबालुके ॥ ९६ ॥
 बालुका तु सिकतासु वितर्कः संशयोहयोः ।
 विपाकः परिणामे स्याद् दुर्गतिस्वादुनोरपि ॥ ९७ ॥

विवेकः पुनरेकान्ते जलद्रोणीविचारयोः ।

वृषाङ्कः साधुभलातशङ्करेषु महल्लके ॥ ९८ ॥

वृश्चिकस्तु द्रुणे राशावौषधे शूककीटके ।

वैजिकं कारणे शिशुतैले च, वैजिकोऽङ्कुरे ॥ ९९ ॥

शङ्खकं बलये कम्बौ शङ्खकस्तु शिरोरुजि ।

शम्पाकस्तु विपाके स्याद्याचके चतुरङ्गुले ॥ १०० ॥

शम्बूको दैत्यविशेषे करिकुम्भान्तशङ्खयोः ।

शलाका शारिका शल्यः श्वाविदालेख्यकूर्चिका ॥ १०१ ॥

छत्रपञ्जरकाष्ठीर्षु शल्लकी श्वाविधि द्रुमे ।

शार्ककः स्याद् दुग्धफेने शर्करायाश्च पिण्डके ॥ १०२ ॥

शिशुकः पादपे बाले शिशुमारोऽथ शीतकः ।

शीतकालेऽलसे स्वस्थे शूककः प्राचटे रसे ॥ १०३ ॥

स्वस्तिको मङ्गलद्रव्ये गृहभेदचतुष्कयोः ।

स्यमीकः पादपे नाकौ स्यात् स्यमीका तु नीलिका ॥ १०४ ॥

सरको मदिरापात्रे मदिरापानमद्ययोः ।

सस्यको नालिकेरान्तः सस्याकैमणिसङ्गयोः ॥ १०५ ॥

सम्पर्कः सुरते पृक्तौ सायको वाणसङ्गयोः ।

स्यासको हस्तविम्बे स्यात्कर्कशादेश्च बुद्धदे ॥ १०६ ॥

सूतकं जन्मनि रसे सूचकः शुनि दुर्जने ।

कथके सीवनद्रव्ये मार्जारे वायसेऽपि च ॥ १०७ ॥

सदाकूर्बजे दावाग्नौ प्रतिसूर्ये समीरणे ।

सेवकोऽनुगे प्रसेवे सेचकः सेवतृमेघयोः ॥ १०८ ॥

हारको गद्यविज्ञानभिदोः कितवचौरयोः ।

हुडुको मदमत्ते स्याद्वात्यूहे वाद्यभिद्यपि ॥ १०९ ॥

हेरुकस्तु महाकालगणबुद्धविशेषयोः ।

इति त्रिस्वरकान्ताः ।

गोमुखं वाद्यभाण्डे स्याल्लेपने कुटिलौकसि ॥ ११० ॥

त्रिशिखो रक्ष, त्रिशिखं स्यात्किरीटत्रिशूलयोः ।
 दुर्मुखो मुखरे नागराजे वाजिनि वानरे ॥ १११ ॥
 प्रमुखं प्रथमे मुखे मयूखा ज्वालरुक्त्विषः ।
 विशिखा खनित्रिकायां रथ्यायां, विशिखः शरे ॥ ११२ ॥
 विशाखो याचके स्कन्दे विशाखा भे कठिलके ।
 वैशाखः खजके मासे सुमुखो गरुडात्मजे ॥ ११३ ॥
 पण्डिते फणिभेदे स्यात्

इति त्रिस्वरखान्ताः ।

अयोगः कठिनोद्यमे ।

विश्लेषे विधुरे कूटेऽपाङ्गो नेत्रान्तपुण्ड्रयोः ॥ ११४ ॥
 अङ्गहीनेऽप्यनङ्गं खे चित्तेऽनङ्गस्तु मन्मथे ।
 आमोगः परिपूर्णत्वे वरुणञ्जत्रयत्रयोः ॥ ११५ ॥
 आयोगो गन्धमात्योपहारे व्यापृतिरोधयोः ।
 आशुगोऽर्के शरे वायाबुत्सर्गस्त्यागदानयोः ॥ ११६ ॥
 वर्जने सामान्यविधाबुद्देगं पूगिकाफले ।
 सद्देगस्तूद्विजने स्यात्स्तिमिते शीघ्रगामिनि ॥ ११७ ॥
 सद्देहे च भयेऽपि स्यात् कलिङ्गो नीवृदन्तरे ।
 पूतीकरञ्जे घूम्याटे स्यात्कलिङ्गा नितम्बिनी ॥ ११८ ॥
 कलिङ्गं कौटजफले कालिङ्गस्तु शुजङ्गमे ।
 द्विरदे भूमिकर्कारौ कालिङ्गी राजकर्कटी ॥ ११९ ॥
 चक्राङ्गः श्वेतगरुते चक्राङ्गी कदुरोहिणी ।
 जिह्मगो मन्दगे सर्पे तुरगो वाजिचित्तयोः ॥ १२० ॥
 तुरगी त्वश्वगन्धायां धाराङ्गः खड्गतीर्थयोः ।
 नरङ्गः शेषे वरण्डे नारङ्गं विटजन्मिनोः ॥ १२१ ॥
 कणारसे नागरङ्गे निषङ्गस्तूणखड्गयोः ।
 निसर्गः सृष्टौ स्वभावे नीलङ्गः कृमिजातिके ॥ १२२ ॥
 भम्भराख्यां मसूने च प्लवगः कपिभेकयोः ।

१ तीर्थखड्गयोः ।

अर्कसूते, पद्मगस्तु पद्मकाष्ठे भुजङ्गमे ॥ १२३ ॥
 परागश्चन्दने रेणौ गिरौ ख्यातिपरागयोः ।
 स्नानीयपुष्परजसोः पतङ्गः सूर्यपक्षिणोः ॥ १२४ ॥
 पारदे शलभे शालौ पत्राङ्गं रक्तचन्दने ।
 भूर्जपद्मकयोश्चापि प्रयागो वाजिशक्रयोः ॥ १२५ ॥
 यज्ञे तीर्थविशेषे च प्रयोगस्तु निदर्शने ।
 कर्मणे च प्रयुक्तौ च प्रियङ्गू राजसर्षपे ॥ १२६ ॥
 पिपल्यां फलिनीकङ्करोः पुन्नागः पादपान्तरे ।
 जातीफले नरश्रेष्ठे भुजङ्गः सर्पाभिन्नयोः ॥ १२७ ॥
 मातङ्गः श्वपचो हस्ती मृदङ्गो घोषवाद्ययोः ।
 रक्ताङ्गो भौमे, रक्ताङ्गं कम्पिल्ये त्रिदुमेऽपि च ॥ १२८ ॥
 रक्ताङ्गा जीवन्तिकायां रथाङ्गः कोकपक्षिणि ।
 रथाङ्गं चक्रे, वराङ्गं योनौ शीर्षे गुह्यत्वचि ॥ १२९ ॥
 कुञ्जरं च विडङ्गस्तु स्यादभिन्नकृमिन्नयोः ।
 विसर्गो विसर्जनीये वर्चसि त्यागदानयोः ॥ १३० ॥
 सम्भोगो भोगरतयोः शुण्डायां, सर्वगं जले ।
 सर्वगस्तु विभौ रुद्रे सारङ्गो विहगान्तरे ॥ १३१ ॥
 चातके चञ्चरीके च द्विपैणशबलेषु च ।

इति त्रिस्वरगान्ताः ।

अनघः स्याद्गतपापे मनोज्ञे निर्मलेऽपि च ॥ १३२ ॥
 अमोघः सफलेऽमोघा पुनः पथ्याविडङ्गयोः ।
 उल्लाघो निपुणे हृष्टे शुचिनीरोगयोरपि ॥ १३३ ॥
 काचिघस्तु मृपिके स्याज्जातकुम्भे छमण्डके ।
 परिघोऽस्त्रे योगभेदे परिघातेऽर्गलेऽपि च ॥ १३४ ॥
 पलत्रः काचकलशे घटे प्राकारंगोपुरे ।
 प्रतिघौ रुद्रप्रतीघातौ महार्घौ लावकाण्डजे ॥ १३५ ॥
 महामूल्येऽपि-

इति त्रिस्वरगान्ताः ।

अवीचिस्तु तरङ्गे नरकान्तरे ।

कवचस्तु तनुत्राणे पटहे नन्दिपादपे ॥ १३६ ॥

क्रकचः करपत्रे स्याद्वन्धिलाख्यतरात्रपि ।

कणीचिः पुष्पितलतागुञ्जयोः शकटेऽपि च ॥ १३७ ॥

नमुचिर्दितिजे कामे नाराचो लोहसायके ।

जलेभे, नाराच्येषण्यां प्रपञ्चो विमलम्भने ॥ १३८ ॥

विस्तारे सञ्चये वापि मरीचिः कृपणे घृणौ ।

ऋषिभेदे च मारीचः कल्लोले यौगिकद्विजे ॥ १३९ ॥

रक्षोभेदेऽपि—

इति त्रिस्वरचान्ताः ।

अण्डजः स्यात्कक्किहेऽहौ खगे क्षणे ।

अण्डजा मृगनाभ्यां स्यादङ्गजो मन्मथे सुते ॥ १४० ॥

भेदे केशे सुन्दरे च कम्बोजो नीवृदन्तरे ।

शङ्खहस्तिभेदयोश्च करजो नखवृक्षयोः ॥ १४१ ॥

काम्बोजः पुनरश्वानां भेदे पुन्नागपादपे ।

बलसखदिरे चापि काम्बोजी माषपर्णिका ॥ १४२ ॥

कारुजः कलभे फेने बलमीके नागकेसरे ।

गैरिके शिल्पिनां चित्रे स्वयं जाततिलेऽपि च ॥ १४३ ॥

कुटजोऽगस्त्ये द्रुमेदे द्रोणे, गिरिजमध्रके ।

शिलाजतुनि लोहे च गिरिजा मातुलङ्गयुमा ॥ १४४ ॥

जलजं कमले शङ्खे नीरजं पथकुष्ठयोः ।

परज्जोऽसौ तैलयन्त्रे लुरिकाफलफेनयोः ॥ १४५ ॥

बाहुजस्तु स्वयंजाते तिले क्षत्रियकीरयोः ।

भूमिजौ नरकाङ्गारौ भूमिजा जनकात्मजा ॥ १४६ ॥

बलजं गोपुरे सस्ये क्षेत्रसङ्गरयोरपि ।

सदाकारे, बलजा तु पृथिव्यां वरयोषिति ॥ १४७ ॥

वनजो मृस्तके स्तम्बेरमे, वनजमम्बुजे ।

वनजा तु मुह्यपण्यां सहजः सहसम्भवे ॥ १४८ ॥

निसर्गे च सामजस्तु सामोत्थे कुञ्जरेऽपि च ।

हिमजो मेनकापुत्रे हिमजा पार्वती शची ॥ १४९ ॥

इति त्रिस्वरजान्ताः ।

क्षेत्रज्ञावात्मनिपुणौ दोषज्ञः प्राज्ञवैद्ययोः ।

सर्वज्ञस्तु जिनेन्द्रे स्यात्सुगते शङ्करेऽपि च ॥ १५० ॥

इति त्रिस्वरजान्ताः ।

अवटः कूपखिलयोगर्ते कुहकजीविनि ।

अरिष्टो लघुने निम्बे फेनिले दैन्यकाकयोः ॥ १५१ ॥

अरिष्टं सूतपगारेऽन्तश्चिन्हे तत्रे शुभेऽशुभे ।

अवदुर्गर्तान्धुघाटामूत्कटस्तीव्रमत्तयोः ॥ १५२ ॥

उच्चटा दम्भचर्यायां प्रभेदे लघुनस्य च ।

करटः करिगण्डे स्यात्कुसुम्भे निन्द्यजीवने ॥ १५३ ॥

काके वाद्ये दुर्दुरुढे नवश्राद्धेऽथ कर्कटः ।

कुलीरे करणे स्त्रीणां राशौ खगेऽथ कर्कटी ॥ १५४ ॥

शाल्मलीफलवालुङ्कोः कार्पटो जतुर्काऽर्थिनोः ।

कौकटः कृपणे नीचे देशभेदे तुरङ्गमे ॥ १५५ ॥

कुरण्टो झिटिकाभेदे कुरण्टी दारुपुत्रिका ।

कुक्कुटः कुक्कुभे ताम्रचूडे बन्धकणेऽपि च ॥ १५६ ॥

निषादशूद्रयोः पुत्रे कृपीटं चोदरे जले ।

चक्राटो धूर्त्ते दीनारे विषवैद्येऽथ चर्पटः ॥ १५७ ॥

चपेटे स्फारविपुले पर्पटे, चिपिटः पुनः ।

पृथुके पिच्चटे स्वाद्यभेदे स्याद्विस्वतावपि ॥ १५८ ॥

चिरण्टी तु सुवासिन्यां स्याद्वितीयवयःस्त्रियाम् ।

जकुटं वार्ताकपुष्पे जकुटो मलये शुनि ॥ १५९ ॥

व्यङ्गटं शिष्यभेदे स्याद्धौताञ्जन्यामपि स्मृतम् ।

त्रिकूटं मिन्धुलक्षणे त्रिकूटः स्यात्सुवेलके ॥ १६० ॥

त्रिपुटौ तीरसंतीनौ त्रिपुटा त्रिवृदौषधौ ।
 सूक्ष्मलायां मल्लिकायां द्रोहाटो मृगलुब्धके ॥ १६१ ॥
 चतुष्पदीप्रभेदे च वैडालव्रतिकेऽपि च ।
 धाराटश्चातकेऽश्वे च निर्दटो निष्पयोजने ॥ १६२ ॥
 निर्दयेऽन्यदोपरते निष्कुटो गृहवाटिका ।
 केदारकः, कपाटश्च पर्पटो भेषजान्तरे ॥ १६३ ॥
 पिष्टविकृतौ परीष्टिः परीक्षापरिचर्ययोः ।
 स्यात्पर्वकटी प्लक्षतरौ पूगादेर्नूतने फले ॥ १६४ ॥
 पिचटस्तु, नेत्ररोगे पिचटं त्रपुसीसयोः ।
 घर्वटी व्रीहिभिद्देश्या वार्वटः कान्तिपुञ्जके ॥ १६५ ॥
 वारुण्डे मकरे पोते भौकूटः शैलमीनयोः ।
 भार्याटः पटहाजीवे लोभात्स्वस्त्रीसमर्पके ॥ १६६ ॥
 भावटो भावके साधुनिवेशे कामुके नटे ।
 मर्कटस्तु कपावूर्णनामे स्त्रीकरणान्तरे ॥ १६७ ॥
 मर्कटी करञ्जभेदः शूकशिम्बी च वानरी ।
 धीजं च राजकर्कट्याः प्राचीनामलकस्य च ॥ १६८ ॥
 गवेधुकाफलं चापि चक्राङ्गीकरजान्तरम् ।
 मोरटं त्विष्टुमूले स्यादङ्कोटकुमुदेऽपि च ॥ १६९ ॥
 सप्तरात्रात्परं क्षीरे मोरटा मूर्खिका मता ।
 मोचाटः कदलीगर्भे चन्दने कृष्णजीरके ॥ १७० ॥
 रेवटो दक्षिणावर्तशङ्खे जाङ्गलिकेऽपि च ।
 रेवटो (?) सोरटे वेणौ स्याद्वातूलवराहयोः ॥ १७१ ॥
 वर्णाटो गायने चित्रकारे स्त्रीकृतजीवने ।
 वरटा हंसयोपायां गन्धोर्यां, विकटः पृथौ ॥ १७२ ॥
 कराले सुन्दरे वाटे वेकटो जातयौवने ।
 वैकटिके मणिकारे वेरटो मिश्रनीचयोः ॥ १७३ ॥
 वेरटं वदरीफले शैलाटो मृगवैरिणि ।

शुक्लकाचे किराते च देवले गिरिचारिणि ॥ १७४ ॥

संसृष्टं तु मङ्गते स्याच्छुद्धे च वसनादिना ।

हर्मटः कच्छपे प्रोक्तः सहस्रकिरणेऽपि च ॥ १७५ ॥

इति त्रिस्वरटान्ताः ।

अम्बष्ठो विप्रतो वैश्यातनये नीवृदन्तरे ।

अम्बष्ठो स्यादम्बलोण्यां पाठयूधिकयोरपि ॥ १७६ ॥

कनिष्ठोऽल्पेऽनुजे यूनि कनिष्ठा त्वन्तिमाङ्गुलौ ।

कमठः कच्छपे दैत्यविशेषे मुनिभाजने ॥ १७७ ॥

जरठः कठिने जीर्णे नर्मठौ पिङ्गचूचुकौ ।

प्रकोष्ठः कूर्परायस्ताद्रूपकक्षान्तरेऽपि च ॥ १७८ ॥

हस्ते च विस्तृतकरे प्रतिष्ठा गौरवे स्थितौ ।

छन्दोजातौ यागसिद्धौ मकुष्ठौ घान्पमन्थरौ ॥ १७९ ॥

लघिष्ठो भेलकेऽत्यल्पे स्याद्वरिष्ठस्तु तित्तिरौ ।

वरिष्ठं मरिचे ताम्रे वरोरुतमयोरपि ॥ १८० ॥

वैकुण्ठो वासवे विष्णौ श्रीकण्ठः कुरुजाङ्गले ।

शङ्करे चाऽथ साधिष्ठोऽस्यै दृढतमेऽपि च ॥ १८१ ॥

इति त्रिस्वरटान्ताः ।

कारण्डो मनुकोशेऽसौ कारण्डं वेदलाण्डके ।

कूष्माण्डौ गणकर्कारु कूष्माण्डी त्वम्बिकौपथी ॥ १८२ ॥

कोदण्डं कामुर्के देशभेदभ्रूलनयोरपि ।

गारुडं स्यान्मरकते विषशास्त्रे विषोद्भवे ॥ १८३ ॥

तरण्डो वडिशीसूत्रवद्धस्तुनि भेलके ।

तित्तिडो दैन्यभेदे स्याद्यमदासेऽथ तित्तिडी ॥ १८४ ॥

कालदासे पादपे च तित्तिडी चुक्रचिञ्चयोः ।

द्राविडो वेधमुख्ये स्यान्नीवृदन्तरशङ्खयोः ॥ १८५ ॥

निर्गुण्डी नीलशेफाली सिन्दुवारोऽब्जकन्दकः ।

प्रचण्डो दुर्बहे श्वेतकरवीरे प्रतापिनि ॥ १८६ ॥

प्रकाण्डो विटपे शस्ते मूलस्कन्धान्तरे तरोः ।

पिचण्डो जठरे प्रोक्तः पशोरवयवेऽपि च ॥ १८७ ॥
 पूत्यण्डः स्याद्गन्धसृगे सर्पभिद्गन्धकीटयोः ।
 भेरुण्डौ भीषणखगौ भेरुण्डा देवताभिदि ॥ १८८ ॥
 मारुण्डस्तु भुजङ्गाण्डे मार्गे गोमयमण्डले ।
 मार्तण्डस्त्वरणौ क्रोडे वरण्डो वदनव्यथा ॥ १८९ ॥
 अन्तरावेदिसङ्घौ च वरण्डा शारिका छुरी ।
 वार्ति, वारुण्डस्तु कर्णद्व्यङ्गले सेक्रभाजने ॥ १९० ॥
 फणिराजद्वारपिण्ड्यो वारुण्डः खग उद्दिशि (?) ।
 वितण्डा वातभेदे स्यात्कञ्चीशाके शिलाद्वये ॥ १९१ ॥
 करवीर्यामपि प्रोक्तः शिखण्डो वह्निचूडयोः ।
 सरण्डः स्यात्कुक्कुलासे भूषणान्तरधूर्तयोः ॥ १९२ ॥
 सपिण्डस्तनये प्रोक्तो दायादे सदृशेऽपि च ।

इति त्रिस्वरहान्ताः ।

अध्यूढ ईश्वरे, ऽध्यूढा कृतसापत्न्ययोषिति ॥ १९३ ॥
 आषाढो व्रतिनां दण्डे मासे च मलयाचले ।
 उपोढ ऊढे निकटेऽप्युदूढः पीवरोढयोः ॥ १९४ ॥
 प्रलूढो जठरे दृढे मगाढो दृढकृच्छ्रयोः ।
 वारूढः शम्बले वस्त्राञ्चलेऽनौ पञ्जरेऽरिरे ॥ १९५ ॥
 विरूढोऽङ्कुरिते जाते विगूढो गुह्यगुप्तयोः ।
 समूढं पुञ्जिते भुग्ने सद्योजातेऽनुपप्लवे ॥ १९६ ॥
 संरूढोऽङ्कुरिते मौढे समीढो मूत्रिते घने ।

इति त्रिस्वरहान्ताः ।

अभीक्ष्णं तु मृशे नित्येऽप्यरुणोऽनूरुसूर्ययोः ॥ १९७ ॥
 सन्धारारगे बुधे कुप्रे निःशब्दाव्यक्तरागयोः ।
 व्याकुले कपिले वर्णे रक्तवर्णेऽपि वाच्यवत् ॥ १९८ ॥
 अरुणा त्रिहृताश्यामामञ्जिष्ठाऽतिविषासु च ।
 अरणिस्तु भवेदग्निमन्ये निर्मन्थ्यदारुणि ॥ १९९ ॥

इन्द्राणी तु शचीसिन्दुवारयोः करणे स्त्रियाः ।
 हरिणं तूषरे शून्येऽपीक्षणं दर्शने दृशि ॥ २०० ॥
 लषणा तु कणायां स्यादूषणं मरिचे मतम् ।
 एषणी व्रतमार्गानुसारिण्यां च तुलाभिदि ॥ २०१ ॥
 कङ्कणं करभूषायां हस्तसूत्रे च शेखरे ।
 कच्छृणं रौहिषं फङ्गा कल्याणं हेम्नि मङ्गले ॥ २०२ ॥
 करणः शूच्यां विदपुत्रे करणं क्षेत्रगात्रयोः ।
 गीताङ्गहारसंवेशभिक्षुकायस्थसंहतौ ॥ २०३ ॥
 वर्णानां स्पष्टतादौ च योगिनामासनादिषु ।
 हृषीके साधकतमे ववादौ च कृतावपि ॥ २०४ ॥
 करुणा तु कृपायां स्यात् करुणो रसवृक्षयोः ।
 करेणुर्गजहस्तिन्योः कर्णिकारतरावपि ॥ २०५ ॥
 कारणं घातने हेतौ करणे, कारणा पुनः ।
 यातना, कर्मणं मन्त्रादियोगे कर्मकारके ॥ २०६ ॥
 काकिणी मानदण्डे स्यात्तुरीयांश्च पणस्य च ।
 कृष्णलायां वराटे च कृपाणी कर्चरी छुरी ॥ २०७ ॥
 कृपाणोऽसौ, क्षेपणी तु नौदण्डजालभेदयोः ।
 कोङ्कणः स्याज्जनपदे कोङ्कणं त्वायुधान्तरे ॥ २०९ ॥
 ग्रहणं स्वीकृतौ वन्धां धीगुणे शब्द आदरे ।
 ग्रहोपरागे प्रत्याये ग्रहणी तु रुगन्तरम् ॥ २१० ॥
 ग्रामणीर्भोगिके पत्यौ प्रधाने क्षुरमर्दिनि ।
 ग्रामिणीः पण्ययोषा स्याद्ग्रामेयीनीलिकाऽपि च ॥ २११ ॥
 गोकर्णोऽश्वतरे सर्पे मृगभेदे गणान्तरे ।
 अङ्गुष्ठाऽनामिकोन्माने गोकर्णी मूर्ध्निकौषधौ ॥ २१२ ॥
 चरणो बहुवृत्तादौ स्यात्पादे च मूलगोत्रयोः ।
 चरणं भ्रमणे भक्षे रासमस्य ध्वनावपि ॥ २१३ ॥
 जारणो रुचके हिङ्गौ जीरके कृष्णजीरके ।
 तरुणः कुब्जपुष्पे स्यादेरण्डे यूनि नूतने ॥ २१४ ॥

तरणिस्तरणेऽर्केऽशौ कुमार्योपधिनौकयोः ।
 यष्टावद्धौ, (?) दक्षिणस्तु परच्छन्दानुवर्तिनि ॥ २१५ ॥
 दक्षेऽपमन्ये सरलेऽप्राचीनेऽप्यथ दक्षिणा ।
 दिक् प्रतिष्ठा यज्ञदानं द्रविणं काञ्चने धने ॥ २१६ ॥
 पराक्रमे बलेऽपि स्यात् द्रुघणः पशुवेधसोः ।
 मुहुरेऽप्यथ दुर्वर्णं कलघौतकुवर्णयोः ॥ २१७ ॥
 दौर्वीणं मृष्टपर्णे स्याद्धरितालीरसेऽपि च ।
 धरणोऽहिपतौ लोके स्तने धान्ये दिवाकरे ॥ २१८ ॥
 धरणं धारणे मानविशेषे, धरणी सुवि ।
 धारणः सलिले स्वर्गे परमेष्ठिनि, धर्मणः ॥ २१९ ॥
 सर्पभेदे वृक्षभेदे धर्विणी त्वभिसारिका ।
 धर्वणं स्यात्परिमवे धारिणी नाडिकादिभिः ॥ २२० ॥
 धारणा स्यात्तु योगाङ्गे धारणं ग्रहणे मतम् ।
 धिषणस्त्रिदशाचार्ये धिषणा तु मनीषिका ॥ २२१ ॥
 निर्याणं निर्गमे मोक्षगजापाङ्गप्रदेशयोः ।
 निर्वाणं मोक्षनिवृत्त्योर्विधाते करिमञ्जने ॥ २२२ ॥
 निर्माणं सारनिर्मित्योः कर्मभेदे समञ्जसे ।
 निःश्रेणिरधिरोहिण्यां खर्जूरीपादपेऽपि च ॥ २२३ ॥
 मघणोऽलिन्दके ताम्रकलशे लोहमुहुरे ।
 मघणस्तु क्षणे ग्रहे क्रमनिम्ने चतुष्पथे ॥ २२४ ॥
 आयत्ते च प्रमाणं तु मर्यादासत्यवादिनोः ।
 प्रमातर्येकतेयत्तानित्येषु हेतुशास्त्रयोः ॥ २२५ ॥
 पत्रोर्णं धौतकौशेयं पत्रोर्णः शोणकद्रुमे ।
 पक्षिणी पूर्णिमास्त्रयोः शाकिनीरान्निभेदयोः ॥ २२६ ॥
 प्रवेणिर्वेणिकुथयोः पुराणं प्रज्ञशास्त्रयोः ।
 पुराणः षोडशपणे पुराणं वानतन्तुषु ॥ २२७ ॥
 पूरके पिष्टभेदे च पूरणी शालमलिद्रुमे ।

प्रोक्षणं सेकवधयोर्भरणं वेतने मृतौ ॥ २२८ ॥

भरणी शोणके भे च भ्रमणी स्यादधीशितुः ।

क्रीडादौ कारुण्डिकायां भीषणं सल्लकीरसे ॥ २२९ ॥

भीषणो दारुणे गाढे मत्कुणोऽश्मश्रुरूपे ।

उद्दंशे नालिकेरे च निर्विषाणगजेऽपि च ॥ २३० ॥

मसृणोऽकठिने स्निग्धे मसृणा स्यादतस्यपि ।

मार्गणं याचनेऽन्वेपे मार्गणस्तु शरेऽर्थिनि ॥ २३१ ॥

यन्त्रणं घन्धने त्राणे नियमे, रमणं पुनः ।

पटोलमूले जघने रमणो रासभे प्रिये ॥ २३२ ॥

रोषणो रोषणे हेमघर्षे पारद ऊषरे ।

रोहिणी सोमवल्लके भे कण्ठरोगोभयोर्गवि ॥ २३३ ॥

लोहिताकदुरोहिण्योर्लवणो राक्षसे रसे ।

अस्थिभेदे, लवणा त्विड्, लक्षणं नामचिह्नयोः ॥ २३४ ॥

लक्ष्मणं च लक्षणस्तु सौमित्रौ लक्ष्मणो यथा ।

लक्ष्मणः श्रीयुते, लक्ष्मणौषधौ सारसस्त्रियाम् ॥ २३५ ॥

वरुणोऽक्रेऽल्पतौ वृक्षे वरणे वरुणद्रुमे ।

प्राकारे, वरणं वृत्त्यां वारणः स्थान्मतद्गजे ॥ २३६ ॥

वारणं तु प्रतिपेधे ब्राह्मणं विप्रसंहतौ ।

वेदे च ब्राह्मणो विप्रो ब्राह्मणी वाढवस्त्रियाम् ॥ २३७ ॥

स्पृक्कायां फल्लिकाया च वारुणी पश्चिमा सुरा ।

गण्डदूर्वा, विषाणं तु शृङ्गे कालेभदन्तयोः ॥ २३८ ॥

विषाणी मेपशृङ्गां स्याद्विषणिः पण्यहृदयोः ।

पण्यवीथ्यां, श्रमणस्तु निर्ग्रन्थे निन्ध्यजीविनि ॥ २३९ ॥

श्रमणा मुलता मांसी मुण्डीरी च सुदर्शना ।

श्रवणो नक्षत्रभेदे श्रवणं श्रवसि श्रुतौ ॥ २४० ॥

शरणं रक्षणे गेहे वधरक्षकयोरपि ।

श्रावणो मासि पाखण्डे, दध्याख्यां श्रावणा मता ॥ २४० ॥

श्रीपर्णस्त्वग्निमन्येऽन्ते श्रीपर्णी शाल्मलौ हठे ।
 सङ्कीर्णो निचितेऽशुद्धौ सरणिः श्रेणिमार्गयोः ॥ २४१ ॥
 सारणः स्यादतीसारं दशकन्धरमन्त्रिणि ।
 सारणी त्वल्पसरिति प्रसारण्योषधावपि ॥ २४२ ॥
 सिङ्घाणं तु घ्राणमलेऽयःकिट्टे काचभाजने ।
 मुषेणो विष्णुसुग्रीववैद्ययोः करमर्दके ॥ २४३ ॥
 सुवर्णं काञ्चने कर्षे सुवर्णालौ मत्नान्तरे ।
 कृष्णागुरुणि विस्ते च सुपर्णः कृतमालके ॥ २४४ ॥
 गरुडे स्वर्णचूडे च सुपर्णा विनताऽञ्जिनी ।
 हरणं यौतकद्रव्येऽप्यङ्गहारे भुजे हतौ ॥ २४५ ॥
 हरिणौ पाण्डुसारङ्गौ हरिणी चारुयोषिति ।
 सुवर्णप्रतिमायां च हरितावृत्तभेदयोः ॥ २४६ ॥
 हर्षणं श्राद्धदेवे च हर्षके योगरुग्भिदोः ।
 हरेणुः कुलयोषायां रेणुकायां सतीनके ॥ २४७ ॥
 हिरणं हिरण्यमिव वराटे हेम्नि रेतसि ।
 इति त्रिस्वरणान्ताः ।
 अमृतं यज्ञशेषाम्बुसुधामोक्षेष्वाचिते ॥ २४८ ॥
 अन्नकाञ्चनयोज्ज्वलौ खे स्वादुनि रसायने ।
 घृते हृद्ये गोचरे चाऽमृतो घन्वन्तरौ सुरे ॥ २४९ ॥
 अमृताऽऽमलकाश्च गृह्यगृह्यचीमाधवीषु च ।
 अनृतं कर्षणेऽलीके चाऽक्षतः स्यादहिंसिते ॥ २५० ॥
 षण्डे लाजेष्वादिनं तु वातव्याधौ हतेऽर्थिते ।
 अजितस्तीर्यकृद्भेदे बुद्धे विष्णावनिर्जिते ॥ २५१ ॥
 अच्युतो द्वादशस्वर्गे केशवाऽभ्रष्टयोरपि ।
 अव्यक्तं प्रकृतावात्मन्यव्यक्तोऽस्फुटमूर्खयोः ॥ २५२ ॥
 अनन्तं खे निरवधावनन्तस्तीर्यकृद्भिदि ।
 विष्णौ शेषेऽप्यनन्ता तु गुह्यची भूर्दुरालभा ॥ २५३ ॥

विशल्या लाङ्गली दूर्वा शारिवा हैमवसपि ।

अश्मन्तमशुमे क्षेत्रे चुल्यामनंघौ मृतौ ॥ २५४ ॥

अमतिः काले चन्द्रे स्यादङ्कतिश्चिन्हवेधसोः ।

अग्निहोत्रिण्यगस्तिर्हुमुन्योः, स्याददितिर्भुवि ॥ २५५ ॥

देवमातरि पार्वत्यामंहतिस्त्यागरोगयोः ।

आपातः पाते तत्कालेऽप्याहतः सादरेऽर्चिते ॥ २५६ ॥

आख्यातं भाषिते त्यादावाघातं ग्रस्तशिङ्घिते ।

आप्लुतः स्नातके स्नातेऽप्यावर्तः पयसां भ्रमे ॥ २५७ ॥

आवर्तने चिन्तने चाऽनर्त्तो जनपदे जने ।

समरे नृत्यशालायामाहतं तु मृषार्थके ॥ २५८ ॥

गुणिते ताडिते चाप्याध्मातः शब्दितदग्धयोः ।

वातरोगेऽप्यथाऽऽस्फोटः कोविदारार्कपर्णयोः ॥ २५९ ॥

आस्फोता गिरिकर्ण्यौ तु वनमास्यामथाऽऽचितः ।

छादिते शकटोन्मेये पलानामयुतद्वये ॥ २६० ॥

सङ्गृहीतेऽप्यथाऽऽयस्तः क्लिंशिते तेजिते हते ।

क्रुद्धे सिप्तेऽथाऽऽयतिः स्यात्प्रभावोत्तरकालयाः ॥ २६१ ॥

दैर्घ्यसङ्गेऽप्याकृतिस्तु जातौ रूपे वपुष्यपि ।

आयचिर्वासरे स्नेहे वाशित्वे स्थान्नि सीम्नि च ॥ २६२ ॥

आसत्तिः सङ्गमे लाभेऽप्यापत्तिः प्राप्तिदोषयोः ।

आपद्यपीङ्गितं तु स्याच्चेष्टायां गमनेऽपि च ॥ २६३ ॥

उत्तप्तं चञ्चले शुष्कमाससन्तप्तयोरपि ।

उचितं विदितेऽभ्यस्ते मिते युक्तेऽप्यथोत्थितम् ॥ २६४ ॥

वृद्धिमत्प्रोद्यतोत्पन्नेषूदितं तूदतोक्तयोः ।

उद्धृतं स्यादतुलिते परिभुक्तोज्झितेऽपि च ॥ २६५ ॥

उषितं व्युषिते प्लुष्टेऽप्युच्छ्रितं तूच्चजातयोः ।

प्रवृद्धे स्यादथोद्धान्त उद्गीर्णे निर्मदद्विपे ॥ २६६ ॥

उदात्तो दातृमहतोर्हये च स्वरभिद्यपि ।

उन्मत्तो मुचुकुन्दे स्याद्वचूरोन्मादयुक्तयोः ॥ २६७ ॥
 उदन्तः साधौ वार्तायामुद्धातः समुपक्रमे ।
 मुहुरेऽभ्यासयोगाय कुम्भकादित्रयेऽपि च ॥ २६८ ॥
 पादस्खलन उचुङ्गेऽप्युन्नतिस्तार्क्ष्ययोपिति ।
 उदग्रे च समृद्धौ चाप्येधतुर्नरि पावके ॥ २६९ ॥
 कन्दितो रुदिते हूतौ कलितं विदिताप्तयोः ।
 कपोतः पारावते स्यात्कवकाख्यविहङ्गमे ॥ २७० ॥
 कपोतं यामुने खड्ग्या कपोतानाञ्च संहतौ ।
 किरातः स्यादल्पतनौ भूनिम्बम्लेच्छयोरपि ॥ २७१ ॥
 किरार्ता कुट्टिनी गङ्गा कृतान्तोऽक्षेपकर्मणि ।
 सिद्धान्तयमदैवेषु गर्जितो मत्तकुञ्जरे ॥ २७२ ॥
 गर्जितं जलदध्वाने ग्रन्थितं हतद्वययोः ।
 आक्रान्ते च गरुत्मांस्तु विहगे पद्मगाशने ॥ २७३ ॥
 गभस्तिः स्याद्दिनकरे स्वाहाकिरणयोरपि ।
 गोदन्तो हरिताले स्यात्सन्नद्धे दंशितेऽपि च ॥ २७४ ॥
 गोपतिः शङ्करे षण्ढे नृपतौ त्रिदशाधिपे ।
 सहस्रकिरणे चापि ज्वलितौ दग्धभास्करौ ॥ २७५ ॥
 जयन्तावैन्द्रिगिरिशौ जयन्त्युमापताकयोः ।
 जीवन्त्यामिन्द्रपुत्र्यां च जगती छन्दसि क्षितौ ॥ २७६ ॥
 जम्बूवने जने लोके जामाता दुहितुः पतौ ।
 सूर्यावर्ते वरुलमे च जीमूतो वासवेऽम्बुदे ॥ २७७ ॥
 घोषकंऽद्रौ मृत्तिकरे जीवन्ती शमिवन्दयोः ।
 जीवन्यां च गुहृक्ष्यां च जीवातुर्जीवनौषधे ॥ २७८ ॥
 जीविते च जृम्भितं तु प्रवृद्धे च विचेष्टिते ।
 जृम्भायां स्फुटिते चापि त्वरित वेगतद्वतोः ॥ २७९ ॥
 तालितं स्तनिते वस्त्रे वाद्यभाण्डे गुणे स्तुतौ ।
 त्रिगर्तो गणिते देशे त्रिगर्ता कामुकस्त्रियाम् ॥ २८० ॥

१ उद्गमे । २ उदये । ३ त्रिदशाप्यतौ । ४ भास्वरौ ।

घुर्घुर्यामथ तृणता तृणत्वे कार्मुकेऽपि च ।
 दंशितो वर्मिते दष्टे स्रवन्ती च द्रवन्त्यपि ॥ २८१ ॥
 नद्यामोषधिभेदे च द्विजातिर्ब्राह्मणेऽण्डजे ।
 दुर्जात व्यसनासम्पत्तयातयोरथ दुर्गतिः ॥ २८२ ॥
 दारिद्र्ये नरके चापि दृष्टान्तः स्यादुदाहृतौ ।
 शास्त्रेऽथ निकृतं विप्रलब्धे विप्रकृतेऽधमे ॥ २८३ ॥
 निरस्तः प्रेरितशरे सन्त्यक्ते त्वरितोदिते ।
 निष्ठयूते प्रतिहते च निमिचं हेतुलक्ष्मणोः ॥ २८४ ॥
 निवातो वातरहिते दृढसन्नाह आश्रये ।
 निर्मुक्तो मुक्तनिर्मोकभुजगे निष्परिग्रहे ॥ २८५ ॥
 निशान्तं सद्ने शान्ते प्रभातेऽप्यथ निर्द्विषतिः ।
 मोक्षे मृत्यौ सुखे सौस्थे निकृतिः शठशाठ्ययोः ॥ २८६ ॥
 भर्त्सनेऽभिभवे क्षेपे निर्द्विषतिर्निरुपद्रवे ।
 अलक्ष्म्यां दिक्पतौ चापि नियती दैवसंयमौ ॥ २८७ ॥
 प्रभूतमुद्गते^१ प्राज्ये प्रसूतं जातपुष्पयोः ।
 प्रतीतः सादरे प्राज्ञे प्रथिते ज्ञातदृष्टयोः ॥ २८८ ॥
 प्रहतं विस्तृते क्षुण्णे पलितं पङ्कतापयोः ।
 पक्केशे शैलजाते पाण्डितः सिंहश्रीमतोः ॥ २८९ ॥
 प्रणीत उपसम्पन्ने कृते क्षिप्ते प्रवेशिते ।
 संस्कृतामौ च पर्याप्तं शक्ते^२ तृप्तौ निवारणे ॥ २९० ॥
 यथेष्टे दोषे कृच्छ्रे च पर्याप्तिः परिरक्षणे ।
 प्राप्ते कामे, प्रसूतोऽर्द्धाञ्जलौ वेगिविनीतयोः ॥ २९१ ॥
 तते च प्रसूता जङ्घा प्रमीतं प्रोक्षिते मृते ।
 पर्यस्तं तु हते स्रस्ते प्रपातो निर्द्विषरे मृगौ ॥ २९२ ॥
 अवटे पतने कञ्छे पक्षतिः प्रतिपत्तिथौ ।
 पक्षमूले, पर्वतस्तु देवर्षौ धरणीधरे ॥ २९३ ॥

१ नरके निःस्वतायां च । २ पुष्टौ । ३ मुद्गवे ।
 ४ क्षु- (ध्वे) न्वे । ५ पूर्णे । ६ सौप्तिके ।

प्रसूतिः प्रणवोत्पत्तिपुत्रेषु दुहितर्यपि ।
 पद्धतिः पथि पङ्क्तौ च प्रकृतियौनिशिलिपनोः ॥ २९४ ॥
 पौरामात्यादिलिङ्गेषु गुणसाम्यस्वभावयोः ।
 प्रत्ययात्पूर्विकायां च प्रततिर्विस्तृतिर्लता ॥ २९५ ॥
 प्रवृत्तिर्वृत्तवृत्तान्तप्रवाहेषु प्रवर्तने ।
 प्रचितः शकटोन्मेषे पलानामयुतद्वये ॥ २९६ ॥
 प्रकृतं तु प्रस्तुतेऽपि प्रकृतः प्रकृतिस्थिते ।
 प्रार्थितं शत्रुसंरुद्धे वाचिते निहतेष्टयोः ॥ २९७ ॥
 पार्वती शलुकी गौरी जीवनी हृपदात्मजा ।
 पिण्डितं गुणिते सान्द्रे पिशितं मांसवाचकम् ॥ २९८ ॥
 पिशिता मांसिकायां स्यात् पीडितं करणे स्त्रियाः ।
 वाधिते यन्त्रसंमर्दे पुटितः स्यूतपाटिते ॥ २९९ ॥
 हस्तिपुटे, पृषतस्तु मृगे विन्दौ खरोहिते ।
 श्वेतविन्दुयुतेऽपि स्यात् प्रेषितं प्रेरिते गते ॥ ३०० ॥
 प्रोक्षितं सिक्तहतयोर्भरतः शबरे नटे ।
 क्षेत्रे रामानुजे शास्त्रे दौष्यन्ताष्टवभात्मजे ॥ ३०१ ॥
 तन्तुवाये, भारतं तु शास्त्रे द्वीपांशभिद्यपि ।
 भारती यैक्षिणीवृत्तिभिदोर्वाच्यथ भावितम् ॥ ३०२ ॥
 वासिते प्राप्ते, मासन्तो भे सूर्ये रम्यभासयोः ।
 मयितं निर्मलैव्याजे व्यालोढितनिघृष्टयोः ॥ ३०३ ॥
 महती तु बृहत्यां स्याद्दीणायां नारदस्य च ।
 मालती युवतौ काकमाच्यां जातीविशलयोः ॥ ३०४ ॥
 ज्योत्स्नायां निशि नद्यां च मुण्डितं खण्डिते हृते ।
 मुहूर्तमल्पकाले स्याद्द्वटिकाद्वितयेऽपि च ॥ ३०५ ॥
 मूर्छितं सोच्छ्रये मूढे रजतो दन्तिदन्तयोः ।
 धवलं शोणिते हारे दुर्वर्णे हृद्गौलयोः ॥ ३०६ ॥

१ गणिते । २ यंत्रान्तरमर्दितेऽपि च । ३ हस्तिपुटे ।
 ४ पक्षिणि । ५ निर्जलयौते ।

रसितं स्वर्णादिलिप्ते रुतस्तनितयोरपि ।
 रमतिर्नायके स्वर्गे रमितं स्तनिते रुते ॥ ३०७ ॥
 रेवती बलभार्यायां नक्षत्रभिदि मातृषु ।
 रैवतः स्यादुज्जयन्ते सुवर्णालौ हरेऽसुरे ॥ ३०८ ॥
 रोहितो लोहिते मीने मृगे रोहितकद्रुमे ।
 रोहितं तृजुशक्रास्त्रे धीरे, ललितमीप्सिते ॥ ३०९ ॥
 तडिते हारभेदे च लोहितो मङ्गले नदे ।
 वर्णभेदे, लोहितं तु कुङ्कुमे रक्तचन्दने ॥ ३१० ॥
 गोशीर्षे रुधिरे युद्धे वर्धितं छिन्नवर्द्धयोः ।
 प्रसृते, वनितं तु स्यात्प्रार्थिते सेवितेऽपि च ॥ ३११ ॥
 वनितोत्पादितास्यर्थरागनार्यपि नार्यपि ।
 वसतिः स्यादवस्थाने निशायां सदानेऽपि च ॥ ३१२ ॥
 व्रततिस्तु प्रतानिन्यां विस्तारे, बहत्तुः पथि ।
 वृषभे, बहतिर्धन्वां सचिवेऽप्यथ वापितम् ॥ ३१३ ॥
 बीजाकृते मुण्डिते च व्याघातो योगविघ्नयोः ।
 घातेऽपि, व्यायतं दीर्घे व्यावृत्तेऽतिशये दृढे ॥ ३१४ ॥
 वासन्तः परपुष्टे स्यात्करभेऽवहिते विदे ।
 वासन्ती माघवीयूथीपाटलास्वथ वासितम् ॥ ३१५ ॥
 वस्त्रञ्छन्ने ज्ञातैमात्रे भाविते विहगारवे ।
 वासिता करिणीनार्योर्विहितं तु कृते श्रुते ॥ ३१६ ॥
 विदितं स्वीकृते ज्ञाते विवस्वान् देवसूर्ययोः ।
 विश्रुतं तु प्रतीते स्याज्ज्ञातहर्षितयोरपि ॥ ३१७ ॥
 विगतो निःप्रभे वीते विविक्तो बसुनिद्वन्द्वके ।
 विविक्तं स्यादसम्पृक्ते रहःपूतविवेकिषु ॥ ३१८ ॥
 विधुतं कम्पिते त्यक्ते विकृतो रोग्यसंस्कृतः ।
 बीभत्सश्च विनीतस्तु निमृते निर्जितेन्द्रिये ॥ ३१९ ॥

१ पिनाकिनि । २ पूर्णयोः । ३ ज्ञान । ४ ज्ञात ।

५ वस्तुनिन्दके ।

वाणिज्ये साधुवाणश्चे विनयग्राहिते हृते ।
 विनतः प्रणते भुग्रे विनता पिटिकाभिदि ॥ ३२० ॥
 सुपर्णायां, विहस्तस्तु विकले पण्डकेऽकरे ।
 विश्वस्तः कृतविश्वासे विश्वस्ता विधवस्त्रियाय ॥ ३२१ ॥
 विजातो विकृते जाते विजाता तु प्रसूतिका ।
 विवर्तो नर्त्तने सङ्घेऽपावृत्तौ, विकृती रुजि ॥ ३२२ ॥
 हिम्वे विकारे मद्यादौ विपत्तिर्यातनापदोः ।
 विच्छित्तिः स्यादङ्गरागे हारविच्छेदयोरपि ॥ ३२३ ॥
 विधाता दुहिणे कामे विनेतादेशके नृपे ।
 वृत्तान्तस्तु प्रकरणे कात्स्न्ये वार्ताप्रकारयोः ॥ ३२४ ॥
 बृहती क्षुद्रवार्ताक्यां छन्दोवसनभेदयोः ।
 महत्यां वाचि वैर्द्धन्यां वेलिलतं कुटिले घुते ॥ ३२५ ॥
 प्लुते, वेष्टितं लासके रुद्धे स्त्रीकरणान्तरे ।
 शकुन्तो विहगे भासे श्रीपतिर्विष्णुभूपयोः ॥ ३२६ ॥
 शुद्धान्तः स्याद्रहःकक्षान्तरो राज्ञोऽवरोधने ।
 संख्यावान् बुधमितयोः सरस्वानुदधौ नदे ॥ ३२७ ॥
 संवर्तः प्रलयेऽक्षद्रौ संहतं मिलिते दृढे ।
 स्वलितं छलिते भ्रंषे संस्कृतं लक्षणान्विते ॥ ३२८ ॥
 भूषिते कुत्रिमे शस्ते सङ्घातो घातसङ्घयोः ।
 नरके च समाप्तिः स्यादवसाने समर्थने ॥ ३२९ ॥
 संहिता वर्णसंयोगे शास्त्रवेदैकदेशयोः ।
 स्थपतिः सौविदेऽधीशे बृहस्पतीष्टियज्वनि ॥ ३३० ॥
 कारुके च सन्ततिस्तु तनये दुहितर्यपि ।
 परम्पराभवे पङ्क्तौ गोत्रविस्तारयोरपि ॥ ३३१ ॥
 सञ्जतिः प्रणतिध्वन्योः सङ्गतिर्ज्ञानसङ्गयोः ।
 संमतिर्वाञ्छाऽनुमत्योः समितिर्द्युधि सङ्गमे ॥ ३३२ ॥

साम्ये सभार्या, संवित्तिः प्रतिपत्तिविवादयोः ।

स्थापितं निश्चिते न्यस्ते स्तिमितौ क्लिन्ननिश्चलौ ॥३३३॥

सिकताः स्युर्वालुकायां सिकता सैकते रुजि ।

सुकृतं तु शुभे पुण्ये सुविधानेऽथ सुव्रता ॥ ३३४ ॥

सुखदोषसौरभेय्यां सुव्रतोऽर्हति सद्भ्रते ।

सुनीतिर्ध्रुवमाता स्यात्सुनया, सुरतं पुनः ॥ ३३५ ॥

मोहने, सुरता देवभावे च सुहितः पुनः ।

तृप्तावुक्ते सुष्ठुहिते सूनृतं प्रियसत्यवाक् ॥ ३३६ ॥

मङ्गलं च हसन्ती तु मल्लिकाऽङ्गारधानिका ।

स्मिताङ्गाशाकिनाभेदे हर्मितं क्षिप्तदग्धयोः ॥ ३३७ ॥

हारीतो मुनिभेदे स्यात्कैतवे विहगान्तरे ।

हृषितं विस्मिते प्रीते प्रणते हृष्टरोमणि ॥ ३३८ ॥

इति त्रिस्वरतान्ताः ।

अश्वत्थो गर्दभाण्डे स्यात्पिप्पले संस्मृतौ जले ।

अश्वत्थेपापौर्णमास्यामतिथिः कुशनन्दने ॥ ३३९ ॥

ऋध्यागन्ता, वज्रयस्तु व्यथाहीने च पद्मगे ।

अव्यथा तु हरीतक्यामुपस्थो योनिलिङ्गयोः ॥ ३४० ॥

उत्सङ्गगुदयोश्चापि समीपस्थितवत्यपि ।

उन्माथो मारणे कूटयन्त्रघातकयोरपि ॥ ३४१ ॥

उद्ग्रथस्तान्नचूडे स्यान्महेन्द्रमहकामुके ।

क्षवथुः कासे छिक्कायां कायस्थोऽक्षरजीवकः ॥ ३४२ ॥

परमात्मा च, कायस्था हरीतक्यामलक्यपि ।

गोग्रन्थिस्तु करीपे स्याद्गोष्ठे गोजिह्विकौषधौ ॥ ३४३ ॥

दमथो दमने दण्डे निर्ग्रन्थो भिक्षुमूर्खयोः ।

श्रमणे च निशीथस्तु रात्रिमात्राऽर्द्धरात्रयोः ॥ ३४४ ॥

प्रथमः शङ्करगणे प्रथमा तु हरीतकी ।

— मन्मथः कामचिन्तायां पुष्पचापकपित्थयोः ॥ ३४५ ॥ —

रुदथः कुक्कुटशुनोर्ववयः पिककालयोः ।
 वरुथं स्यात्तनुत्राणे रयगोपनवेश्मनोः ॥ ३४६ ॥
 वयस्थो मध्यमवया वयस्या शालमलिद्रुपे ।
 ब्राह्मीगुहूचीकाकोलीसूक्ष्मैलापलकीषु च ॥ ३४७ ॥
 वमथुर्वमने कासे भौतङ्गकरशीकरे ।
 विदथो योगिनि प्राज्ञे श्मथः सचिवे शमे ॥ ३४८ ॥
 शपथः कार आक्रोशे शपने च मृतादिभिः ।
 शर्मथुः स्यादजगरे निद्रालौ मरणेऽपि च ॥ ३४९ ॥
 षड्ग्रन्थः करञ्जमेदे षड्ग्रन्था तु वचा शटी ।
 समर्थः शक्तिसम्पन्ने सम्बद्धार्थे हितेऽपि च ॥ ३५० ॥
 सिद्धार्थः सर्षपे शाक्यसिंहेऽन्सजिनवप्सरि ।

इति त्रिस्वरयान्ता ।

अर्बुदः पर्वते मांसकीलके दशकोटिषु ॥ ३५१ ॥
 अर्द्धेन्दुः स्यादतिमौढस्त्रीगुह्याङ्गुलियोजने ।
 गलहस्ते नखाङ्केऽर्द्धचन्द्रेऽङ्गदस्तु बालिजे ॥ ३५२ ॥
 अङ्गदं तु केयूरे स्यादङ्गदा याम्यदिग्गजी ।
 आस्पदं कृत्स्नपदयोराभोदो गन्धहर्षयोः ॥ ३५३ ॥
 आक्रन्दो दारुणरणे सारावरुदिते नृपे ।
 सणदं तोये, सणदो गणके, सणदा निशि ॥ ३५४ ॥
 कपर्दः पार्वतीभर्तुर्जटाजूटे वराटके ।
 कर्णान्दुः स्यात्कर्णपालयुत्सिमिका, कुमुदः कपौ ॥ ३५५ ॥
 दिङ्नागनागयोदैत्यविशेषे च सितोत्पले ।
 कुमुदा कुम्भीगम्भार्योः कुसीदं वृद्धिजीवने ॥ ३५६ ॥
 वृद्ध्याजीवे, कौमुदस्तु कार्तिके, कौमुदीर्न्दुभा ।
 गोविन्दस्तु गवाध्यक्षे बामुदेवे बृहस्पतौ ॥ ३५७ ॥
 गोष्पदं गोखुरे^१ स्वप्ने गवां च गतिगोचरे ।

१ वज्रथ ।

२ गजसा ।

३ शपथः ।

४ तु भा ।

५ गोखुरश्चक्ष्रे ।

जलदो मुस्तके मेघे जीवदो रिपुवैद्ययोः ॥ ३५८ ॥
 ग्रन्थपर्णे, तमोभित्तु शशिमार्तण्डवन्दिषु ।
 तोयदो मुस्तके मेघे तोयदं नवनीतजे ॥ ३५९ ॥
 दारदो विपमेदे स्यात्पारदे हिङ्गुलेऽपि च ।
 दायादौ सुतसपिण्डौ दोहदो गर्भलक्षणे ॥ ३६० ॥
 अभिलाषे तथा गर्भे धनदौ दातृगुह्यकौ ।
 नलदा मांस्यां, नलदमुशीरमकरन्दयोः ॥ ३६१ ॥
 नर्मदा रेवानर्माल्योर्निपादः श्वपचे स्वरे ।
 निर्वादस्त्यक्तवादे च प्रमदो मुदि मत्तके ॥ ३६२ ॥
 प्रमदा स्त्री प्रसादोऽनुग्रहस्वास्थ्यप्रसत्तिषु ।
 काव्यगुणे, प्रह्लादस्तु निनादे दानवान्तरे ॥ ३६३ ॥
 प्रतिपत्संविदि त्रिथौ प्रासादो राजमन्दिरे ।
 देवतायतने चापि मर्यादा स्थितिसीमयोः ॥ ३६४ ॥
 माकन्दः स्यात्सहकारे माकन्द्यामलकीफले ।
 मुकुन्दः पारदे रत्नविशेषे गरुडध्वजे ॥ ३६५ ॥
 मेनादः कैकिनि च्छागे मार्जारे, वरदः पुनः ।
 प्रसन्ने शान्ताचिन्ते च वरदा तु कुमारिका ॥ ३६६ ॥
 विशदः पाण्डुरे व्यक्ते शारदो वत्सरे नवे ।
 शरद्भवे पतीमुद्रे शालीनेऽप्यय शारदी ॥ ३६७ ॥
 सप्तपर्णाम्बुपिप्पल्योः सम्भेदः सिन्धुसङ्गमे ।
 पुष्पादीनां विकासेऽपि स्यात्सुनन्दौ तु रोचना ॥ ३६८ ॥
 जननी बाहुवलिनोऽपि-

इति त्रिस्वरदान्ताः ।

अगार्धोऽस्ताघरन्ध्रयोः ।

अवधिः स्यादवधाने कालसीसविलेष्वापि ॥ ३६९ ॥

आनन्दौ वद्धमुरजावाविद्धः क्षिप्तवक्रयोः ।

१ तमोमुद ।

२ अपवाद ।

३ सुनन्दा रोचनाऽङ्गना ।

४ स्थाग । ५ आविर्द ।

आबन्धो भूषणे प्रेम्णि बन्धेऽथोत्सेधे चच्छ्रये ॥ ३७० ॥

संहननेऽप्युपाधिस्तु धर्मध्याने विशेषणे ।

कुटुम्बव्यापृते छन्नन्युपधिर्व्याजचक्रयोः ॥ ३७१ ॥

कवन्धं सलिले रूपे कवन्धो राहुरक्षसोः ।

दुर्विधो दुर्जने निःस्वे न्यग्रोधो वटपादपे ॥ ३७२ ॥

शम्या व्यामे, न्यग्रोधी तु मोहनाख्यापैधावपि ।

वृषपर्ण्या, निषधस्तु कठिने पर्वते स्वरे ॥ ३७४ ॥

देशतद्राजयोश्चापि निरोधो नाशरोधयोः ।

प्रसिद्धो भूषिते ख्याते प्रणिधिर्याचने चरे ॥ ३७४ ॥

परिधिर्यज्ञियतरोः शाखायामुपसूर्यके ।

मागधो मगधोद्भूते शुक्लजीरकवन्दिनोः ॥ ३७५ ॥

वैश्यतः सत्रियापुत्रे मागधी स्यात्तु पिप्पली ।

यूथीभाषाविशेषश्च विबुधः पण्डिते सुरे ॥ ३७६ ॥

विश्रब्धोऽनुद्धटे शान्ते विश्वस्तात्यर्थयोरपि ।

विषधो वीषधो मारे पर्याहाराध्वनोरपि ॥ ३७७ ॥

सम्बाधः सङ्कटे योनौ संरोधः क्षेपरोधयोः ।

सज्जदो वर्णिते व्यूढे समाधिः स्यात्समर्थने ॥ ३७८ ॥

चित्तैकाग्र्यनियमधोर्मौने, सन्निधिरन्तिके ।

प्रत्यक्षे चाथ संसिद्धिः सम्यक्सिद्धिस्वभावयोः ॥ ३७९ ॥

इति त्रिस्वरधान्ताः ।

अयनं पथि गेहेऽर्कस्योदगदक्षिणतो गतौ ।

अम्लानस्त्वमले क्षिप्तीभेदे,ऽर्जुनं वृणे सिते ॥ ३८० ॥

नेत्ररोगे,ऽर्जुनः पार्थे हृदये ककुभट्टमे ।

मातुरेकसुते चाऽर्जुन्युषा गौः कुट्टिनी सरित् ॥ ३८१ ॥

अङ्गनं प्राङ्गणे यानेऽप्यङ्गना तु निताम्बिनी ।

स्यादपान गुदेऽपानस्तद्वायावज्जनं मत्तौ ॥ ३८२ ॥

रसाञ्जनेऽक्तौ सौवीरेऽथाञ्जनो दिङ्मातङ्गजे ।

१ तुन्दविशेष ।

२ ओषधीभिदि ।

३ यूथिर्ह्रस्वोऽपि ।

अञ्जना हनुमन्मातर्गञ्जनी लेप्ययोषिति ॥ ३८३ ॥
 अघनं रक्षणप्रीत्योर्यमा पितृदैवते ।
 तरणौ सूर्यभक्तायामिशनिर्वज्रविद्युतोः ॥ ३८४ ॥
 अरन्निः कूर्परे पाणौ सप्रकोष्ठतताङ्गुलौ ।
 आसनं विष्टरे हस्तिस्कन्धे यात्रानिवर्तने ॥ ३८५ ॥
 आसनो जीवकतरावासनी पण्यवीथिका ।
 आपन्नः सापदि प्राप्तेऽप्यादानं वाजिभूषणे ॥ ३८६ ॥
 ग्रहणेऽथोत्थानं सैन्ये पौरुषे युधि पुस्तके ।
 उद्यमोद्गमहर्षेषु वास्त्वन्तेऽङ्गनचैत्ययोः ॥ ३८७ ॥
 मलोत्सर्गेऽप्यथोत्थानः सुप्तोन्मुखगभीरयोः ।
 उद्यानं स्यान्निःसरणे वनभेदे प्रयोजने ॥ ३८८ ॥
 उद्धानमुद्गमे चुल्यामुदानः पवनान्तरे ।
 सर्पभिद्युदरावर्ते कमनोऽशोकपादपे ॥ ३८९ ॥
 कामिकामाभिरूपेषु कठिनं निष्ठुरोषयोः ।
 कठिनी तु खटिका स्यात्कठिना गुडशर्करा ॥ ३९० ॥
 कर्तनं योषितां तूलसेवने छेदनेऽपि च ।
 क्रन्दनं रोदने हाने कल्पन क्लृप्तिर्कर्तने ॥ ३९१ ॥
 कल्पनेऽसर्जनायां कलापी प्लक्षकेकिनोः ।
 कञ्चुकी जाङ्गकतरौ महल्ले पद्मगे विटे ॥ ३९२ ॥
 काञ्चनं हेम्नि किञ्चलके काञ्चनो नागकेसरे ।
 उदुम्बरे काञ्चनारे पुन्नागे चम्पकेऽपि च ॥ ३९३ ॥
 काञ्चनी तु हरिद्रायां कानीनः कन्यकासुते ।
 कर्णे व्यासे, काननं तु ब्रह्मास्ये विपिने गृहे ॥ ३९४ ॥
 कुहनो मूषिके सेर्ष्ये कुहना दम्भकर्मणि ।
 कुण्डली वरुणे सर्पे मयूरे कुण्डलान्विते ॥ ३९५ ॥
 केतनं सदनं चिन्हे कृत्ये चोपनिमन्त्रणे ।
 केसर्यर्वणि पुन्नागे नागकेसरसिंहयोः ॥ ३९६ ॥

कौपीनं गुह्यदेशे स्यादकार्यं चीवरान्तरे ।
 कौलीनं जनवादे हि पशुपसिशुनां युधि ॥ ३९७ ॥
 कार्यगुह्ये कैलीन्ये च गहनं वनगुह्ययोः ।
 गह्वरे कलिष्ठे चापि गन्धनं तु प्रकाशने ॥ ३९८ ॥
 सूचनोत्साहसिंहासु गर्जनं स्तनिते क्रुधि ।
 गृञ्जनं विषदग्धस्य पशोर्मांसे रसोनके ॥ ३९९ ॥
 गोस्तनो हारभेदे स्याद्गोस्तनी हारहूरिका ।
 घट्टेना चलनावृत्त्योश्चलनः पादकम्पयोः ॥ ४०० ॥
 चलनं कम्पे, चलनी चारीभिद्वस्त्रघर्षरी ।
 चन्दनो वानरभिदि श्रीखण्डे, चन्दिनी नदी ॥ ४०१ ॥
 चेतनः स्यात्सहृदयः प्राणिनोऽथेतना तु धीः ।
 चोलकी तु नागरके किष्कुपर्वकरीरयोः ॥ ४०२ ॥
 छर्दनोऽलम्बुषे निम्बे छर्दनं वपनेऽपि च ।
 छदनं पत्रगरुतोऽच्छेदनं कर्तने भिदि ॥ ४०३ ॥
 जयनं विजये श्वादिसन्नाहे, जघनं कटौ ।
 स्त्रियाः श्रोणिपुरोयागे जवनो वेगिवेगयोः ॥ ४०४ ॥
 वेग्यम्बे नीवृति जवन्यपद्यामोषधीभिदि ।
 जीवनस्तु पुत्रजीवे जीवनं वृत्तिवारिणोः ॥ ४०५ ॥
 स्याज्जीवना तु मेदार्या जीवनी तु मधुस्रवा ।
 तलिनं विरले स्वच्छे स्तोकेऽथ तपनो रवौ ॥ ४०६ ॥
 भल्लाते नरके ग्रीष्मे तल्लनो युनि मारुते ।
 तमोग्नौ वह्निसूर्येन्दुबुद्धकेशवशम्भुषु ॥ ४०७ ॥
 तपस्वी तापसे दीने तरस्वी वेगिशूरयोः ।
 तेमनं व्यञ्जने छेदे तेमनी चुल्लिभिद्यपि ॥ ४०८ ॥
 तोदनं व्यथने तोत्रे दहनो दुष्टचेष्टिते ।
 मल्लाते चित्रकेऽग्नौ च दमनो द्वीपपुष्पयोः ॥ ४०९ ॥

१ अकार्यगुह्ये ।

२ दुःखयोः ।

३ घट्टना ।

४ चारीभिद् ।

५ वीर ।

दर्शनं दर्पणे धर्मोपलब्धोर्बुद्धिशास्त्रयोः ।
 स्वमलोचनयोश्चापि दशनं वर्मदंशयोः ॥ ४१० ॥
 द्विजन्मा बौ रदे विप्रे दुर्नाम पुनरर्शसि ।
 दुर्नामा दीर्घकोश्यां स्याद्देवनोऽक्षेऽथ देवनम् ॥ ४११ ॥
 व्यवहारे जिगीषायां क्रीडायां, धमनोऽनले ।
 क्रूरे भस्त्राध्मायके च धमनी कन्धरा शिरा ॥ ४१२ ॥
 हरिद्रा च धावनं तु गतौ शौचेऽथ नन्दनम् ।
 इन्द्रोद्याने, नन्दनस्तु तनये हर्षकारिणि ॥ ४१३ ॥
 नलिनं नीलिकातोयाम्बुजेषु, नलिनी पुनः ।
 पद्माकरे गङ्गाब्जिन्योर्निधनं कुलनाशयोः ॥ ४१४ ॥
 निदानं कारणे शुद्धौ तपसः फलयाचने ।
 वत्सदाम्न्यवसाने च प्रधनं युधि दारणे ॥ ४१५ ॥
 प्रधानं प्रकृतौ वृद्धावुत्ताने परमात्मनि ।
 महामात्रे, प्रसूनं तु प्रसूते फलपुष्पयोः ॥ ४१६ ॥
 प्रज्ञानं बुद्धौ चिह्ने च स्यात् प्रसन्नं प्रसादवत् ।
 प्रसन्ना तु मदिरायां पवनो वायुबल्लयोः ॥ ४१७ ॥
 पवनं पुनरापाके पद्मिनी योषिदन्तरे ।
 अब्जेऽब्जिन्यां सरस्यां च पावनं जलकृच्छ्रयोः ॥ ४१८ ॥
 पावनः पावके मिहोऽध्यासे पावयितर्यपि ।
 पावनी तु हरीतक्यां पाठीनो गुग्गुलुद्रुमे ॥ ४१९ ॥
 पाठके मीनभेदे च प्रार्थना याचने स्मृता ।
 अभियाने रोधने च पिशुनः सूचके खले ॥ ४२० ॥
 कम्पास्ये, पिशुना स्पृक्ता स्यात् पिशुनं तु कुङ्कुमम् ।
 पीतनं तु हरिताले पीतदारुणि कुङ्कुमे ॥ ४२१ ॥
 पीतनः पुनराग्राते पूतना तु हरीतकी ।
 वध्या च वासुदेवस्य पूतनाऽनीकिनी चमूः ॥ ४२२ ॥
 सेना सैन्यविशेषश्च फाल्गुनो मासपार्थयोः ।

नदीजेऽर्जुने वृक्षे च फाल्गुनी पूर्णिमाभिदि ॥ ४२३ ॥

भवनं सदनं भावे भण्डनं कवचे युधि ।

खलीकारे, भट्टिनी तु ब्राह्मण्यां नृपयोषिति ॥ ४२४ ॥

भावना वासना घ्यानं भुवनं लोकखाम्बुषु ।

भूतात्मा द्रुहिणे देहे मदनः सिक्थके स्मरे ॥ ४२५ ॥

जले वसन्ते घत्तूरे मलिनं कृष्णदोषयोः ।

मलिनी रजस्वलायां मण्डनं तु प्रसाधने ॥ ४२६ ॥

मण्डनोऽलङ्कारिणौ स्यान्मार्जनो लोभ्रशाखिनि ।

मार्जनं शुद्धिकरणे मार्जना मुरजध्वनौ ॥ ४२७ ॥

मालिन्युपायां गङ्गायां चम्पावृत्तप्रभेदयोः ।

मालिक्यां, मिथुनो राशौ मिथुनं पुंस्त्रियोर्युगे ॥ ४२८ ॥

मुण्डनं रक्षणे क्षौरे मेहनं मूत्रशिश्नयोः ।

मैथुनं रतसङ्गत्योर्यमनं दम्बन्धयोः ॥ ४२९ ॥

यार्वनं कालविक्षेपे निराक्षे वर्तनेऽपि च ।

योजनं तु चतुःक्रोश्यां स्याद्योगपरमात्मनोः ॥ ४३० ॥

रसनं ध्वनिते स्वादे रसज्ञारास्नयोरपि ।

रञ्जनं रजके रक्तचन्दनेऽप्यथ रञ्जनी ॥ ४३१ ॥

मञ्जिष्ठारोचनानीलीगुडासु, रजनी निशि ।

लाक्षानीलीहरिद्रासु राधनं प्राप्तितोषयोः ॥ ४३२ ॥

साधने, रेचनी गुन्द्रा दन्ती रोचनिका त्रिवृत् ।

रोदनं त्वश्रुणि क्रन्दे रोचनः कूटशाल्मलौ ॥ ४३३ ॥

रोचना रक्तकहारे गोपिते वरयोषिति ।

लङ्घनं भोजनत्यागे लवने क्रमणेऽपि च ॥ ४३४ ॥

ललामवललामाऽश्वे शृङ्गे चिन्हपताकयोः ।

रम्येय प्रधाने भूषायां पुण्ड्रे पुच्छप्रभावयोः ॥ ४३५ ॥

ललना स्त्री नादिजिह्वा लाञ्छनं लक्ष्मसंज्ञयोः ।

लाङ्गली स्याद्वलमद्रे नालिकेरेऽथ लेखनम् ॥ ४३६ ॥

भूर्जे छेदे लिपिन्यासे व्यसनं निष्फलोद्यमे ।
 दैवानिष्टफले सक्तौ स्त्रीपानमृगयादिषु ॥ ४३७ ॥
 पापे विपत्तावशुभे व्यञ्जनं श्मश्रुचिन्हयोः ।
 तेमनेऽवयवे कादौ वमनं छर्दनेऽर्दने ॥ ४३८ ॥
 वसनं छादने वस्त्रे वर्जनं त्यागार्हिसयोः ।
 वर्द्धनं छेदने वृद्धौ वर्द्धनी तु गलन्तिका ॥ ४३९ ॥
 वपनं मुण्डने वीजाधानेऽथ वर्तनी पथि ।
 वर्तने तर्कुपिण्डे वा वनश्वाऽभिपतारके ॥ ४४० ॥
 शार्दूले गन्धमार्जारौ वामनो दिग्गजेऽच्युते ।
 खर्वेऽङ्गोष्ठे, वाहिनी तु सेनातद्भेदसिन्धुषु ॥ ४४१ ॥
 स्याद्वाणिनी तु नर्तक्यां छेकमत्तस्त्रियोरपि ।
 वितानं कदके यज्ञे विस्तारे क्रतुकर्मणि ॥ ४४२ ॥
 तुच्छे मन्दे वृत्तशून्ये शून्यावसथयोरपि ।
 विज्ञानं कार्मणे ज्ञाने विलग्नं मध्यलग्नयोः ॥ ४४३ ॥
 विक्रिन्नो जीर्णशीर्णाद्रे विलीनौ लीनविद्रुतौ ।
 विषन्नः शिरीषतरौ विषन्ना त्रिवृता मृता ॥ ४४४ ॥
 विच्छिन्नं तु कुटिले स्यात् समालम्बविभक्तयोः ।
 विमानं देवतायाने सप्तभूमिगृहेऽपि च ॥ ४४५ ॥
 विधानं हस्तिकवले प्रेरणेऽभ्यर्चने धने ।
 चैतनोपायविधिषु प्रकारे वैरकर्मणि ॥ ४४६ ॥
 विषन्नो भुजगे नष्टे विश्वप्सा वह्निचन्द्रयोः ।
 समीरणे कृतान्ते च विलासी भोगिसर्पयोः ॥ ४४७ ॥
 विषयी विषयासक्ते वैषयिकजने नृपे ।
 कामे विषयिद्वषीके व्युत्थानं प्रतिरोधने ॥ ४४८ ॥
 विरोधाचरणे स्वैरवृत्तौ समाधिपारणे ।
 वृजिनः केशे, वृजिनं मृग्रेऽथे रक्तचर्मणि ॥ ४४९ ॥
 वेष्टनं मुकुटे कर्णशङ्कुल्युष्णीषयोर्वृतौ ।

वेदना ज्ञाने पीडायां शयनं स्वापशययोः ॥ ४५० ॥
 रते, शमनस्तु यमे शमनं शान्तिर्हिसयोः ।
 श्वसनं श्वासे, श्वसनः पवने मदनद्रुते ॥ ४५१ ॥
 शकुनं स्यादैवशांसिनिमित्ते, शकुनः खगे ।
 शकुनिः खगे करणभेदे कौरवमातुले ॥ ४५२ ॥
 शतघ्नी तु वृथिकाल्यां शस्त्रभेदकरस्त्रयोः ।
 शासनं नृपदत्तोर्वा शास्त्राज्ञालेखशास्त्रिषु ॥ ४५३ ॥
 शिखरी कोटकोयष्ट्यार्दुर्मेऽपामार्गशैलयोः ।
 शिखण्डी कुनकुटे चित्रमेखले बर्हिर्वहयोः ॥ ४५४ ॥
 भीष्मारौ बाणे, शृङ्गारी मुवेपे क्रमुके द्विपे ।
 श्लेष्मघ्नी स्यान्मल्लिकायां कम्पिलुकफणिज्जयोः ॥ ४५५ ॥
 शोभनः सुन्दरे योगे सधनं स्नानयोगयोः ।
 सोमनिर्दलने चापि सदनं जलसधनोः ॥ ४५६ ॥
 स्तननं क्रैन्दने मेघगर्जितध्वनिमात्रयोः ।
 स्पर्शनं हृषीके दाने स्पर्शे च स्पर्शनोऽनिले ॥ ४५७ ॥
 स्यन्दनं स्रवणे तोये स्यन्दनस्तिनिशे रये ।
 संन्यानं छादने वस्त्रे समानो देहमारुते ॥ ४५८ ॥
 वर्णभित्सत्समैकेषु सन्तानोऽपत्यगोत्रयोः ।
 सन्ततौ देववृक्षे च संस्थानं त्वाकृतौ मृतौ ॥ ४५९ ॥
 चतुष्पथे सन्निवेशे सज्जनं घट्टगुल्मके ।
 सज्जनस्तु कुलीने स्यात्सज्जनाऽपि च कल्पना ॥ ४६० ॥
 सन्धानं तु सङ्घटनेऽभिपद्ये, सन्धिनी तु गौः ।
 वृषाक्रान्ता कालदुग्धा स्थापनं तु निवेशने ॥ ४६१ ॥
 पुंसवने समाधौ च साधनं सिद्धिसैन्ययोः ।
 लपायेऽपगमे मेद्रे निवृत्तौ कारके वधे ॥ ४६२ ॥
 दीपिने मृतसंस्कारे प्रमाणे गमने घने ।
 मुक्ता योगभेदे स्यात्सत्क्रिये देवशिल्पिनि ॥ ४६३ ॥

सुदामा पर्वते मेघे सुधन्वा त्वष्ट्रधन्विनोः ।
 सुपर्वा पर्वणि शरे त्रिदशे वंशधूमयोः ॥ ४६४ ॥
 सूचना स्यादभिनये गन्धने व्यधने दृशि ।
 सेवनं सीवनोपास्त्योः सेनानीः सैन्यपे गुहे ॥ ४६५ ॥
 हसन्यङ्गारधान्यां स्याद्धसनं हसिते मतम् ।
 हस्तिनी नायिकाभेदे मातङ्गस्य स्त्रियामपि ॥ ४६६ ॥
 हायनोऽचित्रीर्हिर्वर्षं ह्यादिनी वज्रविद्युतोः ।
 हिण्डनं क्रीडारतयोर्याने-

इति त्रिस्वरनान्ताः ।

अनूपस्तु सैरिभे ॥ ४६७ ॥

जलप्रायेऽप्यथाऽऽवापः पानभेदालवालयोः ।
 प्रक्षेपे भाण्डपवनेऽप्याक्षेपः परिभर्त्सने ॥ ४६८ ॥
 काव्यालङ्कारणाकृष्ट्याः स्यादाकल्पः प्रसाधने ।
 कल्पने वाप्युलपस्तु गुल्मिनीतृणभेदयोः ॥ ४६९ ॥
 उडुपः प्लवशीतांश्वोः कलापो बर्हितृणयोः ।
 संहतौ भूषणे काञ्च्यां कच्छपो मल्लवन्धने ॥ ४७० ॥
 कमठे, कच्छपी वीणाकशिपुर्भोज्यवस्त्रयोः ।
 एकैकस्मिन्द्वयोश्चापि कश्यपो मुनिमीनयोः ॥ ४७१ ॥
 काश्यप्युर्व्यां, कुतपस्तु छागकम्बलदर्भयोः ।
 वैश्वानरे दिनकरे द्विजन्मन्यतिथौ गवि ॥ ४७२ ॥
 भागिनेयेऽष्टमांशेऽन्हो वाद्येऽथ कुटपो मुनौ ।
 निष्कुटे मानभेदे च कुणपः पूतिगन्धनि ॥ ४७३ ॥
 शवे, जिह्वापस्तु शुनि व्याघ्रे द्वीपिविडालयोः ।
 प्रतापस्तेजसि स्वेदे पादपो वृक्षपीठयोः ॥ ४७४ ॥
 रक्तपो रक्षो, रक्तपा तु जलौका, विटपः पुनः ।
 पल्लवेऽपि च वृक्षेषु विस्तारे पिङ्गशाखयोः ॥ ४७५ ॥

सुरूपस्तु बुधे रम्ये प्राप्तरूपाभिरुपवत् ।

इति त्रिस्वरयान्ताः ।

कदम्बः सर्षपे नीपे कदम्बं निकुरम्बके ॥ ४७६ ॥

कलम्बो नालिकाशाके पृषत्के नीपपादपे ।

कादम्बः कलहंसेष्णोः नितम्बः कटिरोषसोः ॥ ४७७ ॥

स्त्रियाः पश्चात्कटौ सानौ प्रलम्बस्तु प्रलम्बनम् ।

दैवस्तालाङ्कुरः शाखा प्रालम्बस्तु पयोधरे ॥ ४७८ ॥

त्रपुषे हारभेदे च भूजम्बूस्तु विकङ्कते ।

गोधूमाह्वयघान्ये च हेरम्बः शौर्यगर्विते ॥ ४७९ ॥

महिषे विघ्नराजे वा-

इति त्रिस्वरयान्ता ।

आरम्भस्तु वधदर्पयोः ।

त्वरायामुद्यमे वाऽप्यात्पभूर्ब्रह्माणि मन्मथे ॥ ४८० ॥

ऋषभः स्यादादिजिने वृषभे भेषजे स्वरे ।

कर्णरन्ध्रे कोलपुच्छे श्रेष्ठे चाप्युत्तरस्थितः ॥ ४८१ ॥

ऋषभी तु शूकशिम्ब्यां पुरुषाकारयोषिति ।

विधवायां शिरालायां करभो मृग चप्लके ॥ ४८२ ॥

अङ्गुलेश्व कनिष्ठायां मणिवन्धस्य चान्तरे ।

ककुभो वीणाप्रसेवे रागभेदेऽर्जुनद्रुमे ॥ ४८३ ॥

कुसुम्भं तु शीतकुम्भे स्याल्लङ्घ्यां कमण्डलौ ।

गर्दभो रासभे गन्धे गर्दभी जन्तुरुग्भिदोः ॥ ४७४ ॥

गर्दभं कुमुदस्वेते दुर्लभः कच्छुरे प्रिये ।

दुष्प्रापे, दुन्दुभिस्तु स्याज्जेर्या दितिसुते विषे ॥ ४८५ ॥

अक्षविन्दुत्रिकद्वन्द्वे निकुम्भः कुम्भकर्णजे ।

दन्त्यां च वल्लभोऽध्यक्षे कुलीनाश्वे प्रियेऽपि च ॥ ४८६ ॥

वर्षाभूः पुनर्नवायां स्याद्गण्डूपदमेकयोः ।

विष्कम्भो विस्तृतौ योगविशेषप्रतिबन्धयोः ॥ ४८७ ॥

१ मय । २ कुमुदस्वेते ।

योगिनां च बन्धभेदे रूपकावयवेऽपि च ।
 विस्रम्भः केलिकलहे विश्वामे प्रणये वधे ॥ ४८८ ॥
 वृषभः स्यादादिजिने वृषपुङ्गवयोरपि ।
 सनाभिर्ज्ञातिसदृशोः सुरभिर्हस्त्रि चम्पके ॥ ४८९ ॥
 जातीफले मातृभेदे रम्ये चैत्रवसन्तयोः ।
 सुगन्धौ गवि शलुक्याम्

इति त्रिस्वरभान्ताः ।

अथ न्यूनगर्ह्ययोः ॥ ४९० ॥
 आगमं त्वागतौ शास्त्रे आश्रमो व्रतिनां मठे ।
 ब्रह्मचर्यादिचतुष्केऽप्युत्तमा दुग्धिकौषधौ ॥ ४९१ ॥
 उत्तमं तु प्रधाने स्यात् कलमः शालिचौरयोः ।
 कुसुमं स्त्रीरजोनेत्ररोगयोः फलपुष्पयोः ॥ ४९२ ॥
 कृत्रिमं लवणभेदे कृत्रिमः कृतसिंहयोः ।
 गोधूमो भेषजे नागरङ्गव्रीहिविशेषयोः ॥ ४९३ ॥
 गोलोमी वारयोपायां पद्मग्रन्थासितदूर्वयोः ।
 गौतमो गणभृद्भेदे शाक्यसिंहर्षिभेदयोः ॥ ४९४ ॥
 गौतम्युमायां रोचन्यां तल्लिमं तल्पखट्वगयोः ।
 विताने कुट्टिमे चापि दाडिमः करकैलयोः ॥ ४९५ ॥
 निष्क्रमो निर्गमे बुद्धिसम्पत्तौ दुःकुलेऽपि च ।
 नियमः स्यात्प्रतिज्ञायां निश्चये यन्त्रणे व्रते ॥ ४९६ ॥
 निगमाः पूर्वाणिग्भेदनिश्चयाध्ववणिकपथाः ।
 नैगमो नयपौरोपनिषद्वृत्तिषु वाणिजे ॥ ४९७ ॥
 प्रथमः स्यात्प्रधानाद्योः प्रक्रमोऽवसरे क्रमे ।
 पञ्चमः पूरणे दक्षे पञ्चानामपि पूरणे ॥ ४९८ ॥
 रागभेदे, पञ्चमी तु द्रौपद्यां, परमः परे ।
 अग्रेसरप्रधानयोरोङ्कारे, परमं पुनः ॥ ४९९ ॥

स्यादव्ययमनुज्ञायां प्रतिभा प्रतिरूपके ।
 गजस्य दन्तबन्धे च मध्यमो मध्यजे स्वरे ॥ ५०० ॥
 देहमध्ये मध्यदेशे मध्यमा कर्णिकाङ्गुलिः ।
 राका रजस्वला चापि व्यायामः पौरुषे श्रमे ॥ ५०१ ॥
 वियामे दुर्गसञ्चारे विलोममरघट्टके ।
 विलोमो वरुणे सर्पे प्रतीपे कुक्कुरेऽपि च ॥ ५०२ ॥
 विलोमी स्यादामलव्यां विक्रमः शक्तिसम्पदि ।
 क्रान्तौ च विद्रुमो वृक्षे प्रवालेऽप्यथ विभ्रमः ॥ ५०३ ॥
 शोभायां संशये हावे सत्तमः श्रेष्ठपूज्ययोः ।
 साधिष्ठे, संभ्रमो भीतौ संवेगादरयोरपि ॥ ५०४ ॥
 सुषीमः शिशिरे रम्ये सुषमं रुचिरे समे ।
 सुषमा तु स्यात्परमशोभायां कालभिद्यपि ॥ ५०५ ॥

इति त्रिस्वरमान्ताः ।

अत्ययोऽतिक्रमे दोषे विनाशे दण्डकृच्छ्रयोः ।
 अवध्यमवधार्ये स्यादनर्थक्यत्रयस्यपि ॥ ५०६ ॥
 अभयमुशीराभीत्योरभया तु हरीतकी ।
 अनयोऽशुभदैवे स्याद्विपक्ष्यसनयोरपि ॥ ५०७ ॥
 अर्धायमश्वसङ्घेऽश्वहितेऽघृण्यः प्रगल्भके ।
 अघृण्या निम्नगाभेदेऽहल्या गौतमयोषिति ॥ ५०८ ॥
 सरोभेदेऽप्यभिरुया तु शोभायां कीर्तिसंज्ञयोः ।
 अहार्या हर्तुमश्वक्ये शैलेऽथाश्वय आश्रये ॥ ५०९ ॥
 अभिप्रायपनसयोरादित्यस्त्रिदशार्कयोः ।
 आत्रेयो मुनिरात्रेयी पुष्पवर्सा सरिद्धिदि ॥ ५१० ॥
 आतिथ्योऽतिथौ तद्योगेऽप्याम्नायः कुल आगमे ।
 उपदेशे, चेन्द्रियं तु चक्षुरादिषु रेतसि ॥ ५११ ॥
 उदयः पर्वतोन्नत्योरूर्णायुरविक्रम्वले ।
 ऊर्णानाभे च मेघे चैण्यमेणीत्वगादिके ॥ ५१२ ॥

१ प्रतिमः ।

रतवन्धादिषु स्त्रीणां कषायः सुरभौ रसे ।
 रागवस्तुनि निर्यासे क्रोधादिषु विलेपने ॥ ५१३ ॥
 वर्णे, कालेयस्तु दैत्ये कालेयं कुङ्कुमं यकृत ।
 कुकृत्यमनुतापे स्यादयुक्तकरणेऽपि च ॥ ५१४ ॥
 कुलायः पक्षिणां स्थानगोहयोः शत्रियास्त्रयः ।
 अन्यदेहचिकित्सार्हाऽसाध्यरूपारदारिकाः ॥ ५१५ ॥
 शत्रियं शत्रुजतृणे गाङ्गेयं स्वर्णमुस्तयोः ।
 कशेरुण्यथ गाङ्गेयो गाङ्गवत्स्कन्दभीष्मयोः ॥ ५१६ ॥
 चक्षुष्यः सुभगं पुण्डरीकवृक्षे रसाञ्जने ।
 केतकेऽक्षिहिते चापि चक्षुष्या तु कुलत्तिका ॥ ५१७ ॥
 चाम्पेयो हेम्नि किञ्जल्के चम्पके नागकेसरे ।
 जघन्यं शिशने गर्होऽन्त्ये जययुर्गुगुलौ खगे ॥ ५१८ ॥
 तपस्यः फाल्गुने मासे तपस्या नियमस्थितौ ।
 द्वितीया तिथिगेहिन्योर्द्वितीयः पूरणे द्वयोः ॥ ५१९ ॥
 नादेयी भूमिजम्बां स्यान्नारङ्गे जलवेतसे ।
 काङ्गुष्ठे च जपायां च निकायः सप्तसङ्ख्ययोः ॥ ५२० ॥
 परमात्मनि लक्ष्ये च निलयोऽस्तमये गृहे ।
 गोपनस्य प्रदेशेऽपि नेपथ्यं तु प्रसाधने ॥ ५२१ ॥
 रङ्गभूमौ वेपथेदे प्रणयः प्रेमयाञ्जयोः ।
 विश्रम्भे प्रसरे चापि प्रत्ययो ज्ञानरन्ध्रयोः ॥ ५२२ ॥
 विश्वासे शपथे हेतावाचारप्रयितत्वयोः ।
 अधीने निश्चये स्यादौ प्रणाययः कामवर्जिते ॥ ५२३ ॥
 असंमते, प्रसव्यस्तु प्रतिकूलानुकूलयोः ।
 प्रतीक्ष्यः प्रतिपाल्यै स्यात्पूज्ये च प्रलयो मृतौ ॥ ५२४ ॥
 संहारे नष्टचेष्टत्वे पर्यायोऽवसरे क्रमे ।
 निर्माणे द्रव्यधर्मे च पर्जन्यो गर्जदम्बुदे ॥ ५२५ ॥

१ रतवन्धप्रभेदेपि । २ केतके ।

३ गर्हिते । ४ फाल्गुनमासे ।

वासवे मेघशब्दे च पयस्यं तु पयोभवे ।
 पयोहिते, पयस्या तु काकोली दुग्धिकाऽपि च ॥ ५२६ ॥
 प्रक्रिया तूत्पादने स्यादाधिकारप्रकारयोः ।
 पानीयं पेयजलयोः पारुष्यस्तु बृहस्पतौ ॥ ५२७ ॥
 पारुष्यं परुषभावे सङ्क्रन्दनवनेऽपि च ।
 पौलस्त्यो रावणे श्रीदे भ्रातृव्यो भ्रातृजे रिपौ ॥ ५२८ ॥
 भुजिष्यः स्यादनधीने किङ्करे हस्तमूत्रके ।
 भुजिष्या गणिकादास्योर्भुवन्युर्वह्निभूर्ययोः ॥ ५२९ ॥
 मलयो देश आरामे शैलांशे पर्वतान्तरे ।
 मलया तृष्टुत्, मङ्गल्यस्त्रायमाणे मसूरके ॥ ५३० ॥
 विल्वे, मङ्गल्यं तु दक्षि मङ्गल्या रोचना शमी ।
 शतपुष्पा युक्तवचा प्रियङ्गुः शङ्खपुष्प्यपि ॥ ५३१ ॥
 अघःपुष्पी, मृगयुस्तु फेरौ ब्रह्मणि लुब्धके ।
 रहस्यं गोपनीये च रहस्या सरितन्तरे ॥ ५३२ ॥
 लौहित्योऽन्धौ नदे व्रीहौ ब्रह्मण्यो ब्रह्मणो हिते ।
 शनैश्चरे, व्यवायस्तु मैथुनव्यवधानयोः ॥ ५३३ ॥
 वदान्यः प्रियवाग्दानशीलयोरुभयोरपि ।
 वक्तव्यो वाच्यवद्गर्ह्यो वचोर्हर्हीनयोरपि ॥ ५३४ ॥
 वलयः कङ्कणं कण्ठरुग्, वालेपस्तु गर्दभे ।
 वलयर्थे क्रोमलेऽङ्गारवल्ल्या, विजयो जये ॥ ५३५ ॥
 पार्थे विमाने, विजयोमातत्सख्योस्तिथावपि ।
 विषयो यस्य यो ज्ञातस्तत्र गोचरदेशयोः ॥ ५३६ ॥
 शब्दादौ जनपदे च विस्मयोऽदुभुतदर्पयोः ।
 विनयः शिक्षाप्रणत्योर्विनया तु वलौषधौ ॥ ५३७ ॥
 विशल्या लाङ्गलीदन्तीगुह्वीत्रिपुटासु च ।
 शल्येन रहितायां च प्रियायां लक्ष्मणस्य च ॥ ५३८ ॥
 श्वशुर्यो देवरे श्याले शाण्डिल्यः पावकान्तरे ।

विल्वे' मुनौ च शालेयं शतपुष्पान्द्वयौषधे ॥ ५३९ ॥
 क्षेत्रे च शालिधान्यस्य शीर्षिण्यं शीर्षरक्षणे ।
 शीर्षिण्यो विशदकचे शैलेयं शैलसम्भवे ॥ ५४० ॥
 सिन्धूत्ये, तालपण्यां च शैलेयस्तु मधुव्रते ।
 समयः शपथे भाषासम्पदोः कालसंविदोः ॥ ४४१ ॥
 सिद्धान्ताचारसङ्केतनियमावसरेषु च ।
 क्रियाकारे च निर्देशे संस्त्यायो विस्तृतौ गृहे ॥ ५४२ ॥
 सन्निवेशे, संज्ञयस्तु समवायानुसैन्ययोः ।
 सामर्थ्ययोग्यताशक्त्योः सौकर्यं तु विना श्रमे ॥ ५४३ ॥
 सूकरस्त्र क्रियायां च सौरभ्यं गुणगौरवे ।
 सौगन्ध्ये चारुतायां च हिरण्यं पुनरक्षये ॥ ५४४ ॥
 प्रधानधातौ कनके मानभेदे कपर्दके ।
 द्रविणाकुप्ययोश्चापि हृज्जयो मन्मथात्मनोः ॥ ५४५ ॥
 हृदयं वक्षसि स्वान्ते बुक्कायाम्—
 शत त्रिस्वरयान्ताः ।

अमरः सुरे ।

स्तुहीवृक्षेऽस्थिसंहारेऽप्यमरा त्वमरावती ॥ ५४६ ॥
 स्थूणा दुर्वा गुडूची वाऽन्तरं रन्ध्रावकाशयोः ।
 मध्ये विनार्थे तादर्थ्ये विशेषेऽवसरेऽवधौ ॥ ५४७ ॥
 आत्मीयात्मपरिधानान्तर्धिवाह्येष्वथाऽवरम् ।
 चरमेऽवरा तु गौरीगजजङ्घान्त्यदेशयोः ॥ ५४८ ॥
 अक्षरं स्यादपामार्गे परमब्रह्मवर्णयोः ।
 गगने धर्मतपसोरध्वरे मूलकारणे ॥ ५४९ ॥
 अधरोऽनूर्ध्वहीनोष्ठे अध्वरः सावधानके ।
 वसुभेदे क्रतौ चाप्यथाऽम्बरं व्योमवस्त्रयोः ॥ ५५० ॥
 कार्पासे सुरभिद्रव्येऽररं छदकपाटयोः ।
 अङ्कुरो रोम्णि मल्लिले रुधिराभिनवोद्गमे ॥ ५५१ ॥

अजिरं दर्दुरे कार्ये विषये प्राङ्गणेऽनिले ।
 अशिरोऽर्के राक्षसेऽग्रावद्गारोऽस्त्रातमौमयोः ॥ ५५२ ॥
 अण्डीरः शक्तनरयोरसुरः सूर्यदैत्ययोः ।
 अमुरा रजनीराशयोरगुरुर्जोद्भवे लघौ ॥ ५५३ ॥
 शिशापाया, पवीरा तु नारी पतिमृतोज्झिता ।
 रजसा संयुताऽप्युक्ताहार आवरणेऽशने ॥ ५५४ ॥
 आसारो वेगवद्वर्षे सुहृद्वलप्रसारयोः ।
 आकार इङ्गिताकृत्योराधारो जलधारणे ॥ ५५५ ॥
 आलवालेऽधिकरणेऽप्याकरो निकरे खनौ ।
 इतरः पामरेऽन्यस्मिन्नित्तरः क्रूरकर्मणि ॥ ५५६ ॥
 पथिके दुर्विधे नीचे स्यादित्वर्यभिसारिका ।
 ईश्वरः स्वामिनि शिवे मन्मथेऽपीश्वराऽद्रिजा ॥ ५५७ ॥
 उदरं तुन्दरणयोरुत्तरं प्रवरोर्ध्वयोः ।
 उदीच्यप्रतिवचसोरुत्तरस्तु विराटजे ॥ ५५८ ॥
 उत्तरा दिगुदीच्यां स्यात्स्नुषायामर्जुनस्य च ।
 उद्गारः स्यादृणोदघृत्योरुद्गारो दक्षिणो महान् ॥ ५५९ ॥
 दातोर्वरा तु भूमात्रे सर्वसस्याढ्यमुव्यपि ।
 ऋक्षरं वारिधारायामृक्षरः पुन ऋत्विजि ॥ ५६० ॥
 एकाग्रौ तद्गताव्यग्रावौशीरं शयनासने ।
 उशीरजे चामरे च दण्डे च, कररः खगे ॥ ५६१ ॥
 करीरे क्रकवे दीने कर्बुरं काञ्चने जले ।
 कर्बुरो राक्षसे पापे शत्रवे, कदरोऽङ्गुशे ॥ ५६२ ॥
 चिवरे च गुहायां च कर्करो मुकुरे दृढे ।
 कदरः श्वेतखदिरे क्रकचक्षुद्रोरगयोः ॥ ५६३ ॥
 कर्परस्तु कटाहे स्याच्छस्त्रभेदकपालयोः ।
 कर्षरं कुम्भिते तक्त्रे कटारो दासपिङ्गयोः ॥ ५६४ ॥
 कज्जारः कुजरे सूर्ये जठरे द्रुहिणे मुनौ ।

करीरः कलशे वंशाङ्कुरवृक्षविशेषयोः ॥ ५६५ ॥
 कलत्रं श्रोणौ भार्यायां दुर्गस्थाने च भूभुजाम् ।
 कटिर्न तु कटीवस्त्रे रशनाचर्मभेदयोः ॥ ५६६ ॥
 कच्छुरः पुंश्चले पामासहिते, कच्छुरा सटी ।
 दुस्पर्शा शूकशिम्बी च कवरं लवणाम्लयोः ॥ ५६७ ॥
 कवरी केशविन्यासशाकयोः, कन्धरोऽम्बुदे ।
 कन्धरा तु शिरोधौ स्यात् कसेरुः पृष्ठकीकसे ॥ ५६८ ॥
 तृणजातौ कन्दभेदे कणेरुस्तु गणेरुवत् ।
 वेश्येभीकर्णकारेषु कटप्रूरक्षदेवने ॥ ५६९ ॥
 विद्याधरेऽस्त्रपे रुद्रे कर्चूरं शटितालयोः ।
 कठोरौ पूर्णकठिनौ कान्तारं दुर्गवर्त्मनि ॥ ५७० ॥
 महारण्योपसर्गाढ्योः काननेक्षुविशेषयोः ।
 काश्मीरं पुष्करमूले टङ्गकुङ्कुमयोरपि ॥ ५७१ ॥
 कावेरी तु हरिद्रायां वेश्यायां सरिदन्तरे ।
 किर्मीरः शबले दैत्ये किशोरी हयशावके ॥ ५७२ ॥
 सूर्ये युन्यथ किंशारुर्धान्यशुके शरेऽपि च ।
 कुहरं गहरे छिद्रे कुक्कुरं ग्रन्थिपर्णके ॥ ५७३ ॥
 कुक्कुरः श्वा, कुवेरस्तु धनदे नन्दिपादपे ।
 कूर्परौ जानुकफोणी कुमारोऽन्वानुवारके ॥ ५७४ ॥
 युवराजे शिशौ स्कन्दे शुके वरुणपादपे ।
 कुमारं जासकनके कुमारी त्वपराजिता ॥ ५७५ ॥
 नदीभिद्रामतरणी कन्यका नवमात्युमा ।
 जम्बूद्वीपविभागश्च कुठारं केवले रते ॥ ५७६ ॥
 कुञ्जरोऽनेकपे कोशे कुञ्जरा घातकीद्रुमे ।
 पाटलायां, कुठारुर्द्वीशयोः, कूवरः पुनः ॥ ५७७ ॥
 कुब्जे युगन्धरे रम्ये केसरो नागकेसरे ।
 तुरङ्गसिंहयोः स्कन्धकेशेषु वकुलद्रुमे ॥ ५७८ ॥

पुत्रागवृक्षे किञ्चलके स्यात् केसरं तु हिङ्गुनि ।
 केदारः क्षेत्रमिद्यालवाले, शङ्करशैलयोः ॥ ५७९ ॥
 केनारः कुम्भिनरके शिरःकपालसन्धिषु ।
 कैटिरः शक्रगोपे स्यान्नकुले पाकशासने ॥ ५८० ॥
 कोटारो नागरे कूपे पुष्करिण्याश्च पाटके ।
 खर्परं तत्करे भिक्षापात्रे धूर्तकपालयोः ॥ ५८१ ॥
 खपुरो मुस्तके पूगेऽलसके, खपुरं घटे ।
 खर्जूरं कृष्णफलयोः खर्जूरः कीटवृक्षयोः ॥ ५८२ ॥
 खण्डाभ्रमभ्रावयवे स्त्रीणां दन्तक्षताक्षरे ।
 खदिरी शाके, खदिरो दन्तधावनचन्द्रयोः ॥ ५८३ ॥
 खिङ्गिरस्तु शिवाभेदे खट्वाङ्गे वारिवालके ।
 खिखीरावत् बहुत्वे च गह्वरं विलदम्भयोः ॥ ५८४ ॥
 कुञ्जेऽथ गर्गरो मीने स्याद् गर्गरी तु मन्यनी ।
 गान्धारो रागसिन्दूरस्वरेषु नीवृदन्तरे ॥ ५८५ ॥
 गायत्री खदिरे छन्दविशेषे, गोपुरं पुनः ।
 मुस्तके द्वारि पृथ्वीरे घर्घरस्तु नदान्तरे ॥ ५८६ ॥
 चलद्वारिध्वनौ धूके चन्दिरश्चन्द्रहस्तिनोः ।
 चत्वरं स्यात्पथां श्लेषे स्थण्डिलाजिरंथोरपि ॥ ५८७ ॥
 चङ्कुरः स्यन्दने वृक्षे चतुरो नेत्रगोचरे ।
 चाटुकारे बुधे चक्रगण्डे चातुरको यथा ॥ ५८८ ॥
 चमरश्चापरे दैत्ये चमरी तु मृगान्तरे ।
 चिकुरोऽश्वौ गृहवभ्रौ केशे चञ्चलशैलयोः ॥ ५८९ ॥
 पक्षिवृक्षभिदोश्चापि छिदिरोऽश्वौ परश्वधे ।
 करवाले च रज्जौ च छित्वरो दैत्यधूर्तयोः ॥ ५९० ॥
 छित्वरं छेदने द्रव्ये जठरः कुक्षिवृक्षयोः ।
 कठिने च जर्जरं तु वासवध्वजजीर्णयोः ॥ ५९१ ॥
 जम्बीरः प्रस्थपुष्पाख्यशाके दन्तशठद्रुमे ।

जलेन्द्रो जम्मकेऽम्भोधौ वरुणेऽप्यथ झर्झरः ॥ ५९२ ॥
 वाद्ये नदे कलियुगे झल्लरीवत्तु झर्झरी ।
 वाद्यभेदे केशचक्रे टङ्कारो ज्यारवेऽद्भुते ॥ ५९३ ॥
 प्रसिद्धौ चाथ टगरष्टङ्कणे केकराक्षके ।
 टट्टरी त्वनृताख्याने लम्पापट्टवाद्ययोः ॥ ५९४ ॥
 तमिस्रं तिमिरे कोपे तमिस्रा दर्शयामिनी ।
 तमस्तति, स्तिमिरं तु दृष्टिरोगान्धकारयोः ॥ ५९५ ॥
 तिचिरिः पक्षिणि मुनौ तुषारो हिमदेशयोः ।
 शीकरे हिमभेदे च तुम्बुरी धन्याकं शुनी ॥ ५९६ ॥
 तूवरौऽश्मश्रुपुरुषेऽप्रौढाश्मृङ्गानडुह्यपि ।
 दहरो मृषिका ह्यल्पो भ्राता डिम्बोऽथ दन्तुरः ॥ ५९७ ॥
 उन्नतदन्ते विषभे दर्दुरो भेकमेघयोः ।
 वाद्यभेदे मौलभेदे दर्दुरं ग्रामजालके ॥ ५९८ ॥
 दर्दुरोमा, दर्दरः स्यादीषद्भये गिरावपि ।
 दण्डारो वहने मत्तवारणे शरयन्त्रके ॥ ५९९ ॥
 कुम्भकारस्य यन्त्रे च द्वापरं संशये युगे ।
 दासेर उष्ट्रे चेष्टे च दुर्द्धरस्तृषभौषधौ ॥ ६०० ॥
 दुःखघात्यर्थे, धूसरस्तु रासभे स्तोकपाण्डुरे ।
 नरेन्द्रो वार्तिके रात्रि विषवैद्येऽथ नागरम् ॥ ६०१ ॥
 शुण्ठीमुस्तकपौरेषु निर्जरस्त्वसुरे सुरे ।
 निर्जरा तु तालपत्र्यां गुडुच्यां तत्त्वभिद्यपि ॥ ६०२ ॥
 निर्झरीऽर्काश्वे तुषाग्रौ निकरः सारसङ्गयोः ।
 न्यायदातव्यवित्ते च निर्वरं तु गतत्रये ॥ ६०३ ॥
 कठिने निर्भये सारे निकारस्तु परामवे ।
 धान्योत्क्षेपे, नीवरस्तु वास्तव्येऽपि वणिज्यपि ॥ ६०४ ॥
 प्रवरं सन्ततौ गोत्रे श्रेष्ठे च प्रखरः पुनः ।

१ झर्झरीवत्तु झल्लरी । २ तुवरी धान्यकशुनोः ।
 ३ धनर । ४ निर्जरः । ५ विपणिस्त्वपि ।

- वेसरे हयसन्नाहे कुक्कुरेऽतिमृशं खरे ॥ ६०५ ॥
 प्रकरः कीर्णपुष्पादौ संहतौ, प्रकरं पुनः ।
 जोङ्गके, प्रकरी त्वर्थप्रकृतौ चत्वरऽवनौ ॥ ६०६ ॥
 प्रस्तरः प्रस्तारे ग्राणि मणौ च प्रदरः शरे ।
 भङ्गे रोगे, प्रसरस्तु सङ्गरे प्रणये जवे ॥ ६०७ ॥
 प्रकारः सदृशे भेदे पङ्क्तारो जलकुञ्जके ।
 सोपाने शैवले सेतौ पदारः पादधूलिषु ॥ ६०८ ॥
 पादालिन्दे, पवित्रं तु मध्ये ताम्रे कुशे जले ।
 अर्घोपकरणे चापि पवित्रा तु नदीमिदि ॥ ६०९ ॥
 प्रान्तरं कोटरेऽरण्ये दूरशून्यपथेऽपि च ।
 पार्षरो भस्मनि यमे जराटे नीपकेसरे ॥ ६१० ॥
 क्षयरोगे भक्तसिक्थे पामरो मूर्खनीचयोः ।
 पाटीरो मूलके वङ्गे तित्तौ वान्तिकेऽम्बुदे ॥ ६११ ॥
 केदारे वेणुसारे च पाण्डुरो वर्णतद्वतोः ।
 पाण्डुरं तु वस्वके पिण्डारो भिक्षुके द्रुमे ॥ ६१२ ॥
 महिषीपालके क्षेपे पिठरं मथि मुस्तके ।
 छायां च पिञ्जरस्तु पीते रक्तेऽश्वाभिद्यपि ॥ ६१३ ॥
 पिञ्जरं शातकुम्भे स्यात् पीवरः स्थूलकूर्मयोः ।
 पुष्करं द्वीपतीर्थाद्विखगरौजीषधान्तरे ॥ ६१४ ॥
 तूर्यास्थेऽसिफले काण्डे शुण्हाग्रे खे जलेऽम्बुजे ।
 चठरो मूर्खशैठयोः वन्धूरो रम्यनम्रयोः ॥ ६१५ ॥
 वन्धुरस्तु तयोर्हसे वन्धुजीवविदङ्गयोः ।
 वन्धुरा पण्ययोषायां वर्वरी नीष्टदन्तरे ॥ ६१६ ॥
 वर्वरस्तु हस्त्रिकायां पापरे केशचक्रले ।
 पुष्पे च वर्वरा शाके वर्करः पशुनर्मणोः ॥ ६१७ ॥
 बदरा स्यादेलापण्यां विष्णुक्रान्तौषधावपि ।
 बदरी कोलिकार्पास्योर्बादरं तु तयोः फले ॥ ६१८ ॥

चदरस्तु कार्पासास्थिन भङ्गुरौ वक्रनश्वरौ ।
 भ्रामरं मधुदृषदोर्भास्करो वह्निमूर्ययोः ॥ ६१९ ॥
 भार्योरन्यस्त्रीपुत्रोत्पादके मृगशैल्योः ।
 मृङ्गारी तु चीरिकायां मृङ्गारः कनकालुका ॥ ६२० ॥
 मत्सरः परसम्पत्त्यक्षमायां तद्वृत्ति क्लृप्ति ।
 कृपणे, मत्सरा तु स्यान्मक्षिका, मकरो निधौ ॥ ६२१ ॥
 नक्रे राशिविशेषे च मन्दरो मन्थपर्वते ।
 स्वर्गमन्दारयोर्मन्दे वहले, मधुरं त्रिषम् ॥ ६२२ ॥
 मधुरस्तु प्रिये स्वादौ रसे च रसवत्यपि ।
 मधुरा मधुगपुर्यां यष्टीमोदामधूलिषु ॥ ६२३ ॥
 मधुकर्कटिकायां च मिश्रेयाशतपुष्पयोः ।
 मन्दिरो मकरावासे मन्दिरं नगरे गृहे ॥ ६२४ ॥
 मन्थरः सूचके कोशे वक्रे मन्दे पृथौ मथि ।
 मन्थर तु कुसुम्भ्यां स्यान्मन्दारस्त्रिदशद्रुमे ॥ ६२५ ॥
 पारिभद्रेऽर्कपर्णे च मसूरो मसूरोऽपि च ।
 मसूरा च मसूरा च चत्वारः पण्ययोषिति ॥ ६२६ ॥
 तथा व्रीहिविशेषे च मर्मरो वसनान्तरे ।
 शुष्कपत्रध्वनौ चापि मर्मरी पीतदारुणि ॥ ६२७ ॥
 मयूरः केकिचूडाख्योषध्यपामार्गकंकिषु ।
 महेन्द्रो वासवे शैले मञ्जरी तिलकद्रुमे ॥ ६२८ ॥
 चल्लर्यां स्थूलमुक्तायां माठरो व्यासविप्रयोः ।
 सूर्यानुगेऽथ मार्जारः स्यात्खट्वाङ्गविहालयोः ॥ ६२९ ॥
 मिहिरोऽर्केऽम्बुदे बुद्धे मुद्गरः कांरकाक्षयोः ।
 लोष्ठादिभेदने वापि मुहिरो मूर्त्तकामयोः ॥ ६३० ॥
 मुदिरः कामुके मेघे मुकुरो मकुरो यथा ।
 कुलालदण्डे वकुले कोरकादर्शयोरपि ॥ ६३१ ॥
 मुर्मुरो मन्मथे सूर्यतुरगे तुषपावके ।

रुधिरं घुसृणुं रक्ते रुधिरो घरणीसृते ॥ ६३२ ॥
 वल्लुरं कुञ्जमञ्जर्योः क्षेत्रेऽनम्भासि शाद्वले ।
 वल्लुरं तु वनक्षेत्रे वाहनोपरयोरपि ॥ ६३३ ॥
 शुष्कमामे कोलमामे वरत्रा वर्त्तिकक्षयोः ।
 वाशिरं किण्णिही सिन्धुलवणे कुम्भकेषु च ॥ ६३४ ॥
 वागरो वारकं शाणे निर्णये वाढवं वृके ।
 मुमुक्षौ पाण्डते चापि परित्यक्तभयेऽपि च ॥ ६३५ ॥
 वासरो रागभेदेऽहि वादर कृमिजे जले ।
 काकविञ्ज्याश्च वीजे वाग्दक्षिणावर्तशङ्खयोः ॥ ६३६ ॥
 वासुरा वासिताराज्यांभुवि, विष्टर आसने ।
 पादपे कुशमुष्टौ च विस्तरौ स्तम्बविस्तृती ॥ ६३७ ॥
 विदुरो नागरे धीरे धृतगाष्ट्रानुजंऽपि च ।
 विकारो विकृतौ रोगे विहारस्तु जिनालये ॥ ६३८ ॥
 लीलायां भ्रमणं स्कन्धे विदारो युधि दारणे ।
 विदारी रोगभेदे स्याच्छालपर्णीक्षुगन्धयोः ॥ ६३९ ॥
 विधुरं स्यात्प्रविश्लेषे विकले, विधुरा पुनः ।
 रसलायां, विमरस्तु ममूह प्रसरेऽपि च ॥ ६४० ॥
 शवरो म्लेच्छभेदेऽप्सु हरेऽथो शम्बरं जले ।
 चित्रे बौद्धव्रजे भेदे शम्बरो दानवान्तरे ॥ ६४१ ॥
 मत्स्यैरागिरिभेदेषु शवरी पुनरौषधौ ।
 शर्करा खण्डविकृतौ कर्परांशे रुगन्तरे ॥ ६४२ ॥
 लपलायां शर्करायुग्देशे च शकलेऽपि च ।
 शणीरं शोणमध्यस्थपुलिने दर्दरीतटे ॥ ६४३ ॥
 शर्वरी निशि नार्यौ च शैकरी सगिदन्तरे ।
 छन्दांजातौ मेखलायां शारीरं देहजे वृषे ॥ ६४४ ॥
 शर्विर धातुके ध्वान्ते शवरो रांघ्राणयोः ।
 अपराधे, शवरी तु शूकशिख्यय शकम् ॥ ६४५ ॥

छन्दोभिच्छाकरस्तृक्षा शाळारं पक्षिपञ्जरे ।
 सोपानहस्तिनखयोः शिखरं पुलकाग्रयोः ॥ ६४६ ॥
 पकदाडिमवीजाभमाणिक्यशकलेऽपि च ।
 गिरिवृक्षाग्रकक्षासु शिशिरः शीतले हिमे ॥ ६४७ ॥
 ऋतुभेदे, शिलीन्ध्रस्तु तरुमीनप्रभेदयोः ।
 शिलीन्ध्रं कदलीपुष्पे कवकत्रिपुटारुययोः ॥ ६४८ ॥
 शिलीन्ध्री विहगी गण्डूपर्दी मृदथ शीकरः ।
 वातास्नजलेऽम्बुकणे सुपिरं वाद्यगर्तयोः ॥ ६४९ ॥
 सुपिरोऽग्नौ सरन्ध्रे च शृङ्गारो गजमण्डने ।
 सुरते रसभेदे च शृङ्गारं नागसम्भवे ॥ ६५० ॥
 चूर्णे लवङ्गपुष्पे च संस्तरः स्रस्तरे मत्त्रे ।
 सङ्गरोऽङ्गीकृतौ युद्धे क्रियाकारे विषापदोः ॥ ७५१ ॥
 सङ्गरं तु फले शम्भ्याः सम्भारः सम्भृतौ गणे ।
 संस्कारः प्रतियत्रेऽनुभवे मानसकर्मणि ॥ ६५२ ॥
 गुणभेदेऽथ सङ्कारोऽवकरेऽग्निचटङ्कृतौ ।
 सङ्कारी भुक्तकन्यायां सामुद्रं लवणान्तरे ॥ ६५३ ॥
 लक्षणे च शरीरस्थ सावित्रीस्तु महेश्वरे ।
 सावित्री देवताभेदे सिन्दूरं नागसम्भवे ॥ ६५४ ॥
 सिन्दूरस्तु वृक्षभेदे सिन्दूरी रक्तचेलिका ।
 रोचनी धातकी सुन्दर्यङ्गनायां द्रुमान्तरे ॥ ६५५ ॥
 सुनारस्तु शुनीस्तन्ये सर्पाण्डे^१ चटकेऽपि च ।
 सैरन्ध्री परवेकमस्थशिल्पकृत्स्नवशस्त्रियाम् ॥ ६५६ ॥
 वर्णसङ्करसम्भूतस्त्रीमहल्लिकयोरपि ।
 सौवीरं काञ्चिकस्रोतांजनयोर्वदरीफले ॥ ६५७ ॥
 इति त्रिस्वररान्ताः ।

१ वृक्षाग्रे पर्वताग्रे च । २ वात्यास्तेम्बुकणे शारे ।
 ३ साकल्येनुभवेऽपि च । ४ देहलक्षणे-समुद्रलवे चापि ।
 ५ सपिण्डवटके ।

स्यादगल तु दण्डोर्विपारिघेष्वनलोऽनिले ।
 वसुदेवे वसौ वन्हावरालः समदद्विपे ॥ ६५८ ॥
 वक्रे सर्जरसे चाप्यऽवेलस्तु स्याद्रुपेद्रवे ।
 अवेला तु पूगचूर्णेऽवलस्तु गिरिकीलयाः ॥ ६५९ ॥
 अवला भुव्यज्जलिस्तु कुटवे करसम्पुटे ।
 अङ्गुलिः करशाखायां कर्णिकायां गजस्य च ॥ ६६० ॥
 अमला कमलायां स्यादमलं विशदेऽभ्रके ।
 आभीलं भीषणे कुच्छेऽपील्वलो मत्स्यदैत्ययोः ॥ ६६१ ॥
 इल्वलास्ताकारभेदेऽप्युपलो ग्रावरत्नयाः ।
 छपला तु शर्करायामुत्पलं कुष्ठभूरुहे ॥ ६६२ ॥
 इन्दीवरे मांसशून्येऽप्युज्ज्वलस्तु विकसिनि ।
 शृङ्गारे विशदे दीप्तेऽप्युत्तालस्त्वरिते कपौ ॥ ६६३ ॥
 श्रेष्ठोत्कटकरालेषूत्फुल्लं स्त्रीकरणान्तरे ।
 विकस्वरोत्तालयोश्च कमलं क्लोन्नि भेषजे ॥ ६६४ ॥
 पङ्कजं सलिले ताम्रं कमलस्तु मृगान्तरे ।
 कमला श्रीवरनार्योः कपिलो वह्निपिङ्गयोः ॥ ६६५ ॥
 कुक्कुरे मुनिभेदे च कपिला शिशपातरौ ।
 पुण्डरीककरिण्यां च रेणुकागोविशेषयोः ॥ ६६६ ॥
 कपालं कुष्ठरुभेदे घटादिशकले गणे ।
 शिरोस्थानि, कन्दलं तु नवाङ्कुरे कलध्वनौ ॥ ६६७ ॥
 उपरागे मृगभेदे कपाले कदलीद्रुमे ।
 करालो रौद्रतुङ्गोरुधूणतैलेषु दन्तुरे ॥ ६६८ ॥
 करालं तु कुठरे स्यात् कम्बलः क्रुमिसास्नयोः ।
 नागप्रभेदे प्रावारवैकक्ष्ये, कम्बलं जलं ॥ ६६९ ॥
 कल्लोलोऽरौ हर्षवीच्योः कदली हरिणान्तरे ।
 रम्भायां वैजयन्त्यां च कामलः कामिरोगयोः ॥ ६७० ॥
 मरुदेशे वसन्ते च काकालो मौकुलौ विषे ।

१ कल्लोले । २ अपन्हवे । ३ कन्दली । ४ मौकुलि ।

कुलाले, काहलं तु स्याद् भृशे सन्न्यक्तवाचि च ॥ ६७१ ॥

शुष्कं च वाद्यभेदे च काहली तरुणस्त्रियाम् ।

किट्टालस्तु लोहगूथे ताम्रस्य कलशेऽपि च ॥ ६७२ ॥

कीलालं रुधिरं नीरे कुशलं क्षेमपुण्ययोः ।

पर्याप्तौ, कुशलांऽभिज्ञे कुवलं बदरीफले ॥ ६८३ ॥

मुक्ताफलात्पलयोश्च कुम्भिलो मीनमूषयोः ।

श्लोकच्छायाहरे श्याले कुडालो भूमिदारुणे ॥ ६७४ ॥

युगपत्रेऽथ कुटिलं भङ्गुरे, कुटिला नदी ।

कुण्डलं वलयं पाशे ताटङ्के कुण्डली पुनः ॥ ३७५ ॥

काञ्चनादौ गूढ्यां च कुन्तलो यैवकेशयोः ।

कुन्तलाः स्युर्जनपदे कुकूलं तु तुषानले ॥ ६७६ ॥

शङ्कुमयुक्तगर्ते च कुडालो घूकपाक्षिणि ।

कुक्कुभे कुम्भकारे च कुचेलः स्यात्कुवाससि ॥ ६७७ ॥

कुचला स्याद्विद्वकण्यां केवलं त्वेककृत्स्नयोः ।

निर्णीते कुहने ज्ञाने केवली ग्रन्थभिद्यपि ॥ ६७८ ॥

कोमलं मृदुलं तोये कोहलो मुनिमद्ययोः ।

ग्रन्थिलां ग्रन्थिसहिते विकङ्कतकरीरयोः ॥ ७७९ ॥

गरलं पद्मगविषे तृणपूलकमानयोः ।

गन्धोली वरटाशुण्ड्योर्मद्रायामथ गोकिलः ॥ ६८० ॥

मुसले लाङ्गले चापि गोपालो नृपगोपयोः ।

स्याद्दौरिलस्तु सिद्धार्थे लोहचूर्णेऽथ चन्द्रिलः ॥ ६८१ ॥

नापिते वास्तुके रुद्रे चञ्चलोऽनिलकामिनोः ।

चञ्चला तु तडिल्लक्ष्म्योश्चपलश्चोरके चले ॥ ६८२ ॥

क्षणिके चिकुरे शीघ्रे पारदे प्रस्तरान्तरे ।

मीनेऽपि चपला तु स्यात्पिप्पल्यां विद्युति श्रियाम् ॥ ६८३ ॥

पुंश्चल्यामथ चात्वालो यज्ञकुण्डकगर्भयोः ।

चूडालश्चूडगा युक्तं चूडालापि च वक्रला ॥ ६८४ ॥

छगलछागे, छगली दृढदारकभेषजे ।

छगलं तु नीलवस्त्रे जगलो मर्दनद्रुमे ॥ ६८५ ॥

मेदके कितवे पिष्टमद्येऽथ जटिलो जटी ।

जटिला तु मासिकायां जम्बूलः क्रकचच्छदे ॥ ६८६ ॥

जम्बूद्रुमेऽथ जम्बूलं कर्दमे शैवलेऽपि च ।

जङ्गलो निर्जले देशे पिशितेऽप्यथ जम्भलः ॥ ६८७ ॥

जम्बीरे देवताभेदे जाङ्गलः स्यात्कपिञ्जले ।

जाङ्गली तु शूकशिम्ब्यां जाङ्गुलं जालिनीफले ॥ ६८८ ॥

जाङ्गुली विषविद्यायां तरलो मास्वरे चले ।

हारमध्यमणौ पिङ्गे तरले मद्यमुष्णिका ॥ ६८९ ॥

तमालो वरुणे पुण्ड्रेऽसौ तापिञ्छेऽथ तण्डुला ।

विडङ्गे धान्यसारे च ताम्बूलं क्रमुकं फले ॥ ६९० ॥

ताम्बूली नागवल्ग्यां स्यात्तुमुलं रणमङ्गुलं ।

तुमुलो विभीतकद्रौ तैतिलं करणान्तरे ॥ ६९१ ॥

तैतिलो गण्डकपशौ दुकूल सूक्ष्मवाससि ।

सौमवस्त्रेऽथ घवलो महोक्षे सुन्दरे सिते ॥ ६९२ ॥

घवली गौर्नकुलस्तु पाण्डवमाणिभेदयोः ।

नकुली कुक्कुटीमांस्योर्नाभीलं तूतमस्त्रियाः ॥ ६९३ ॥

वंक्षर्णे नाभिगर्माण्डे नाकुली चव्यरासनयोः ।

कुक्कुटीकन्दे, निचुलंस्त्रिजालद्रौ निचोलके ॥ ६९४ ॥

निस्तलं चैले वृत्ते स्यान्निर्मले विमलेऽभ्रके ।

निर्मालये च निष्कलस्तु नष्टबीजे कलोज्झिते ॥ ६९५ ॥

नेपाली मनःशिला स्यात्सुधैरा नवमालयपि ।

पटोलस्तु समाख्यातः फलवत्त्रिविधेषयोः ॥ ६९६ ॥

मवालो विद्रुमे वीणादण्डेऽभिनवपल्लवे ।

प्रतलः पातालभेदे तलाङ्गुलिकरेऽपि च ॥ ६९७ ॥

१ कनके । २ तण्डुलः । ३ क्रमुकोफले ।

४ घले । ५ सुवहा ।

पटलं तिलके नेत्ररोगे छदिपि सञ्चये ।
 पिटके परिवारे च पञ्चाला नीवृदन्तरे ॥ ६९८ ॥
 पाञ्चाली पुत्रिकागीसोः पललं पङ्कमांसयोः ।
 तिलचूर्णे, पललस्तु राक्षसे, पांथलोऽनले ॥ ६९९ ॥
 अनिलं राधनद्रव्ये पाकलो द्विरदञ्जले ।
 पाकलं कुष्ठभैषज्ये पातालं बहवानले ॥ ७०० ॥
 रसातले, पाटलं तु कुष्ठमश्वेतरक्तयोः ।
 पाटलः स्यादायुत्रीहौ पाटला पाटलिद्रुमे ॥ ७०१ ॥
 पांथलो हरखट्वाङ्गे पुंश्चले, पांथला भुवि ।
 पाटली मृत्तिकापात्रे नारीवागुरयोरपि ॥ ७०२ ॥
 पिप्पलं सलिले वस्त्रच्छेदभेदेऽथ पिप्पलः ।
 निरंशुले वृक्षपक्षिभेदयोः, पिप्पली कणा ॥ ७०३ ॥
 पिङ्गलः कपिले बन्धौ रुद्रेऽर्कपरिपार्श्वके ।
 कपौ मुनौ निधेर्भेदे पिङ्गला कुमुदस्त्रियाम् ॥ ७०४ ॥
 कारायिकायां वेश्यायां नाडीभेदेऽथ पित्तलम् ।
 पित्तवत्यारकूटे च पित्तला तोयपिप्पली ॥ ७०५ ॥
 पिचुलो निचुले तोयवायसे कामुकद्रुमे ।
 पिज्जलं स्यात्कुशपत्रे हरिद्राभेऽथ पिञ्जिलः ॥ ७०६ ॥
 विजिले, पिञ्जिला पीतफिकायां सरिदन्तरे ।
 शाल्मलौ शिंशपायां च पिण्डिलो गणनामिदे ॥ ७०७ ॥
 स्थूलजङ्घे, पुष्कलस्तु पूर्णे श्रेष्ठेऽथ पुद्गलः ।
 काये रूपादिमद्द्रव्ये सुन्दराकार आत्मनि ॥ ७०८ ॥
 पेशलः कुशले रम्ये फेनिलोऽरिष्टपादपे ।
 फेनिलं मदनफले बदरे फेनवत्यपि ॥ ७०९ ॥
 बहुलं भूरिवियतोर्बहुलः पावके शितौ ।
 कृष्णपक्षे, बहुला तु सुरभ्यां नीलिकैलयोः ॥ ७१० ॥

१ पाकल । २ पाटली । ३ निरंशुले ।

४ क्षावुकद्रुमे । ५ विज्जले । ६ गणनापटौ ।

बहुलास्तु कृत्तिकांस्तु विहालो वृषदंशके ।
 पक्षिभेदेऽसगोलं च मण्डलं विम्बदेशयोः ॥ ७११ ॥
 मुगङ्गभेदे परिधौ शुनि द्वादशराजके ।
 सङ्घाते कुष्ठभेदे च मञ्जुलं तु जलाञ्जले ॥ ७१२ ॥
 रम्पे कुक्षे, मञ्जुलस्तु दात्यूहे, मङ्गलं पुनः ।
 कल्याणे, मङ्गलो भौमे मङ्गला श्वेतदूर्विका ॥ ७१३ ॥
 महिलाऽङ्गनायां गुण्डायां पातुलो मदनद्रुमे ।
 धत्तूरेऽहित्रीहिमिदोः पितुः श्यालेऽथ माचलः ॥ ७१४ ॥
 वन्दिचौरे राजे ग्राहे मुसलं स्यादथोग्रके ।
 शुशली तालमूल्याखुपर्णिका गृहगोषिका ॥ ७१५ ॥
 मेखलाऽद्रिनितम्बं स्यादसनाखद्गवन्धयोः ।
 रसाल इक्षौ चूते च रसालं चोलसिंहयोः ॥ ७१६ ॥
 रसाला दूर्वाविदार्योर्जिहामार्जितयोरपि ।
 रामिलो रमणे कामे लाङ्गूलं शिश्रपुञ्जयोः ॥ ७१७ ॥
 लाङ्गल तालहलयोः पुष्पाभिदृग्द्विद्वारुणोः ।
 लाङ्गली जलपिप्पल्यां लाङ्गलोऽभ्रुद्विदिनि ॥ ७१८ ॥
 शृङ्खलाधारे, मञ्जुलस्त्वशोके तिनिशुभ्रमे ।
 वानीरे चाथ वण्डालः शूरयुक्तास्त्रिप्रयोः ॥ ७१९ ॥
 वातूलो वातले वातसमूहे मारुतासहे ।
 वामिलो दाम्भिके वामे विपुलः पृथ्वगाधयोः ॥ ७२० ॥
 विपुलाऽऽर्याभिदि सौम्या विमलोऽर्हति निर्मले ।
 वृषलस्तुरगे शूद्रे शकलं रागवस्तुनि ॥ ७२१ ॥
 बल्कले त्वचि खण्डे च शवलं मत्सरे तटे ।
 पाथये च श्यालुस्तु निद्रालौ बाहसे शुनि ॥ ७२२ ॥
 श्यामलः पिप्पले श्यामे शार्दूलो रासमान्तरे ।
 व्याघ्रे च पशुभेदे च सत्तमे उत्तरस्थितः ॥ ७२३ ॥
 शालमलिः पादपे द्वीपे शीतलः शीतलेऽर्हति ।

श्रीखण्डे पुष्पकासीसासनपर्णोः शिलोद्भवे ॥ ७२४ ॥
 शृगालो दानवे फेरौ शृगाली स्यादुपप्लवे ।
 शृङ्गलं पुंस्कटीकाञ्ज्यां लोहरज्जौ च बन्धने ॥ ७२५ ॥
 शौष्कलः शुष्कमांसस्य पणिके पिशिताशनि ।
 षण्डाली सरसीतैलमानयोः कामुकस्त्रियाम् ॥ ७२६ ॥
 सङ्कुलोऽस्पष्टवचने व्याप्ते च सरलस्त्वृजौ ।
 उदारे पूतिकाष्ठे च सप्तला नवमालिका ॥ ७२७ ॥
 सातला पाटला गुल्जा सन्धिलौकःसुरुङ्गयोः ।
 नद्यां, सिध्मलः किलामी सिध्मला मत्सचूर्णके ॥ ७२८ ॥
 मृतलोऽट्टालिकावन्ध्रे पातालमुवनान्तरे ।
 मृगेलप्रणते शान्ते गिरिभेदेऽथ हेमलः ॥ ७२९ ॥
 कलादे सरटे ग्रावभिदि-

इति त्रिस्वरलान्ताः ।

अभावः पुनर्मृतौ ।

असत्तापामथाऽस्तीवं वशिरे मदवर्जिते ॥ ७३० ॥
 आहवः समरे यज्ञेऽप्याश्रवो वचनस्थिते ।
 प्रतिज्ञायां च क्लेशे च स्यादार्तवमृतद्वये ॥ ७३१ ॥
 नारीरजोसि पुष्पे चोद्धवः केशवमातुले ।
 उत्सवे क्रतुवह्नौ चोत्सवोऽमर्षे महेऽपि च ॥ ७३२ ॥
 इच्छाप्रसर उत्सेके कारवी कृष्णजीरके ।
 दीप्ये मधुरात्वक्पत्रयोः कितवः कनकाह्वये ॥ ७३३ ॥
 मत्ते च वञ्चके चापि केशवः केशसंयुते ।
 पुन्नागे वासुदेवे च कैतवं द्यूतदम्भयोः ॥ ७३४ ॥
 कैरवः कितवे शत्रौ कैरवं सितपङ्कजे ।
 कैरवी तु चन्द्रिकायां गन्धर्वस्तु नभश्चरे ॥ ७३५ ॥
 पुंस्कोकिले गायने च मृगभेदे तुरङ्गमे ।
 अन्तराभवदेहे च गालवो मुनिलोघ्रयोः ॥ ७३६ ॥
 गाण्डीवगाण्डिवौ चापमात्रे पार्थधनुष्यपि ।

ताण्डवं तृणभिन्नाव्यभेदयोस्त्रिदिवं तु खे ॥ ७३७ ॥
 स्वर्गे च त्रिदिवा नद्यां द्विजिह्वः खलसर्पयोः ।
 निहृदः स्यादविश्वासे प्रलापे निकृतावपि ॥ ७३८ ॥
 निष्पावः पवने सूर्यपवने निर्विकल्पकः ।
 बल्ले कदङ्गरे शिम्ब्यां प्रभवो जन्मकारणे ॥ ७३९ ॥
 आद्योपलम्भनस्थानेऽर्षां मूले मुनिभिद्यपि ।
 प्रसवः पुष्पफलयोरपत्ये गर्भमोचने ॥ ७४० ॥
 उत्पादे च प्रसेवस्तु वीणाङ्गस्यूतयोर्द्वौ ।
 प्रभावस्तेजसि शक्तौ पल्लवः कियलं वटे ॥ ७४१ ॥
 विटपे विस्तरेऽलक्तारागे शृङ्गारषिङ्गयोः ।
 पञ्चत्वं भावे पञ्चानां प्राणानामस्येऽपि च ॥ ७४२ ॥
 पार्थिवो नृपतौ भूमिविकारे, पार्थिवी तु का ।
 पुङ्गवो गवि भैषज्ये प्रधाने चोत्तरस्थितः ॥ ७४३ ॥
 फेरवो राक्षसं फेरौ बान्धवो बन्धुमित्रयोः ।
 भार्गवः परशुरामे सुधन्वनि मतङ्गजे ॥ ७४४ ॥
 दैत्याचार्ये, भार्गवी तु कृष्णदूर्वोपयोः श्रियाम् ।
 भैरवो भीषणे रुद्रे रागभेदेऽथ माघवः ॥ ७४५ ॥
 विष्णौ वमन्ते वैशाखे माघवी मधुशर्करा ।
 वासन्ती कुट्टिनी ह्यला राघवोऽब्धेर्घृषान्तरे ॥ ७४६ ॥
 रघुजेऽप्यथ राजीवो मीनसारङ्गभेदयोः ।
 राजीवमञ्जे रौरवो भीषणे नरकान्तरे ॥ ७४७ ॥
 बल्लवः स्यात्सूपकारे गोदोग्धरि वृकोदरे ।
 बडवाऽश्वायां स्त्रीभेदे कुम्भदास्यां द्विजस्त्रियाम् ॥ ७४८ ॥
 बाढवं करणे स्त्रीणां बाढवौघे रसातले ।
 बाढवो विप्र और्वे च विद्रवो घीः पलायनम् ॥ ७४९ ॥
 विभावः स्यात्परिचये रत्यादीनां च कारणे ।
 विभवो घननिर्वृत्योः शात्रवं शत्रुमम्भवे ॥ ७५० ॥

शत्रुन्वे, शाश्वतः शत्रौ पाण्डवो रसभावयोः ।
 सम्भवो जनने हेतौ मेलके चारुजन्मानि ॥ ७५१ ॥
 आधेयस्याधारानतिरिक्तत्वे समयेऽपि च ।
 मचिवो भृत्यकेऽमात्ये सुखवो कृष्णजीरके ॥ ७५२ ॥
 कारबले च जीरे च सुग्रीवो वानराधिपे ।
 चारुग्रीवे, सैन्धवस्तु सिन्धुदेशोज्ज्वे हयं ॥ ७५३ ॥
 मणिमन्थेऽपि—

इति त्रिस्वरवान्ताः ।

अथादर्शष्टीकायां प्रतिपुस्तके ।

दर्पणे, चाप्यथोद्धीशश्चण्डीशे शास्त्रमिद्यपि ॥ ७५४ ॥
 उपांशुर्जपभेदे स्यादुपांशुर्विजनेऽव्ययम् ।
 कर्कशो निर्दये क्रूरे कम्पिल्लककृपाणयोः ॥ ७५५ ॥
 इक्षौ साहसिके काममर्दके परुषे दृढे ।
 कपिशौ सिंहकक्ष्यावौ कपिशा माधवी सुरा ॥ ७५६ ॥
 कीनाशः क्षुद्रयमयोः कर्षकोपांशुघातिनोः ।
 कुलिशो मत्स्यभिद्रज्जो गिरीशो वाक्पतौ हरे ॥ ७५७ ॥
 अद्रिगजंऽथ तुङ्गीशः शशाङ्के शशिशेखरे ।
 दुःस्पर्शस्तु स्वरस्पर्शे कण्टकार्या यवासके ॥ ७५८ ॥
 निस्त्रिंशो निर्घृणे खड्गे निर्देशः कथनाज्ञयोः ।
 निर्वेशः स्यादुपभोगे मूर्छने वेतनेऽपि च ॥ ७५९ ॥
 निवेशः सैन्यविन्यासे न्यासे द्रुमविवाहयोः ।
 निदेशः स्यादुपकण्ठ शासने परिभाषणे ॥ ७६० ॥
 नीकाशो निश्चये तुल्ये प्रकाशः स्फुटहासोः ।
 उद्योतेऽतिप्रसिद्धे च प्रदेशो देशमात्रके ॥ ७६१ ॥
 भित्तौ मानविशेषे च पलाशः किंशुकः शटी ।
 हरिद्रर्णे राक्षसे च पलाशं छेदने स्मृतम् ॥ ७६२ ॥
 पक्षीशो गरुडं विष्णौ पिङ्गाशं जान्गकाञ्जने ।

पिङ्गाशौ मत्स्यपल्लीशौ पिङ्गाशौ नीलिका मता ॥ ७६३ ॥

बालिशस्तु शिशौ मूर्खे भूकेशः शैबले नटे ।

भूकेशी बल्वजंघु स्यात् लोमशो लोमसंयुते ॥ ७६४ ॥

मुनिभेदे च मेघे च लोमशा शाकिनीभिदि ।

महामेदाकाकजङ्घाशृगालीजटिलासु च ॥ ७६५ ॥

काशीशोऽतिवलाशूकाशिवीमर्कटिकासु च ।

विवशः स्यादवश्यात्मानिष्टदुष्टमतिस्तथा ॥ ७६६ ॥

विकाशो रहसि व्यक्ते विपाशः पाशवर्जिते ।

विपाशा तु सरिज्जेदे सदशोऽन्तिकदेशयोः ॥ ७६७ ॥

सदृशं तूचिते तुल्ये सङ्काचे सदशोऽन्तिके ।

संवेशः शयने पीठे सुखाशस्तु प्रचेतसि ॥ ७६८ ॥

शुभासे राजतिनिशे हताशो निष्कृपे खले ।

नष्टवाञ्छे, हुताशस्तु पावके बहुभोजिनि ॥ ७६९ ॥

इति त्रिस्वरशान्ताः ।

अध्यक्षोऽधिकृतेऽन्वक्षेऽमीषुः प्रग्रहरोचिषोः ।

आरक्षो रक्षके हस्तिकुम्भाधश्चापिषं पले ॥ ७७० ॥

सुन्दराकाररूपादौ सम्भोगे लोमलञ्चयोः ।

आकर्षः पाशके धन्वाभ्यासाङ्गे द्यूत इन्द्रिये ॥ ७७१ ॥

आकृष्टे शारिफलकेऽप्युष्णीषं लक्षणान्तरे ।

शिरोवेष्टे किरीटे स्यादुत्प्रेक्षाऽनवधानके ॥ ७७२ ॥

काव्यालङ्कारे षापि कलुषं त्वाविलांऽहसोः ।

कुलमापो राक्षसे कृष्णं शबलेऽप्यथ किलिषम् ॥ ७७३ ॥

पापे रोगेऽपराधे च कुलमाषं स्यात्तु काञ्चिके ।

कुलमापोऽर्द्धस्विन्नधान्ये यावके चणकेऽपि च ॥ ७७४ ॥

गवाक्षी त्विन्द्रवारुण्यां गवाक्षो जालके कपौ ।

गण्डूषो मुखपूर्वो स्याद् गजहस्ताङ्गुलावपि ॥ ७७५ ॥

प्रसृत्या प्रयितेऽपि स्याद् गोरक्षो धेनुगोक्षरि ।

१ मतिश्च यः ।

नारङ्गे च, जिगीषा तु विजयेच्छाप्रकर्षयोः ॥ ७७६ ॥
व्यवसाये, तरीपस्तु शोभनाकारभेलयोः ।
समुद्रे व्यवसाये च तारिपोऽब्धिमुवर्णयोः ॥ ७७७ ॥
स्वर्गे च नहुषो राजविशेषे नागभिद्यपि ।
निकपः शाणपापाणे निकपा यातुमातरि ॥ ७७८ ॥
निगेषनिमिषौ नेत्रभीलने कालभिद्यपि ।
प्रत्यूषः स्याद्वर्षे प्रातः प्रदोषः कालदोषयोः ॥ ७७९ ॥
परुषं कर्बुरे रूक्षे स्यान्निष्ठुरवचस्यपि ।
पीयूषममृते नव्यसूतधेनुपयस्यपि ॥ ७८० ॥
पुरुषस्त्वात्मनि नरे पुत्रागे चाथ पौरुषम् ।
ऊर्ध्वविस्तृतदोः पाणिपुरुषोन्मानतेजसोः ॥ ७८१ ॥
पुंसः कर्मणि भावे च महिषी नृपयोपिति ।
सैरभ्यार्माणपथीभेदे मारिपस्त्वार्यशाकयोः ॥ ७८२ ॥
मारिषा दक्षजननी मृगाक्षी मृगलोचना ।
त्रियामेन्द्रवारुणी च रक्ताक्षी रक्तलोचने ॥ ७८३ ॥
चकोरे महिषे क्रूरे पारावतेऽथ रोहिषः ।
मृगकतृणमत्स्येषु विश्लेषस्तु वियोजने ॥ ७८४ ॥
विधुरे च विशेषस्तु व्यक्तावयवेऽपि च ।
आधिक्ये चाथ शुश्रूषोपासनाश्रवणेद्वयोः ॥ ७८५ ॥
शैलूपः स्यान्नटे विल्वे संहर्षः पवने मुदि ।
स्पर्द्धायां च समीक्षा तु ग्रन्थभेदं समीक्षणे ॥ ७८६ ॥

इति त्रिस्वरपान्ताः ।

अलसो द्रुमभेदे स्यात्पादरोगे क्रियाजडे ।
अलसा तु हंसपद्यां नगौकोवदगौकसः ॥ ७८७ ॥
विहङ्गमिहसरभा आश्वासः स्यात्तु निर्वृत्तौ ।
आख्यायिका परिच्छेदेऽपीष्वासो धन्वधन्विनोः ॥ ७८८ ॥
उद्वासः प्राणने श्वासे गद्यवन्धान्तरेऽपि च ।

उत्तंसः शेखरे कर्णपूरे चाप्यवतंसवत् ॥ ७८९ ॥
 उदार्चिरूपमे बहौ कनीयाननुजेऽल्पके ।
 अतियुनि, कीकसस्तु कृमौ, कीकसमस्थिनि ॥ ७९० ॥
 तामसः सर्पखल्योस्तामसी स्यान्निशोमयोः ।
 त्रिस्रोता जान्हवीसिन्धुभिदोरथ दिवौकसौ ॥ ७९१ ॥
 चातकस्त्रिदशश्चापि दीर्घायुर्जीवके द्विके ।
 मार्कण्डे शाल्मलितरौ नमसस्तु नदीपतौ ॥ ७९२ ॥
 गगने ऋतुभेदे च पनसः कपिरुग्भिदोः ।
 कण्टके कण्टकिफले प्रचेता वरुणे मुनौ ॥ ७९३ ॥
 हृष्टे, पायसः श्रीवासे पायसं परमान्नके ।
 धीमत्से विकृते क्रूरे रसे पार्थे घृणात्मनि ॥ ७९४ ॥
 पुक्कसी कालिकानील्योः पुक्कसः श्वपचेऽधमे ।
 मानसं स्वान्तसरसोः रमसो वेगहर्षयोः ॥ ७९५ ॥
 राक्षसी कोणपी दंष्ट्रा रोद इव तु रोदसी ।
 दिवि मुन्युभयोश्चापि लालसो लोलयाञ्जयोः ॥ ७९६ ॥
 तृष्णातिरेक औत्सुक्ये वरीयान् श्रेष्ठयोगयोः ।
 अतियुनि च विस्तीर्णे वायसस्त्वगुरौ द्विके ॥ ७९७ ॥
 श्रीवासे, वायसी काकोदुम्बरी काकमाच्यपि ।
 वाहसः स्यादजगरेऽम्बुनिर्याणनिषण्णयोः ॥ ७९८ ॥
 विहासो हावे लीलायां विहायो व्योमपक्षिणोः ।
 श्रीवासो वृकधूपे स्यात्कमले मधुसूदने ॥ ७९९ ॥
 श्रेयसी गजपिप्पल्याममयारास्त्रयोरपि ।
 समासः स्यादेकपत्रे संक्षेपे च समर्थने ॥ ८०० ॥
 सप्तार्चिः क्रूरनेत्रेऽग्नौ साधीयानतिशोभने ।
 अतिवादे, साहसं तु दमे दुष्करकर्मणि ॥ ८०१ ॥
 अविमृश्य कृतौ घ्राण्यौ सारसं सरसीरुहे ।
 सारसः पुष्कराख्येन्द्रोः सुमनाः प्राज्ञदेवयोः ॥ ८०२ ॥
 जात्यां पुष्पे सुमेधास्तु ज्योतिष्मत्यां विदुष्यपि ।

सुरसः स्यात् सुमधुरे सुरसा त्वौषधीभिदि ॥ ८०३ ॥

इति त्रिस्वरसान्ताः ।

अत्यूहस्तु मयूरे स्यादत्यूहा नीलिकौषधौ ।

आग्रहोऽनुग्रहासक्तिग्रहेष्वाक्रमणेऽपि च ॥ ८०४ ॥

आरोहो दैर्घ्यं उच्छ्राये स्त्रीकट्यां मानभिद्यपि ।

आरोहणे गजारोहेऽप्युत्साहः मूत्र उद्यमे ॥ ८०५ ॥

कलहो मण्डले खड्गकोशे युद्धवराटयोः ।

कटाहः स्यात्कूर्मपृष्ठे कर्परे महिषीशिशौ ॥ ८०६ ॥

तैलादिपाकपात्रे च दात्यूहः कालकण्टके ।

चातकेऽपि नवाहस्तु प्रतिपत्तिथिघस्रयोः ॥ ८०७ ॥

निर्यूहो द्वारि निर्यासे शिखरे नागदन्तके ।

निरूहो निश्चिते तर्के वस्तिभेदेऽथ निग्रहः ॥ ८०८ ॥

बन्धके भर्त्सने सीम्नि प्रग्रहः किरणे भुजे ।

तुलासूत्रेऽश्वादिरश्मौ सुवर्णे हरिपदपे ॥ ८०९ ॥

बन्धे बन्धां, प्रवाहस्तु व्यवहाराम्बुवेगयोः ।

प्रवहो वायुभेदे स्याद्वायुपात्रे वहिर्गतौ ॥ ८१० ॥

प्रग्राहः स्यात्तुलासूत्रे घृपादीनां च बन्धने ।

पटहो वाद्य आरम्भे वाराहो नाणके किटौ ॥ ८११ ॥

मेघे मुस्तौ गिरौ विष्णौ वाराही शृष्टिभेजने ।

मातर्यपि, विदेहस्तु निर्देहे मैथिलेऽपि च ॥ ८१२ ॥

विग्रहो युधि विस्तारे प्रविभागशरीरयोः ।

वैदेही पिप्पलीसीतारोचनासु वणिक्स्त्रियाम् ॥ ८१३ ॥

सङ्ग्रहो बृहदुद्ग्रेहं शृष्टिसंक्षेपयोरपि ।

सुवहस्तु सम्यग्वहे सुवहा सल्लकीदुपे ॥ ८१४ ॥

रास्त्राशेफालिकागोधापद्यैलापर्णिकासु च ।

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

त्रिस्वरकाण्डः समाप्तः ।

१ स्वादौ पर्णासे ।

२ समरराटयोः ।

३ आद्यतिथिनववासरे । ४ हलि ।

५ बृहदुद्गारे, बृहदुत्तुङ्गे ।

अङ्गारकस्तुल्यमुकांशे महीपुत्रे कुरुण्टके ।
 अङ्गारिका त्विक्षुकाण्डे किंशुकस्य च कोरके ॥ १ ॥
 अलिपिकः पिके भृङ्गेऽलिमकः पद्मकेसरे ।
 मधूके कोकिले भेकेऽश्मन्तकं मल्लिकाञ्छदे ॥ २ ॥
 चुल्यां चाऽऽक्षेपको व्याधे निन्दके वातरुज्यपि ।
 आकल्पकस्तमोमोहग्रन्यावुत्कालिकामुद्राः ॥ ३ ॥
 आखनिकस्त्वाखुरिव किरावुन्दुरुचौरयोः ।
 उत्कालिका तु हेलार्यां तरङ्गोत्कण्ठयोरपि ॥ ४ ॥
 एढमूकोऽनेढमूक इवावाक्श्रुतिके शठे ।
 कठिलकस्तु वर्षाभ्र्वा पर्णासे कारवेल्लके ॥ ५ ॥
 कर्कोटकोऽहौ विल्वे च कनीनेकाऽक्षितारके ।
 स्यात्कनिष्ठाङ्गुलिरपि काकरुको दिगम्बरे ॥ ६ ॥
 चलूके स्त्रीजिते दम्भे भीरुके निर्दनेऽपि च ।
 कुरुवकः शोणाम्लानेऽरुणा पीता च श्लिष्टिका ॥ ७ ॥
 कृकवाकुस्ताम्रचूडे मयूरकृकलासयोः ।
 कोशातकः कचे, कोशातकी ज्योत्स्नी पटोलिका ॥ ८ ॥
 घोषकेऽथ कौलेयकः सारमेयकुलीनयोः ।
 कौक्कुटिको दाम्भिके स्याददूरेरितलोचने ॥ ९ ॥
 गुणनिका तु शून्याङ्के नर्तने पाठनिश्चये ।
 गोमेदकं पीतरत्ने काकोले पत्रकेऽपि च ॥ १० ॥
 गोकण्टको गोकुरके गोखुरे स्थण्डीकृते ।
 गोकुलिकः केकरे स्यात्पङ्कस्यगव्यपेक्षके ॥ ११ ॥
 घर्घरिका भ्रष्टधान्ये किङ्किण्यां सरिदन्तरे ।
 वादित्रस्य च दण्डेऽपि चाण्डालिकौपधीभिदि ॥ १२ ॥
 किन्नरायामुमायां च जर्जरीकं जरातुरे ।
 बहुच्छिद्रेऽप्यथ जैत्रातुकः स्याद्रजनीकरे ॥ १३ ॥

कृशायुष्मद्भेषजेषु तर्तरीकं वहित्रके ।
 पारगे, त्रिवर्णकस्तु गोकुलरेऽथ त्रिवर्णकम् ॥ १४ ॥
 व्यूषणं त्रिफला, तिक्तशाकस्तु पथि सुन्दरे ।
 बरुणे खदिरे, दन्दशूकस्तु फणिरक्षतोः ॥ १५ ॥
 दलाढकोऽरण्यातिले गैरिके नागकेसरे ।
 कुन्दे महत्तरे फेने करिकर्णशिरीषयोः ॥ १६ ॥
 वात्यायां खातके पृश्न्यां दासेरकस्तु धीवरे ।
 दासीपुत्रे च करभे नियामको नियन्तरि ॥ १७ ॥
 पोतवाहे कर्णधारे निश्चारकः समीरणे ।
 पुरीपस्य क्षये स्वैरे प्रचलाको भुजङ्गमे ॥ १८ ॥
 शराघाते शिखण्डे च प्रकीर्णकं तुरङ्गमे ।
 चामरे विस्तरे ग्रन्थभेदे पिप्पलकं पुनः ॥ १९ ॥
 चूचुके सीवनसूत्रे पिण्डीतकः फणिज्जके ।
 तगरे मदनेऽद्रौ च पुण्डरीकं सिताम्बुजे ॥ २० ॥
 सितच्छत्रे भेषजे च पुण्डरीकोऽग्निदिग्गजे ।
 सहकारे गणधरे राजिलाहौ गजज्वरे ॥ २१ ॥
 कोपकारान्तरे व्याघ्रे पुष्कलकस्तु कीलके ।
 क्षपणे गन्धहरिणे स्यात्पूर्णानकमानके ॥ २२ ॥
 पात्रे च पूर्णपात्रे च फर्फरीकं तु मार्वे ।
 फर्फरीकश्चेटायां बलाहकोऽम्बुदे गिरौ ॥ २३ ॥
 दैत्ये नागे, वर्वरीकः केशविन्यासकर्मणि ।
 शाकभेदे महाकाले वकेरुका बलाकिका ॥ २४ ॥
 वातावर्जितशाखा च भ्रमरको मधुव्रते ।
 गिरिके चूर्णकेशे च भयानकः संधीषणे ॥ २५ ॥
 व्याघ्रे राहौ रसे, भट्टारको राक्षि मुनौ सुरे ।
 भार्याटिको मृगभेदे भार्यया च विनिर्जिते ॥ २६ ॥

मखकः पुष्पभेदे मदनद्रौ फणिज्जके ।
 मयूरकस्त्वपामार्गे मयूरकं तु तुत्यके ॥ २७ ॥
 मण्डोदकं तु चित्तस्य राग आतर्पणेऽपि च ।
 माणवकः कुपुंसि स्याद्बालहारभिदोरापि ॥ २८ ॥
 मृष्टेरुकः स्यान्मिष्टाशे दानशौण्डेऽतिथिद्विषि ।
 रतर्दिकं तु दिवसे मुखस्नानेऽष्टमङ्गले ॥ २९ ॥
 राघरङ्गः सुनासीरे शीकरे जलदोपले ।
 लालाटिकः स्यादाश्लेषभेदे कार्याक्षमेऽपि च ॥ ३० ॥
 प्रभोर्भालदर्शिनि च लेखनिकस्तु तत्र यः ।
 स्वहस्तपरहस्तेन लिखितेषु विलेखयेत् ॥ ३१ ॥
 लेखहारे, वर्त्तकः काकनीढे जलावटे ।
 वराटकः पद्मबीजकोशे रज्जौ कपर्दके ॥ ३२ ॥
 वरण्डकस्तु मातङ्गवेद्यां यौवनकण्टके ।
 संवर्तुले कचे भित्तौ विनायके गणाधिपे ॥ ३३ ॥
 वृद्धे ताक्ष्ये गुरौ विघ्ने वितुन्नकं तु धान्यके ।
 क्षाटाभलौषधौ चापि विदूषकेऽन्यनिन्दके ॥ ३४ ॥
 क्रीडानायकपात्रे च विशेषकस्तु पुण्ड्रके ।
 विशेषाधायके चापि वृन्दारको मनोरमे ॥ ३५ ॥
 सुरे श्रेष्ठे, बृहतिका स्यादुरुवस्त्रभेदयोः ।
 बैतानिकः खड्गगताले मङ्गलपाठकेऽपि च ॥ ३६ ॥
 वैनाशिकः स्यात्सृणिके परायत्तोर्णनामयोः ।
 वैदेहको वणिजके वैदयापुत्रे च शूद्रतः ॥ ३७ ॥
 शतानीको मुनौ वृद्धे शालावृको बलीमुखे ।
 सारमेये शृङ्गाले च शिलाटकः शिलाद्वयोः ॥ ३८ ॥
 शृङ्गाटकं पर्यां श्लेषे पानीयकण्टकेऽपि च ।
 शृङ्गालिका शिवायां स्यान्नासादपि पलायने ॥ ३९ ॥

सङ्घाटिका तु कुट्टिन्यां घ्राणे युग्मेऽम्बुकण्ठके ।
 सन्तानिका क्षीरसारे मर्कटस्य च जालके ॥ ४० ॥
 सुप्रतीकः स्यादीशानदिग्गजे शोभनाङ्गके ।
 सैकतिकं पुनर्मातृयात्रामङ्गलसूत्रयोः ॥ ४१ ॥
 सैकतिकः क्षपणके संन्यस्ते भ्रान्तिजीविनि ।
 सोमवलकः कटूफले स्याद्वल्लक्षखदिरद्रुमे ॥ ४२ ॥
 सौगन्धिको गन्धवणिक् सौगन्धिकं तु कतृणे ।
 गन्धोपले पञ्चरागे कङ्कारे-

इति चतुःस्वरकान्ताः ।

अग्निमुखो द्विजे ॥ ४३ ॥

भल्लाते चित्रके देवेऽप्यग्निशिखं तु कुङ्कुमे ।
 अग्निशिखा लाङ्गलिक्यामिन्दुलेखेन्दुखण्डके ॥ ४४ ॥
 गुडूचीसोमलतयोः पञ्चनखस्तु कच्छपे ।
 गजे, वद्धशिखो वाले वद्धशिखोर्ध्वटौषधौ ॥ ४५ ॥
 महाशङ्खो निधिभेदे संख्याभेदे नरास्थिनि ।
 व्याघ्रनखस्तु कन्दे स्याद्वन्धद्रव्यान्तरेऽपि च ॥ ४६ ॥
 शिलीमुखो वृत्तभेदे वाकूचीचन्द्रलेखयोः ।
 शिलीमुखोऽलौ वाणे च-

इति चतुःस्वरकान्ताः ।

अपवर्गः स्त्यागमोक्षयोः ॥ ४७ ॥

क्रियावसानसाफल्येऽप्यभिपङ्गः पराभवे ।
 आक्रोशे शपथे चेहामृगः स्याद्रूपकान्तरे ॥ ४८ ॥
 वृके जन्तौ, चोपरागो राहुग्रस्तार्कचन्द्रयोः ।
 विर्गोने दुर्नये राहावुपसर्ग उपद्रवे ॥ ४९ ॥
 प्रादौ रोगग्रभेदे च कटमङ्गो नृपात्यये ।
 हस्तच्छेदे च सस्यानां छत्रभङ्गो नृपक्षये ॥ ५० ॥
 स्वातन्त्र्ये विधवस्त्वे च दीर्घाध्वगः क्रमेलके ।

लेखहारे, मल्लनागो वात्स्यायनसुरेभयोः ॥ ५१ ॥
 समायोगस्तु संयोगे सपवाये प्रयोजने ।
 सम्प्रयोगो निधुवने सम्बन्धे कार्मणेऽपि च ॥ ५२ ॥
 इति चतुःस्वरगान्ताः ।

जलसूचिः शिशुमारे त्रोटिमत्स्ये जलौकसि ।
 कङ्कशृङ्गाटयोश्चापि मलिम्लुचस्तु तस्करे ॥ ५३ ॥
 चात्ते-

इति चतुःस्वरचान्ताः ।

काश्मीरजं कुष्टे कुङ्कुमे पुष्करेऽपि च ।
 काश्मीरजाऽतिविषायां क्षीराब्धिजं तु मौक्तिके ॥ ५४ ॥
 वशिरे, क्षीराब्धिजस्तु चन्द्रे, क्षीराब्धिजा श्रियाम् ।
 ग्रहराजः शशिन्यर्के जघन्यजोऽनुजन्मनि ॥ ५५ ॥
 शूद्रे च द्विजराजस्तु शेषे ताक्ष्ये निशाकरे ।
 धर्मराजस्तु सुगते श्राद्धदेवे युधिष्ठिरे ॥ ५६ ॥
 भरद्वाजः पक्षिभेदे बृहस्पतिमृतेऽपि च ।
 भारद्वाजो मृनौ, भारद्वाजी वनपिचुद्रुमे ॥ ५७ ॥
 भृङ्गराजो मधुकरे मार्कवे विहगान्तरे ।
 राजराजो नृपेशेन्द्रोः कुबेरेऽय सकृत्प्रजः ॥ ५८ ॥
 द्विके मिहे-

इति चतुःस्वरजान्ताः ।

अथोच्चिद्गटः कोपने मीनभिद्यपि ।

करहाटः पद्मकन्दे पुष्पद्रुमविशेषयोः ॥ ५९ ॥
 कार्यपुटोऽनर्थकरं कृपणोन्मत्तयोरपि ।
 कामकूटौ वेदयाविभ्रमेष्ठावय कुटन्नटः ॥ ६० ॥
 शोणके कैवर्तीमुस्ते कुण्डकीटस्तु जारतः ।
 विप्रापुत्रेऽर्धवे(?) दास्याश्चार्वाकोक्तिविशारदे ॥ ६१ ॥
 खजरीटस्तु फलकेऽसिधाराव्रतचारिणि ।

गन्धकुटी भदिरायां बुद्धाद्यायतनेऽपि च ॥ ६२ ॥
 गाढमुष्टिस्तु कृपणे कृपाणप्रभृतावपि ।
 चक्रवाटस्तु पर्यन्ते क्रियारोहे शिखातरौ ॥ ६३ ॥
 चतुःपष्टिश्चतुःपष्टिकलासु च हवेऽपि च ।
 तुलाकोटिर्मानभेदेऽर्बुदे स्यान्नूपुरेऽपि च ॥ ६४ ॥
 नारकीटः स्वदत्ताशाविहन्तर्यश्मकीटके ।
 प्रतिकृष्टं तु गुह्ये स्याद्विरोधस्या च कर्पिते ॥ ६५ ॥
 प्रतिसृष्टः पुनः प्रत्यारुपाते च प्रेषितेऽपि च ।
 परपुष्टः कलकण्ठे परपुष्टा पणाङ्गना ॥ ६६ ॥
 वर्कराटस्तु तरुणादितरोचिःकटाक्षयोः ।
 स्त्रीणां पयोधरोत्सेधकान्तदत्तनखेऽपि च ॥ ६७ ॥
 शिपिविष्टस्तु खल्वाटे दुश्चर्मणि पिनाकिनि ।
 श्रुतिकटः प्राञ्चलोहे प्रायश्चित्तभुजङ्गयोः ॥ ६८ ॥

इति चतुःस्वरटान्ताः ।

कलकण्ठः पिके पारावते हंसे कलध्वनौ ।
 कालकण्ठनीलकण्ठौ पीतसारे मेहश्वरे ॥ ६९ ॥
 दात्यूहे ग्रामचटके खञ्जरीटे शिखावले ।
 कालपृष्ठं तु कोदण्डमात्रके कर्णधन्वनि ॥ ७० ॥
 कालपृष्ठो मृगभेदे कङ्के, दन्तशठः पुनः ।
 जम्बीरे नागरङ्गे च कर्मकारकपित्तयोः ॥ ७१ ॥
 पूतिकाष्ठं तु सरले देवदारुद्रमेऽपि च ।
 सूत्रकण्ठः खञ्जरीटे द्विजन्मनि कपोतके ॥ ७२ ॥
 हारिकण्ठो हारयुक्तकण्ठे परमृतेऽपि च ।

इति चतुःस्वरटान्ताः ।

अपोगण्डोऽतिभीरौ स्याच्छिशुके विकलाङ्गके ॥ ७३ ॥
 चक्रवाह गणे, चक्रवाटोऽद्रौ चक्रवालवत् ।
 जलरुण्डः पयोरेणौ जलावर्त्ते भुजङ्गमे ॥ ७४ ॥

देवताढो घोषकेऽग्नौ राहौ, वातरुहा पुनः ।
 वात्यायां पिच्छिले स्फोटे वामायां वातशोणिते ॥ ७५ ॥
 इति चतुःस्वरढान्ताः ।
 अध्याह्नः समारूढेऽप्यधिकेऽप्यभिधेयवत् ।
 इति चतुःस्वरढान्ताः ।
 अङ्गारिणी हसन्त्यां स्याद्भास्करत्यक्तदिश्यपि ॥ ७६ ॥
 आथर्वणोऽथर्वविदि ब्राह्मणे च पुरोधसि ।
 आरोहणं समारोहे सोपाने च प्ररोहणे ॥ ७७ ॥
 आतर्पणं तु सौहित्ये विद्यादालिम्पनेऽपि च ।
 उत्क्षेपणा तु व्यजने धान्यमर्दनवस्तुनि ॥ ७८ ॥
 उदञ्चने चोद्धरणं स्यादुन्मूलन उन्नये ।
 वान्ताग्ने च कामगुणो विषयाभोगयो रतौ ॥ ७९ ॥
 कार्षापणः कार्षिके स्यात् पणे षोडशकेऽपि च ।
 चीर्णपर्णस्तु निम्बे स्यात् खर्जूरीमूरुहेऽपि च ॥ ८० ॥
 चूडामणिः काकचिञ्चाफले मूर्द्धमणावपि ।
 जुहुवाणोऽध्वर्युबन्धोस्तण्डुरीणस्तु धर्वरे ॥ ८१ ॥
 तण्डुलाम्बुनि कीटे च तैलपर्णी तु सिङ्गके ।
 श्रीवासे चन्दने दाक्षायण्युमायां च भेषु च ॥ ८२ ॥
 रोहिण्यां च देवमणिर्विष्णुवक्षोमणौ हरौ ।
 अश्वस्य कण्ठावर्त्ते च नारायणस्तु केशवे ॥ ८३ ॥
 नारायणी शतावर्धुमा श्रीर्निःसरणं मृतौ ।
 उपाये गेहादिमुखे निर्वाणे निर्गमेऽपि च ॥ ८४ ॥
 निस्तरणं तु निस्तारे तरणोपाययोरपि ।
 निरूपणं विचारे स्यादालोके च निदर्शने ॥ ८५ ॥
 निगरणं भोजने स्यात् निगरणः पुनर्गले ।
 प्रवारणं काम्यदाने निषेधेऽथ परीरणः ॥ ८६ ॥
 दण्डे कूर्मे पट्टशटे पर्परीणं तु पर्वणि ।

पर्णवृन्तरसे पर्णशिरायां द्यूतकम्बले ॥ ८७ ॥
 परायणं स्यादभीष्टे तत्पराश्रययोरपि ।
 परवाणिर्धर्माध्यसे वर्षे, पारायणं पुनः ॥ ८८ ॥
 कात्स्न्ये पारगतौ सङ्गे पीलुपर्णौपधीभिदि ।
 मूर्वायां विम्बिकायां च पुष्करिणी जलाश्रये ॥ ८९ ॥
 हस्तिन्यां कमलिन्यां च मीनाम्रीणस्तु खञ्जने ।
 दर्दुराम्ने, रक्तरेणुः पलाशकलिकोद्गमे ॥ ९० ॥
 सिन्दूरे, रागचूर्णस्तु खादिरे मकरध्वजे ।
 रेरिहाणोऽम्बरे रुद्रे लम्बकर्णः पुनश्छगे ॥ ९१ ॥
 अङ्गोटे, वारवाणस्तु कूर्पासे कवचेऽपि च ।
 विदारण भेदने स्यात्सम्परायविदम्बने ॥ ९२ ॥
 वैतरणी प्रेतनद्यां जनन्यामपि रक्षसाम् ।
 शरवाणिः शरमुखे पदातौ शरजीविनि ॥ ९३ ॥
 शिखरिणी वृत्तभेदे रोमालीपेयभेदयोः ।
 स्त्रीरत्ने मल्लिकायां च समीरणः फणिज्जके ॥ ९४ ॥
 पान्थे वायौ, संसरणं त्वसम्वाघचर्मगतौ ।
 संसारे समरारम्भे नगरस्योपनिर्गमे ॥ ९५ ॥
 हस्तिकर्णः स्यादेरण्डे पलाशगणभेदयोः ।

इति चतुःस्वरणान्ताः ।

अवदानं तु विमले मनोद्वे सितपीतयोः ॥ ९६ ॥
 अपावृतोऽपरायत्ते पिहिते,ऽवसितं गतौ ।
 वद्धे ज्ञातेऽवसाने चाप्यऽवगीतं विगर्हिते ॥ ९७ ॥
 मुहुर्दृष्टेऽपवादे वाऽत्याहितं तु महाभये ।
 जीवनिरपक्षकर्मण्यभिजातः कुलोद्भवे ॥ ९८ ॥
 न्याये प्राज्ञेऽभिनीतस्तु न्यायेऽमर्षिणि संस्कृते ।
 अभियुक्तः परिरुद्धे तत्परेऽन्तर्गतं पुनः ॥ ९९ ॥

मध्यमासविस्मृतयोरङ्गारितं तु यस्मिन्ते ।
 पलाशकलिकोद्भेदे चातिमुक्तः सुनिष्कले ॥ १०० ॥
 वासान्तिकायां तिनिशेऽप्यवध्वस्तोऽवचूर्णिते ।
 त्यक्तनिद्रितयोश्चाऽधिक्षिप्तौ निहितभर्त्सितौ ॥ १०१ ॥
 अपचितिर्व्यये हानौ पूजायां निष्कृतावपि ।
 अनुमतिः स्यादनुज्ञापूर्णमासीविशेषयोः ॥ १०२ ॥
 अभिशस्तिः पुनर्लोकापवादे प्रार्थितेऽपि च ।
 उदास्थितश्चरे द्वाःस्थेऽध्यक्षे चोपाहितः पुनः ॥ १०३ ॥
 आरोपितेऽनलोत्पातेऽप्युपाकृत उपहृते ।
 मंत्रेण प्रोक्षतपशावुल्लिखितं तनूकृते ॥ १०४ ॥
 उत्कीर्णे, चोपरक्तस्तु स्वर्भानौ व्यसनातुरे ।
 राहुग्रस्तार्कशशिनोरुपाचितः समाहिते ॥ १०५ ॥
 ऋद्धे दिग्धेऽथोज्जृम्भितमुत्फुल्ले चेष्टितेऽपि च ।
 उद्गाहितमुपन्यस्ते वद्धग्राहितयोरपि ॥ १०६ ॥
 उपसत्तिः सङ्गमात्रे प्रतिपादनसेवयोः ।
 ऋष्यप्रोक्ता शूकशिम्ब्यां शतावर्या बलाभिदि ॥ १०७ ॥
 ऐरावतोऽहौ नारदो लकुचे त्रिदशद्विपे ।
 ऐरावत तु शक्रस्य ऋजुदीर्घशरासने ॥ १०८ ॥
 ऐरावती सरिद्विद्युद्भिदोः शतद्वदा यथा ।
 कलधौतं रुष्यहेम्नोः कलधौतः कलध्वनौ ॥ १०९ ॥
 कुहरितं तु रटिते पिकालापे रतस्वने ।
 कुमुदती कैरविण्यां दायितायां कुशस्य च ॥ ११० ॥
 कृष्णवृन्ता माषपर्ण्यां पाटलाख्यद्रुमेऽपि च ।
 गन्धवती मुरापुर्योः पृथ्वीयोजनगन्धयोः ॥ १११ ॥
 गृहपतिर्गृही सत्री चन्द्रकान्तं तु कैरवे ।
 चन्द्रकान्तो रत्नभेदे चर्मवती नदीभिदि ॥ ११२ ॥

कदल्यां, चित्रगुप्तस्तु कृतान्ते तस्य लेखके ।
 दिवाभीतः काकरिपौ कुम्भिले कुमुदाकरे ॥ ११३ ॥
 दिवाकीर्तिर्नापिते स्यादुल्लूकेऽन्त्यावसायिनि ।
 धूमकेतू बह्व्युत्पातौ नन्धावर्तौ गृहान्तरे ॥ ११४ ॥
 तगरेऽथ नदीकान्तो निर्गुण्डीनिचुलाब्धिषु ।
 नदीकान्ता लताजम्बवोः काकजङ्घौषधेऽपि च ॥ ११५ ॥
 नागदन्तो हस्तिदन्ते गृहान्निःसृतदारुणि ।
 नागदन्तौ श्रीहस्तिन्यां कुम्भाख्यभेषजेऽपि च ॥ ११६ ॥
 निस्तुषितं वर्जिते स्याद्गतत्वचि लघूकृते ।
 निराकृतिरस्वाध्याये निराकारनिषेधयोः ॥ ११७ ॥
 प्रतिहतस्तु विद्विष्टे प्रतिस्खलितरुद्धयोः ।
 प्रणिहितं तु सम्प्राप्तनिहितयोः समाहिते ॥ ११८ ॥
 प्रतिसिप्तं प्रतिहते निषिद्धे प्रेषितेऽपि च ।
 प्रधूमिता क्लेशितायां रविगन्तव्यदिश्यपि ॥ ११९ ॥
 प्रव्रजिता तु मुण्डीर्या तापस्यां मासिकौषधौ ।
 प्रजापतिर्ब्रह्मराज्ञोर्जामातरि दिवाकरे ॥ १२० ॥
 बह्वौ स्वष्टरि दक्षादौ प्रतिकृतिस्तु पूजने ।
 प्रतिमायां प्रतीकारे प्रतिपत्तिस्तु गौरवे ॥ १२१ ॥
 प्राप्तौ प्रवृत्तौ प्रागल्भ्ये बोधे, परिगतं गते ।
 प्राप्तवेष्टितयोर्ज्ञाते पल्लवितं सपल्लवे ॥ १२२ ॥
 लाक्षारक्ते तते पञ्चगुप्तश्चार्वाकदर्शने ।
 कमठे, परिवर्तस्तु कूर्मराजे पलायने ॥ १२३ ॥
 युगान्ते विनिमये च परिघातस्तु घातने ।
 अस्त्रान्तरे, पशुपतिः पिनाकिनि हुताशने ॥ १२४ ॥
 पाशुपतः शिवमल्लयां पशुपत्यभिदैवते ।
 पारिजातस्तु मन्दारे पारिमद्रे सुरद्रुमे ॥ १२५ ॥

पारावतः कलरवे गिरौ र्भकटतिन्दुके ।
 पारावती तु लवलीफलगोपालगीतयोः ॥ १२६ ॥
 पुष्पदन्तस्तु दिङ्नागे जिनभेदे गणान्तरे ।
 पुष्पवन्तौ च चन्द्रार्कविक्रोक्तयाऽथ पुरस्कृतम् ॥ १२७ ॥
 पूजिते स्वीकृते सिक्तेऽभिषक्तेऽपकृतेऽपि च ।
 भोगवती च सर्पाणां नगरे सरिदन्तरे ॥ १२८ ॥
 रङ्गमाता जतुचैद्योर्लक्ष्मीपतिर्जनार्दने ।
 पूगे लवङ्गवृक्षे च व्यतीपात उपद्रवे ॥ १२९ ॥
 योगभेदेऽपयाने च वनस्पतिर्द्रुमात्रके ।
 विनापुष्पफलिद्रौ च विनिपातस्तु दैवतः ॥ १३० ॥
 व्यसने चावपाते च वैजयन्ती गुहे ध्वजे ।
 इन्द्रालये, वैजयन्ती त्वग्निमन्थपताकयोः ॥ १३१ ॥
 जयन्त्यां च शुभ्रदन्ती पुष्पदन्तगजस्त्रियाम् ।
 सुदत्यां च समाघातस्त्वाह्वे घातनेऽपि च ॥ १३२ ॥
 समाहितः समाधिस्ये संश्रुतेऽथ समुद्धतः ।
 अविनीते समुद्रीर्णे समुद्रान्ता दुरालभा ॥ १३३ ॥
 कर्पासिका च सूक्का च सदागतिः सदीश्वरे ।
 निर्वाणे पवमाने च सरस्वती सरिद्भिदि ॥ १३४ ॥
 वाच्यापगायां स्त्रीरद्वे गोवाग्देवतयोरपि ।
 सूर्यभक्तो बन्धुजीवे भास्करस्य च पूजके ॥ १३५ ॥
 सेनापतिर्गुहेऽध्यक्षे हिमारातिः खगेऽनले ।
 हैमवत्यद्रिजा स्वर्णक्षीरी शुक्लवचाऽभया ॥ १३६ ॥

इति चतुःस्वरतान्ताः ।

अनीकस्थो रक्षिवर्गे युत्सले वीरमर्दले ।
 चिन्हे गजशिक्षके चेति कथा व्यर्थभाषणे ॥ १३७ ॥
 अश्रद्धेये नष्टधर्मेऽप्युदरयिर्वियन्मणौ ।

अब्धौ, चित्ररथो विद्याधरे गन्धर्वसूर्ययोः ॥ १३८ ॥

चतुष्पथश्चतुर्मार्गसङ्गमे ब्राह्मणेऽपि च ।

दशमीस्थोऽतिवृद्धे स्यात्क्षीणरागे मृताशने ॥ १३९ ॥

वानप्रस्थो मधुकद्रौ किंशुकाश्रमभेदयोः ।

इति चतुःस्वरथान्ताः ।

अष्टापदश्चन्द्रमालयां लूतायां शरभे गिरौ ॥ १४० ॥

कनके शारिफलकेऽभिमर्दो मन्ययुद्धयोः ।

स्यादभिष्यन्द आश्रावनेत्ररोगातिवृद्धिषु ॥ १४१ ॥

अपवादस्तु निर्देशे निन्दाविस्मयभयोरपि ।

उपनिषत्तु वेदान्ते रहस्यधर्मयोरपि ॥ १४२ ॥

एकपदं तु तत्काले स्यादेकपदी तु वर्तमानि ।

कटुकन्दः शृङ्गवेरे शोभाञ्जनरसोनयोः ॥ १४३ ॥

कुरुविन्दः पञ्चरागे मुकुरव्रीहिभेदयोः ।

कुलमाषे हिङ्गुले, मुस्ते कोकनदं तु, रक्तयोः ॥ १४४ ॥

अम्भोजन्मकुमुदयोश्चतुष्पदं गवादिषु ।

स्त्रीणां करणभेदे च रक्तपादो(?) मतङ्गजे ॥ १४५ ॥

स्यन्दने च जनपदः स्यात्पुनर्जनदेशयोः ।

परिवादस्तु निन्दायां वीणावादनवस्तुनि ॥ १४६ ॥

प्रियंवदः प्रियवादिनमश्वरविशेषयोः ।

पीठमर्दोऽतिघृष्टे स्यान्नाट्योक्त्या नायकप्रिये ॥ १४७ ॥

पुटभेदस्तु नगरातोद्ययोस्तटिनीमुखे ।

महानादो वैर्षुकाब्दे महाध्वाने शयानके ॥ १४८ ॥

गजे च मुचुकुन्दस्तु द्रुमेदे मुनिदैत्ययोः ।

मेघनादोऽम्बुदध्वाने वरुणे रावणात्मजे ॥ १४९ ॥

विशारदो बुधे घृष्टे विष्णुपदं नभोज्ञयोः ।

विष्णुपदस्तु क्षीरोदे विष्णुपदी सुरापगा ॥ १५० ॥

सङ्क्रान्तिद्वारका चापि शतद्वदा तु विद्युति ।
वज्रेऽपि च समर्पादा मर्यादासहितेऽन्तिके ॥ १५१ ॥

इति चतुःस्वरधान्ताः ।

अनुबन्धोऽप्रयोगे स्याच्छिष्यौ मुख्यानुयायिनि ।
प्रकृतस्यानुवर्ते च दोषस्यापादनेऽपि च ॥ १५२ ॥
अनुबन्धी तृषा हिकाऽधरोधस्तु नृपौकसि ।
शुद्धान्ते च तिरोधाने गर्तादौ रोधनेऽपि च ॥ १५३ ॥
अवष्टब्धमदूरे स्यात्समाक्रान्तेऽवलम्बिनि ।
अनिरुद्धध्वरे पुष्पायुधसूनावनर्गले ॥ १५४ ॥
आशावन्धः समाशवासे मर्कटस्य च जालके ।
इष्टगन्धः सुगन्धि स्यादिष्टगन्धं तु बालुके ॥ १५५ ॥
इष्टगन्धा काशक्रोष्ट्रीकोकिलासेषु गोक्षुरे ।
उग्रगन्धा वचाक्षेत्रयवान्योश्छिक्किकौषधौ ॥ १५६ ॥
उपलब्धिर्मतौ प्राप्तौ कालस्कन्धस्तु तिन्दुके ।
तमाले जीवकद्रौ च तीक्ष्णगन्धा वचौषधे ॥ १५७ ॥
शोभाञ्जने राजिकायां परिव्याधो द्रुमोत्पले ।
वेतसे, महौषधं तु विषाशुण्ठ्योः रसोनके ॥ १५८ ॥
ब्रह्मबन्धुर्निन्धविमे ब्राह्मणस्य च धान्धवे ।
समुन्नद्धस्तूर्द्ध्ववदे पण्डितं मन्यद्दृष्टयोः ॥ १५९ ॥

इति चतुःस्वरधान्ताः ।

अपाचीनं विषयेस्ते पामर्येऽभिजनः कुले ।
कुलध्वजे जन्मभूम्यामभिमानस्त्वहङ्कृतौ ॥ १६० ॥
हिंसायां प्रणये ज्ञानेऽवलग्नौ मध्यलग्नयोः ।
अवदानमतिवृत्ते खण्डने शुद्धकर्माणि ॥ १६१ ॥
अधिष्ठानं प्रभावेऽध्यासने नगरचक्रयोः ।
अनूचानः साङ्गवेदकोविदे विनयान्विते ॥ १६२ ॥
अन्वासनं स्नेहवस्तौ सेवायामनुशोचने ।

अग्रजन्माऽग्रजे विभेऽन्तेवासी पुनरन्त्यजे ॥ १६३ ॥
 शिष्यप्रान्तगयोश्चाप्यायोधनं समरे वधे ।
 आराधनं पाकमाप्तयोः साधने तोषणेऽपि च ॥ १६४ ॥
 आच्छादनं तु वासेन संपिधानेऽपवारणे ।
 आकालनं परिसंख्याकांक्षयोर्वन्धनेऽपि च ॥ १६५ ॥
 आतश्चनं स्याज्जवेन प्रीणनप्रतिवापयोः ।
 आवेशनं भूतावेशे प्रवेशे शिल्पवेश्मनि ॥ १६६ ॥
 आस्कन्दनं तिरस्कारे संशोषणसमीकयोः ।
 आत्माधीनः सुते प्राणाधारे व्याले विदूषके ॥ १६७ ॥
 आत्मयोनिः स्मरे वेधस्युद्वर्तनं विलेपने ।
 अपावृत्तावुत्पतने स्यादुपासनमासने ॥ १६८ ॥
 शूश्रूषायां शराभ्यासेऽप्युपधानं तु गेन्दुके ।
 व्रते विशेषे प्रणये स्यादुत्पतनमुत्प्लुतौ ॥ १६९ ॥
 उत्पत्तावुदयनस्तु वत्सराजे घटोद्भवे ।
 उत्सादनं समुल्लेखोद्वर्तनोद्वाहनेषु च ॥ १७० ॥
 उद्वाहनं द्विसीत्ये स्यादुद्वाहनी वराटके ।
 कपीतना गर्दभाण्डशिरीषाम्रातपिप्पलाः ॥ १७१ ॥
 कलध्वनिः परभृते पारावतकलापिनोः ।
 कात्यायनो वररुचौ कात्यायनी तु पार्वती ॥ १७२ ॥
 काषायवस्त्रविधवाऽर्द्धवृद्धा महिलाऽपि च ।
 कामचारी कलविद्धे स्वेच्छाजारिणि कामुके ॥ १७३ ॥
 कारन्धमी धातुवादनिरते कांस्यकारिणि ।
 किष्कुपर्वा पोटगले स्यादिक्षुत्वचिसारयोः ॥ १७४ ॥
 कुचन्दनं वृक्षभेदे पत्राङ्गे रक्तचन्दने ।
 कुम्भयोनिर्द्रोणेऽगस्त्ये कृष्णवर्त्मा विधुन्तुदे ॥ १७५ ॥
 दुराचारे हुताशे च गवादनीन्द्रवारुणी ।

घासस्थानं गवादीनां गदयितुः शरासने ॥ १७६ ॥
 जलपाके पुष्पचापे च घनाघनो निरन्तरे ।
 वासवे घातुके मत्तगजे वर्षुकवारिदे ॥ १७७ ॥
 घोषयितुः पिके विप्रे चिरजीवी तु वायसे ।
 अजे च चित्रभानुस्तु हुताशनदिनेशयोः ॥ १७८ ॥
 जलाटनः कङ्कालगे जलाटनी जलौकसि ।
 तपोधना तु मुण्डीर्या तपोधनस्तपस्विनि ॥ १७९ ॥
 तपास्विनी पुनर्मासी कटुरोहिणिकापि च ।
 तिक्तपर्वा हिलमोची गुडूची मधुयष्टिका ॥ १८० ॥
 देवसेनेन्द्रकन्यायां सैन्ये दिविषदामपि ।
 नागाङ्गना नागयष्टौ द्विरदस्य च मुहुरे ॥ १८१ ॥
 निर्यातनं वैरशुद्धौ दाने न्याससमर्पणे ।
 निधुवनं रते कम्पे निर्वासनं तु मारणे ॥ १८२ ॥
 पुरादेश्च वटिष्कारे निरसनं निपूदने ।
 निष्ठीवने निरासे च निशमनं निशामनम् ॥ १८३ ॥
 निरीक्षणश्रवणयोर्निर्मत्सनमलक्तके ।
 खलीकारे, प्रजननं प्रगमे योनिजन्मनोः ॥ १८४ ॥
 प्रणिधानमभियोगे समाधानप्रवेशयोः ।
 प्रयोजनं कार्यहेत्वोः स्यात् प्रवचनमागमे ॥ १८५ ॥
 प्रकृष्टवचने, प्रस्फोटनं शूर्पे प्रकाशने ।
 ताडने, प्रतिपन्नस्तु विज्ञातेऽङ्गीकृतेऽपि च ॥ १८६ ॥
 प्रतियत्नः संस्कारे स्यादुपग्रहणलिप्सयोः ।
 प्रहसनं च प्रहासाक्षेपयोः रूपकान्तरे ॥ १८७ ॥
 प्रतिमानं प्रतिविम्बे गजदन्तद्वयान्तरे ।
 प्रसाधनी कङ्कृतिकासिद्धयोः, प्रसाधनं पुनः ॥ १८८ ॥
 वेधे, प्रचलाकी सर्पे मयूरेऽथ पयस्विनी ।
 विभावर्या गोधेन्वां च पुण्यजनस्तु मज्जने ॥ १८९ ॥
 गुह्यके यातुधाने च पृथग्जनोऽधमे जडे ।

पृष्ठशृङ्गी भीमसेने षण्डसैरिभयोरपि ॥ १९० ॥
 महाधनं महामूल्ये सिद्धके चारुवाससि ।
 महासेनो महासैन्ये स्कन्देऽप्यथ महामुनिः ॥ १९१ ॥
 अगस्तिकुस्तुम्बुरुणोर्मालुधानी लताभिदि ।
 मातुधानौ मातुलाहौ मातुलानी पुनः शणे ॥ १९२ ॥
 कलापे मातुलपत्न्यां रसायनो विहङ्गमे ।
 पक्षीन्द्रे, रसायनं तु जरान्याधिजिदौपधे ॥ १९३ ॥
 राजादनः पियालद्रौ क्षीरिकायां त्रिपत्रके ।
 रोचमानो दीप्यमाने कण्ठावर्त्ते च वाजिनः ॥ १९४ ॥
 वर्द्धमानो वीरजिने स्वस्तिकैरण्डविष्णुषु ।
 मदनभेदे शरावे च विरोचनेऽग्निमूर्ययोः ॥ १९५ ॥
 मल्हादनन्दने चन्द्रे विहेठनं विडम्बने ।
 हिंसायां मर्दने विस्मापना स्यात्कुहके स्मरे ॥ १९६ ॥
 गन्धर्वनगरे चापि विष्वक्सेनो जनार्दने ।
 विष्वक्सेना तु फालिनी विश्राणनं विहापिते ॥ १९७ ॥
 संप्रेषणो परित्यागे विहननं तु पिञ्जने ।
 बधेऽथ विश्वकर्माके मृनिभिर्देवशिल्पिनोः ॥ १९८ ॥
 विघ्नकारी विघातस्य कारके घोरदर्शने ।
 विलेपनी स्याद्यवाग्वां चारुवेषस्त्रियामपि ॥ १९९ ॥
 वृक्षादनो मधुच्छत्रे चलपत्रकुठारयोः ।
 वृक्षादनी तु वन्दायां विदारी गन्धिकौपधे ॥ २०० ॥
 वृषपर्वा तु शृङ्गारिहरदैत्यकसेरुषु ।
 वैरोचनो रविमुते सुगते बलिदानवे ॥ २०१ ॥
 श्वेतधामा घनसारे कलानाथाब्धिफेनयोः ।
 श्लेष्मघना तु केतक्यां मल्यामथ समापनम् ॥ २०२ ॥
 परिच्छेदे समाधाने समाप्तिवधयोरपि ।
 समूर्छनमभिव्याप्तौ मोहे, सनातनोऽच्युते ॥ २०३ ॥
 अपितृणामतिथौ रुद्रवधसोः शाश्वते स्थिरे ।

सदादानो गन्धगजे हेरम्बेऽन्नमतङ्गजे ॥ २०४ ॥

संयमनं व्रते बन्धे संयमनी यमस्य पूः ।

समापन्नं समीचीनग्रहणे नित्यकर्मणि ॥ २०५ ॥

समापन्नं वधे क्लिष्टे समाप्तप्राप्तयोरपि ।

संवर्दनं च संवादे समालोचने वशीकृतौ ॥ २०६ ॥

समुत्थानं निदानेऽभियोगे, संवाहनं पुनः ।

वाहनेऽङ्गमर्दने च संप्रयोगी तु कामुके ॥ २०७ ॥

कलाकेलौ सुप्रयोगे सरोजिनी सरोरुहे ।

सरोरुहिण्यां कासारं स्तनयितुः पयोमुचि ॥ २०८ ॥

मृत्यौ स्तनिते रोगे च सारसनमुरच्छदे ।

काञ्च्यां च सामयोनस्तु सामोत्थे द्रुहिणे गजे ॥ २०९ ॥

सामिधेनी समिद्वचोः सुधासुनो जनार्दने ।

प्रासादे वत्सराजेऽद्विभेदे वाऽथ सुदर्शनम् ॥ २१० ॥

विष्णोश्चक्रे, सुदर्शन्यमरवत्यां, सुदर्शना ।

आज्ञायामौषधीभेदे मरुजन्धवां(१)पूरीभिदि ॥ २११ ॥

सौदामिनी तद्विद्धेदतद्वितोरप्सरोभिदि ।

हर्षाहितुः सुते स्वर्णे-

इति चतुःस्वरनान्ताः ।

अवलेपो गर्बलेपयोः ॥ २१२ ॥

दूषणेऽध्यपलापस्तु प्रेमापन्हवयोरपि ।

उपतापो गदे तापे जलकूप्यन्धुगर्भके ॥ २१३ ॥

सरस्यां, जीवपुष्पं तु दमनके फणिज्जके ।

नागपुष्पस्तु पुष्पागे चम्पके नागकेसरे ॥ २१४ ॥

परिवापो जलस्थाने पर्युम्निपरिवारयोः ।

परिकम्पो मये कम्पे प्राप्तूपोऽङ्गरम्ययोः ॥ २१५ ॥

पिण्डपुष्पं जवायां स्यादशोके सरसीरुहे ।

बहुरूपाः स्मरे विष्णौ सरटे धूणके शिवे ॥ २१६ ॥

मेघपुष्प तु नादेये पिण्डाभ्रे सलिलेऽपि च ।

विप्रलापो विरुद्धोक्तावनर्थकवचस्यपि ॥ २१७ ॥

वृकधूपो वृक्षधूपे सिद्धकेऽथ वृषाकपिः ।

वासुदेवे शिवेऽग्नौ च हेमपुष्पं तु चम्पके ॥ २१८ ॥

अशोकद्रौ जपापुष्पे-

इति चतुःस्वरपान्ताः ।

राजजम्बुस्तु जम्बुभिम् ।

पिण्डखर्जूरवृक्षश्चाऽपि-

इति चतुःस्वरपान्ताः ।

अवष्टम्भस्तु काश्चने ॥ २१९ ॥

सरम्भारम्भयोः स्तम्भे शातकुम्भोऽश्वमारके ।

शातकुम्भं तु कनके-

इति चतुःस्वरपान्ताः ।

अभ्यागमः समरेऽन्तिके ॥ २२० ॥

घाते रोधेऽभ्युपगमेऽनुपमस्तु मनोरमे ।

अनुपमा सुप्रतीकस्त्रियामुपगमः पुनः ॥ २२१ ॥

अङ्गीकारेऽन्तिकगतावुपक्रमस्तु विक्रमे ।

उपधायां तदाद्याचिरुयासाचिकित्सयोरपि ॥ २२२ ॥

आरम्भेऽथ जलगुल्मो जलावर्तेऽम्बुचत्वरे ।

कमठे, दण्डयामस्तु दिवसे कुम्भजे यमे ॥ २२३ ॥

रत्नवङ्गमः कपौ भेके पराक्रमस्तु विक्रमे ।

सामर्थ्ये चाऽभियोगे च महापद्मः पुनर्निधौ ॥ २२४ ॥

नागसंख्याभिदोर्यातयामो मुक्तसमुज्जिते ।

जीर्णे च सार्वभौमस्तु दिग्गजे चक्रवर्तिनि ॥ २२५ ॥

इति चतुःस्वरपान्ताः ।

अनुवायः पश्चात्तापे दीर्घद्वेषानुबन्धयोः ।

अन्वाहार्यमवास्याश्राद्धमिष्टेश्च दक्षिणा ॥ २२६ ॥

अवसायोपयुक्तान्ये(?) समाप्तौ निश्चयेऽपि च ।
 अवश्यायो हिमे दर्पेऽप्यपसव्यं तु दक्षिणे ॥ २२७ ॥
 प्रतिकूलेऽन्तश्चयया भूशयया पितृवनं मृतिः ।
 उपकार्या राजगेहमुपकारोचितापि च ॥ २२८ ॥
 चन्द्रोदयौ शश्युदयोऽष्टौ चैव चन्द्रोदयौषधौ ।
 जलाशयमुशीरे स्याज्जलाशयो जलाश्रये ॥ २२९ ॥
 तण्डुलीयः शाकभेदे विदङ्गतृताप्ययोः ।
 तृणशून्यं मल्लिकायां केतकीशाखिनः फले ॥ २३० ॥
 धनञ्जयो नागभेदे ककुभे देहमारुते ।
 पार्थेऽग्नौ, निरापयस्तु स्यादिदिके गतामये ॥ २३१ ॥
 प्रतिभयं भये भीष्मे प्रतिश्रयः सभौकसोः ।
 परिधायः परिकरे जलस्थाननितम्बयोः ॥ २३२ ॥
 पाञ्चजन्यः पोटगले शङ्खे दामोदरस्य च ।
 पौरुषेयं पुरुषेण कृतेऽप्यवहिते वधे ॥ २३३ ॥
 समूहे च विकारे च फलोदयो शुलाभयोः ।
 विलेशयो मूषिकेऽहौ भागधेयः पुनः करे ॥ २३४ ॥
 दायादे, भागधेयं तु भाग्ये, महालयः पुनः ।
 तीर्थे विहारपरमात्मनो, महोदयं पुरे ॥ २३५ ॥
 महोदयः स्नाम्यमुक्तयोर्महामूल्यं महार्घके ।
 पद्मरागमणौ, मार्जालीयः शूद्रविहालयोः ॥ २३६ ॥
 शरीरशोधने, रौहिणेयो वत्से बुधे बले ।
 वैनतेयस्तु गरुडे स्याच्चण्डांशोश्च सारथौ ॥ २३७ ॥
 समुच्छ्रयो वैरोन्नत्योः समुदायो गणे रणे ।
 समुदयस्तुद्वयेऽपि सम्परायस्तु संयुगे ॥ २३८ ॥
 आपद्युत्तरकाले च स्यात्समाह्वय आहवे ।
 पशुभिः पक्षिभिर्धूते स्थूलोच्चयो वरण्डके ॥ २३९ ॥
 गजानां मध्यमगते गण्डादमाकातस्त्र्ययोरपि ।

हिरण्यो लोकघातौ सौवर्णे-

इति चतुःस्वरयान्ताः ।

अभिमरो वधे ॥ २४० ॥

स्ववलात्साध्वसे युद्धेऽवसरो वत्सरे क्षणे ।

अरुष्करं व्रणकरे मल्लोत्कफलेऽपि च ॥ २४१ ॥

अश्वतरो नागभेदे वेसरेऽनुचरः पुनः ।

निरुत्तरे च श्रेष्ठे चाऽवस्करो गूथगुह्ययोः ॥ २४२ ॥

अभिहारः संनहने चौरिकोद्यमयोरपि ।

अवहारस्तु युद्धादिविश्रान्तौ ग्राहचौरयोः ॥ २४३ ॥

निमन्त्रणोपनेतव्येऽलङ्कारः कङ्कणादिषु ।

उपमादावकूपारः कूर्मराजसमुद्रयोः ॥ २४४ ॥

अवतारस्तु नद्यादितीर्थेऽवतरणेऽपि च ।

अग्निहोत्राऽनले हव्येऽसिपत्रो नरकान्तरे ॥ २४५ ॥

कोशकारेऽर्धचन्द्रस्तु गलहस्तेन्दुखण्डयोः ।

चन्द्रके बाणभेदे चाऽर्धचन्द्रा त्रिवृताभिदि ॥ २४६ ॥

आत्मवीरो बलवति श्यालपुत्रे विदूषके ।

आढम्बरः क्षमारम्भे बृंहिते तूर्यनिस्वने ॥ २४७ ॥

इन्दीवरं नीलोत्पलमिन्दीवरीं शतावरी ।

उपकारस्तूपकृतौ विकीर्णकुसुमादिषु ॥ २४८ ॥

उपचारस्तु लज्जायां व्यवहारोपचर्ययोः ।

उदुम्बरः कुष्ठभेदे देहल्यां पण्डके तरौ ॥ २४९ ॥

उदुम्बरं ताम्रं, उपहरं रत्नसि सन्निधौ ।

उदन्तुरः कराले स्यादुत्तुङ्गोत्कटदन्तयोः ॥ २५० ॥

औदुम्बरो यमे रोगभेदे, कर्मकरोऽन्तके ।

भृतिजीविनि मृत्ये च कर्मकरी तु विम्बिका ॥ २५१ ॥

मूर्वा च कार्णिकारस्तु कृतमाले दुमोत्पले ।

करवीरो हयमारे कृपाणे दैत्यभिद्यपि ॥ २५२ ॥

करवीरी पुत्रवत्यां सहव्यामादितावपि ।
 कलिकारस्तु धूम्याटे पीतमुण्डकाक्षयोः ॥ २५३ ॥
 कर्णपूरः स्याच्छिरीषे नीलोत्पलवर्तंसयोः ।
 कटम्बरा प्रसारण्यां गोलायां गजयोषिति ॥ २५४ ॥
 कलम्बिकाया रोहिण्यां वर्षाभूमूर्त्तयोरपि ।
 कालजरो भैरवाद्योर्योगिचक्रस्य मेलके ॥ २५५ ॥
 कादम्बरं दधिसारे सीधुमद्यप्रभेदयोः ।
 कादम्बरी कोकिलायां वाणीशरिकयोरपि ॥ २५६ ॥
 कुम्भकारः कुलाले स्यात्कुम्भकारी कुलत्थिका ।
 कृष्णसारः शिंशपायां मृगमेढ्रे स्तुहीतरौ ॥ २५७ ॥
 गिरिसारः पुनर्लोहे लिङ्गे मलयपर्वते ।
 घनसारस्तु कर्पूरे दक्षिणावर्तपारदं ॥ २५८ ॥
 चर्मकारः पादकृति चर्मकार्योषधीभिदि ।
 चक्रधरो विष्णुसर्पचक्रिषु ग्रामजालिनि ॥ २५९ ॥
 चराचरं जङ्गमे स्यादिक्रविष्टपयोरपि ।
 चित्राटीरो घण्टाकर्णवलिच्छागास्त्रविन्दुभिः ॥ २६० ॥
 अङ्कितभाले चन्द्रे च तालपत्रं तु कुण्डले ।
 स्यात्तालपत्री रण्डायां तुङ्गभद्रो मदोत्कटे ॥ २६१ ॥
 तुङ्गभद्रा नदीभेदे तुलाधारस्तुलागुणे ।
 वाणिजे, तुण्डिकेरी तु कार्पासी विम्बिकाऽपि च ॥ २६२ ॥
 तोयधारो जलधरे सुनिषण्णाख्यभेषजे ।
 दशपुरं पत्तने स्यान्मुस्तायां नीवृदन्तरे ॥ २६३ ॥
 दण्डधारो यमे राक्षि दण्डयात्रा तु दिग्जये ।
 संयाने वरयात्रायां दिगम्बरस्तु शङ्करे ॥ २६४ ॥
 अन्धकारे क्षपणके स्याद्वस्त्ररहितेऽपि च ।
 दुरोदरः पुनर्भूते शूतकारे पणेऽपि च ॥ २६५ ॥
 देहयात्रा यमपुरीगमने भोजनेऽपि च ।
 द्वैमातुरो जरासन्धे हेरम्बेऽथ घराघरः ॥ २६६ ॥

कृष्णेऽद्वौ, धाराधरस्तु पयोदकरवालर्योः । २६३ ॥
 धाराङ्कुरः शीकरे स्यान्नासीरे जलदोपले ॥ २६४ ॥
 धार्तराष्ट्रः कौरवेऽहौ कृष्णास्याङ्गप्रिसितच्छदे ।
 धुन्धुमारो गृहधूमे नृपभेदेन्द्रगोपयोः ॥ २६५ ॥
 पदालिकोऽप्यथ धूरन्धरो धूर्ये धवद्रुमे ।
 धृतराष्ट्रः खगे सर्पे सुराङ्गि सत्रियान्तरे ॥ २६६ ॥
 धृतराष्ट्री हंसपथां नभश्चरः खगेऽम्बुदे ।
 विद्याधरे समीरे च निशाचरस्तु राक्षसे ॥ २६७ ॥
 सर्पे घूके शृगाले च निशाचरी तु पाप्मला ।
 निषद्वरः स्मरे पङ्के निषद्वरी पुनर्निशि ॥ २६८ ॥
 नीलाम्बरो धलभद्रे राक्षसे क्रूरलोचने ।
 प्रतीहारो द्वारि, द्वास्थे प्रतिकारः समे भटे ॥ २६९ ॥
 प्रतिसरश्चमूपृष्ठे नियोज्यकरसूत्रयोः ।
 मन्त्रभेदे व्रणशुद्धात्तारक्षे मण्डने सजि ॥ २७० ॥
 कङ्कणेऽथ परिकरः पर्यङ्कपरिवारयोः ।
 ॥ अगाढगार्त्रिकावन्धे विवेकारम्मयोंर्गणे ॥ २७१ ॥
 परिवारः परिजनेऽसिंकोशेऽथ परम्परः ।
 मृगभेदेऽपौत्रादौ परम्पराऽन्वये वधे ॥ २७२ ॥
 परिपाठ्यां, परिसरः प्रान्तभूदैवयोर्मृतौ ।
 पक्षचरो मूथभ्रष्टपृथक्चरिगजे विधौ ॥ २७३ ॥
 पयोधरः कुचे मेघे कोशकारे कशेरुणि ।
 नालिकेरे, पात्रटीरस्त्वपर्व्यापारमन्त्रिणि ॥ २७४ ॥
 लोहकांस्ये जरत्पात्रे पिङ्गाणकहुताशयोः ।
 पाराधारः पयोराशौ पारावारं तद्वद्वये ॥ २७५ ॥
 पारिभद्रस्तु मन्दारे निम्बे, पीताम्बरोऽच्युते ।
 नटे च पूर्णपात्रं तु गोमेदकमणौ स्मृतः ॥ २७६ ॥

मलयजे, पूर्णपात्रं जलादिपूर्णभाजने ।
 वर्धापके, बलमद्रस्त्वनन्ते बलशालिनि ॥ २८० ॥
 बलमद्रा कुमार्या स्यात्तायमाणौषधावपि ।
 ब्रह्मपुत्रो नदाभिदि क्षेत्रसङ्गरयोरपि ॥ २८१ ॥
 वार्वटीरस्त्रपुण्याम्नास्थन्यङ्कुरे गणिकासुते ।
 वारकीरो भारग्राहिण्याराधिततुरङ्गमे ॥ २८२ ॥
 यूकायां वेणिवेधिन्यां भूत्रयीमुखयोरपि ।
 विन्दुतन्त्रं पुनः शारिफलके च तुरङ्गके ॥ २८३ ॥
 महावीरोऽन्तिमजिने परपुष्टे जराटके ।
 ताक्ष्ये कर्के पवौ शूरे सिंहे मखहुताशने ॥ २८४ ॥
 महामात्रः प्रधाने स्यादारोहकसमृद्धयोः ।
 मणिच्छिद्रा तु मेदायामृषभाख्यौषधावपि ॥ २८५ ॥
 रथकारस्तक्षिणि स्यान्महिष्यात्करणीसुते ।
 रागसूत्रं पट्टसूत्रे तुलासूत्रेऽपि च क्वचित् ॥ २८६ ॥
 लम्बोदरः स्याद्वृद्धमाने प्रमथानां च नायके ।
 लक्ष्मीपुत्रो हये कामे व्यवहारः स्थितौ पणे ॥ २८७ ॥
 द्रुमेदेऽथ व्यतिकरो व्यसनव्यतिषङ्गयोः ।
 वक्रनक्रौ खलशुकौ विश्वम्भरोऽक्षुतेन्द्रयोः ॥ २८८ ॥
 विश्वम्भरा तु मेदिन्यां विभाकरोऽग्निसूर्ययोः ।
 विश्वकटुस्तु मृगयाकुवङ्कुरे पिशुने ध्वनौ ॥ २८९ ॥
 वीरभद्रो वीरणेऽश्वमेधाश्वे वीरसत्तमे ।
 वीरतरो वीरश्रेष्ठे शूरे, वीरतरं पुनः ॥ २९० ॥
 वीरणे, धीतिहोत्रस्तु दिवाकरहुताशयोः ।
 शतपत्रो दार्वाघाटे राजकीरमयूरयोः ॥ २९१ ॥
 शतपत्रं तु राजीवे सम्प्रहारो गतौ रणे ।
 सहचरः पुनर्क्षिण्यां वयस्ये गतिबन्धके ॥ २९२ ॥

समाहारस्तु संक्षेप एकत्रकरणेऽपि च ।

समुद्रार्ग्याहभेदे सेतुवन्वे तिमिद्भिले ॥ २९३ ॥

सालसारस्तरौ हिङ्गौ सुकुमारस्तु कोमले ।

पुण्ड्रेशौ, सूत्रधारस्तु शिल्पिभेदे नटेन्द्रयोः ॥ २९४ ॥

स्थिरद्रंष्ट्रो भुजङ्गे च वराहाकृतिशार्ङ्गिणि ।

इति चतुःस्वररान्ताः ।

अतिबलः स्यात्प्रबलेऽतिबला तु बलाभिदि ॥ २९४ ॥

अक्षमाला त्वक्षसूत्रे वसिष्ठस्य च योषिति ।

अङ्कपाली परीरम्भे स्यात्कोट्यामुपमातरि ॥ २९६ ॥

उलूखलं गुग्गुलुद्रौ सन्धिभेदे च कण्ठने ।

उलूखली दन्तच्छिद्रमेकाष्टीलोऽम्बुकौषधे ॥ २९७ ॥

एकाष्टीला तु पाठार्या भवेत् कलकलः पुनः ।

कोलाहले सर्जरसे कन्दरालो जटिद्रुमे ॥ २९८ ॥

गर्दभाण्डेऽप्यथ कमण्डलू पर्कटिकुण्डिके ।

कूतूहलं शैस्तेऽद्भुते खतमालो बलाहके ॥ २९९ ॥

धूमेऽथ गण्डशैलोऽद्रिच्युतस्थूलाश्मभालयोः ।

गन्धफली प्रियङ्गौ स्यात् चम्पकस्य च कोरके ॥ ३०० ॥

जलाञ्जलं तु शैवाले स्वतश्च जलनिर्गमे ।

चक्रवालेऽद्रिभेदे स्याच्चक्रवालं तु मण्डले ॥ ३०१ ॥

दलामलं दमनके तथा मरुवकेऽपि च ।

ध्वनिलाला तु वल्लभ्यां वेणुकाहलयोरपि ॥ ३०२ ॥

परिमलो विमर्दोत्थहृद्यगन्धे विमर्दने ।

पुष्पफलः पुनर्ग्राम्यकर्कट्यां च कपित्थके ॥ ३०३ ॥

पोटगलो नले काशे श्लेष्मे, बहुफलः पुनः ।

नीपे, बहुफला फल्गौ मरुमतूलं पुनर्हिमे ॥ ३०४ ॥

ग्रामकूटे पाशुवर्षे भद्रकालयोषधीभिदि ।

गन्धोल्यां हरपत्न्यां च महाकालो महेश्वरं ॥ ३०५ ॥

किम्पाके गणभेदे च मदकलो मदद्विपे ।

मदेनाऽव्यक्तवचने महानीलो मणेभिदि ॥ ३०६ ॥

नागभेदे भृङ्गराजे महाबलो बलीयसि ।

वायौ, महाबलं सीसे महाबला बलाभिदि ॥ ३०७ ॥

मणिमाला स्त्रिया हारे दशनक्षतभिद्यपि ।

मुक्ताफलं धनसारे मौक्तिके लवलीफले ॥ ३०८ ॥

मृत्युफला महाकाले मृत्युफली कदल्यपि ।

यवफलो मांसिकायां कुटजत्वचिसारयोः ॥ ३०९ ॥

रजस्वला पुष्पवत्यां रजस्वलस्तु सैरिभे ।

वायुफलं तु जलदोषले शक्रशरासने ॥ ३१० ॥

वातक्रेलिः कलालापे पिङ्गानां दन्तलेखने ।

विचकिलो दमनके मलयामथ बृहन्नलः ॥ ३११ ॥

महापोटगले पार्थे सदाफल उदुम्बरे ।

नालिकेरे स्कन्धफले सौवर्चलं सुवर्चिके ॥ ३१२ ॥

शूलरुद्धनाशके चाय इस्तिमल्लः सुरद्विपे ।

विघ्नेशे, हलाहलस्तु हयलालोरगे विषे ॥ ३१३ ॥

जंघ्यां च हरिताली तु द्वांगगनरेखयोः ।

कृपाणलतिकायां च हरितालं तु तालके ॥ ३१४ ॥

इति चतुःस्वरलान्ताः ।

अनुभावं प्रभावे स्यान्निश्चये भावसूचने ।

अपहवः पुनः स्नेहेऽपलापे चौरकर्मणि ॥ ३१५ ॥

अभिषवः क्रतौ मद्यसन्धानस्नानयोरपि ।

आदीनवः पुनर्दोषे परिक्षिष्टदुरन्तयोः ॥ ३१६ ॥

उपप्लवां राहूत्पातौ कुशीलवस्तु चारणे ।

प्राचेतसे याचके च जलविल्वस्तु कर्कटे ॥ ३१७ ॥

जलचत्वरे पञ्चाङ्गे जीवज्जीवः खगान्तरे ।

द्रुमभेदे चकोरे च घामार्गवस्तु घोषके ॥ ३१८ ॥

अपातार्गेऽप्यथपरिपुत्रावाकुलचञ्चलौ ।
 पराभवस्तिरस्कारे नाशे, पराशत्रोऽग्रामि ॥ ३१९ ॥
 शूद्रायां विप्रतनये तनये च परस्त्रियाः ।
 पुटग्रीवस्तु गर्गयां ताम्रस्य कलशेऽपि च ॥ ३२० ॥
 बलदेवस्तु कालिन्दीकर्पणे मातरिश्वनि ।
 बलदेवा प्रायमाणा रोहिताश्वो हुताशने ॥ ३२१ ॥
 हरिश्चन्द्रनृपसुते सहदेवस्तु पाण्डवे ।
 सहदेवा बलादण्डोत्पलयोः शारिवौषधे ॥ ३२२ ॥
 सहदेवी तु सर्पाक्ष्याम्—

इति चतुःस्वरवान्ताः ।

अपदेशस्तु कारणे ।

चपाजे लक्ष्येऽप्यपभ्रंशो बापाभेदाऽप्यशब्दयोः ॥ ३२३ ॥
 पतने चाश्रयाशस्तु बह्वावाश्रयनाशके ।
 सर्पदंशो विदंशे स्यान्मेहरोगेऽपि कीर्तितः ॥ ३२४ ॥
 उपस्पर्शस्त्वाचमनस्नानयोः स्पर्शमात्रके ।
 खण्डपर्युः शिवे राहौ भार्गवे चूर्णलेपिनि ॥ ३२५ ॥
 खण्डामलकमैषज्ये जीवितेशः प्रिये यमे ।
 जीवितस्वामिजीवात्त्रोर्नागपाशस्तु योपिताम् ॥ ३२६ ॥
 करणे वरुणास्त्रे च पारिवेशस्तु वेष्टने ।
 भानोः सविधविम्बे च प्रतिष्कशः पुरोगमे ॥ ३२७ ॥
 वार्ताहरे सहाये च पञ्चदशी तु पूर्णिमा ।
 दर्शश्च पादपाशी तु खट्विकायामुदाहृता ॥ ३२८ ॥
 शृङ्खलाकटके वापि पुरोडाशो हविर्भिदि ।
 हुतशेषे सोमरसे चमस्यां पिष्टकस्य च ॥ ३२९ ॥

इति चतुःस्वरशान्ताः ।

अम्बरीपो नृपे सूर्ये युधि भ्राष्ट्रकिशोरयोः ।

आम्नाते खण्डपरशावनुकर्षोऽनुकर्षणे ॥ ३३० ॥

रथस्याघोदारुणि चाऽनिमिषः सुरमत्स्वयोः ।
 अनुतर्षोऽभिलाषे स्यात्तृष्णाचपकयोरपि ॥ ३३१ ॥
 अलम्बुषश्छर्दनेऽलम्बुषा स्वःपण्ययोषिति ।
 गण्डीर्या, किम्पुरुषस्तु किनरे लोकभिद्यपि ॥ ३३२ ॥
 देववृक्षो मन्दारादौ गुग्गुलौ विषमच्छदे ।
 नन्दिघोषो वन्दिघोषे स्यन्दने च किरीटिनः ॥ ३३३ ॥
 पारिवेषः परिवृतौ परिवौ परिवेषणे ।
 परिघोषः स्यादवाच्ये निनादे जलदध्वनौ ॥ ३३४ ॥
 पलङ्कषो यातुधाने पलङ्कषा तु किंशुके ।
 गोक्षुरे गुग्गुलौ लाक्षारस्नाम्ण्डीरिकासु च ॥ ३३५ ॥
 भूतवृक्षस्तु शाखोटे स्थोनाककलिवृक्षयोः ।
 महाघोषो महाशब्दे स्यान्महाघोषमापणे ॥ ३३६ ॥
 महाघोषा शृङ्गघोषध्यां राजवृक्षः पियालके ।
 सुवर्णालुतरौ, वातरूपः शक्रशरासने ॥ ३३७ ॥
 वातूलोत्कोचयोश्चापि विशालासो महेश्वरे ।
 तार्क्ष्ये विशालनेत्रे च वीरवृक्षोऽर्जुनद्रुमे ॥ ३३८ ॥
 भल्लाते, सकटाक्षस्तु कटाक्षिणि धवद्रुमे ।

इति चतुःस्वरणान्ताः ।

अधिवासः स्यान्निवासे संस्कारे धूपनादिभिः ॥ ३३९ ॥
 अवध्वंसस्तु निन्दायां पारित्यागेऽवचूर्णने ।
 कलहंसो राजहंसे कादम्बे नृपसत्तमे ॥ ३४० ॥
 कुम्भीनसस्त्वहौ, कुम्भीनसी लवणमातरि ।
 घनरसोऽप्सु कर्पूरे सान्द्रे सिद्धरसे द्रवे ॥ ३४१ ॥
 मोरटे पीलुपर्ण्या च चन्द्रहासोऽसिमात्रके ।
 दशग्रीवकृपाणे च तामरसं तु पङ्कजे ॥ ३४२ ॥
 ताम्रकाञ्चनयोर्दिव्यचक्षुस्त्वन्धे मुलोचने ।
 सुगन्धभेदे च निःश्रेयसं कल्याणमोक्षयोः ॥ ३४३ ॥
 नीलज्जसा नदीभेदेऽप्सरामेदे तद्वित्यपि ।

पुनर्वसुः स्वाशक्षत्रे कात्यायनमुनावपि ॥ ३४४ ॥

पौर्णमासो यागभेदे पौर्णमासी तु पूर्णिमा ।

मलीमसं पुनः पुष्पकासीसे मलिनायसोः ॥ ३४५ ॥

महारसः पुनरिक्षौ खर्जूरद्रौ कशेरुणि ।

मधुरसा तु भूर्वायां द्राक्षादुग्धिकयोरपि ॥ ३४६ ॥

यमस्वसा तु कालिन्ध्यां कपर्दिनः स्त्रियामपि ।

राजहंसस्तु कादम्बे कलहंसे नृपोत्तमे ॥ ३४७ ॥

रासेरसो रससिद्धिवलौ शृङ्गारहासयोः ।

पृष्ठीजागरके रासे गोष्ठ्यां, विश्वावसुः पुनः ॥ ३४८ ॥

निशि गन्धर्वभेदे च विभावसुस्तु भास्करे ।

हुताशने हारभेदे चन्द्रे, श्वःश्रेयसं सुखे ॥ ३४९ ॥

परानन्दे च भद्रे च सर्वरसस्तु घूणके ।

वाग्रभाण्डे च देशे च षड्भसान्वितवस्तुनि ॥ ३५० ॥

इति चतुःस्वरसान्ताः ।

अवग्रहो ज्ञानभेदे ह्यस्वातन्त्र्ये गजालिके ।

प्रतिबन्धे वृष्टिरोधेऽप्यभिग्रहस्तु गौरवे ॥ ३५१ ॥

अभियोगेऽभिग्रहणेऽवरोहस्तु लताद्रुमे ।

तरारङ्गेऽवतरणेऽप्यश्वारोहोऽश्ववारके ॥ ३५२ ॥

अश्वारोहोऽश्वगन्धायामुपग्रहोऽनुकूलने ।

बन्धुपयोगयोश्चोपनाहो वीणानिवन्धने ॥ ३५३ ॥

व्रणालेपनपिण्डे च गन्धवहो मृगेऽनिले ।

गन्धवहा तु नासायां तमोपहो जिने रवौ ॥ ३५४ ॥

चन्द्रेऽग्नौ, तनूरुहस्तु पुत्रे गरुति लोम्नि च ।

प्रतिग्रहः सैन्यपृष्ठे ग्रहभेदे पतद्ग्रहे ॥ ३५५ ॥

क्रियाकारे दानद्रव्ये तद्ग्रहे स्वीकृतावपि ।

परिग्रहः परिजने पत्न्यां स्वीकारमूलयोः ॥ ३५६ ॥

शापेऽथ परिवाहोऽम्बूच्छ्वासे राजार्हवस्तुनि ।

परिवर्हः परीवारे पार्थिवोचितवस्तुनि ॥ ३५७ ॥

पितामहः पञ्चयोनौ जैनके जनकस्य च ।

महासहा स्यादम्लानकुसुमं माषेपण्यपि ॥ ३५८ ॥

वरारोहो गजारोहे वरारोहा कटावपि ।

सर्वसहः सहिष्णौ स्यात्सर्वसहो पुनः क्षितौ ॥ ३५९ ॥

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

चतुःस्वरकाण्डश्चतुर्थः ।

स्यादाच्छुरितकं हासनखघातविशेषयोः ।

उर्पकारिका पिष्टभेदोपकारेशवेऽमसु ॥ १ ॥

कसावेशकः शुद्धान्तपालकोद्यानपालयोः ।

द्वाःस्थे विद्गो कवौ रत्नाजीवेऽथ कटावादकः ॥ २ ॥

खादके काचकलशे शृगालबलिपुष्टयोः ।

कृमिकण्टक चित्रायासुदुम्बरविडङ्गयोः ॥ ३ ॥

स्याद्गोलागरिकं भक्ष्यकारके मङ्गलेऽपि च ।

चिलमीलिका खद्योते कण्ठीभेदे तडिसपि ॥ ४ ॥

जलकरङ्कः स्यान्मेघे नालिकेरतरोः फले ।

शङ्खे जललतायाश्च जलनायको मत्स्यके ॥ ५ ॥

काकोच्यां राजशफरे नवफलिका नूतने ।

नवजातरजोनार्यामप्यथो नागवारिकः ॥ ६ ॥

गणिस्थराने गरुडे राजकुञ्जरहस्तिपे ।

चित्रमेखलके प्रोक्तः स्यादथो व्यवहारिका ॥ ७ ॥

लोकयात्रेऽङ्गुदीवर्धनीष्वथ व्रीहिराजिकः ।

चीनान्ने कामलिकायामप्यथो शतपर्णिका ॥ ८ ॥

स्याद्वाचादूर्वयोः शीतचम्पकौ दीपतर्पणे ।

सुवसन्तक इत्येष वासन्त्यां मदनोत्सवे ॥ ९ ॥

हेमपुष्पकश्चम्पके हेमपुष्पिका यूथिका ।

इति पञ्चस्वरकान्ताः ।

१ नवकलिका ।

गलिनमुखस्तु गोलाङ्गले प्रेतेऽनले खले ॥ १० ॥

शीतमयूखः कर्पूरे चन्द्रेऽथ सर्वतोमुखः ।

विधावत्मानि रुद्रे च सर्वतोमुखमम्बु खम् ॥ ११ ॥

इति पञ्चस्वरखान्ताः ।

कथाप्रसङ्गो वातूले विपस्य च चिकित्सके ।

नाडीतरङ्गः काकोले हिण्डके रतहिण्डके ॥ १२ ॥

इति पञ्चस्वरगान्ताः ।

रतनारीचो मन्मथे शुनि स्त्रीणां च सीत्कृतौ ।

इति पञ्चस्वरचान्ताः ।

ऋषभध्वजः प्रथमजिनेन्द्रे शशिशेखरे ॥ १३ ॥

शुनिभेषजं त्वगस्तिपथ्यायां लङ्घनेऽपि च ।

इति पञ्चस्वरजान्ताः ।

दशनोच्छिष्टो निःश्वासे चुम्बने दन्तवाससि ॥ १४ ॥

इति पञ्चस्वरटान्ताः ।

अवग्रहणं रीढायां रोधनेऽथाऽवतारणम् ।

वस्त्राञ्चलार्चने भूतावेशेऽथ प्रविदारणम् ॥ १५ ॥

दारणे शुधि च परिमापणं तु मजल्पने ।

नियमे निन्दोपालम्भोक्तां चाथो मत्तवारणः ॥ १६ ॥

प्रासादवीथीवरण्डे मत्तहस्तिन्यपाश्रये ।

मण्डूकपर्णो गुलुकशोणकयोः कपीतने ॥ १७ ॥

मण्डूकपर्णी मञ्जिष्ठात्रीहोर्गोनिहिकौषधौ ।

स्याद्रोमहर्षणाख्या तु रोमोद्गमे विभीतके ॥ १८ ॥

वातरायण उन्मत्ते निष्प्रयोजनपूरुषे ।

काण्डे च करपत्रे च कूटे च शरसङ्क्रमे ॥ १९ ॥

समुद्गमं वान्तान्ने जलस्योद्धरणे ग्रहे ।

इति पञ्चस्वरगान्ताः ।

अत्रलोकितस्तु बुद्धेऽप्यवलोकितमीक्षिते ॥ २० ॥

स्यादपराजितो विष्णौ श्रीकण्ठे निष्पराजये ।

अपराजिता तु दुर्गाश्वेतावपि जयन्तिका ॥ २१ ॥

उपधूपित आसन्नमरणे धूपितेऽपि च ।

स्याद्गणाधिपतिर्विघ्ननायके पार्वतीपतौ ॥ २२ ॥

पृथ्वीपतिस्तु भूपे कृतान्त ऋषभौषधौ ।

सूर्याभिषिक्तो भूपाले प्रधाने क्षत्रियेऽपि च ॥ २३ ॥

यादसांपतिरम्भोधौ प्रतीचीदिकपतावपि ।

वसन्तदूतश्चूते स्यात्पिकपञ्चमरागयोः ॥ २४ ॥

वसन्तदूती पाठस्यापतिमुक्तकभूरुहि ।

इति पञ्चस्वरतान्ताः ।

सहस्रपादः कारणहे भास्करे यज्ञपूरुषे ॥ २५ ॥

इति पञ्चस्वरदान्ताः ।

योजनगन्धा कस्तूर्या सीताया व्यासमातरि ।

इति पञ्चस्वरधान्ताः ।

अपवर्जनं निर्वाणे परित्यागे विहायिते ॥ २६ ॥

अभिनिष्ठानस्तु वर्णे विसर्गेऽथोऽनुवासनम् ।

स्नेहने धूपने चाऽन्तावसायी श्वपचे मृनौ ॥ २७ ॥

अपसर्जनं तु दाने परित्यागेऽतिसर्जनम् ।

विश्राणने च हिंसायामादेशे सेवकस्य च ॥ २८ ॥

स्यादुपस्पर्शनं स्नाने स्पर्शाचमनयोरपि ।

उपसंपन्नं पट्यामि संस्कृतप्राप्तयोर्युते ॥ २९ ॥

कलानुनादी चटके चञ्चरीके कपिल्ले ।

गन्धमादनः कप्यद्रिभिदोरलिनि गन्धके ॥ ३० ॥

गन्धमादनी सुरायामय जायानुजीविनः ।

नटाश्चिन्नवकदुःस्थाः स्याद् धूमकेतनोऽनले ॥ ३१ ॥

ग्रहभेदे च प्रतिपादनं बोधनदानयोः ।

पद्मलाञ्छनो घनदे लोकेशे रविवेषसोः ॥ ३२ ॥

१ विहायिते । २ सुवर्णे । ३ हते । ४ चकाश्चिन्नवकदुःस्था ।

पद्मलाञ्छना तारायां सरस्वत्यां श्रियामपि ।
 पीतचन्दनं स्याद्धरिद्रायां काश्मरिजन्मनि ॥ ३३ ॥
 महारजनं कुसुम्भे स्वर्णेऽथ मधुसूदनः ।
 भ्रमरे केशवे, मृत्युञ्जने श्रीफले हरे ॥ ३४ ॥
 द्रोणकाकेऽप्यथ वरचन्दनं देवदारुणि ।
 कालेये, वरवर्णिन्यङ्गनालाक्षाप्रियङ्गुषु ॥ ३५ ॥
 रोचनायां हरिद्रायामथ स्याच्छकुलादनी ।
 कद्वां, मांसीपिचुलिकाजलपिप्पलिकासु च ॥ ३६ ॥
 शालङ्कायनशब्दः स्याद्वाषिभेदेऽपि नन्दिनि ।
 शिवकीर्तिनशब्दस्तु मृङ्गिरीदेऽमुरद्विषि ॥ ३७ ॥
 श्वेतवाहन इत्याख्या शशाङ्के च धनञ्जये ।
 स्यात्पाण्डिहायनो धान्याविशेषे च मतङ्गजे ॥ ३८ ॥
 सहस्रवेधी चुम्बे स्यात् सहस्रवेधि रामठे ।
 हरिचन्दनमारुण्यात् गोशीर्षे देवपादपे ॥ ३९ ॥
 हरिवाहन इत्युक्तो भास्करामरनाथयोः ।

इति पञ्चस्वरनान्ताः ।

भवेच्चापरपुष्पस्तु केतके चूतकाशयोः ॥ ४० ॥

इति पञ्चस्वरनान्ताः ।

गोरक्षजम्बूगोधूमधान्ये गोरक्षतण्डुले ।
 धूलीकदम्बस्तिनिमं नीपे वरुणपादपे ॥ ४१ ॥
 शृगालजम्बूगोदुम्बे फले च बदरीतरोः ।

इति पञ्चस्वरनान्ताः ।

अभ्युपगमः समीपागमने स्वीकृतावपि ॥ ४२ ॥
 नक्षत्रनेमिः शीतांशुरेवत्यौत्तानपादिषु ।

इति पञ्चस्वरनान्ताः ।

कालानुसार्यं शैलेये कालीये शिवापातरौ ॥ ४३ ॥
 अथ स्याद् दुग्धतालीयं दुग्धाग्रदुग्धफेनयोः ।

भवेत्प्रवचनीयाख्या प्रवाच्ये च प्रवक्तारि ॥ ४४ ॥

वृषाकपायी जीवन्त्यां शतावर्धुमयोः श्रियाम् ।

इति पञ्चस्वरयान्ताः ।

सुत्पलपत्रमुत्पलदले स्त्रीणां नखसते ॥ ४४ ॥

कपिलधारा त्रिदशापगायां तीर्थभिद्यपि ।

तमालपत्रं तिलके तापिच्छे पत्रकेऽपि च ॥ ४५ ॥

तालीसपत्रं तु तामलक्यां तालीसके क्वचित् ।

पादचत्वरः करके परदोषैकभाषिणि ॥ ४६ ॥

सैकते छगलेऽश्वत्थद्रुमेऽथ पांशुचामरः ।

वर्धापके प्रशंसायां दर्वाञ्चित्तटीभुवि ॥ ४७ ॥

पुरोटोधूलिगुच्छे पीतकावेरं तु कुङ्कुमे ।

पित्तले, वस्त्रौकसारा त्विन्द्रस्य धनदस्य च ॥ ४८ ॥

पुरीनलिन्यौ विप्रतिसारस्त्वनुशये कुङ्कि ।

कौकृत्ये, सर्वतोभद्रस्त्वोकोभित्काव्यचित्रयोः ४९ ॥

निम्बेऽथ सर्वतोभद्रा गम्मार्या नटयोषिति ।

समभिहारो भृशार्थे पानः पुन्येऽपि कथ्यते ॥ ५० ॥

इति पञ्चस्वरयान्ताः ।

आमुतीवलशब्दस्तु यज्ञकर्तारि शौण्डिके ।

भवेदुद्दण्डपालस्तु मत्स्यसर्पप्रभेदयोः ॥ ५१ ॥

एककुण्डल इत्येष बलमद्रे धनाधिपे ।

कृपीटपालशब्दस्तु केनिपाते पयोनिधौ ॥ ५२ ॥

कूटपाले गजपित्तज्वरे कुलालमारुते (?) ।

स्यात्पाण्डुकम्बलः श्वेतकम्बलग्रावभेदयोः ॥ ५३ ॥

मन्त्रचूर्णलमिच्छन्ति वशीकरणवादिनि ।

ढाकिनीदोषमन्त्रज्ञे कुशाम्बुप्रोणनेऽपि च ॥ ५४ ॥

भवेत्सुरतताली तु दूतिकायां शिरःस्रजि ।

इति पञ्चस्वरयान्ताः ।

आशितम्भवमन्नादावाशितम्भवस्तु तर्पणे ॥ ५५ ॥

स्यादापाढभवो भौमे नवीनजलदेऽपि च ।

इति पञ्चस्वरवान्ताः ।

स्यान्नभश्चमसश्चन्द्रे चित्रयूपेन्द्रजालयोः ॥ ५६ ॥

हिङ्गुनिर्यास इत्येष निम्बे हिङ्गुरसेऽपि च ।

हिरण्यरेता ज्वलने सहस्रकिरणेऽपि च ॥ ५७ ॥

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

पञ्चस्वरकाण्डः पञ्चमः ।

ग्राममद्गुरिका वृद्ध्यां ग्रामयुद्धेऽपि कीर्त्यते ।

स्यान्मदनशलाका तु सार्धां कामोदयौषधौ ॥ १ ॥

मातुलपुत्रको धत्तूरफले मातुलात्मजं ।

लूनामर्कटकः पुत्रीनवमालिकयोः कपौ ॥ २ ॥

वर्णविलोढकः काव्यञ्जयाहृतमन्धिचौरयोः ।

स्नानाचिकित्सकश्चातुर्भास्यव्रतकरे नरे ॥ ३ ॥

स्नानाचिकित्सकं प्रोक्तं नारीपुष्पतपस्ययोः ।

सिन्दूरतिलको हस्ती सिन्दूरतिलकाऽङ्गना ॥ ४ ॥

इति षट्स्वरवान्ताः ।

दोहदलक्षणं गर्भे स्यात्सन्धौ यौवनस्य च ।

यौवनलक्षणं वक्षोरुहे च लवणिम्नि च ॥ ५ ॥

इति षट्स्वरवान्ताः ।

अर्धपारावतश्चित्रकण्ठे स्यात्तिनिरावपि ।

इति षट्स्वरवान्ताः ।

प्रत्युद्गमनीयमुपस्थेये धौतांशुकद्वये ॥ ६ ॥

विष्वक्सेनमिया लक्ष्म्यां त्रायमाणौषधावपि ।

समुद्रनवनीते स्यात्पीयूषे च सुधाकरे ॥ ७ ॥

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

षट्स्वरादिकाण्डः षष्ठः ।

- अथाऽव्ययानि वक्ष्यन्ते प्राग्वदेव स्वरक्रमात् ।
 अ स्यादभावे स्वल्पाथे विष्णावेष त्वनव्ययम् ॥ १ ॥
 आह्नीषदर्थेऽभिध्यासौ क्रियायोगेऽवधावपि ।
 आं स्याद्वाक्येऽवस्मरणे स्यादा वेधस्यनव्ययम् ॥ २ ॥
 आ स्यादवधृतिस्मृत्योराः सन्तापप्रकोपयोः ।
 इ स्यात्स्वेदे प्रकोपोक्तौ कामदेवे त्वनव्ययम् ॥ ३ ॥
 ई दुःखभावेने क्रोध ईर्लक्ष्म्यां तु च नान्ययम् ।
 उ सम्बुद्धौ रूपोक्तौ च शिववाची त्वनव्ययम् ॥ ४ ॥
 उत प्राधान्ये प्रकाशे च प्रावल्यास्वास्थ्यशक्तिषु ।
 विभागे बन्धने मोक्षे भावे लाभोर्ध्वकर्मणोः ॥ ५ ॥
 उं प्रदनेऽङ्गीकृतौ रोषेऽप्युं प्रदने रोषवाचि च ।
 ऊ रक्षणे रक्षके च सूच्यां स्यूतावनव्ययम् ॥ ६ ॥
 ऊ कुत्सायां च वाक्ये च देवमातर्प्यनव्ययम् ।
 ऊ वाक्यकुत्सयोर्देत्यजनन्यामप्यनव्ययम् ॥ ७ ॥
 लृ कुत्सायां विस्मये च लृशब्दोऽपि तदर्थकः ।
 देवमातरि वाराह्यां क्रमात्तावप्यनव्ययौ ॥ ८ ॥
 एऐशब्दौ तु होहैव स्मृत्यामन्त्रणहूतिषु ।
 क्रमाच्चतुर्भुजे शम्भावेऐशब्दावनव्ययौ ॥ ९ ॥
 ओमित्यनुमतौ प्रोक्तं प्रणवे चाप्युपक्रमे ।
 ओऔशब्दौ तु होहौव सम्बुद्ध्याहानयोर्मतौ ॥ १० ॥
 विधातरि क्रमाद्विष्णावोऔशब्दावनव्ययौ ।
 कु पापीयसि निन्दायामीषदर्थे निवारणे ॥ ११ ॥
 कं सुखे चारिशिरसोः किं मन्त्रे कुत्सनेऽपि च ।
 चाऽन्योन्यार्थसमाहारान्वाचयेषु समुच्चये ॥ १२ ॥
 हंतौ पक्षान्तरे तुल्ययोगिताविनियोगयोः ।
 पादपूरणेऽवधृतौ तु विशेषेऽवधारणे ॥ १३ ॥

समुच्चये पादपूतौ धिक् निर्भर्त्सननिन्दयोः ।
 नि स्यात्क्षेपे भृशार्थे च नित्यार्थे दानकर्मणि ॥ १४ ॥
 संनिधानोपरमयोः संशयाश्रयराशिषु ।
 मोक्षेऽन्तर्भावेऽधोभावे बन्धने कौशलेऽपि च ॥ १५ ॥
 नु प्रश्नेऽनुनयेऽतीतार्थे विकल्पवितर्कयोः ।
 नवीषदर्थे सादृश्ये तद्विरुद्धतदन्ययोः ॥ १६ ॥
 व्यतिक्रमे स्वरूपार्थे निषेधाभावयोरपि ।
 निर्निश्चये क्रान्ताद्यर्थे निःशेषप्रतिषेधयोः ॥ १७ ॥
 प्राक् पूर्वस्मिन् प्रभाते दिग्देशकालेष्वनन्तरे ।
 अतीतेऽग्रेऽप्यथ प्र स्याद्भूताद्यर्थप्रकर्षयोः ॥ १८ ॥
 वा समुच्चय एवार्थ उपमानविकल्पयोः ।
 वितर्के पादपूतौ च विश्रम्भातीतयोरपि ॥ १९ ॥
 वि श्रेष्ठेऽतीते नानार्थे पक्षिवाचि त्वनव्ययम् ।
 वै पादपूरणे हैतौ सम्बुद्ध्यनुनयेऽपि च ॥ २० ॥
 वा कल्याणे सुखेऽथ स्वित्पारप्रश्रवितर्कयोः ।
 सं सङ्गार्थे प्रकृष्टार्थे शोभनार्थसमार्थयोः ॥ २१ ॥
 सु पूजायां भृशार्थानुमतिकृच्छ्रसमृद्धिषु ।
 स्माऽतीते पादपूतौ, ह सम्बुद्धौ पादपूरणे ॥ २२ ॥
 हा शुग्दुःखविषादेषु हि हेतावधारणे ।
 विशेषे पादपूतौ च ही विस्मयविषादयोः ॥ २३ ॥
 दुःखहेतौ च हं रोषभाषणेऽनुनयेऽपि च ।
 हुं वितर्के परिग्रहे हु लज्जायां निवारणे ॥ २४ ॥
 भयादौ भर्त्सने कोपेऽप्यनिच्छायां च कृत्सने ।

इत्येकस्वराऽव्ययानि ।

मनागले च मन्दे चाऽङ्ग सम्बोधनहर्षयोः ॥ २५ ॥
 पुनरर्थे चाऽथ किञ्च साकल्यारम्भयोर्मतम् ।
 तिर्यक् तिरोऽर्थे वक्रे च विहगादौ त्वनव्ययम् ॥ २६ ॥
 हिरूक् मध्ये विनार्थेऽति प्रकर्षे लङ्घने मृशे ।

स्तुतावसम्प्रति क्षेपेऽप्यस्तु पीढानिषेधयोः ॥ २७ ॥
 अभूयायामनुज्ञायामाराद् दूरसमीपयोः ।
 इति स्वरूपे सांनिध्ये विवक्षानियमेऽपि च ॥ २८ ॥
 हेतौ प्रकारप्रत्यक्षप्रकाशेष्ववधारणे ।
 एवमर्थे समाप्तौ स्यादुत प्रश्नवितर्कयोः ॥ २९ ॥
 समुच्चये विकल्पे च तावद्यावदिवाऽवधौ ।
 कात्स्न्येऽवधारणे माने प्रतीत्यभूतभागयोः ॥ ३० ॥
 प्रतिदाने प्रतिनिधौ बीप्सालक्षणयोरपि ।
 पश्चात्प्रतीच्यां चरमे वताऽऽमन्त्रणखेदयोः ॥ ३१ ॥
 धृत्याश्रयानुकम्पासु यद्वत् प्रश्नवितर्कयोः ।
 शब्दत् सह पुनर्नित्ये सकृत्सहैकवारयोः ॥ ३२ ॥
 स्वस्त्याशीःक्षेमपुण्यादौ साक्षात् प्रत्यक्षतुल्ययोः ।
 हन्त दानेऽनुकम्पायां वाक्यारम्भविषादयोः ॥ ३३ ॥
 निश्चये च प्रमोदे चाप्यथो अथ समुच्चये ।
 मङ्गले संशयारम्भाधिकारानन्तरेषु च ॥ ३४ ॥
 अन्वादेशे प्रतिज्ञायां प्रश्नसाकल्ययोरपि ।
 तथा स्यान्निश्चये पृष्ठप्रतिवाक्ये समुच्चये ॥ ३५ ॥
 यथा निदर्शने द्वौ तूद्देशे निर्देशसाम्ययोः ।
 हेतूपपत्तौ च वृथा त्वपिधौ स्यादनर्थके ॥ ३६ ॥
 अनु लक्षणबीप्सेत्यभूतभागेषु संनिधौ ।
 सादृश्यायामहीनेषु पश्चादर्थसहार्थयोः ॥ ३७ ॥
 नन्वाक्षेपे परिप्रश्ने प्रत्युक्तावधारणे ।
 वाक्यारम्भेऽप्यनुनयामन्त्रणानुज्ञयोरपि ॥ ३८ ॥
 नाना विनोययानेकार्येषु स्थाने तु कारणे ।
 युक्ते माम्येऽप्यवस्त्येऽप कृष्टे वर्जने मुदि ॥ ३९ ॥
 विपर्यये वियोगे च निर्देशे विकृतावपि ।

अपि संभावनाशङ्कागर्हणामु समुच्चये ॥ ४० ॥
 प्रश्ने युक्तपदार्थेषु कामचारक्रियामु च ।
 उपाऽऽसन्नेऽधिके हीने सादृश्यप्रतियत्नयोः ॥ ४१ ॥
 उद्योगव्याप्तिपूजासु वक्तावारम्भदानयोः ।
 दाक्षिण्याचार्यकरणदोषाख्यानात्ययेषु च ॥ ४२ ॥
 अभि वीप्सालक्षणयोरित्यम्भूताभिमुखयोः ।
 स्यादमा संनिधानार्थे सहाय्येऽलं निरर्थके ॥ ४३ ॥
 अलङ्करणसामर्थ्यपर्याप्तिषु च वारणे ।
 एवं प्रकारोपयोरङ्गीकारेऽवधारणे ॥ ४४ ॥
 कथं प्रश्ने प्रकारार्थे सम्भ्रमे सम्भवेऽपि च ।
 कामं प्रकामेऽनुमतावसूयानुगमेऽपि च ॥ ४५ ॥
 किमु संभावनायां च भैशो, जोषं मुखे स्तुतौ ।
 मौनलङ्घनयोश्चापि नाम प्राकाश्यकुत्सयोः ॥ ४६ ॥
 सम्भाष्याभ्युपगमयोरलीके विस्मये कृषि ।
 नूनं तर्के निश्चिते च प्राध्वं नर्मानुकूलयोः ॥ ४७ ॥
 भृशं प्रकर्षेऽत्यर्थे च सामि त्वर्षे जुगुप्सिते ।
 आधि प्रश्नानुनययोरये क्रोधविषादयोः ॥ ४८ ॥
 सम्भ्रमे स्मरणे चान्तरन्ते स्वीकारमध्ययोः ।
 ऊर्यूरी चोररी च विस्तारेऽङ्गीकृतावपि ॥ ४९ ॥
 पराभिमुख्ये प्राधान्ये विमोक्षप्रतिलोम्पयोः ।
 गतिर्हर्षणार्हिसामु भृशार्थे विक्रमेऽपि च ॥ ५० ॥
 परिव्याधानुपरमे वर्जने लक्षणादिषु ।
 आलिङ्गने च शोके च पूजायां दोषकीर्तने ॥ ५१ ॥
 भूषणे सर्वतोभावे व्याप्तौ निवसनेऽपि च ।
 पुरा भविष्यदासन्ने चिरातीतप्रवन्धयोः ॥ ५२ ॥
 पुनरप्रथमे भेदे किल सम्भाव्यवार्तयोः ।

हेत्वहस्योरलीके च खलु वीक्षानिषेधयोः ॥ ५३ ॥
 जिज्ञासायामनुनये वाक्यालङ्करणेऽपि च ।
 अथाऽऽलम्बनविज्ञानवियोगव्याप्तिशुद्धिषु ॥ ५४ ॥
 एवौपम्ये परिभव ईषदर्थेऽवधारणे ।
 उषा रात्रौ तदन्ते च दोषा निशि निशामुखे ॥ ५५ ॥
 मद्रष्टु शीघ्रे मृशे तत्त्वे ऽतो हेतोरपदेशवत् ।
 निर्देशे पञ्चम्यर्थे चेतो यतश्च विभागवत् ॥ ५६ ॥
 पञ्चम्यर्थे नियमे च तत आदौ कथान्तरे ।
 पञ्चम्यर्थे परिप्रश्ने तिरोऽन्तर्धौ तिरश्चि च ॥ ५७ ॥
 नीचैः स्वैराल्पनीचेषु प्रादुर्नामप्रकाशयोः ।
 पुरोऽग्रे प्रथमे च स्यात् मिथोऽन्योन्यं रहस्पि ॥ ५८ ॥
 शनैः शनैश्चरे स्वैरे सहस्राहसतेजसोः ।
 अहो विगर्धे शोके च करुणार्थविषादयोः ॥ ५९ ॥
 अह क्षेपे नियोगे चाप्याहो प्रश्नविचारयोः ।
 सह सम्बन्धसादृश्ययोगपद्यसमुद्भिषु ॥ ६० ॥
 साकरमे विद्यमाने च हीही विस्मयहोस्ययोः ।

इति द्विस्वराव्ययानि ।

ननुच प्रश्ने दुष्टोक्तौ सम्यग्वादे स्तुतावपि ॥ ६१ ॥
 अपष्टु चारौ निर्दोषे किमुत प्रश्नवादयोः ।
 विकल्पेऽतिशये चापि पुरस्तात्प्रथमेऽग्रतः ॥ ६२ ॥
 पूर्वस्थां च पुरार्थे चाऽभीक्ष्णं शीघ्रप्रकर्षयोः ।
 पौनःपुन्ये सन्तते चाऽवश्यं निश्चयनित्ययोः ॥ ६३ ॥
 इदानीं साम्प्रतं वाक्यालङ्कारे, तदिदं पुनः ।
 दिनमध्ये प्रतिदिने साम्प्रतं तूचितेऽधुना ॥ ६४ ॥
 समयानिकषे चान्तर्निकटे चान्तरा पुनः ।
 विनार्ये संनिधौ मध्येऽभितोऽभिमुखकात्स्न्ययोः ॥ ६५ ॥

समीपोपयतःक्षीघ्रेष्वग्रतः प्रथमाग्रयोः ।

अन्ततोऽवयवोत्प्रेक्षापञ्चम्यर्थेषु ज्ञासने ॥ ६६ ॥

पुरतोऽग्राद्ययोः पूर्वेषुः पूर्वादिप्रभातयोः ।

अदृष्टेत्पदभुक्ते खेद-

इति त्रिम्पराव्ययानि ।

अन्तरेणाऽन्तर्विनार्थयोः ॥ ६७ ॥

अदोषताऽनुकम्पायां खेदापन्त्रणयोरपि ।

इति चतुःस्वराव्ययानि ।

अनपयति प्रभाते क्षणक्षणं क्षणार्थके ॥ ६८ ॥

इति पञ्चस्वराव्ययानि ।

हरयाण्यर्धमचन्द्रविरचितेऽनेकार्धमद्वये

पृष्ठादिपञ्चस्वराव्ययाऽभिधः पारिशिष्टः काण्डः ।

समाप्तश्चाऽयं ग्रन्थः ।

॥ श्रीः ॥

अनेकार्थसंग्रहस्य श्लोकसंख्या

प्रथमकाण्डे	....	....	१७
द्वितीयकाण्डे	....	....	६०८ १/२
तृतीयकाण्डे	....	....	८१४ १/२
चतुर्थकाण्डे	....	....	३५९
पञ्चमकाण्डे	....	....	५७
षष्ठकाण्डे	....	....	७
परिशिष्ट(अव्यय)काण्डे	....	....	६८
समस्तश्लोकसंख्या	....	....	<u>१९३१</u>

॥ श्रीः ॥
अनेकार्थसङ्ग्रहस्य-
अकाराद्यनुक्रमणिका ।

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अ			अङ्गज	६०	१४०	अतः	१५०	५६
अक्ष	१४६	१	अङ्गद	७६	३५२	अति	१४७	२७
अक्ष	४४	५५५	अङ्गदा	७६	३५३	अतियि	७५	३३९
अक्षु	४४	५५५	अङ्गन	७८	३८२	अतिबल	१३५	२९५
अक्षुरु	४९	३	अङ्गना	७८	३८२	अतिबला	१३५	२९५
अस	४७	५८७	अङ्गा	४	३०	अतिमुक्त	१२०	१००
अंहति	६९	२५६	अङ्गार	९२	५५२	अतिसर्जन	१४२	२८
अरु	२	१	अङ्गारक	११२	१	अतिका	४९	५
अकूरार	१३१	२४४	अङ्गारिका	११२	१	अत्यय	८८	५०६
अक्ष	४५	५६९	अङ्गारित	१२०	१००	अत्याहित	११९	९८
अक्षत	६८	२५०	अङ्गारिणी	११८	७६	अत्यूह	१११	८०४
अक्षमाला	१३५	२९६	अङ्गुली	१००	६६०	अत्यूहा	१११	८०४
अक्षर	९१	५४९	अङ्गप्र	३३	४०६	अय	१४८	३४
अक्षीव	१०५	७३०	अचल	१००	६५९	अथो	१४८	३४
अग	४	२९	अचला	१००	६६०	अदस्	४७	५८८
अगदित	६९	२५५	अच्छ	७	६२	अदिति	६९	२९५
अगाध	७७	३६९	अच्युत	६८	२५२	अद्रि	३३	४०४
अगुरु	९२	५५३	अज	७	६६	अधम	८७	४९०
अगीरुस्	१०९	७८७	अजित	६८	२५१	अधर	९१	५५०
अग्निमुख	११५	४३	अजिर	९२	५५२	अधिक्षिप्त	१२०	१०१
अग्निशिखा	११५	४४	अजान	७८	३८२	अधिवास	१३८	३३९
अग्निशिखा	१०५	४४	अजान	७८	३८३	अधिष्ठान	१२४	१६२
अग्निहोत्र	१३१	२४५	अजना	७९	३८३	अधृष्य	८८	५०८
अग्र	३३	४०३	अजनी	७९	३८३	अधृष्या	८८	५०८
अग्रजन्मन्	१२५	१६३	अजालि	१००	६६०	अधृष्य	१०८	७७०
अग्रजस्	१५०	६२	अट्ट	८	८१	अध्यारूढ	११८	७६
अघ	६	५३	अणि	१२	१३४	अध्यूढ	६४	१९३
अट्ट			अणु	१२	१३४	अध्यूढा	६४	१९३
अट्टति	६९	२५५	अणुक	४९	१	अध्वन्	२२	२६०
अट्टपाली	१३५	२९६	अण्ड	११	१११	अध्वर	९१	५५०
अट्टुर	९१	५५१	अण्डज	६०	१४०	अनघ	५९	१३२
अट्ट	४	२९	अण्डजा	६०	१४०	अनङ्ग	५८	११५
अट्ट	१४७	३५	अण्डीर	९२	५५३	अनन्त	६८	२५३
						अनन्ता	६८	२५३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अनपगति	१५१	६८	अप	१४८	३९	अमिष्यन्द	१२३	१४१
अनय	८८	५०७	अपचिति	१२०	१०२	अमिहार	१३१	२४३
अनल	१००	६५८	अपदेश	१३७	३२३	अमीक	४९	२
अनिमिष	१३८	३३१	अपश्रवा	१३७	३२३	अमीक्ष्ण	६४	१९७
अनिरुद्ध	१२४	१५४	अपराजित	१४१	२१	अमीक्ष्णम्	१५०	६३
अनीक	४९	२	अपराजिता	१४२	२१	अमीपु	१०८	७७०
अनीकस्य	१२२	१३७	अपलाप	१२८	२१३	अभ्यागम	१२९	२२०
अनु	१४८	३७	अपवर्ग	११५	४७	अभ्युपगम	१४३	४२
अनुकर्ष	१३७	३३०	अपवर्जन	१४२	२६	अत्र	३३	४०५
अनुतर्प	१३८	३३१	अपवाद	१२३	१४२	अमति	६९	२५५
अनुत्तर	१३१	२४२	अपघ्नु	१५०	६२	अमर	९१	५४६
अनुपम	१२९	२२१	अपसर्वन	१४२	२८	अमरा	९१	५४६
अनुपमा	१२९	२२१	अपसव्य	१३०	२२७	अमल	१००	६६१
अनुवन्ध	१२४	१५२	अपन्हव	१३६	३१५	अमला	१००	६६१
अनुवन्धी	१२४	१५३	अपाङ्ग	५८	११४	अमा	१४९	४३
अनुभाव	१३६	३१५	अपात्नीन	१२४	१६०	अमृत	६८	२४८
अनुमति	१२०	१०२	अपान	७८	३८२	अमृता	६८	२५०
अनुवासन	१४२	२७	अपावृत	११९	९७	अमोघ	५९	१३३
अनुवाय	१२९	२२६	अपि	१४९	४०	अमोघा	५९	१३३
अनूक	४९	२, ३	अपोगण्ड	११७	७३	अम्वर	९१	५५०
अनूचान	१२४	१६२	अञ्ज	७	६६	अम्वरीष	१३७	३३०
अनूप	८५	४६७	अन्द	२०	२२६	अम्वष्ट	६३	१७६
अनृत	६८	२५०	अब्धि	२१	२४१	अम्वष्टा	६३	१७६
अनेकसूक	११२	५	अमय	८८	५०७	अम्बिका	५०	६
अन्त	१४	१५९	अमया	८८	५०७	अम्बु	३९	४८६
अन्तत	१५१	६६	अभाव	१०५	७३०	अम्बान	७८	३८०
अन्तर्	९१	५४७	अभि	१४९	४३	अम्बिका	५०	७
अन्तरा	१५०	६५	अभिल्या	८८	५०९	अम्बी	३९	४८६
अन्तरेण	१५१	६७	अभिप्रह	१३९	३५१	अयन	७८	३८०
अन्तर	१५०	६५	अभिजन	१२४	१६०	अधि	१४९	४८
अन्तर्गत	११९	९९	अभिजात	११९	९८	अये	१४९	४८
अन्तर्गम्या	१३०	२२८	अमित	१५०	६५	अयोग	५८	११४
अन्तिक	४९	४	अभिनिष्ठान	१४२	२७	अर	३३	४०६
अन्तिका	४९	४	अभिनीत	११९	९९	अराण	६४	१९९
अन्त्य	२९	३४८	अभिमर	१३१	२४०	अरति	७९	३८५
अन्दू	२०	२२६	अभिमर्द	१२३	१४१	अरर	९१	५५१
अन्ध	२१	२४१	अभिमान	१२४	१६०	अराल	१००	६५८
अन्धिका	५०	६	अभियुक्त	११९	९९	अरिष्ट	६१	१५१
अन्न	२२	२६०	अभिरुप	८६	४७६	अरुण	६४	१९७
अन्य	२९	३४८	अभिशास्ति	१२०	१०३	अरुणा	६४	१९९
अन्वासन	१२४	१६३	अभिषङ्ग	११५	४८			
अन्वाहार्य	१२९	२२६	अभिषव	१३६	३१६			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अक्षर	१३१	२४१	अवग्रहण	१४१	१५	अक्षय	७५	३३९
अक्ष	२	१	अवट	६१	१५१	अक्षय्या	७५	३३९
अक्षल	१००	६५८	अवट्ट	६१	१५२	अक्षतर	१३१	२४२
अक्ष	६	५३	अवतस	११०	७८९	अक्षारोह	१३९	३५२
अक्ष्य	२९	३४८	अवतार	१३१	२४५	अक्षारोहा	१३९	३५३
अक्षा	६	५६	अवतारण	१४१	१५	अक्षीय	८८	५०८
अक्षिस्	४७	५८८	अवदात	११९	९६	अक्षपद्	१२३	१४०
अक्षुन	७८	३८०	अवदान	१२४	१६३	अक्षि	४७	५८७
अक्षुनी	७८	३८१	अवधि	७७	३६९	अक्षिपत्र	१३१	२४५
अक्षि	१४	१६०	अवध्य	८८	५०६	अक्षुर	९२	५५३
अक्षे	१९	२१५	अवध्यंस	१३८	३४०	अक्षुरा	९२	५५३
अक्षिन्	२२	२६०	अवध्यस्त	१२०	१०१	अक्ष	१४	१६०
अक्ष्य	२९	३४७	अवन	७९	३८४	अक्षु	१४८	२७
अक्षित	६८	२५१	अवर	९१	५४८	अक्ष	३३	४०६
अक्ष	२१	२४१	अवरा	९१	५४८	अक्ष	३३	४०५
अक्षचन्द्र	१३१	२४६	अवरोध	१२४	१५३	अक्ष्या	८८	५०८
अक्षचन्द्रा	१३१	२४६	अवरोह	१३९	३५२	अक्षह	१५१	६७
अक्षपारावत	१४५	६	अवलम	१२४	१६१	अक्ष्य	८८	५०९
अक्षेन्दु	७६	३५२	अवलेप	१२८	२१२	अक्ष	४८	६०९
अक्षुद	७६	३५१	अवलोकित	१४१	२०	अक्षो	१५०	५९
अक्ष	२९	३४७	अवधाय	१३०	२२७	अक्षोवत	१५१	६८
अक्ष्यमन्	७९	३८४	अवश्य	१५०	६३	आ		
अक्षन्	२२	२६०	अवश्याय	१३०	२२७	आ	१४६	३
अक्षत	१४	१५९	अवष्टब्ध	१२४	१५४	आ	१४६	२
अक्षक	४९	३	अवष्टम्म	१२९	२१९	आ.	१४६	३
अक्षका	४९	४	अवसर	१३१	२४१	आक्षर	९२	५५६
अक्षकार	१३१	२४४	अवसित	११९	९७	आक्षर्प	१०८	७७१
अक्षम्	१४९	४३	अवस्कर	१३१	२४२	आक्षलन	१२५	१६५
अक्षमुप	१३८	३३२	आव	४२	५२९	आक्षल्प	८५	४६९
अक्षमुपा	१३८	३३२	आवीचि	६०	१३६	आक्षल्पक	११२	३
अक्षर्क	४९	५	आवीरा	९२	५५४	आक्षार	९२	५५५
अक्षस	१०९	७८७	आवेला	१००	६५९	आक्षति	६९	२६२
अक्षसा	१०९	७८७	आवेला	१००	६५९	आक्षन्द	७६	३५४
अक्षि	३९	४८६	अव्यक्त	६८	२५२	आक्षेप	८५	४६८
अक्षिपक	११२	२	अव्यय	७५	३४०	अक्षेपक	११२	३
अक्षिपिक	११२	२	अव्यथा	७५	३४०	आखनिक	११२	४
अक्षिमक	११२	२	अशानि	७९	३८४	आखु	११२	४
अक्षिक	४९	२	अशिर	९२	५५२	आख्यात	६९	२५७
अव	१५०	५४	अशोक	४९	१	आगम	८७	४९१
अवगीत	११९	९७	अशोका	४९	१	आगस्	४७	५८८
अवग्रह	१३९	३५१	अश्मन्त	६९	२५४	आग्रह	१११	८०४
			अश्मन्तक	११२	२	आग्रत	६९	२५७

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
आह	१४६	२	आयति	६९	२६२	आस्पद	७६	३५३
आचित	६९	२६०	आयस्त	६९	२६१	आस्फोट	६९	२५९
आच्छादन	१२५	१६५	आयोष	५९	११६	आस्फोता	६९	२६०
आच्छुरितक	१४०	१	आयोषन	१२५	१६४	आस्य	२९	३४८
आजि	७	६७	आर	३३	४०७	आस्या	२९	३४९
आडम्बर	१३१	२४७	आरम्भ	८६	४८०	आह	१५०	६०
आढक	५०	९	आरक्ष	१०८	७७०	आहन	६९	२५८
आढकी	५७	१०	आरा	३३	४०७	आहव	१०५	७३१
आणि	१२	१३४	आरात्	१४८	२८	आहार	९२	५५४
आतङ्क	५०	८	आराधन	१२५	१६४	आहो	१५०	६०
आतिथन	१२५	१६६	आरोह	१११	८०५	आहिक	५०	९
आतिथ्य	११८	७८	आरोहण	११८	७७	इ	१४६	३
आतिथ्य	८८	५११	आर्तव	१०५	७३१	इक्षुगन्धा	१२४	१५६
आत्मन्	२२	२६१	आर्य	२९	३४९	इक्षुकु	५०	१०
आत्मयोगि	१२५	१६८	आर्या	२९	३४९	इक्षु	४	३०
आत्मवीर	१३१	२४७	आलि	३९	४८७	इक्षित	६९	२६३
आत्माधीन	१२५	१६७	आलु	३९	४८७	इक्ष्वा	२९	३४९
आत्रेय	८८	५१०	आलोक	५०	७	इक्ष्वा	११	११२
आत्रेयी	८८	५१०	आलम्ब	७८	३७०	इक्ष्वा	१५०	५६
आयर्वण	११८	७७४	आवर्त	६९	२५७	इक्ष्वा	९२	५५६
आदर्श	१०७	७५	आवाप	८५	४६८	इक्ष्वा	१४८	२८
आदान	७९	३८६	आविद्ध	७७	३७०	इक्ष्वा	१२२	१३७
आदित्य	८८	५१०	आवेशन	१२५	१६६	इक्ष्वा	९२	५५६
आदीनव	१३६	३१६	आशय	८८	५०	इक्ष्वा	९२	५५७
आदृत	६९	२५६	आशा	४४	५५६	इक्ष्वा	१५	६४
आधार	९२	५५५	आशावन्ध	१२४	१५५	इक्ष्वा	२७	३१८
आधि	२१	२४२	आशितम्भव	१४५	५५	इक्ष्वा	२२	२६२
आध्यात	६९	२५९	आशिसु	४७	५८८	इक्ष्वा	१३१	२४८
आनन्द	७७	३००	आशु	४४	५५६	इक्ष्वा	१३१	२४८
आनर्त	६९	२५८	आशुग	५८	११६	इक्ष्वा	११५	४४
आपत्ति	६९	२६३	आश्रय	८७	४९१	इक्ष्वा	३३	४०९
आपन्न	७९	३८६	आश्रयाश	१३७	३२४	इक्ष्वा	३३	४०८
आप्त	१४	१६०	अश्रव	१०५	७३५	इक्ष्वा	६५	२००
आप्ति	१४	१६०	आश्वास	१०९	७८८	इक्ष्वा	८८	५११
आप्लुत	६९	२५७	आषाढमव	१४५	५६	इक्ष्वा	२९	३५०
आभील	१००	६६१	आसति	६९	२६३	इक्ष्वा	२९	३५०
आभोग	५८	११५	आसन	७९	३८६	इक्ष्वा	३३	४०७
आम	२७	३१८	आसनी	७९	३८६	इक्ष्वा	६५	२००
आमिप	१०८	७७०	आसार	९२	५५५	इक्ष्वा	११	११२
आमोद	७६	३५३	आसुतीवल	१४४	५१	इक्ष्वा	३९	४८८
आम्नाय	८८	५११	आस्कन्दन	१२५	१६७	इक्ष्वा	१००	६६१
आमति	६९	२६१	आस्या	१९	२१६			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
इत्थला	१००	६६२	उत्तान	७९	३८८	उद्धान्त	६९	२६६
इष्ट	८	८१	उत्ताल	१००	६६३	उद्वाहन	१२५	१७१
इष्टगन्ध	१२४	१५५	उत्थान	७९	३८७	उद्वाहनी	१२५	१७१
ईष्ट	८	८१	उत्थित	६९	२६४	उद्देग	५८	११७
ईध्वास	१०९	७८८	उत्पतन	१२५	१६९	उन्न	२२	२६२
ई			उत्पल	१००	६६२	उन्नति	७०	२६९
ई	१४६	४	उत्पलपत्र	१४४	४४	उन्मत्त	७०	२६७
ईः	१४६	४	उत्प्रेक्षा	१०८	७७२	उप	१४९	४१
ईक्ष्ण	६५	२००	उत्फुल्ल	१००	६६४	उपकार	१३१	२४८
ईति	१४	१६१	उत्सर्ग	५८	११६	उपकारिका	१४०	१
ईश	४४	५५६	उत्सव	१०५	७३२	उपकार्या	१३०	२२८
ईशा	४४	५५६	उत्सादन	१०५	१७०	उपक्रम	१२९	२२२
ईश्वर	९२	५५७	उत्साह	१११	८०५	उपगम	१२९	२२१
ईश्वरा	९२	५५७	उत्सेध	७८	३७०	उपग्रह	१३९	३५३
ईहा	४८	६०९	उदन्त	७०	२६८	उपचार	१३१	२४९
ईहामृग	११५	४८	उदय	८८	५१२	उपचित	१२०	१०५
उ			उदयन	१०५	१७०	उपताप	१२८	२१३
उ	१६६	४	उदर	९२	५५८	उपदश	१३७	३२४
उम्	१४६	६	उदरधि	१२२	१३८	उपधि	७८	३७१
उम	३३	४०८	उदक	५०	११	उपधूपित	१४२	२२
उमगन्धा	१२४	१५६	उदर्चिस्	११०	७९०	उपनाह	१३९	३५३
उमा	३३	४०९	उदात्त	६९	२६७	उपनिषद्	१२३	१४९
उचित	६९	२६४	उदान	७९	३८९	उपप्लव	१३६	३१७
उच्यता	६१	१५३	उदार	९२	५५९	उपरक्त	१२०	१०५
उचिप्लता	११६	५९	उदास्थित	१२०	१०३	उपराग	११५	४९
उच्छ्रित	६९	२६६	उदित	६९	२६५	उपल	१००	६६२
उच्छ्वास	१०९	७८९	उदुम्बर	१३१	२४९	उपलब्धि	१२४	१५७
उज्जृम्भित	१२४	१०६			२५०	उपला	१००	६६२
उज्ज्वल	१००	६६३	उदूढ	६४	१९४	उपसति	१२०	१०७
उक्षुप	८५	४७०	उदुन्तुर	१३१	२५०	उपसम्पन्न	१४२	२९
उक्षीषा	१०७	७५४	उद्वाहित	१२०	१०६	उपसर्ग	११५	४९
उत्	१४८	२९	उद्	६	५३	उपस्थ	७५	३४०
उत्	१४६	५	उद्गात	७७	२६८	उपस्पर्श	१३७	३२५
उत्कट	६१	१५२	उद्गण्डपाल	१४४	५१	उपस्पर्शन	१४२	२९
उत्कलिका	११२	४	उद्भव	१०५	७३२	उपहर	१३१	२५०
उत्क्षेपणा	११८	७८	उद्भरण	११८	७९	उपाशु	१०७	७५५
उत्तस	११०	७८९	उद्धान	७९	३८९	उपाकृत	१००	१०४
उत्तप्त	६९	२६४	उद्धार	९२	५५९	उपाधि	७८	३७१
उत्तम	८७	४९२	उद्दधुत	६९	२६५	उपासन	१२५	१६८
उत्तमा	८७	४९१	उद्यान	७९	३८८	उपाहित	१२०	१०३
उत्तर	९२	५५८	उद्ग्रथ	७५	३४२	उपोढ	६४	१९४
उत्तरा	९२	५५९	उद्गतन	१२५	१६८	उम	२५	३१९

शब्दा.	पृ०	श्लो०	शब्दा.	पृ०	श्लो०	शब्दा.	पृ०	श्लो०
उभा	२७	३१९	श्रुति	१५	१६२	आडा	३३	४१०
उररी	१४९	४९	श्रुतु	११	१६२	ओम्	१६६	१०
उरस्	४७	५८९	श्रुद	२१	२४२	औ		
उरी	१४९	४९	श्रुपम	८६	४८१	औ	१४६	१०
उर्वरा	९२	५६०	श्रुपमध्वज	१४१	१३	औदुम्बर	१३१	२५१
उलप	८५	४६९	श्रुपमी	८६	४८२	औशीर	९२	५६१
उलक	५०	१०	श्रुपि	४५	५७१	क		
उलखल	१३५	२९७	श्रुप्यप्रोक्ता	१२०	१०७	क	१	५
उलखली	१३५	२९७	श्रु			कंस	४७	५९०
उल्लाघ	५९	१३३	श्रु	१४६	७	ककुद्	२०	२२६
उल्लिखित	१२०	१०४	ल			ककुद	२०	२२६
उपण	६५	२०१	ल	१४६	८	ककुभ	८६	४८३
उषणा	६५	२०१	ल			कक्ष	४५	५७२
उषस्	४७	५८९	ल	१४६	८	कक्षा	४५	५७२
उषा	४५	१७०	ए			कक्षावेक्षक	१४०	२
उपित	६९	२६६	ए	१४६	९	कक्ष्या	३०	३५२
उष्ट्री	३३	४०९	एक	०	०	कक्ष	०	३
उष्ण	१२	१३४	एककुण्डल	१४४	५०	कक्षण	६५	०००
उष्णक	५०	१२	एकपद	१२३	१४३	कच	६	५६
उष्णिका	५०	११	एकपदी	१२३	१४३	कचा	६	५७
उष्णीप	११८	०७२	एकाग्र	९०	५६१	कचर	९२	५६४
उन्न	३३	४०९	एकाष्टील	१३५	२९७	कच्छ	६	६३
उन्ना	३३	४०९	एकाष्टीला	१३५	२९८	कच्छप	८५	४७०
ऊ			एहमूक	११०	५	कच्छपी	८५	४७१
ऊ	१४६	६	एत	१५	१६२	कच्छा	६	६३
ऊति	१४	१६१	एधतु	७०	२६९	कच्छुर	९३	५६७
ऊम्	१४६	६	एनस्	४७	५८८	कच्छुरा	९३	५६७
ऊररी	१४९	४९	एव	१५०	५५	कञ्चुक	५०	१६
ऊरी	१४९	४९	एवम्	१४९	४४	कञ्चुकिन्	७९	३९२
ऊर्ज	७	६७	एपणी	६५	२०१	कञ्ज	७	६७
ऊर्णा	१२	१३५	ए			कञ्जार	९२	५६५
ऊर्णायु	८८	५१२	ऐ	१४६	९	कट	८	८२
ऊर्ध्व	४२	५३०	ऐण्य	८८	५१२	कटक	५०	१६
ऊर्मि	२७	३२०	ऐन्द्रि	३३	४१०	कटखादक	१४	०
ऊर्मिका	५०	१२	ऐरावत	१२०	१०८	कटप्र	९३	५६९
ऊष्मन्	२२	२६२	ऐरावती	१२०	१०९	कटमङ्ग	११५	५०
ऊ			आ			कटम्भरा	१३२	०५४
ऊ	१४६	७	ओ	१४६	१०	कटाह	१११	८०६
ऊक्ष	४५	५७०	ओक्स्	४७	५९०	कटित्र	९३	५६६
ऊक्षर	९२	५६	ओष	६	५४	कट्ट	९	८४
ऊष्ण	१२	१३५	ओजस्	४७	५८९	कटुक	५०	१४
ऊत	१४	१६१	ओडू	३३	४१०	कटुकन्द	१२३	१४३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
कठ	१०	१०४	रुपिषा	१०७	७५६	कर्णान्दु	७६	३५५
कठिन	७९	३९०	रुपिषा	१०७	७५६	कर्णिका	५०	१८
कठिना	७९	३९०	कपीतना	१०५	१७१	कर्णिकार	१३१	२५३
कठिनी	७९	३९०	कपोत	७०	२७०	कर्तन	७९	३९१
कठिलक	११२	५	कबन्ध	७८	३७२	कर्पर	९२	५६४
कठोर	९३	५७०	कवर	९३	५६७	कर्पुर	९२	५६२
कठार	९२	५६५	कवरी	९३	५६७	कर्म	२२	२६३
कण	१२	१३५	कम्	१४६	१२	कर्मकर	१३१	२५१
कणा	१३	१३६	कमठ	६३	१७७	कर्मकरी	१३१	२५१
कणिका	५१	१९	कमण्डलु	१३५	२९९	कर्ष	४५	५७१
कणीचि	६०	१३७	कमन	७९	३८९	कर्षु	४६	५७३
कणेश	९३	५६९	कमल	१००	६६४	कल	३९	४८८
कण्टक	५०	१७	कमल	१००	६६५	कलकण्ठ	११७	६९
कण्ट	१०	१०४	कमला	१००	६६५	कलकल	१३५	२९८
कण्व	४२	५३०	कम्वल	१००	६६९	कलङ्क	५०	१७
कर्तृण	६५	२०२	कम्बि	२६	३०७	कलङ्ग	९३	५६६
कथम्	१४९	४५	कम्बु	२६	३०७	कलघौति	१२०	१०९
कथाप्रसङ्ग	१४१	१२	कम्बाज	६०	१४१	कलघनि	१२५	१७२
कदम्ब	८६	४७६	कर	३३	४१०	कलम्ब	८६	४७७
कदर	९२	५६३	करक	५०	१४	कलम	८७	४९२
कदली	१००	६७०	करन	६०	१४१	कलहस	१३८	३४०
कहु	३३	४११	करट	६१	१५३	कलह	१११	८०६
कहु	३३	४११	करण	६५	२०३	कला	३९	४८८
कनक	५०	१३	करण	४३	१८२	कलालुनादिन्	१४२	३०
कनिष्ठ	६३	१७७	करम	८६	४८२	कलाप	८५	४७०
कनिष्ठा	६३	१७७	करर	९०	५६१	कलापिन्	७९	३९२
कनीनिका	११२	६	करवीर	१३१	२५२	कलि	३९	४८९
कनीयस्	११०	७९०	करवीरी	१३२	२५३	कलिकार	१३२	२५३
कन्तु	१५	१६३	करहाट	११६	५९	कलिङ्ग	५८	११८
कन्था	१९	२१६	कराल	१००	६६	कलिङ्ग	५८	११८
कन्द	२०	२२७	करीर	९३	५६५	कलिङ्गा	५८	११८
कन्दर	९२	५६२	करुण	६५	२०५	कलित	७०	२७०
कन्दराल	१३५	२०८	करुणा	६५	२०५	कलुष	१०८	७७३
कन्दल	१००	६६७	करेणु	६५	२०५	कल्क	२	०
कन्धर	९३	५६८	कर्क	२	३	कल्प	२५	१२९६
कन्धरा	९३	५६८	कर्कट	६१	१५४	कल्पन	७९	३९१
कन्या	३०	३५३	कर्कटी	६१	१५४	कल्पना	७९	३९२
कपर्द	७६	३५५	कर्कर	९२	५६३	कल्माष	१०८	७७३
कपाल	१००	६६७	कर्कोटक	११२	६	कल्प	२९	३५०
कपिल	१००	६६५	कर्चुर	९३	५७०	कल्या	२९	३५१
कपिलधारा	१४४	४५	कर्ण	१३	१३६	कल्याण	६५	२०२
कपिला	१००	६६६	कर्णार	१३२	२५४	कल्लोल	१००	६७०

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
कवच	६०	१३६	कामिन्	२२	२६३	कावृक	५१	२१
कवि	४२	५३१	कामुक	५१	१९	काश	४४	५५७
कवी	४२	५३१	काम्योज	६०	१४२	काश्मीर	९३	५७१
कशा	४४	५५७	काम्योजी	६०	१४२	काश्मीरज	११६	५४
कशिपु	८५	४७१	काय	३०	३५३	काश्मीरजा	११६	५४
कश्यप	२९	३५१			३५४	काश्यपी	८५	४७२
कश्यप	८५	४७१	कायस्थ	७५	३४२	काष्ठ	१०	१०५
कषाय	८९	५१३	कायस्था	७५	३४३	काष्ठा	१०	१०५
कष्ट	९	८३	कार	३३	४१२	कासू	४७	५९१
कसेह	९३	५६८	कारक	५१	२०	काहल	१०१	६७१
कास्य	३०	३५४	कारण	६५	२०६	काहली	१०१	६७२
काक	३	४	कारणा	६५	२०६	किंशार	९३	५७३
		५	कारवी	१०५	७३३	किष्क	१४७	२६
काकरक	११२	६	कारन्धमिन्	१२५	१७४	किंशल	१०१	६७२
काका	२	५	कारा	३३	४१२	किष्ण	४२	५३२
काकिणी	६५	२०७	कारि	३३	४१३	कितव	१०५	७३३
काकोल	१००	६७१	कारिका	५१	२०	किम्	२	११
काच	६	५७	कारु	३४	४१६			१४६
काविष	५९	१३४	कारुस्	४७	५९१	किमु	१४९	४६
काञ्चन	७९	३९३	कारुज	६०	१४३	किमुत	१५०	६२
काञ्चनी	७९	३९४	कार्पट	६१	१५५	किम्पाक	५१	२४
काशी	६	५७	कार्मण	६५	२०६	किम्पुरुष	१३८	३३२
काण्ड	११	११२	कामुक	५१	२१	किरात	७०	२७१
कात्यायन	१२५	१७२	कार्य	३०	३५३	किराती	७०	२७२
कात्यायनी	१२५	१७२	कार्यपुट	११६	६०	किर्मीर	९३	५७२
कादम्ब	८६	४७७	कार्यापण	११८	८०	किर्त्विप	१०८	७७३
कादम्बर	१३२	२५६	काल	३९	४९०	किशोर	९३	५७२
कादम्बरी	१३२	२५६	कालकण्ठ	११७	६९	किष्कु	३	६
कानन	७९	३९४	कालखर	१३६	२५५	किष्कुपर्वन्	१२५	१७४
कानीन	७९	३९४	कालपृष्ठ	११७	७१	कीकट	६१	१५५
कान्त	१५	१६४				कीकस	११०	७९०
कान्ता	१५	१६४	कालस्कन्ध	१२१	१५७	कीचक	५१	२४
कान्तार	९३	५७०	काला	३९	४९१	कीटक	५१	२४
कान्ति	१५	१६४	कालानुसार्य	१४३	४३	कीनाश	१०७	७५७
कापोत	७०	२७१	कालिका	५१	२३	कीर	३४	३१४
काम	२७	३२१	कालिङ्ग	५८	११९	कीर्ण	१३	१३७
		३२२	कालिङ्गी	५८	११९	कीर्ति	१५	१६५
कामकूट	११६	६०	काली	३९	४९०	कील	३९	४९१
कामगुण	११८	७९	कालेश	८९	५१४	कीला	३९	४९२
कामचारिन्	१२५	१७३	कावेरी	९३	५७२	कीलाल	१०१	६७३
कामम्	१४९	४५	काव्य	३०	३५४	कीस	४४	५५७
कामल	१००	६७०	काव्या	३०	३५४	कु	१४६	११

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
कुङ्कुल	१०१	६७६	कुमार	९३	५७४	कुहरित	१२०	११०
कुम्भकुट	६१	१५६	कुमारी	९३	५७५	कुह	४८	६१०
कुम्भकुर	९३	५७३	कुमुद	७६	३५५	कूट	९	८५
		५७४	कुमुदा	७६	३५६	कूप	२५	२९६
कुम्भकृत्य	८९	५१४	कुमुद्वती	१२०	११०	कूपक	५१	२७
कुम्भन्दन	१२५	१७५	कुम्भ	२६	३१०	कूवर	९३	५७७
कुम्भेल	१०१	६७७	कुम्भकार	१३२	२५७	कूर्च	६	५७
कुम्भेला	१०१	६७८	कुम्भकारी	१३२	२५७	कूर्चिका	५१	२८
कुम्भ	७	६८	कुम्भयोगि	१२५	१७५	कूर्पर	९३	५७४
कुम्भ	७	६८	कुम्भिल	१०१	६७४	कूल	३९	४९३
कुम्भर	९३	५७७	कुम्भी	२६	३११	कूष्माण्ड	६३	१८२
कुम्भरा	९३	५७७	कुम्भीनस	१३८	३४१	कूष्माण्डी	६३	१८२
कुम्भ	९	८५	कुम्भीनसी	१३८	३४१	कूकवाकु	११२	८
कुम्भज	६०	१४४	कुरण्ट	६१	१५६	कृच्छ	३४	४१७
कुम्भट	११६	६०	कुरण्टी	६१	१५६	कृत	१५	१६६
कुम्भप	८५	४७३	कुर	३४	४१७	कृतान्त	७०	२७२
कुम्भिल	१०१	६७५	कुरयक	११२	७	कृतिन्	२३	२६४
कुम्भिला	१०१	६७५	कुरावन्द	१२३	१४४	कृत्तम्	१५	१६७
कुम्भी	९	८५	कुल	३९	४९२	कृत्रिम	८७	४९३
कुम्भार	९३	५७६	कुलक	५१	२५	कृत्य	३०	३५७
कुम्भर	९३	५७७	कुलाय	८९	५१५	कृत्या	३०	३५७
कुम्भप	८५	४७३	कुलाल	१०१	६७७	कृपाण	६५	२०९
कुम्भि	१३	१३७	कुलिक	५१	२६	कृपाणी	६५	२०७
कुम्भ	१०	१०६	कुलिश	१०७	७५७	कृपीट	६१	१५७
कुम्भ	११	११३	कुलमाप	१०८	७७४	कृपीटपाल	१४४	५२
कुम्भकीट	११६	६१	कुल्य	३०	३५६	कृमि	२७	३२२
कुम्भल	१०१	६७५	कुल्या	३०	३५६	कृमिकण्टक	१४०	३
कुम्भलिन्	७९	३९५	कुवल	१०१	६७३	कृषक	५१	२८
कुम्भली	१०१	६७५	कुषा	४४	५५८	कृष्टि	६	८६
कुम्भी	१०	१०३	कुषाल	१०१	६७३	कृष्ण	१३	१३८
कुम्भप	८५	४७२	कुषा	४४	५५८	कृष्णवर्त्मन्	१२५	१७५
कुम्भल	१३५	२९९	कुषिक	५१	२६	कृष्णवृन्ता	१२०	१११
कुम्भ	१९	२१७	कुषी	४४	५५८	कृष्णसार	१३२	२५७
कुम्भल	१०१	६७४	कुषीलव	१३६	३१७	कृष्णा	१३	१३८
कुम्भ	१५	१६५	कुष्ठ	१६	१०६	कृतन	७९	३९६
कुम्भल	१०१	६७६	कुमीद	७६	३५६	क्रेतु	१५	१६७
कुम्भला	१०१	६७६	कुसुम	८७	४९२	क्रेदार	९४	५७९
कुम्भी	१५	१६६	कुसुम्भ	८६	४८४	कनार	९४	५८०
कुम्भ	२०	२२७	कुदन	७९	३९५	केवल	१०१	६७८
कुम्भेर	९३	५७४	कुहना	७९	३९५	केवली	१०१	६७८
कुम्भ	७	६८	कुहर	९३	५७३	केश	४४	५५९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
देशव	१०५	७३४	क्रिया	३०	३५५	क्षेद	११	११४
केसर	९३	५७८	क्रीडा	११	११३	क्षेद	११	११५
केसरिन्	९४	५७९	कूर	३४	४१७	क्षेदा	११	११४
कैटर	७९	३९६	क्रोड	११	११५	ख		
कैतव	९४	५८०	क्रोटी	३४	४१८	ख	१	५
कैरव	१०५	७३४	कौश	७	५८	ख		६
कैरवी	१०५	७३५	क्लीव	४२	५३२	खग	४	३१
कोक	३	७	क्लेवा	४४	५५९	खजा	७	६९
कोकनद	१२३	१४४	क्वाथ	१९	२१६	खजरीट	११६	६२
कोङ्कण	६५	२०९	क्षण	१३	१३६	खट	९	८७
कोटि	९	८७	क्षणक्षणम्	१५१	६८	खटिक	५२	३२
कोटार	९४	५८१	क्षणद	७६	३५४	खड्ग	५	३१
कोण	१३	१३९	क्षणदा	७६	३५४	खड्गिन्	५	३१
कोथ	१९	२१७	क्षतृ	१५	१६३	खड्गिन्	२३	२६४
कोदण्ड	६३	१८३	क्षम	२७	३२१	खण्ड	११	११५
कोमल	१०१	६७९	क्षमा	२७	३२१	खण्डपशु	१३७	३२५
कोरक	५१	२९	क्षय	२९	३५१	खण्डाग्र	९४	५८३
कोल	४०	४९३	क्षर	३३	४११	खतयाल	१३५	२९९
कोला	४०	४९४	क्षव	४२	५३१	खादिर	९४	५८३
कोश	४४	५५९	क्षवधु	७५	३४२	खादिरी	९४	५८३
कोशातक	११२	८	क्षार	३३	४१३	खनक	५१	३१
कोशातकी	११२	८	क्षारक	५१	२१	खपुर	९४	५८२
कोष	४४	५५९	क्षिति	१५	१६४	खर	३४	४१९
कोष्ठ	१०	१०६	क्षीर	३४	३१४	खर	३४	४२०
कोहल	१०१	६७९	क्षीराब्धिज	११६	५५	खर्ज	७	६९
कौवकुटिक	११२	९	क्षीराब्धिजा	११६	५५	खर्जूर	९४	५८२
कौमुक	५१	२९	क्षुद्र	३४	४१५	खर्पर	९४	५८१
कौपीन	८०	३९७	क्षुद्रा	३४	४१६	खर्म	२७	३२४
कौमुद	७६	३५७	क्षुमा	२७	३२२	खर्व	४२	५३२
कौमुदी	७६	३५७	क्षुर	३४	४१५	खल	४०	४९४
कौलीन	८०	३९७	क्षुल्लक	५१	२७	खल	१५०	५३
कौलेयक	११२	९	क्षेत्र	३४	४१८	खल	४०	४९५
कौशिक	५१	३०	क्षेत्रज्ञ	६१	१५०	खल्ली	४०	४९५
कौशिकी	५१	३१	क्षेत्रिय	८९	५१५	खाटि	९	८७
ककच	६०	१३७	क्षेप	२५	२९७	खिक्किर	९४	५८४
कन्दन	७९	३९१	क्षेपणी	६५	२०९	खिखिरा	९४	५८४
कन्दित	७०	२७०	क्षेम	२७	३२२	खुर	३४	४२०
कम	२७	३२०	क्षेमा	२७	३२३	खुल्लक	५२	३२
कमुक	५०	१६	क्षोद	२०	२२८	खेट	९	८८
कव्याद	२०	२३७	क्षोद	३४	४१९	खोलक	५२	३३
			क्षौम	२७	३२३	ग	७	६९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
गञ्ज	७	७०	गर्दभ	८६	४८४	गुप्त	१५	१७०
गञ्जा	७	७०	गर्दमी	८६	४८४	गुप्ति	१५	१७०
गङ्ग	११	११७	गर्भ	२६	३११	गुम्फ	२६	३०५
गङ्ग	११	११७	गल	४०	४९६	गुरु	३४	४२३
गण	१३	१३९	गवाक्ष	१०८	७७५	गुल्म	२७	३२५
गणक	५२	३५	गवाक्षी	१०८	७७५	गुल्मी	२७	३२५
गणाधिपति	१४२	२२	गवाक्षी	१२५	१७६	गुह	४८	६११
गणिका	५२	३५	गव्य	३०	३५७	गुहा	४८	६११
गणेरु	९३	५६९	गव्या	३०	३५७	गुह्य	३०	३५८
गण्ड	११	११६	गहन	८०	३९८	गुह्य	३०	३५९
गण्डक	५२	३४	गह्वर	९४	५८४	गूढ	१२	१३१
गण्डकी	५२	३५	गाङ्गेय	८९	५१६	गृजन	८०	३९९
गण्डशैल	१३५	३००	गाढमुष्टि	११७	६३	गृध्र	३४	४२३
गण्डूष	१०८	७७५	गण्डिव	१०५	७३७	गृष्टि	९	८८
गति	१५	१६८	गाण्डीव	१०५	७३७	गृहपति	१२०	११२
गद	२०	२२८	गातु	१५	१६९	गृहा	८९	६१२
गदयित्तु	१२६	१७६	गात्र	३४	४२१	गृह्य	३०	३५९
गदा	२०	२२८	गाथा	१९	२१९	गृथा	३०	३५९
गन्ध	२१	२४२	गाघ	२१	२४३	गेय	३०	३६०
गन्धकुटी	११७	६२	गान्धार	९४	५८५	गेष्णु	१३	१४१
गन्धन	८०	३९८	गान्धिक	५२	३६	गैरिक	५२	३७
गन्धफली	१३५	३००	गायत्री	९४	५८६	गो	१	६
गन्धमादन	१४२	३०	गारुड	६३	१८३	गोकण्टक	११२	११
गन्धमादिनी	१४२	३१	गालव	१०५	७३६	गोकर्ण	६५	२१२
गन्धर्व	१०५	७३५	गिरि	३४	४२१	गोकर्णी	६५	२१२
गन्धवह	१३९	३५४	गिरिज	६०	१४४	गोकिल	१०१	६८०
गन्धवहा	१३९	३५४	गिरिजा	६०	१४४	गोकुलिक	११२	११
गन्धोली	१०१	६८०	गिरिसार	१३२	२५८	गोप्रस्थि	७५	३४३
गभस्ति	७०	२७४	गिरीश	१०७	७५७	गोजागारिक	१४०	४
गभ	२७	३२४	गीत	१५	१६९	गोण्ड	११	११८
गर	३४	४२०	गीति	१५	१६९	गोत्र	३४	४२४
गर	३४	४२१	गुच्छ	७	६४	गोत्रा	३४	४२४
गरल	१०१	६८०	गुला	७	७०	गोदन्त	७०	२७४
गरुत्मद	७०	२७३	गुड	११	११७	गोधा	२१	२४३
गर्ग	५	३२	गुडा	११	११८	गोधूम	८७	४९३
गर्गर	९४	५८५	गुण	१३	१४०	गोप	२५	२९७
गर्गरी	९४	५८५	गुणनिका	११२	१०	गोपति	७०	२७५
गर्जन	८०	३९९	गुण्डक	५२	३६	गोपाल	१०१	६८१
गर्जित	७०	२७२	गुत्स	४७	५९१	गोपी	२५	२९८
गर्जित	७०	२७३	गुन्द्र	३४	४२२	गोपुर	९४	५८६
गर्त	१५	१६७	गुन्द्रा	३४	४२२	गोप्य	३०	३६०
						गोमिन्	२३	२६४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
गोमुख	५७	११०	घ			चण्डा	११	११९
गोमेदक	११२	१०	घट	९	८९	चण्डिल	१०१	६८१
गोरक्ष	१०८	७७६	घटना	८०	४००	चण्डी	११	११९
गोरक्षलम्बु	१४३	४१	घटा	९	८९	चतुर्पाष्ट	११७	६४
गोरङ्ग	५२	३८	घन	२३	२६५	चतुर	९४	५८८
गोल	४०	४९६	घनरस	१३८	३४१	चतुष्पथ	१२३	१३९
गोलक	५०	३७	घनसार	१३२	७५८	चतुष्पद	१२३	१४५
गोला	४०	४९६	घनाघन	१२६	१७७	चत्वर	९४	५८७
गोलोमी	८७	४९४	घर्घर	९४	१८६	चन्दन	८०	४०१
गोविन्द	७६	३५७	घर्घरिका	११०	१२	चन्दनी	८०	४०१
गोष्ठ	१०	१०७	घर्म	२७	३२६	चन्द्र	३५	४२८
गोष्ठी	१०	१०७	घस्र	३४	४२६	चन्द्रक्रान्त	१२०	११२
गोष्पद	७६	३५८	घृणा	१३	१४०	चन्द्रहास	१३८	३४०
गोस	४७	५९२	घृणि	१३	१४२	चन्द्रिल	१०१	६८१
गोस्तन	८०	४००	घृन	१५	१७०	चन्द्रोदय	१३०	२२९
गोस्तनी	८०	४००	घृष्टि	९	९०	चन्द्रोदया	१३०	२०९
गौतम	८७	४९४	घोण्टा	९	९०	चपल	१०१	६८३
गौतमी	८७	४९५	घोर	३४	४२७	चपला	१०१	६८३
गौर	३४	४२५	घोष	४६	५७४	चमर	९४	५८९
गौरिल	१०१	६८१	घोषयित्वा	१२६	१७८	चमरी	९४	५८९
गौरी	३४	४२६	घोषा	४६	५७४	चय	३०	३६०
ग्रन्थ	१९	२१८	घ्राण	१३	१४१	चर	३४	४२७
ग्रन्थि	१९	२१८	घ			चरण	६५	७१३
		२१९	च	१४६	१२	चराचर	१३२	७६०
ग्रन्थिक	५२	३४	चक्र	३५	४२८	चरु	३५	४२९
ग्रन्थित	७०	२७३	चक्रधर	१३२	२५९	चर्चा	७	५८
ग्रन्थिल	१०१	६७९	चक्रवाट	११७	६३	चर्पट	६१	१५७
ग्रस्त	१५	१६८	चक्रवाड	११७	७४	चर्मकार	१३०	५५९
ग्रह	४८	६१०	चक्रवाल	११७	७४	चर्मकारी	१३२	५५९
ग्रहण	६५	२१०		१३५	३०१	चर्मप्वती	१२०	११०
ग्रहराज	११६	१५	चक्राङ्ग	५८	१२०	चर्मन्	२३	२६६
ग्रहिक	५२	३६	चक्राङ्गी	५८	१२०	चर्मिन्	२३	२६६
ग्रहिणी	६५	२१०	चक्राट	६१	१५७	चलन	८०	४००
ग्राम	२७	३२४	चक्रिन्	२२	२६६			४०१
ग्रामणी	६५	७१	चक्षुष्य	८९	४१७	चलनी	८०	४०१
ग्रामदगुरिका	१४५	१	चक्षुष्या	८९	४१७	चव्या	३०	३६१
ग्रामिणी	६५	२१०	चक्षुर	९४	५८८	चषक	५२	३८
ग्राम्य	३०	३५८	चक्षल	१०१	६८०	चाण्डालिका	११२	१२
ग्रावन्	२३	२६४	चक्षला	१०१	६८२	चातुरक	९४	५८८
ग्राह	४८	६११	चक्षु	७	५९	चात्वाल	१०१	६८४
ग्राहक	५२	३६	चद्	९	९०	चाभरपुष्प	१४३	४०
ग्रीवा	४२	५३२	चण्ड	११	११८	चाम्पेय	८९	५१८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
चार	३५	४२९	चेतना	८०	४०२	जगल	१०२	६८५
चारक	५२	३९	चेल	४०	४९८	जघन	८०	४०४
चास	४७	५९२	चैत्य	३०	३६२	जघन्य	८९	५१८
चिकुर	९४	५८९	चैत्र	३५	४३२	जघन्यज	११६	५५
चिता	१५	१७०	चैत्र	४३३		जङ्गल	१०२	६८७
चिति	१५	१७०	चोक्ष	४६	५७४	जटा	९	९१
चित्य	३०	३६१	चोह	११	१२०	जटायु	८९	५१८
चित्या	३०	३६१	चोब	३०	३६२	जटिल	१०२	६८६
चित्र	३५	४३०	चोल	४०	४९८	जटिला	१०२	६८६
चित्रक	५२	४०	चोलकिन्	८०	४०२	जठर	९४	५९१
चित्रगुप्त	१२१	११३	चौर	३५	४३३	जड	११	१२०
चित्रमालु	१२६	१७८	चौल	४०	४९८	जडा	११	१२०
चित्ररथ	१२३	१३८	छ			जटुक	५२	४२
चित्रा	३५	४३०	छगल	१०२	६८५	जटुका	५२	४३
चित्राटीर	१३२	२६०	छगली	१०२	६८५	जन	२३	२६८
चिपिट	६१	१५८	छत्र	३५	४३३	जनक	५२	४२
चिरजीविन्	१२६	१७८	छत्रभङ्ग	११५	५०	जनपद	१२३	१४६
चिरण्दी	६१	१५९	छत्रा	३५	४३३	जनी	२३	२६९
चिलमीलिका	१४०	४	छद	२०	२२९	जन्य	३०	३६४
चिल्ल	४०	४९७	छदन	८०	४०३	जन्य	३१	३६५
चिह्न	२३	२६७	छद्मान्	२३	२६७	जन्या	३१	३६५
चीन	२३	२६७	छन्द	२०	२२९	जन्यु	३१	३६६
चीर	३५	४३१	छान्दस्	४७	५९२	जम्बाल	१०२	६८७
चीरी	३५	४३२	छन्न	२३	२६८	जम्बीर	९४	५९२
चीर्णपर्ण	११८	८०	छदन	८०	४०३	जम्बुक	५२	४२
चुक	३५	४३२	छल	४०	४९९	जम्बू	२६	३०८
चुकी	३५	४३२	छल्ली	४०	४९९	जम्बूल	१०२	६८६
चुम्बक	५२	४०	छवि	४३	५३३	जम्भ	२६	३१०
चुलक	५२	३९	छाया	३०	३६३	जम्भल	१०२	६८७
चुलुक	५२	३९	छित्तर	१४	५९०	जय	३०	३६४
चुल्ल	४०	४९७	छित्तर	५९१		जयन	८०	४०४
चुल्लकी	५२	४१	छिदिर	९४	५९०	जयन्त	७०	२७६
चुल्ली	४०	४९८	छिद्र	३५	४३४	जयन्ती	७०	२७६
चूडा	११	११९	छिन्न	२३	२६८	जया	३०	३६४
चूडामणि	११८	८१	छिन्ना	२३	२६८	जरठ	१७८	१७८
चूडाल	१०१	६८४	छेक	३	७	जर्जर	९४	५९१
चूडाला	१०१	६८४	छेदनं	८०	४०३	जर्जरीक	११०	१३
चूतक	५२	४१	ज			जर्ण	१३	१४३
चूर्ण	१३	१४३	ज	१	८	जल	४०	४९९
चूर्णा	१३	१४२	जकुट	६१	१५९	जलकरङ्क	१४०	५
चूलिका	५२	४१	जगत	१५	१७१	जलकूपी	१२८	२१३
चेतन	८०	४०२	जगती	७०	२७६	जलगुल्म	१२९	२२३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
जलज	६०	१४५	जीवजीव	१३६	३१८	टङ्कार	९५	५९३
जलनायक	१४०	५	जीवद	७७	३५८	टङ्ग	५	३७
जलद	७७	३५८	जीवन	८०	४०५	टगर	९५	५९४
जलवित्त्व	१३६	३१७	जीवना	८०	४०६	टहरी	९५	५९४
जलसूचि	११६	५३	जीवनी	८०	४०६	टार	३५	४३५
जलरण्ड	११७	७४	जीवन्ती	७०	२७८	ड		
जलरुण्ड			जीवपुष्प	१२८	२१४	डिम्ब	२६	३०८
जलाधल	१३५	३०१	जीवा	४३	५३४	डिम्ब	२६	३१३
जलाटन	१२६	१७९	जीवातु	७०	२७८	न		
जलाटनी	१२६	१७९	जीविका	५२	४४	तक्षक	५३	४५
जलाशय	१३०	२२९	जीवितेश	१३७	३२६	तण्डक	५३	४५
जलेन्द्र	९५	५९२	जुहुवाण	११८	८१	तण्डुरीण	११८	८१
जव	४३	५३३	जू	१	८	तण्डुल	१०७	६९०
जवन	८०	४०४	जृम्मा	७६	३१३	तण्डुला	१०२	६९०
जवनी	८०	४०५	जृम्मित	७०	२७९	तण्डुलीय	१३०	२३०
जवा	४३	५३३	जीवातृक	११२	१३	तत	१५	१७३
जाङ्गल	१०२	६८८	जोषम्	१४९	४६	ततस्	१५०	५७
जाङ्गली	१०२	६८८	झ	१	९	तत्त्व	४३	५३५
जाङ्गुल	१०२	६८८	झाति	१५	१७१	तथा	१४८	३५
जाङ्गुली	१०२	६८९	ज्या	२	११	तद्दिनम्	१५०	६४
जात	१५	१७१	ज्यायस्	४७	५९३	तनु	२३	२७०
जाति	१५	१७१	ज्येष्ठ	१०	१०७	तनूह	१३९	३५७
जामातृ	७०	२७७	ज्येष्ठा	१०	१०८	तन्त्र	३७	४३०
जामि	२८	३२७	ज्योतिस्	४७	५९३	तन्त्री	३५	४३७
जायानुजीविन्	१४२	३१	ज्योत्स्ना	२३	२६९	तन्त्री	३५	४३८
जार	३५	४३४	ज्योत्स्नी	२३	२६९	तपन	८०	४०६
जारणा	६५	२१४	ज्वलित	७०	२७५	तपस्	४७	५९३
जारी	३५	४३४	झ			तपस्व	८९	५१९
जाल	४०	५००	झर्झर	९५	५९२	तपस्या	८९	५१९
जाली	४०	५००	झर्झरी	९५	५९३	तपस्विन्	८०	४०८
जात्म	२७	३२६	झलरी	९५	५९३	तपस्विनी	१२६	१८०
जिगीषा	१०९	७७६	झल्लरी	९५	५९३	तपास्	४७	५९४
जिन	२३	२६९	झला	४०	५०१	तपोवन	१२६	१७९
जिष्णु	१३	१४३	झप	४६	५७५	तपोधना	१२६	१७९
जिह्वा	२८	३२७	झषा	४६	५७५	तमस्	४७	५९४
जिह्वाग	५८	१२०	झाट	९	९१	तमाल	१०२	६९०
जिह्वा	४३	५३३	क्षिल्लिका	५२	४४	तमालपत्र	१४४	४५
जिह्वाप	८५	४७४	क्षिल्ली	४०	५०१	तमिह	९५	५९५
जीमूत	७०	२७७	क्षिल्लीका	५२	४४	तमिस्रा	९५	५९५
जीर	३५	४३५	झणि	१३	१४४	तमोष्ण	८०	४०७
जीव	४३	५३४	ट			तमोनुद्	७७	३५९
जीवक	५२	४३	टङ्क	३	८	तमोपह	१३९	३५४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
जलज	६०	१४५	जीवजीव	१३६	३१८	टङ्कार	९५	५९३
जलनायक	१४०	५	जीवद	७७	३५८	टङ्ग	५	३७
जलद	७७	३५८	जीवन	८०	४०५	टगर	९५	५९४
जलवित्त्व	१३६	३१७	जीवना	८०	४०६	टहरी	९५	५९४
जलसूचि	११६	५३	जीवनी	८०	४०६	टार	३५	४३५
जलरुण्ड	११७	७४	जीवन्ती	७०	२७८	ड		
जलरुण्ड			जीवपुष्प	१२८	२१४	डिम्ब	२६	३०८
जलाश्ल	१३५	३०१	जीवा	४३	५३४	डिम्भ	२६	३१३
जलाटन	१२६	१७९	जीवातु	७०	२७८	त		
जलाटनी	१२६	१७९	जीविका	५२	४४	तक्षक	५३	४५
जलाशय	१३०	२२९	जीवितेश	१३७	३२६	तण्डक	५३	४५
जलेन्द्र	९५	५९२	जुहुवाण	११८	८१	तण्डुरीण	११८	८१
जव	४३	५३३	जू	१	८	तण्डुल	१०२	६९०
जवन	८०	४०४	जृम्भा	२६	३१३	तण्डुला	१०२	६९०
जवनी	८०	४०५	जृम्भित	७०	२७९	तण्डुलीय	१३०	२३०
जवा	४३	५३३	जवातुक	११२	१३	तत	१५	१७३
जाङ्गल	१०२	६८८	जोषम्	१४९	४६	ततस्	१५०	५७
जाङ्गली	१०२	६८८	झ	१	९	तत्त्व	४३	५३५
जाङ्गल	१०२	६८८	ज्ञाति	१५	१७१	तथा	१४८	३५
जाङ्गली	१०२	६८९	ज्या	२	११	तद्दिनम्	१५०	६४
जात	१५	१७१	ज्यायस्	४७	५९३	तजु	२३	२७०
जाति	१५	१७१	ज्येष्ठ	१०	१०७	तनूख	१३९	३५५
जामातु	७०	२७७	ज्येष्ठा	१०	१०८	तन्त्र	३५	४३१
जामि	२८	३२७	ज्योतिस्	४७	५९३	तन्त्री	३५	४३७
जायानुजीविन्	१४२	३१	ज्योत्स्ना	२३	२६९	तन्त्री	३५	४३८
जार	३५	४३४	ज्योत्स्नी	२३	२६९	तपन	८०	४०६
जारणा	६५	२१४	ज्वलित	७०	२७५	तपस्	४७	५९३
जारी	३५	४३४	झ			तपस्व	८९	५१९
जाल	४०	५००	झर्झर	९५	५९३	तपस्या	८९	५१९
जाली	४०	५००	झर्झरी	९५	५९३	तपस्विन्	८०	४०८
जाल्म	२७	३२६	झलरी	९५	५९३	तपस्विनी	१२६	१८०
जिगीषा	१०९	७७६	झल्लरी	९५	५९३	तपास्	४७	५९४
जिन	२३	२६९	झला	४०	५०१	तपोवन	१२६	१७९
जिष्णु	१३	१४३	झष	४६	५७५	तपोधना	१२६	१७९
जिह्वा	२८	३२७	झषा	४६	५७५	तमस्	४७	५९४
जिह्वाग	५८	१२०	झाट	९	९१	तमाल	१०२	६९०
जिह्वा	४३	५३३	झिल्लिका	५२	४४	तमालपत्र	१४४	४५
जिह्वाप	८५	४७४	झिल्ली	४०	५०१	तमिस्र	९५	५९५
जीमूत	७०	२७७	झिल्लीका	५२	४४	तमिस्रा	९५	५९५
जीर	३५	४३५	झणि	१३	१४४	तमोष्ण	८०	४०७
जीव	४३	५३४	ट			तमोजुद्	७७	३५९
जीवक	५२	४३	टङ्क	३	८	तमोपह	१३९	३५४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
तमोभिद्	७७	३५९	तालीसपत्र	१४८	४६	तुपार	९५	५९६
तरणि	६६	२१५	तावत्	१४८	३०	तूर्णा	१३	१४५
तरण्ड	६३	१८४	तिक्	१५	१७३	तूल	४०	५०४
तरल	१०२	६८९	तिक्	१७४		तूलिका	५३	४९
तरला	१०२	६८९	तिक्पर्वन्	१२६	१८०	तूवर	९५	५९७
तरस्	४७	५९४	तिक्शाक	११३	१५	तुट्	२	१६
तरस्विन्	८०	४०८	तिक्ता	१५	१७४	तुप्		
तरि	३५	४३८	तित्तिट	६३	१८४	तृणता	७१	२८१
तरीप	१०९	७४७	तित्तिटा	६३	१८४	तृणशून्य	१३०	२३०
तरुण	६५	२१४	तित्तिरि	९५	५९६	तैजस्	४७	५९५
तर्क	३	९	तिन्तिडी	६३	१८५	तेमन	८०	४०८
तर्तरीक	११३	१४	तिमिर	९५	५९५	तेमनी	८०	४०८
तल	६०	५०१	तिरस्	१५०	५७	तैतिल	१०२	६९३
		५०२	तिर्यक्	१४७	२६	तैलपर्णा	११८	८२
तलिन	८०	४०६	तिलक	५३	४८	तोक	३	१०
तलिम	८७	४२५	तिप्य	३१	३६८	तोक्म	२८	३२८
तलुन	८०	४०७	तिष्या	३१	३६८	तोत्र	३६	४४१
तल्प	२५	२९८	तीक्ष्ण	१३	१४५	तोदन	८०	४०९
तल्ल	४०	५०७	तीक्ष्णगन्धा	१२४	१५७	तोयद	७७	३५९
तल्ली	४०	५०२	तीर	३६	४४१	तोयधार	१३२	२६३
ताड	११	१२१	तीर्य	१९	२१९	त्याग	५	३७
ताडी	११	१२१	तीव्र	३६	४४०	त्रपा	७५	७९९
ताण्डव	१०६	७३७	तीव्रा	३६	४४०	त्रपु	७५	२९९
तात	१५	१७३	तु	१४६	१३	त्रयी	३१	३६६
तानित	७०	२८०	तुङ्ग	५	३३	त्राण	१३	१४४
ताप	२५	२९९	तुङ्गभद्र	१३२	२६१	त्रास	४७	५९५
तापी	२५	२९९	तुङ्गमद्रा	१३२	२६२	त्रिक	३	९
तामरस	१३८	३४२	तुङ्गी	५	३३	त्रिका	३	९
तामस	११०	७९१	तुङ्गीषा	१०७	७५८	त्रिकूट	६१	१६०
तामसी	११०	७९१	तुण्डिकेरी	१३२	२६२	त्रिगत	७०	२८०
ताम्बूल	१०२	६९०	तुत्य	१९	२२०	त्रिगर्ता	७०	२८०
ताम्बूली	१०२	६९०	तुत्या	१९	२२१	त्रिदिव	१०६	७३७
ताम्र	३५	४४०	तुमुल	१०२	६९१	त्रिदिवा	१०६	७३८
तार	३५	४३८	तुम्बुरी	९५	५९६	त्रिपुट	६७	१६१
		४३९	तुरग	५८	१२०	त्रिपुटा	६२	१६१
तारक	५३	४७	तुरगी	५८	१२१	त्रिवर्णक	११३	१४
तारा	३५	४३९	तुरुष्क	५३	४८	त्रिधाङ्ग	४३	४८
तारिप	१०९	७४७	तुल्य	४०	५०४	त्रिशिख	५८	१११
तार्क्ष्य	३१	३६७	तुल्यकोटी	११७	६४	त्रिस्रोतस्	११०	७९१
ताल	४०	५०३	तुल्यधार	१३२	२६२	त्रुटि	९	९२
तालपत्र	१३२	२६१	तुवरी	९५	५९६	त्रेता	११	१७४
तालपत्री	१३२	२६२	तुप	४५	५७५	त्रोटि	९	९२

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अङ्गट	६१	१६०	दलामल	१३५	३०२	दीर्घायुस्	११०	७९२
त्वग्	१	७	दव	४३	५३६	दुःस्पर्श	१०७	७५८
त्वरित	७०	२७९	दशपुर	१३०	२६३	दुःस्थ	१९	२२१
त्वष्टृ	९	९२	दशमोस्थ	१२३	१३९	दुकूल	१०२	६९२
त्विट् (पू)	२	१७	दशा	४५	५६२	दुग्ध	२१	२४५
द			दस्यु	३१	३६९	दुग्धतालीय	१४३	४४
दश	४५	५६१	दसनोच्छिष्ट	१४१	१४	दुन्दुभि	८६	४८५
दशन	८१	४१०	दस्म	२८	३२९	दुरोदर	१३२	२६५
दशित	७१	२८१	दस्त्र	३६	४४२	दुर्ग	५	३४
दक्ष	४६	५७६	दहन	८०	४०९	दुर्गति	७१	२८०
दक्षा	४६	५७६	दहर	९५	५९७	दुर्गा	५	३४
दक्षिण	६६	२१५	दाक्षायणी	११८	८२	दुर्जात	७१	२८२
दक्षिणा	६६	२१६	दाढिम	८७	४९५	दुर्जर	९५	६००
दण्ड	११	१२१	दाढा	१०	१३१	दुर्नामन्	८१	४११
दण्डधार	१३२	२६४	दाढ्यूह	१११	८०७	दुर्मुख	५८	१११
दण्डयात्रा	१३२	२६४	दान	२३	७७१	दुर्लभ	८६	४८५
दण्डयाम	१२९	२२३	दाय	३१	३६९	दुर्वर्ण	६६	२१७
दण्डार	९५	५९९	दायाद	७७	३६०	दुर्विध	७८	३७२
दण्डिन्	२३	२७०	दारक	५३	५०	दूष्य	३१	३७०
दधि	२१	२४४	दारद	७७	३६०	दृढ	१२	१३१
दन्त	१५	१७४	दावी	४३	५३७	दृग्	२	१६
दन्तगठ	११७	७१	दाव	४३	५३६	दृग्मू	२७	३१४
दन्ति	१६	१७५	दास	४७	५९५	दृषद्	२०	२२९
दन्तुर	९५	५९७	दासी	४७	५९६	दृष्टान्त	७१	२८३
दन्तशूक	११३	१५	दासेर	९५	६००	दृष्टि	९	९३
दम	२८	३२८	दासेरक	११३	१७	देव	४३	५३८
दमय	७५	३४४	दिगम्बर	१३२	२६४	देवताढ	११८	७५
दमन	८०	४०९	दिग्ध	२१	२४४	देववृक्ष	१३८	३३३
दम्भ	२६	३१३	दिति	१६	१७५	देवन	८१	४११
दर	३६	४४१	दिव	४३	५३७	देवमणि	११८	८३
दरी	३६	४४२	दिवाकीर्ति	१२१	११४	देवसेना	१२६	१८१
दर्दर	९५	५९९	दिवाभीत	१२१	११३	देवी	४३	५३८
दर्दुर	९५	५९८	दिवाकस्	११०	७९१	देष्णु	१३	१४६
दहुरा	९५	५९९	दिव्य	३१	३७०	देहयात्रा	१३२	२६६
दर्प	२५	३००	दिव्यचक्षु	१३८	३४३	दैत्य	३१	३७१
दर्म	२६	३१३	दिन्या	३१	३७०	दैत्या	३१	३७१
दर्वा	४३	५३७	दिष्ट	९	९३	दोगधु	२१	२४५
दर्श	४५	५६०	दिष्टि	९	९३	दोषह	६१	१५०
दर्शक	५३	४९	दीपक	५३	५१	दोषा	१५०	५५
दर्शन	८१	४१०	दीप्त	१६	१७५	दोहद	७७	३६०
दल	४०	५०५	दीप्यक	५३	५१	दोहदलक्षण	१४५	५
दलाढक	११३	१६	दीर्घाध्वग	११५	५१	दीर्घाधि	६६	२१८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
शु. (प)	२	१२	धन्वन्	२३	२७२	धिगघ	३१	३७२
श्रुति	१६	१७६	धन्विन्	२३	२७२	धीदा	२०	२३०
श्रुत	२३	२७०	धमेन	८१	४१२	धीर	३६	४४५
श्रीः	२	१२	धमनी	८१	४१२	धुन	१६	१७७
द्रव	४३	५३५	धर	३६	४४२	धुन्धुमार	१३३	२६८
द्रवन्ती	७१	२८१	धरण	६६	२१८	धुरन्धर	१३३	२६९
द्रविण	२३	२७१	धरणी	६६	२१९	धू	२	१३
द्रव्य	३१	३६८	धरा	३६	४४३	धूत	१६	१७७
द्रावक	५३	५०	धराधर	१३२	२६६	धूमकेतन	१४२	३१
द्राविड	६३	१८५	धरुण	६६	२१९	धूमकेतु	१२१	११४
द्रुघण	६६	२१७	धर्म	२८	३३०	धूत	१६	१७८
द्रुण	१३	१४६	धर्मण	६६	२१९	धूलीकदम्ब	१४३	४१
द्रुणी	१३	१४६	धर्मराज	११६	५६	धृतराष्ट्र	१३३	२६९
द्रुत	१६	१७५	धर्मण	६६	२१९	धृतराष्ट्रो	१३३	२७०
द्रुम	२८	३२९	धर्मराज	११६	५६	धृति	१६	१७८
द्रू	२	१३	धर्मण	६६	२१९	धेन	२३	२७४
द्राण	१३	१४७	धर्मण	६६	२१९	धेनी	२३	२७४
द्रोणी	१३	१४७	धर्मण	६६	२१९	धेनु	२३	२७५
द्रोहाट	६२	१६१	धर्मण	६६	२१९	धेनुका	५३	५२
द्रन्द्र	४३	५३६	धर्मण	६६	२१९	धेनुक	५३	५२
द्रापर	९५	६००	धर्मण	६६	२१९	धृव	४३	५३९
द्रार	३६	४४२	धर्मण	६६	२१९	धृवा	४३	५४०
द्रिक	३	१०	धर्मण	६६	२१९	ध्वज	८	७१
द्रिज	८	७१	धर्मण	६६	२१९	ध्वनिला	१३५	३०२
द्रिजन्मन्	८१	४११	धर्मण	६६	२१९	ध्वक्ष	४६	५७६
द्रिजराज	११६	५६	धर्मण	६६	२१९	ध्वक्षी	४६	५७७
द्रिजा	८	७१	धर्मण	६६	२१९	न		
द्रिजाति	७१	२८२	धर्मण	६६	२१९	नकुल	१०२	६९३
द्रिजिह्व	१०६	७३८	धर्मण	६६	२१९	नकुली	१०२	६९३
द्रितीय	८९	५१९	धर्मण	६६	२१९	नक्र	३६	४४६
द्रितीया	८९	५१९	धर्मण	६६	२१९	नक्षत्रनेमि	१४३	४३
द्रैमासुर	१३२	२६६	धर्मण	६६	२१९	नख	४	२२
ध			धर्मण	६६	२१९	नग	४	२३
धन	२३	२७२	धर्मण	६६	२१९	नगीकस्	१०९	७८७
धनज्ञय	१३०	२३१	धर्मण	६६	२१९	नम	२३	२७५
धनद	७७	३६१	धर्मण	६६	२१९	नम्	१४७	१६
धनिक	५३	५१	धर्मण	६६	२१९	नत	१६	१७९
धनिका	५३	५२	धर्मण	६६	२१९	नद	२०	२३०
धनु	२३	२७३	धर्मण	६६	२१९	नदीकान्त	१२१	११५
धनुस्	४७	५९६	धर्मण	६६	२१९	नदीकान्ता	१२१	११५
धन्य	३१	३७१	धर्मण	६६	२१९	ननु	१४८	३८
धन्या	३१	३७१	धर्मण	६६	२१९			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
नलुच	१५०	६१	नागपाश	१३७	३२६	निचुल	१०७	६९४
नन्दक	५३	५३	नागपुष्प	१२८	२१४	निज	८	७२
नन्दन	८१	४१३	नागर	९५	६०१	नितम्ब	८६	४७७
नन्दा	२०	२३०	नागवारिक	१४०	६	नित्य	३१	३७३
नन्दि	२०	२३१	नागजना	१२६	१८१	निदाघ	२७	३२६
नन्दिघोष	१३८	३३३	नाट्य	३१	३७३	निदान	८१	४१५
नन्दिन्	२३	२७५	नाडी	११	१२३	निदेश	१०	७६०
नन्यावत	१२१	११४	नाडीतुरङ्ग	१४१	१२	निधन	८१	४१४
नमधमस	१४५	५६	नादेयी	८९	५२०	नियुवन	१२६	१८२
नमधर	१३३	२७०	नाना	१४८	३९	निन्दा	२०	२३१
नमस्	४७	५९७	नामि	२७	३१४	निपाक	५३	५६
नमस	११०	७९२	नामील	१०२	६९३	निभ	२७	३१५
नमुचि	६०	१३८	नाम	१४९	४६	निमित्त	७१	२८४
नय	३१	३७२	नायक	५३	५५	निमिष	१०९	७७९
नरङ्ग	५८	१२१	नारकीट	११७	६५	निमेष	१०९	७७९
नर	३६	४४५	नारङ्ग	५८	१२१	नियति	७१	२८७
		४४६	नाराच	६०	१३८	नियम	८७	४९६
नरक	५३	५३	नाराची	६०	१३८	नियामक	११३	१७
नरेन्द्र	९५	६०१	नारायण	११८	८३	निर्	१४७	१४
नर्तक	५३	५३	नारायणी	११८	८४	निरसन	१२६	१८३
नर्तकी	५३	५४	नाल	४०	५०६	निरस्त	७१	२८४
नर्मठ	६६	१७८	नालिका	५३	५५	निराकृति	१२१	११७
नर्मदा	७३	३६२	नाली	४०	५०६	निरामय	१३०	२३१
नल	४०	५०५	नालीक	५३	५४	निरूपण	११८	८५
		५०६	नाश	४५	५६२	निरुह	१११	८०८
नलद	७७	३६१	नासा	४७	५९७	निर्द्धति	७१	२८७
नलदा	७७	३६१	नि	१४७	१४	निरोध	७८	३७४
नलिन	८१	४१४	नि श्रेणि	६६	२२३	निर्गुण्डी	६३	१८६
नलिनी	८१	४१४	नि श्रेयस	१३८	३४३	निर्ग्रन्थ	७५	३४४
नली	४०	५०६	नि सरण	११८	८४	निर्जर	९५	६०२
नव	४३	५४१	निकर	९५	६०३	निर्जरा	९५	६०२
नवफालिका	१४०	६	निकष	१०९	७७८	निर्क्षर	९५	६०३
नवफालिका	१११	८०७	निकषा	१०९	७७८	निर्नर	९५	६०३
नवाह	१११	८०७	निकाय	८९	५२०	निर्दट	६२	१६२
नहुप	१०९	७७८	निकार	९५	६०४	निर्देश	१०७	७५९
नाक	३	१०	निकुम्भ	८६	२८६	निर्मत्स्य	१२६	१८४
नाकु	३	१०	निकृत	७१	२८३	निर्मल	१०२	६९५
नाकुली	१०२	६९४	निकृति	७१	२८६	निर्माण	६६	२२२
नाग	५	३४	निगम	८७	४९७	निर्मुक्त	७१	८५३
		३६	निगरण	११८	८६	निर्भोक	५३	५६
नागदन्त	१२१	११६	निग्रह	१११	८०८	निर्वाण	६६	२२२
नागदन्ती	१२१	११६				निर्यातन	१२६	१८२

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
निर्वर	९५	६०३	नीरज	६०	१४५	पद्यत्व	१०६	७४०
निर्वाण	६६	२२२	नील	४१	५०७	पद्यदशी	१३७	३२८
निर्वाद	७७	२६२	नीलकण्ठ	११७	६९	पद्यनख	११५	४५
निर्वासन	१२६	१८२	नीलद्रु	५८	१०२	पद्यम	८७	४९८
निर्देश	१०७	७५९	नीलझसा	१३८	३१८	पद्यमी	८७	४९९
निर्द्युति	७१	२८६	नीलाम्बर	१३३	३७३	पद्याला	१०३	६९८
निर्द्युह	१११	८०८	नीलिका	५३	५७	पटल	१०३	६९८
निलय	८९	५२१	नीली	४१	५०७	पटह	१११	८११
निवात	७१	२८५	नीवर	९५	६०४	पटु	९	९५
निवेश	१०७	७८०	नीवी	४३	५११	पटोल	१०३	६९६
निशमन	१२६	१६३	नु	१४७	१६	पट	९	९१
निशा	४५	५६३	नूनम्	१४९	४७	पटी	९	९४
निशाचर	१३३	२७०	नृति	१६	१७९	पण	१३	११७
निशाचरी	१३३	२७१	नृत्र	३६	४४७	पण्ड	१०	१०४
निशान्त	७१	२८६	नेपथ्य	८९	५०१	पण्डा	१२	१०४
निशामन	१२६	१८३	नेम	७८	३३१	पण्डित	७१	२८९
निशीथ	७५	३४४	नेमि	२८	३३१	पतङ्ग	७९	१२४
निधारक	११३	१८	नैगम	८७	४९७	पानासा	७४	५९
निपट	५८	१०२	नैपाली	१०२	६९६	पति	१६	१८०
निपथ	७८	३७४	न्यक्	१	७	पति	१६	१८०
निपद्वर	१३३	२७१	न्यक्ष	४६	५७७	पत्र	३६	४४८
निपद्वरी	१३३	२७१	न्यग्रोध	७८	३७२	पत्राक्ष	५९	१२५
निपाद	७७	३६२	न्यग्रोधी	७८	३७३	पत्रिन्	७१	२७८
निष्क	३	११	न्यग्रु	३	१०	पत्रोर्ण	६६	२२६
निष्कल	१०२	६९५	न्युक्त	४	२३	पथ्य	३१	३७३
निष्कट	६२	१६३	न्युत्त	८	७०	पथ्या	३१	३७३
निष्कम	८७	४९६	न्यून	७३	७३	पद	७०	२३०
निष्ठा	१०	१०८	न्यून	७३	७७६	पदार	४६	६०८
निष्पाव	१०६	७३९	प	७		पदाति	७२	२९५
निराग	५८	१२२	पक्षि	१६	१८०	पद्य	२८	३३०
निस्तरण	११८	८५	पक्ष	८३	५४३	पद्यक	५४	५८
निस्तल	१०२	६९५	पक्ष	४६	५७७	पद्यलाञ्छन	१८०	३२
निस्तुपित	१२१	११७	पक्षक	५८	५९	पद्यलाञ्छना	१४३	३३
निस्त्रिग	१०७	७५९	पक्षचर	१३३	३७६	पद्यनी	८१	४१८
निन्दय	१०६	७३८	पक्षति	७१	२९३	पद्य	३१	३७४
नीकाश	१०७	७६१	पक्षिणी	६६	३३६	पद्या	३१	३७४
नीच	७	५९	पक्षीश	१०७	७६३	पनम	११०	७९३
नीच	१५०	५८	पक्षगन्	७८	३७३	पनम	५९	१०३
नीट	१०	१०३	पक्ष	३	१०	पयम्	४३	७९८
नीति	१६	१७९	पक्षार	९६	६०८	पयस्य	९०	५२६
नीध	३६	४४६	पक्षि	१६	१८०	पयस्या	९०	५२६
नीम	३६	४४६	पक्षगुम	१०१	१२३	पयसी	१०८	१८९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
पयोधर	१३३	२७७	पर्ण	१४	१४९	पाटली	१०३	७०२
पर	३६	४४७	पर्परीण	११८	८७	पातली	१०३	७००
परल	६०	१४५	पर्यङ्क	५४	५८	पाताल	५४	६०
परपुष्ट	११७	६६	पर्यस्त	७१	२९२	पातुक	३६	४४९
परपुष्टा	११७	६६	पर्याप्त	७१	२९०	पात्र	१३३	२७७
परम	८७	४९९	पर्याप्ति	७१	२९१	पात्रटीर	२०	२३३
परमम्	८७	४९९	पर्वत	७१	२९३	पाद	१४४	४६
परम्पर	१३३	२७५	पर्वन्	२३	२७६	पादचत्वर	८५	४७४
परम्परा	१३३	२७५	पल	४१	५०७	पादप	१३७	३२८
परवाणि	११९	८८	पलघ	५९	१३५	पादपाशी	९०	५२७
परा	१४९	५०	पलकृष	१३८	३३५	पानीय	९६	६११
पराक	५३	५७	पलकृषा	१३८	३३५	पामर	११०	७९४
पराक्रम	१२९	२२४	पलल	१०३	६९९	पायस	३६	४४८
पराग	५९	१२४	पलाश	१०७	७६२	पार	१३७	३१९
पराभव	१३७	३१९	पलित	७१	२८९	पारश्व	११९	८८
परायण	११९	८८	पल्लव	१०६	७४१	पारायण	१२२	१२६
परि	१४९	५१	पल्लवित	१२१	१२२	पारावत	१२२	१२६
परिकम्प	१२८	३१५	पल्ली	४१	५०८	पारावती	१३३	२७८
परिकर	१३३	२७४	पवन	८१	४१८	पारावार	१२१	१२५
परिगत	१२१	१२२	पवन	९६	६०९	पारिजात	१३३	२७९
परिग्रह	१३९	३५६	पवित्र	९६	६०९	पारिभद्र	३६	४४८
परिघ	५९	१३४	पवित्रा	४५	५६३	पारी	९०	५२७
परिघोष	१३८	३३४	पशु	१२१	१२४	पारुष्य	५२८	
परिघात	१२१	१२४	पशुपति	१४८	३१	पार्थिव	१०६	७४३
परिधाय	१३०	२३२	पश्चात्	१४४	४७	पार्थिवी	९६	६१०
परिधि	७८	३७५	पाशुनामर	१०३	७०२	पार्पर	७२	२९८
परिप्लव	१३७	३१९	पाशुल	१०३	७०२	पार्पती	४३	५४३
परिमापण	१४१	१६	पाशुला	३	१२	पार्श्व	१४	१५०
परिवर्ह	१३९	३५७	पाक	१०३	६९९	पार्णि	५४	६२
परिमल	१३५	३०३	पाकल	१०३	६९९	पालक	४१	५०८
परिवर्त	१२१	१२३	पाचल	१०३	६९९	पावक	८१	४१९
परिवाद	१२३	१४६	पाञ्चजन्य	१३०	२३३	पावन	८१	४१९
परिवाप	१२८	२१५	पाञ्चाली	५४	६१	पावनी	४५	५६३
परिवाह	१३९	३५७	पाटक	१०३	७०१	पाश	१२१	१२५
परिवेश	१३७	३२७	पाटल	१०३	७०१	पिङ्ग	५	३७
परिवेष	१३८	३३४	पाटला	९६	६११	पिङ्गल	१०३	७०४
परिग्याघ	१२४	१५८	पाटीर	८१	४१९	पिङ्गला	५	३६
परिसर	१३३	२७६	पाठीन	१२	१२४	पिङ्गा	१०८	७६३
परीरण	११८	८६	पाण्डु	१४४	५३			
परीष्ट	६२	१६४	पाण्डुकम्बल	९६	६१२			
परेत	१६	१८४	पाण्डुर					

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
पिङ्गाक्षी	१०८	७६३	पीटा	१२	१२६	पुरा	११९	५२
पिङ्गी	५	३६	पीडित	७३	३९९	पुराण	६६	२२७
पिचण्ड	६४	१८७	पीत	१६	१८१	पुरु	३६	४५०
पिचुल	१०३	७०६	पीतकावर	१४४	४८	पुरुष	१०९	७८१
पिघट	६२	१६५	पीतचन्दन	१८३	३३	पुरोडाश	१३७	३३९
पिच्छ	७	६४	पीतन	८१	४२१	पुल	८१	५०१
पिच्छा	७	६४				पुलक	५८	६६
पिच्छिल	१०३	७०६	पीतमार	१३३	३७९	पुलाक	५४	६७
पिच्छिला	१०३	७०७	पीता	१६	१८२	पुष्कर	९६	६१४
पिञ्ज	८	७४	पीताम्बर	१३३	३७९	पुष्करिणी	११९	८९
पिञ्जर	१६	६१३	पीति	१६	१८२	पुष्कल	१०३	७०८
		६१४	पीथ	१९	३३१	पुष्कलक	११३	३२
पिञ्जल	१०३	७०६	पीथूप	१०९	७८०	पुष्टि	९	९६
पिञ्जा	८	७३	पीलु	४१	५०९	पुष्प	३५	३००
पिटक	५४	६५	पीलुपर्णी	११९	८९	पुष्पक	५४	६८
पिटर	९६	६१३	पीवर	९६	६१४	पुष्पदन्त	१२२	१२७
पिष्ट	१२	१२४	पुष्कस	११०	७९५	पुष्पफल	१३५	३०३
		१५	पुष्कमी	११०	७९५	पुष्य	३१	३६८
पिष्टपुष्प	१२८	२१६	पुस्त	४	३३	पुस्त	१६	१८२
पिष्टार	९६	६१२	पुत्रव	१०६	७४३	पूग	५	३७
पिण्डित	७२	३९८	पुटग्रीव	१३७	३३०	पूज्य	३१	३७५
पिण्डिल	१०३	७०७	पुटमेद	१३३	९४८	पूतना	८१	७२२
पिण्डी	१०	१०५	पुटित	७३	३९९	पूतिकाष्ट	११७	७२
पिण्डीतक	११३	२०	पुण्डरीक	११३	२०	पूत्यण्ड	६४	१८८
पिण्याक	५४	६६				पूर	३	१३
पितामह	१४०	२५८	पुण्ड	३६	४५१	पूर	३६	४५३
पित्तल	१०३	७०५	पुण्डा	३६	४५१	पूरणी	६६	२३८
पित्तला	१०३	७०५	पुण्य	३१	३७५	पूर्ण	१६	१५०
पिरसत्	१६	१८१	पुण्यजन	१२६	१८९	पूर्णक	५४	७०
पिनाक	५४	६३	पुत्रक	५४	६९	पूर्णपात्र	१३३	३८०
पिपतिपत्	१६	१८१	पुत्रिका	५४	६९	पूर्णनक	११	२२
पिप्पल	१०३	७०३	पुल्ल	१०३	७०८	पूर्णिका	५४	७०
पिप्पलक	११३	१९	पुनर्	१४९	५३	पूत	१६	१८३
पिप्पली	१०३	७०३	पुनर्वसु	१३९	३४४	पूर्व	२३	७४४
पिल्ल	४०	४९७	पुलाग	५९	१२७	पूर्वेषुस्	१५१	६७
पिशित	७२	२९८	पुर	३६	४५१	पूतना	८१	४२३
पिशिता	७२	२९९				पृथग्जन	१२६	१९०
पिशुन	८१	४२०	पुरण	६६	२२७	पृथिवीपति	१४२	२३
		४२१	पुरतम्	१५१	६७	पृथु	१९	२२२
पिशुना	८१	४२१	पुरस्	१५०	५८	पृथुक	५४	७०
पिष्टक	५४	६५	पुरस्कृत	१२२	१२७	पृथाक	५४	७१
पीठमर्द	१२३	१४७	पुरस्तात्	१५०	६२	पृथत्	१६	१८३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
पृपत	१६	१८३	प्रजनन	१०६	१८४	प्रत्युप	१०९	७७९
	७२	३००	प्रजा	८	७३	प्रथम	८७	४९८
पृष्टशिक्षिन्	१२७	१९०	प्रजापति	१२१	१२०	प्रदर	९६	६०७
पृष्ठ	१०	१०९	प्रज्ञ	८	७९	प्रदेश	१०७	७६१
पेचक	५५	७१	प्रज्ञा	८	७९	प्रदोष	१०९	७७९
पेटक	५५	७१	प्रज्ञान	८१	४१७	प्रधन	८१	४१५
पेय	३१	३७६	प्रणय	८९	५२२	प्रधान	८१	४१६
पेया	३१	३७६	प्रणाम्य	८९	५२३	प्रधूपिता	१२१	११९
पेयल	१०३	७०९	प्रणिधान	१२६	१८५	प्रपञ्च	६०	१३८
पेशी	४५	५६४	प्रणिधि	७८	३७४	प्रपात	७१	२९२
पोटगल	१३५	३०४	प्रणिहित	१२१	११८	प्रभव	१०६	७३९
पोत	१६	१८४	प्रणीत	७१	२९०	प्रभाव	१०६	७४१
पोत्र	३६	४५३	प्रतति	७२	२९५	प्रभूत	७१	२८८
पौर	३६	४५३	प्रतल	१०२	६९७	प्रमय	७५	३४५
पौरुष	१०९	७८१	प्रताप	८५	४७४	प्रमथा	७५	३४५
पौरुषेय	१३०	२३३	प्रति	१४८	३०	प्रमद	७७	३६२
पौर्णमास	१३९	३४५	प्रतिकृति	१२१	१२१	प्रमदा	७७	३६२
पौर्णमासी	१३९	३४५	प्रतिकृष्ट	११७	६५	प्रमाण	६६	२२५
पालस्त्य	९०	५२८	प्रतिक्षिप्त	१२१	११९	प्रसीत	७१	२९२
पौष	४६	५८०	प्रतिग्रह	१३९	३५५	प्रमुख	५८	११२
प्ता	१	९	प्रतिष	५९	१३५	प्रयाग	५९	१२५
प्रकर	९६	६०६	प्रतिपात्ति	१२१	१२१	प्रयोग	५९	१२६
प्रकरी	९६	६०६	प्रतिपद्	७७	३६४	प्रयोजन	१२६	१८५
प्रकाण्ड	६३	१८७	प्रतिपन्न	१२६	१८६	प्ररूढ	६४	१९५
प्रकार	९६	६०८	प्रतिपादन	१४२	३२	प्रलय	८९	५२४
प्रकाश	१०७	७६१	प्रतिमय	१३०	२३२	प्रलम्ब	८६	४७८
प्रकर्षक	११३	१९	प्रतिम	८८	५००	प्रवचन	१२६	१८५
प्रकृत	७२	२९७	प्रतिमा	८८	५००	प्रवचनीय	१४४	४४
प्रकृति	७२	२९४	प्रतिमान	१२६	१८८	प्रवण	६६	२२४
प्रकोष्ठ	६३	१७८	प्रतियन्त्र	१२६	१८७	प्रवह	१११	८१०
प्रक्रम	८७	४९८	प्रतिश्रय	१३०	२३२	प्रवारण	११८	८६
प्रक्रिया	९०	५२७	प्रतिसर	१३३	२७३	प्रवाल	१०२	६९७
प्रक्षर	९५	६०५	प्रतिसृष्ट	११७	६६	प्रवाह	१११	८१०
प्रगाढ	६४	१९५	प्रतिष्कृष्ट	१३७	३२७	प्रविदारण	१४१	१५
प्रग्रह	१११	८०८	प्रतिष्ठा	६३	१७९	प्रवृत्ति	७२	२९६
प्रग्राह	१११	८११	प्रतीक	५४	५८	प्रवेणी	६६	२२७
प्रघण	६६	२२४	प्रतीकार	१३३	२७२	प्रव्रजिता	१२१	१२०
प्रचण्ड	६३	१८६	प्रतीक्ष	८९	५२४	प्रष्ट	१०	१०९
प्रचित	७२	२९३	प्रतीत	७१	२८८	प्रष्टा	१०	१०९
प्रचेतस्	११०	७९३	प्रतीहार	१३३	२७२	प्रसन्न	८१	४१७
प्रचलाक	११३	१८	प्रत्यय	८९	५२२	प्रसन्ना	८१	४१७
प्रचलाकिन्	१२६	१८९	प्रत्युद्गमनीय	१४५	६	प्रसर	९६	६०७

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
प्रसव	१०६	७४०	प्रेमन्	२४	२७८	बन्धुर	९६	६१६
प्रसव्य	८९	५२४	प्रेष	४६	५७९	बन्धुरा	९६	६१६
प्रसाद	७७	३६३	प्रोक्षण	६७	२२८	बन्धूक	५५	७२
प्रसाधन	१२६	१८८	प्रोक्षित	७२	३०१	बन्धूर	९६	६१५
प्रसाधनी	१२६	१८८	प्रोत	१६	१८४	बभ्रु	३६	४५३
प्रसिद्ध	७८	३७४	प्रोथ	१९	२२२	बक्र	९६	६१७
प्रसू	४७	५९८	प्रोषित	७२	३००	बर्कराट	११७	६७
प्रसूत	७१	२८८	प्रौह	४९	६१२	बर्वटी	६२	१६५
प्रसूति	७२	२९४	प्लक्ष	४६	६७९	बर्वर	९६	६१७
प्रसून	८१	४१६	प्लव	४३	५४१	बर्वरा	९६	६१७
प्रसृत	७१	२९१			५४३	बर्वरी	९६	६१६
प्रसृता	७१	२९२	प्लवग	५८	१२३	बर्वरीक	११३	२४
प्रसेक	५३	५७	प्लवङ्गम	१२९	२२४	बर्ह	४९	६१३
प्रसेव	१०६	७४१	प्लुत	१६	१८३	बर्हिस्	४७	५९८
प्रस्तर	९६	६०७		फ		बल	४१	५१२
प्रस्थ	१९	२२१	फटा	९	९६	बलदेव	१३७	३२१
प्रस्फोटन	१२६	१८६	फर्फरीक	११३	२३	बलदेवा	१३७	३२१
प्रह्लाद	७७	३६३	फल	४१	५१०	बलभद्र	१३४	२८०
प्रहत	७१	२८९	फलि	४१	५११	बलभद्रा	१३४	२८१
प्रहसन	१२६	१८७	फली	४१	५११	बला	४१	५१३
प्राक्	१४७	१८	फलोदय	१३०	२३४	बलाहक	११३	२३
घाण	१४	१४९	फल्गु	५	३७	बलि	४१	५१३
प्राणक	५४	६०	फाणि	१४	१५०	बल्लव	१०६	७४८
प्रादुस्	१५०	५८	फाल	४१	५११	बल्य	३१	३७६
प्राध्व	४३	५४४	फाल्गुन	८१	४२१	बहु	४९	६१३
प्राध्वम्	१४९	४७	फाल्गुनी	८२	४२१	बहुक	५५	७२
प्रान्तर	९६	६१०	फेनिल	१०३	७०९	बहुफल	१३५	३०४
प्राप्तरूप	१२८	२१५	फेरव	१०६	७४४	बहुफला	१३५	३०४
प्राप्ति	१६	१८१		व		बहुरूप	१२८	२१६
प्रायः	३१	३७४	वक	३	१२	बहुल	१०३	७१०
प्रार्थना	८१	४२०	वकेरुका	११३	२४	बहुला	१०३	७१०
प्रार्थित	७२	२९७	वठर	९६	६१५	बाढ	१२	१३१
प्रालम्ब	८६	४७८	वत	१४८	३१	बाण	१४	१५१
प्रासाद	७७	३६४	वदर	९७	६१९	बादर	९६	६१८
प्रिय	३१	३७५	वदरा	९६	६१८	बाधा	२१	२४६
प्रियक	५४	६४	वदरी	९६	६१८	बान्धव	१०६	७४४
प्रियङ्गु	५९	१२६	वदशिख	११५	४५	वारकीर	१३४	२८२
प्रियंवद	१२३	१४७	वदशिखा	११५	४५	वार्बट	६२	१६५
प्रीति	१६	१८२	वन्ध	२१	२४५	वार्बटीर	१३४	२८२
प्रेक्षा	४६	५७९	वन्धक	५५	७३	वाल	४१	५१४
प्रेक्षा	४	२४	वन्धकी	५५	७३	वालक	५५	७४
प्रेत	१६	१८४	वन्धु	२१	२४६	वाला	४१	५१४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
वालिका	५५	७३	मद्रा	३७	४५५	माल	४१	५१६
वालिश	१०८	७६४	मन्द	२०	२३३	मालाङ्क	५५	७५
वाली	४१	५१५	मय	३१	३७६	माव	४३	५४५
वाध	२५	३०१	मयानक	११३	२५	मावना	८२	४२५
वाहुज	६०	१४६	मर	३७	४५६	मावाट	६२	१६७
विहाल	१०४	७११	मरत	७२	३०१	मावित	७२	३०२
विन्दु	२०	२३७	मरण	६७	२२८	मास	४७	५९८
विन्दुतन्त्र	१३४	२८३	मरणी	६७	२२९	मासन्त	७७	३०३
विम्व	२६	३०९	मरद्वाज	११६	५७	मास्कर	९७	६१९
विल	४१	५१५	मरु	३७	४५६	मास्वत्	१६	१८६
विलेशय	१३०	७३४	मर्तु	१६	१८५	मिहा	४६	५८०
बीज	८	७४	मर्मन्	२४	२८०	मिति	१६	१८६
बीमत्स	११०	७९४	मल्ल	४१	५१५	मिन्न	२४	२८०
बुद्ध	२१	२४६	मल्ली	४१	५१६	मीत	१६	१८६
बुध	२१	२४६	मव	४३	५४५	मीति	१६	१८६
बुध्न	२४	२७९	मवन	८२	४२४	मीम	२८	३३४
बृहत्तिका	११४	३६	मव्य	३१	३७७	मीर	३७	४५७
बृहती	७४	३२५	मव्या	३१	३७८	मीषण	६७	५२९
बोधि	२१	७४७	मसद्	२०	२३३	मीष	२८	३३५
ब्रह्मन्	२४	२७९	मस्मक	५५	७४	मुज	८	७५
ब्रह्मण्य	९०	५३३	मस्मत्तुल	१३५	३०४	मुजङ्ग	५९	१२७
ब्रह्मपुत्र	१३४	२८१	मा	२	१०	मुजिष्य	९०	५२९
ब्रह्मवन्धु	१२४	१५९	माः	३	१७	मुजिष्या	९०	५२९
ब्राह्मण	६७	२३६	माकूट	६२	१६६	मुवन	८२	४२५
ब्राह्मणी	६७	२३६	माकूट	५	४०	मुवन्यु	९०	५२९
ब्राह्मी	२८	३३२	माण	१३०	२३४	मू	२	१०
भ	२	१०	माणवेय	२३५		मूक	३	१३
भ	१६	१८५	माण्य	३१	३७८	मूकेश	१०८	७६४
भक्ति	१६	१८५	माण्ड	१२	१२६	मूकेशी	१०८	७६४
भग	५	३८	माणु	२४	२८०	मूजम्बू	८६	४७९
भङ्ग	५	३९	माण	२८	३३४	मूत	१६	१८६
भङ्गा	५	३९	मार	३७	४५६	मूतवृक्ष	१३८	३३६
भक्ति	५	३९	मारत	७२	३०२	मूतात्मन्	८२	४२५
मङ्गर	९७	६१९	मारती	७२	३०२	मूति	१७	१८७
मट	९	९६	मारद्वाज	११६	५७	मूतीक	५५	७६
मद्यरक	११३	२६	मारद्वाजी	११६	५७	मूष्टु	४५	५६५
मट्टिनी	८२	४२४	मार्गव	१०६	७४४	मूष्टुत्	१७	१८७
मण्डन	८२	४२४	मार्गवी	१०६	७४५	मूमि	२	१०
मद्र	३७	४५४	मार्याट	६२	१६६	मूमिका	५५	७७
मद्रकाली	१३५	३०५	मार्याटिक	११३	२६	मूमिज	६०	१४६
			मार्यो	९७	६२०			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
भूमिजा	६०	१४६	मणि	१४	१५२	मन्द	२०	२३५
भूरि	३७	४५७	मणिच्छिद्रा	१३४	२८५	मन्दर	९७	६२२
भूस्पृशु	४५	५६५	मणिमाला	१३६	३०८	मन्दार	९७	६२५
भृगु	५	४१	मण्ड	१२	१२७	मन्दिर	९७	६२४
भृङ्ग	५	४०	मण्डन	८२	४२६	मन्मथ	७५	३४५
भृङ्गराज	११६	५८	}	४२७		मन्यु	३२	३७९
भृङ्गार	९७	६२०				मय	३१	३७८
भृङ्गारी	९७	६२०	मण्डल	१०४	७११	मयु	३२	३७९
भृति	१७	१८८	मण्डा	१२	१२८	मयूख	५८	११२
भृशम्	१४९	४८	मण्डूक	५५	७९	मयूर	९७	६२८
भृष्टि	९	९६	मण्डूकपर्ण	१४१	१७	मयूरक	११४	२७
भेक	३	१३	मण्डूकपर्णी	१४१	१८	मरीचि	६०	१३९
भेद	२०	२३४	मण्डूकी	५५	७९	मरु	३७	४५८
भेरुण्ड	६४	१८८	मण्डोदक	११४	२८	मरुत	१७	१८९
भेरुण्डा	६४	१८८	मत	१७	१८८	मरुवक	११४	२७
भेल	४१	५१६	मति	१७	१८९	मर्कट	६२	१६७
भैरव	१०६	७४५	मत्कुण	६७	२३०	मर्कटी	६२	१६८
भोग	५	४१	मत्तवारण	१४१	१६	मर्जु	८	७५
भोगवती	१२२	१२८	मत्सर	९७	६२१	मर्मर	९७	६२७
भोगिन्	२४	२८०	मत्सरा	९७	६२१	मर्मरी	९७	६२७
भौम	२८	३३५	मथित	७२	३०३	मर्यादा	७७	३६४
भ्रम	२८	३३३	मद	२०	२३४	मल	४१	५१७
भ्रमणी	६७	५२९	मदकल	१३६	३०६	मलय	९०	५३०
भ्रमरक	११३	२५	मदन	८२	४२५	मलया	९०	५३०
भ्रातृव्य	९०	५२८	मदनशलाका	१४५	१	मलिन	८२	४२६
भ्रान्ति	१६	१८६	मदी	२०	२३४	मलिनमुख	१४१	१०
भ्रामक	५५	७५	मधु	२१	२४७	मलिनी	८२	४२६
भ्रामर	९७	६१९	}	२४८		मलिम्लुच	११६	५३
भ्रूण	१४	१५१				मलीमस	१३९	३४५
म			मधुक	५५	७८	मल्ल	४१	५१७
म	२	११	मधुर	९७	६२२	मल्लनाग	११६	५१
मकर	९७	६२१	}	६२३		मल्लिक	५५	७९
मकुर	९७	६३१				मल्लिका	५५	७९
मकुष्ठ	६३	१७९	मधुरसा	१३९	३४६	मशक	५५	७८
मङ्गु	१५०	५६	मधुरा	९७	६२३	मसुर	९७	६२६
मङ्गल	१०८	७१३	मधुसूदन	१४३	३४	मसुरा	९७	६२६
मङ्गला	१०४	७१३	मध्य	३१	३७८	मसूरा	९७	६२६
मङ्गल्य	९०	५३०	मध्यम	८८	५००	मसृण	६७	२३१
मङ्गल्या	९०	५३१	मध्यमा	८८	५०१	मसृणा	६७	२३१
मङ्गरी	९७	६२८	मनाक्	१४७	२५	मह	४९	६१३
मञ्जुल	१०४	७१२	मन्तु	१७	१९०	महत	१७	१८९
			मन्त्र	३७	४५७			
			मन्त्रचूर्णल	१४४	५४			
			मन्थ	१९	२२२			
			मन्थर	९७	६२५			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
महती	७२	३०४	मातुलपुत्रक	१४५	२	मिप	४६	५८१
महस्	४७	५९९	मातुलानी	१२७	१९१	मिसि	४७	५९९
महाकाल	१३६	३०५	मातृ	१७	१८९	मिहिर	९७	६३०
महाघोष	१३८	३३६	मातृ		१९०	मीन	२४	२८२
महाघोषा	१३८	३३७	मातृका	५५	८०	मीनाप्रीण	११९	९०
महाघन	१२७	१९१	मात्र	३७	४५९	मुकुन्द	७७	३६५
महानाद	१२३	१४८	मात्रा	३७	४५९	मुकुर	९७	६३१
महानील	१३६	३०६	माधव	१०६	७४५	मुक्ता	१७	१९१
महापद्म	१२९	२२४	माधवी	१०६	७४६	मुक्ताफल	१३६	३०८
महाबल	१३६	३०७	मान	२४	२८१	मुक्ति	१७	१९१
महाबला	१३६	३०७	मानस	११०	७९५	मुख	४	२४
महामात्र	१३४	२८५	मामक	५५	८१	मुग्ध	२१	२४९
महामुनि	१२७	१९१	माय	३२	३८०	मुचुकुन्द	१२३	१४९
महामूल्य	१३०	२३६	माया	३२	३७९	मुण्ड	१२	१२८
महारजन	१४३	३४	मार	३७	४५८	मुण्डन	८२	४२९
महारस	१३९	३४६	मारिष	१०९	७८२	मुण्डित	७२	३०५
महार्घ	५९	१३५	मारिषा	१०९	७८३	मुदिर	९७	६३१
महालय	१३०	२३५	मारी	३७	४५८	मुद्गर	९७	६३०
महावीर	१३४	२८४	मारीच	६०	१३९	मुनि	२४	२८२
महाशङ्ख	११५	४६	मारुण्ड	६४	१८९	मुनिभेषज	१४१	१४
महासहा	१४०	३५८	मार्ग	५	४२	मुमुर	९७	६३२
महासेन	१२७	१९१	मार्गण	६७	२३१	मुशली	१०४	७१५
महिला	१०४	७१४	मार्जन	८२	४२७	मुष्क	३	१३
महिषी	१०९	७८२	मार्जना	८०	४२७	मुसल	१०४	७१५
मही	४९	६१४	मार्जार	९७	६३९	मुदिर	९७	६३०
महेन्द्र	९७	६२८	मार्जालीय	१३०	२३६	मुहूर्त	७२	३०५
महोदय	१३०	२३५	मार्तण्ड	६४	१८९	मूक	३	१४
महौषध	१२४	१५८	माल	४२	५१७	मूढ	१२	१३२
मा	२	११	माल		५१८	मूर्छित	७२	३०६
मास्	२	१७	मालती	७२	३०४	मूर्ति	१७	१९१
माष	४६	५८१	माला	४१	५१८	मूर्धामिपिक्त	१४२	२३
माकन्द	७७	३६५	मालिका	५५	८०	मूल	४१	५१८
माकन्दी	७७	३६५	मालिनी	८२	४३८	मूल्य	३२	३८०
मागध	७८	३७५	मालु	४१	५१८	मृग	५	४३
मागधी	७८	३७६	मालुधान	१२७	१९२	मृगयु	९०	५३२
माचल	१०४	७१४	मालुधानी	१२७	१९२	मृगाक्षी	१०९	७८३
माठर	९७	६२९	माल्य	३२	३७९	मृगो	५	४३
माढि	१२	१३२	मिति	१७	१९०	मृत	१७	१९२
माणवक	११४	२८	मित्र	३७	४६०	मृत्युफल	१३६	३०९
मातङ्ग	५९	१२८	मिथस्	१५०	५८	मृत्युफली	१३६	३०९
मातुल	१०४	७१४	मिथुन	८२	४२८	मृत्युबन्धन	१४३	३४
			मिद्ध	२१	२४८	मृत्सा	४८	५९९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
सृत्ना	२४	२८२	यमक	५५	८३	रक्त	६	४६
सृदक्ष	५९	१२८	यमन	८२	४२९	रक्तमाता	१२२	१२९
सृदु	२०	२३६	यमस्वसा	१३९	३४७	रजक	५६	८५
सृष्टेरक	११४	२९	ययु	३२	३८०	रजत	७२	३०६
मेखला	१०४	७१६	यव	४४	५४७	रजनी	८२	४३२
मेघ	६	५४	यवफल	१३६	३०९	रजस्	४८	६०
मेघनाद	१२३	१४९	यष्टि	१०	९७	रजस्वल	१३६	३१०
मेघपुष्प	१२९	२१७	याजक	५५	८३	रजस्वला	१३६	३१०
मेचक	५५	८२	यातयाम	१२९	२२५	रञ्जन	८२	४३१
मेघ	२१	२४९	यात्रा	३०	४६१	रञ्जनी	८२	८३१
मेघा	२१	२४९	यादसाम्पति	१४२	२४	रण	१४	१५३
मेनाद	७७	३६६	यान	२४	२८३	रण्डा	१२	१२८
मेला	४१	५१९	यापन	८२	४३०	रतनारीच	१४१	१३
मेप	४६	५८१	याम	२८	३३६	रतर्धिक	११४	२९
मेहन	८२	४२९	याम्य	३२	३८१	रति	१७	१९४
मैथुन	८२	४२९	याव	४४	५४७	रत्न	२४	२८३
मोक्ष	४६	५८२	यावत्	१४८	३०	रथ	१९	२२४
मोष	६	५५	यावन	८२	४३०	रथकार	१३४	२८६
मोषा	६	५५	युक्ति	१७	१९३	रथाक्ष	५९	१२९
मोच	७	५९	युग	५	४४	रथ्य	३२	३८२
मोचक	५५	८२	युत	१७	१९२	रथ्या	३२	३८३
मोचा	७	५९	युतक	५५	८४	रद	२०	२३६
मोचाट	६२	१७०	यूथ	१९	२२३	रन्ध्र	३५	८३४
मोण	१४	१५२	यूथी	१९	२२३	रभस	११०	७९५
मौदक	५५	८३	योग	५	४४	रभ	२८	३३७
मोरट	६२	१६९	योग्य	३२	३८१	रमण	६७	२३७
मोरटा	६२	१७०	योग्या	३२	३८२	रमति	७३	३०७
मोह	४९	६१४	योजन	८२	४३०	रमित	७३	३०७
मौलि	४१	५२०	योजनगन्धा	१४२	२६	रमा	२८	३३७
मिल्ल	१०	९७	योनि	२४	२८३	रम्भ	२७	३१५
म्लेच्छ	७	६५	यौवनलक्षण	१४५	५	रम्भा	२७	३१५
यक्ष	४६	५८२	रक्त	१७	१९३	रम्य	३०	३८२
यक्ष	८	८०	रक्तप	८५	४७७	रम्या	३०	३८२
यतस्	१५०	५६	रक्तपा	८५	४७५	रत्नक	५६	८५
यति	१७	१९०	रक्तपाद	१२३	१८५	रदिम	६८	३३३
यथा	१४८	३६	रक्तेण	११९	२०	रम	८८	६००
यद्वत्	१४८	३२	रक्ताक्ष	१०९	७८३	रमन	८८	८३१
यन्तृ	१७	१९२	रक्ताक्ष	५९	१०८	रमा	४८	६००
यन्त्र	३७	४६०	रक्ताक्ष	५९	१०९	रमादन	१०७	१२३
यन्त्रण	६७	२३२	रक्षा	४६	५८८	रसाल	१०८	७१६
गम	२८	३३६	रक्ष	३	१४	रमाला	१०८	७१७
						रमिका	५६	८७

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
रसित	७३	३०७	रुजा	८	७५	रौरव	१०६	७४७
रहसू	४८	६००	रुदथ	७६	३४६	रौहिणेय	१३०	२३७
रहस्य	९०	५३२	रुधिर	९८	६३२	ल		
रहस्या	९०	५३२	रुमा	२८	३३९	लक्ष	४६	५८३
रा	२	१२	रु	३७	४६१	लक्षण	६७	२३४
राका	३	१४	रुक्ष	४६	५८३			२३५
राग	६	४६	रूप	२५	३०१	लक्ष्मण	६७	२३५
रागचूर्ण	११९	९१	रूपक	५६	८९०	लक्ष्मणा	६७	३३५
रागसूत्र	१३४	२८६	रूप्य	३२	३८३	लक्ष्मन्	२४	२८५
रागिन्	२४	२८४	रेक	३	१५	लक्ष्मी	२८	३३९
राघव	१०६	७४६	रेखा	४	२५	लक्ष्मीपति	१२२	१२९
राजजम्बू	१२९	२१९	रेचनी	८२	४३३	लक्ष्मीपुत्र	१३४	२८७
राजन्	२४	२८३	रेणु	१४	१५३	लघ्न	२४	२८५
राजराम	११६	५८	रेणुका	५६	८९	लघिष्ठ	६३	१८०
राजवृक्ष	१३८	३३७	रेत्र	३७	४६१	लघु	६	५५
राजहंस	१३९	३४७	रेप	२५	३०२	लघ्वी	४४	५४९
राजादन	१२७	१९४	रेफ	२६	३०५	लङ्का	३	१६
राजिका	५६	८७	रेवट	६२	१७१	लङ्ग	६	४७
राजा	८	७५	रेवती	७३	३०८	लङ्गन	८२	४३४
राजीव	१०६	७४७	रेवा	४४	५४७	लङ्ग	८	७६
राठा	१०	१३२	रेरिहाण	११९	९१	लट्वा	४४	५४९
रात्रक	५६	८६	रै	२	१२	लता	१७	१९५
राध	२१	२४९	रैवत	७३	३०८	लतामर्कटक	१४५	२
राधन	८२	४३२	रोक	३	१५	लभ्य	३२	३८
राधरङ्ग	११४	३०			१६	लम्पाक	५६	९०
राधा	२१	२४९	रोचन	८२	४३३	लम्बकर्ण	११९	९१
राम	२८	३३७	रोचना	८२	४३४	लम्बोदर	१३४	२८७
		३३८	रोचमान	१०७	१९४	लय	३२	३८४
रामा	२८	३३८	रोदन	८२	४३३	ललना	८२	४३६
रामिल	१०४	७१७	रोदस्	११०	७९६	ललाम	८२	४३५
राशि	४५	५६५	रोदसी	११०	७९६	ललामन्		
राष्ट्र	३७	४६१	रोद्र	३७	४६२	लव	४४	५४८
रास	४८	६०२	रोप	२५	३०२	लवण	६७	२३४
राक्षेरस	१३९	३४८	रोमहर्षण	१४१	१८	लवणा	६७	२३४
रास्ता	२४	२८४	रोषण	६७	२३३	लाङ्गल	१०४	७१८
रिष्ट	१०	९८	रोहिणी	६७	२३३	लाङ्गलिन्	८२	४३६
रीति	१७	१९४	रोहित	७३	३०९	लाङ्गली	१०४	७१८
रुक्म	२८	३३९	रोहिताश्व	१३७	३२१	लाङ्गूल	१०४	७१७
रुक्			रोहिन्	२४	२८५	लाज	८	७६
रुक्	१	७	रोहिष	१०९	७८४	लाजा	८	७६
रुक्क	५६	८७	रौद्र	३७	४६२	लाञ्छन	८२	४३६
रुचि	७	५९	रौद्री	३७	४६२	लाट	१०	९८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
लालस	१११	७९६	वर्वथ	} ७६	३४६	वराटक	११४	३२
लालाटिक	११४	३०	वस्रथ			वरारोह	१४०	३५९
लासक	५६	९०	वट	१०	९८	वरारोहा	१४०	३५९
लिङ्ग	६	४७	वढवा	१०६	७४८	वराह	१११	८११
लिप्त	१७	१९५	वणिज्	८	७७	वरिष्ठ	६३	१८०
लीला	४२	५२०	वण्टाल	१०४	७९९	वरी	३७	४६३
लुब्ध	२१	२५०	वण्ठ	१०	११०	वरीयस्	११०	७९७
ल्लता	१७	१९६	वत्स	४८	६०२	वरुण	६७	२३५
ल्लनक	५६	९०	वदान्य	९०	५३४	वरुथ	७६	३४६
लेख	४	२५	वव	२१	२५०	वर्चस्	४८	६०३
लेखन	८२	४३६	वधू	२२	२५१	वर्जन	८३	४३९
लेखनिक	११४	३१	वन	२४	२८६	वर्ण	} १४	१५३
लेखा	४	२५	वनज	६०	१४८			
लेप	२५	३०२	वनजा	६१	१४८	वर्णक	५६	९३
लोक	३	१६	वनश्वन्	८३	४४०	वर्णविलोढक	१४५	३
लोचक	५६	९०	वनस्पति	१२२	१३०	वर्णाट	६२	१७२
लोमश	१०८	७६४	वनित	७३	३११	वर्णिन्	२४	२८७
लोमशा	१०८	७६५	वनिता	७३	३१२	वर्तक	५६	९२
लोल	४२	५२१	वपन	८३	४४०	वर्तनी	८३	४४०
लोला	४२	५२१	वपा	२६	३०३	वर्तरुक	११४	३२
लोह	४९	६१४	वपुस्	४८	६०४	वर्ति	१७	१९६
लोहल	१०४	७१८	वप्र	३७	४६४	वर्तमन्	२४	२८७
लोहित	७३	३१०	वमथु	७६	३४८	वर्धन	८३	४३९
लौहित्य	९०	५३३	वमन	८३	४३८	वर्धनी	८३	४३९
			वमि	२९	३४०	वर्धमान	१२७	१९५
			वयस्	४८	६०३	वर्धित	७३	३११
व	२	१५	वयस्य	७६	३४७	वर्ध	३७	४६५
वश	४५	५६७	वयस्था	७६	३४७	वर्ष	४६	५८३
वक्तव्य	९०	५३४	वर	} ३७	४६२	वर्षा	४६	५८४
वक्र	३७	४६४				वर्षामू	८६	४८७
वक्रनक्र	१३४	२८८	वरचन्दन	१४३	३५	वर्षमन्	२४	२८६
वक्त्र	३७	४६४	वरटा	६२	१७२	वलज	६०	१४७
वङ्ग	३	१७	वरण	६७	२३५	वलजा	६०	१४७
वङ्ग	} ६	४८	वरण्ड	६४	१८९	वलज	९०	५३५
			वरण्डक	११४	३३	वलक	३	१६
वङ्गा	६	४८	वरण्डा	६४	१९०	वलु	६	४९
वच	७	६०	वरत्रा	९८	६३४	वल्मीक	५६	९३
वचा	७	६०	वरद	७७	३६६	वल्लम	८६	४८६
वज्र	३७	४६५	वरदा	७७	३६६	वल्लर	९८	६३३
वज्रा	३७	४६५	वरवर्णिनी	१४३	३५	वल्ली	४२	५२१
वधक	५६	९२	वराक	५६	९२	वल्दर	९८	६३३
वञ्जुल	१०४	७१९	वराङ्ग	५९	१२९	वश	४५	५६६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
वशा	४५	५६६	वायसी	११०	७९८	विकृति	७४	३२२
वासर	९८	६३४	वायुफल	१३६	३१०	विक्रम	८८	५०३
वसति	७३	३१२	वार	३७	४६६	विक्षिप्त	८३	४४४
वसन	८३	४३९	वारण	६७	२३५	विगत	७३	३१८
वसन्तद्वत	१४२	२४			२३६	विगूढ	६४	१९६
वसन्तद्वती	१४२	२५	वारवाण	११९	९२	विग्रह	१११	८१३
वसु	४८	६०३	वाराही	१११	८१२	विग्रकारिन्	१२७	१९९
		६०४	वारि	३७	४६७	विवर्किल	१३६	३११
वसुक	५६	९३	वारी	३८	४६७	विच्छिन्ति	७४	३२३
		९४	वास्नी	६७	२३७	विच्छिन्न	८३	४४५
वज्र	२४	२८६	वास्व	६४	१९०	विजय	९०	५३५
वसुविसारा	१४४	४८			१९१	विजया	९०	५३६
वह	४९	६१५	वाल्ह	६४	१९५	विजात	७४	३२२
वहति	७३	३१३	वार्त	१७	१९८	विजाता	७४	३२२
वहद्	७३	३१३	वार्ता	१७	१९७	विज्ञान	८३	४४३
वा	२	११४७	वार्दर	९८	६३६	विट्	२	१६
	१५६	१९	वार्धक	५६	९६	विट	१०	९९
वागर	९८	६३५	वार्पिक	५६	९५	विटप	८५	४७५
वाग्मिन्	२४	२८९	वालुक	५६	९६	विट्प	५९	१३०
वान्	१	७	वालुका	५६	९७	वितण्डा	६४	१९१
वाम	८	७७	वालिय	९०	५३५	वितर्क	५६	९७
		७८	वास	४८	६०५	वितान	८३	४४२
वाजिन्	२४	२८९	वासन्त	७३	३१५	वितुषक	११४	३४
वाट	१०	९९	वासन्ती	७३	३१५	वित्त	१७	१९९
वाटी	१०	९९	वासर	९८	६३६	वित्ति	१७	१९९
वाढव	१०६	७४९	वासा	४८	६०५	विदध	७६	३४८
वाणि	१४	१५५	वासित	७३	३१५	विदा	२०	२३७
वाणिनी	८३	४४२	वासिता	७३	३१६	विदार	९८	६३९
वातकेली	१३६	३११	वासुरा	९८	६३७	विदारण	११९	९२
वातकुडा	११८	७५	वास्तु	१७	१९९	विदारी	९८	६३९
वातरायण	१४१	१९	वाह	४९	६१५	विदित	७३	३१७
वातरुप	१३८	३३७	वाहस	११०	७९८	विदुर	९८	६३८
वातूल	१०४	७२०	वाहा	४९	६१५	विदूषक	११४	३४
वान	२४	२८८	वाहिनी	८३	४४१	विदेह	१११	८१२
वानप्रस्थ	१२२	१४०	वाहिक	५६	९५	विद्व	२२	२५२
वाम	२९	३४०	वाहीक	५६	९६	विद्वष	१०६	७४९
वामन	८३	४४१	वि	१४७	२०	विदुम	८८	५०३
वामा	२९	३४०	विकट	६२	१७२	विद्वस्	४८	६०५
वामिक	१०४	७२०	विकार	९८	६३८	विद्या	२२	२५२
वामा	२९	३४१	विकारा	१०८	७६७	विघातु	७४	३२४
वायस	११८	७९७	विकृत	७३	३१९	विधान	८३	४४६
						विधि	२२	२५२

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
विधु	२२	२५३	विलोभी	८८	५०३	विष्णुपद	१२३	१५०
विधुत	७३	३१९	विषघ	७८	३७७	विष्णुपदी	१२३	१५०
विधुर	९८	६४०	विवर्त	७४	३२२	विष्वक्सेन	१०७	१९७
विधुरा	९८	६४०	विषया	१०८	७६६	विष्वक्सेन	} १४५, ७	
विनत	७४	३२०	विष्वत्	७३	३१७	प्रिया		
विनता	७४	३२०	विषिक्त	७३	३१८	विष्वक्सेना	१२७	१९७
विनय	९०	५३७	विवेक	५७	९८	विसर	९८	६४०
विनया	९०	५३७	विशद	७७	३६७	विसर्ग	५९	१३०
विनायक	११४	३३०	विशल्या	९०	५३८	विस्तर	९८	६३७
विनिपात	१२२	१३०	विशार	५८	११३	विस्मय	९०	५३७
विनीत	७३	३१९	विशाखा	५८	११३	विस्मापना	१२७	१९६
विनेतृ	७४	३२४	विशारद	११३	१५०	विस्मम्भ	८७	४८८
विन्ध्य	३२	३८४	विशालाक्ष	१३८	३३८	विहस्त	७४	३२९
विन्ध्या	३२	३८५	विशिक्ष	५८	११२	विह्वनन	१०७	१९८
विन्न	२४	२८९	विशिखा	५८	११२	विहायस्	११०	७९९
विपणि	६७	२३८	विशेष	१०९	७८५	विहार	९८	६३८
विपत्ति	७४	३२३	विशेषक	११४	३५	विहित	७३	३१६
विपन्न	८३	४४७	विश्वघ्न	७८	३७७	विहेटन	१२७	१९६
विपाक	५६	९७	विश्राणन	१२७	१९७	} ३२ ३८५		
विपाका	१०८	७६७	विश्रुत	७३	३१७			
विपासा	१०८	७६७	विश्लेष	१०९	७८४	वीक्षा	४	७६
विपुल	१०४	७२०	विश्व	४४	५५०	वीचि	७	६०
विपुला	१०४	७२१	विश्वकद्रु	१३४	२८९	वीणा	१४	१५५
विप्रतिसार	१४४	४९	विश्वकर्मन्	१२७	१९८	वीत	१७	२००
विप्रलाप	१२९	२१७	विश्वप्सन्	८३	४४७	वीति	१८	२००
विषुघ	७८	३७६	विश्वम्भर	१३४	२८८	वीतिशेष्ट	१३४	२९१
विभव	१०६	७५०	विश्वम्भरा	१३४	२८९	वीथी	१९	२२४
विभाकर	१३४	२८९	विश्वस्त	७४	३२१	वीर	३८	४६९
विभाव	१०६	७५०	विश्वस्ता	७४	३२१	वीरभद्र	१३४	२९०
विभावसु	१३९	३४९	विश्वा	४४	५५०	वीरतर	१३४	२९०
विभु	२७	३१५	विश्वावसु	१३९	३४८	वीरवृक्ष	१३८	३३८
विभ्रम	८८	५०३	विष	४६	५८४	वीरा	३८	४६९
विमल	१०४	७२१	विपज्ज	८३	४४४	वीरुघ	२०	२५३
विमान	८३	४४३	विपज्जा	८३	४४४	वीर्य	३०	३८५
विरुद्ध	६४	१९६	विषय	९०	५३६	वीर्य	७८	३५५
विरोचन	१०७	१९५	विषयिन्	८३	४८८	वृक्षधूप	१२९	२१८
विलम्ब	८३	४४३	विषा	४६	५८४	वृक्षादन	१२७	२००
विलास	११०	७९९	विषाण	६७	२३७	वृक्षादर्ना	१२७	२००
विलासिन	८३	४४७	विषाणी	६७	२३८	वृजिन	८३	४४९
विलीन	८३	४४४	विकम्भ	८६	४८७	वृत्त	१८	२०२
विलेपनी	१०७	१९९	विष्टर	९८	६३७	वृत्त	१८	२०१
विलोम	८८	५००	विष्टि	१०	१०१	वृत्तान्त	७१	३२४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
श्रुति	१८	२०२	वैतरणी	११९	९३	शक	३	१७
श्रुत	३८	४७१	वैतानिक	११४	३६	शकल	१०४	७३१
श्रुथा	१४८	३६	वैदेहिक	११४	३७	शकुन	८४	४५२
श्रुद्ध	२२	२५४	वैदेही	१११	८१३	शकुनि	८८	४५२
श्रुद्धि	२२	२५४	वैनतेय	१३०	२३७	शकुन्त	७४	३०६
श्रुन्त	१८	२०२	वैनाशिक	११४	३७	शकुलादनी	१४३	३६
श्रुन्दारक	११४	३५	वैरोचन	११४	३७	शक्ति	१८	२०३
श्रुधिक	५७	९९	वैशाख	५८	११३	शक	३८	४७२
श्रुष	१६	५८४	वोढा	१२	१३	शङ्का	३	१७
श्रुपन्	२४	२८९	व्यक्त	१७	१९७	शङ्कु	३	१८
श्रुपपर्वन्	१२७	२०१	व्यग्र	३७	१६६	शङ्ख	४	२६
श्रुषभ	८७	४८९	व्यङ्ग	६	४९	शङ्खक	५७	१००
श्रुपल	१०४	७३१	व्यञ्जन	८३	४३८	शची	७	६१
श्रुषा	४७	५८६	व्यतिकर	१३४	२८८	शठ	११	११०
श्रुपाकपायी	१४४	४४	व्यतीपात	१२२	१२९	शणीर	९८	६४३
श्रुपाकपि	१२९	२१८	व्यलीक	५६	९४	शण्ड	१२	१३३
श्रुषाङ्ग	५७	९८	व्यवहार	१३४	२८७	शतध्नी	८८	१३३
श्रुपी	४६	५८५	व्यवहारिका	१४०	७	शतपत्र	१३४	२९१
श्रुषि	१४	१५६	व्यवाय	९०	५३३			२९२
श्रुहञ्जल	१३६	३११	व्यसन	८३	४३७	शतपर्षिका	१४०	८
श्रुकेट	६२	१७३	व्याघात	७३	३१४	शतहृदा	१२४	१५१
श्रुग	६	४९	व्याघ्र	३८	४६८	शतानीक	११४	३८
श्रुणी	१४	१५६	व्याघ्रनख	११५	४६	शत्रि	३८	४७३
श्रुणु	१४	१५६	व्याघ्री	३८	४६८	शनै	१५०	५९
श्रुदना	८४	४५०	व्याज	८	७८	शपथ	७६	३४९
श्रुदि	२०	२३७	व्याह	१२	१२९	शफ	२६	३०५
श्रुधस्	४८	६०५	व्याध	२२	२५१	शबर	९८	६४१
श्रुेर	३८	४७१	व्याप्ति	१७	१९८	शब्द	२०	२३८
श्रुेरट	६२	१७३	व्याप्यत	७३	३१४	शम्	१४७	२१
श्रुेला	४२	५२२	व्यायाम	८८	५०१	शमथ	७६	३४८
श्रुेल्लित	७४	३२५	व्याल	४२	५०२	शमथु	७६	३४९
श्रुेषा	४५	५६७	व्यास	४८	६०४	शयथ	७६	३४९
श्रुेय	३०	३८६	व्युत्थान	८३	४४८	शमन	८४	४५१
श्रुेयथा	३२	३८६	व्युष्ट	१०	१००	शमी	२९	३४१
श्रुेष्टन	८३	४५०	व्युष्टि	१०	१००	शम्पाक	५७	१००
श्रुेष्टित	७४	३२६	व्यूह	१२	१३२	शम्पाक	५७	१००
श्रुै	१४७	२०	व्यूह	४९	६१५	शम्भ	२६	३०९
श्रुैकुण्ठ	६३	१८१	व्रज	८	७७	शम्बर	९८	६४१
श्रुैजयन्त	१२२	१३१	व्रतति	७३	३१३	शम्बरी	९८	६४२
श्रुैजयन्ती	१२२	१३१	श्रीहिराजिक	१४०	८	शम्बल	१०४	७२२
श्रुैजिक	५७	९९	श			शम्बूक	५७	१०१
			शस	४८	६०६	शम्भु	२७	३१६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
शयन	८४	४५०	शारदी	७७	३६७	शिव	४४	५५०
शयालु	१०४	७२२	शारि	३८	४७४	शिव	४४	५५१
शय्या	३२	३८७	शारीर	९८	६४४	शिवकीर्तन	१४३	३७
शर	३८	४७१	शार्कक	५७	१०२	शिवा	४८	५५१
शरण	६७	२४०	शाङ्ग	६	५०	शिवि	४४	५५२
शरद्	२१	२३८	शादूल	१०४	७२३	शिशिर	९९	६४७
शरवाणि	११९	९३	शार्वर	९८	६४५	शिशुक	५७	१०३
शरु	३८	४७३	शाल	४२	५२३	शिष्प	२६	३०४
शर्करा	९८	६४२	शालङ्कायन	१४३	३७	शीकर	९९	६४९
शर्करी	९८	६४४	शाला	४२	५२३	शीघ्र	३८	४७५
शर्करी	९८	६४४	शालावृक	११४	३८	शीत	१८	२०५
शर्वरी	९८	६४४	शालार	९९	६४६	शीत	१८	२०६
शालाका	५७	१०१	शालि	४२	५२४	शीतक	५७	१०३
शरक	३	१६	शालु	४२	५२४	शीतचम्पक	१४०	९
शर्य	३२	३८६	शाल्य	९१	५३९	शीतमयूख	१४१	११
शरल्लकी	५७	१०२	शाल्मलि	१०४	७२४	शीतल	१०४	७२४
शश	४५	५६७	शावर	९८	६४५	शीन	२५	२९१
शशिलेखा	११५	४७	शावरी	९८	६४५	शीर्षण्य	९१	५४०
शश्वत्	१४८	३२	शासन	८४	४५३	शील	४२	५२५
शष्प	२६	३०३	शास्तृ	१८	२०४	शुक्र	४	१९
शस्त	१८	२०३	शास्त्र	३८	४७४	शुक्र	१८	२०६
शस्त्र	३८	४७२	शिखण्ड	६४	१९२	शुक्रि	१८	२०६
शस्त्री	३८	४७३	शिखण्डिन्	८४	४५४	शुक्र	३८	४७५
शाक	३	१८	शिखर	९९	६४६	शुक्र	४७५	४७६
शाक	३	१८	शिखरिणी	११९	९४	शुक्ल	४२	५२६
शाकवर	९८	६४५	शिखरिन्	८४	४५४	शुक्ली	६	५०
शाकवर	९९	६४६	शिखा	४	२७	शुचि	७	६१
शाखा	४	२७	शिखिन्	२५	२९०	शुण्ड	१२	१२९
शाखिन्	२५	२९०	शिरु	३८	४७५	शुण्डा	१२	१२९
शाण	१४	१५७	शित	१८	२०४	शुद्ध	२२	२५५
शाणी	१४	१५८	शिति	१८	२०४	शुद्धान्त	७४	३२७
शाण्डिल्य	९०	५३९	शिपिविष्ट	११७	६८	शुभ	२७	३१६
शात	१८	२०४	शिफा	२६	३०६	शुभा	२७	३१६
शातशकुम्भ	१२९	२७०	शिरस्	४८	६०६	शुभ्र	३८	४७६
शात्रय	१०६	७५०	शिल	४२	५२५	शुभ्रदन्ती	३२२	१३२
शात्रय	१०७	७५१	शिला	४२	५२५	शुल्क	४	२०
शाद	२१	२३८	शिलाटक	११४	३८	शुल्व	४४	५५२
शान्त	१८	२०३	शिली	४२	५२५	शुश्रूषा	१०९	७८५
शान्ति	१८	२०४	शिलीन्द्र	९९	६४८	शुपि	४७	५८६
शाप	२६	३०४	शिलीन्द्री	९९	६४९	शुष्म	२९	३४४
शार	३८	४७३	शिलीमुख	११५	४७			
शारद	७७	३६७	शिल्प	२६	३४०			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
शूक	४	२०	श्रमणा	६७	२३९	षष्ठी	११	१११
शूकक	५७	१०३	श्रवण	६७	२३९	षाण्डव	१०७	७५१
शूका	४	२१	श्राण	१४	१५८	स		
शून्य	३२	३८७	श्राणा	१४	१५८	संज्ञा	८	८०
शून्या	३२	३८८	श्राद्ध	२२	२५५	सयमन	१२८	२०५
शूर	३८	४७६	श्राम	२९	३४३	संयमनी	१२८	२०५
शूल	४२	५२६	श्रावण	६७	२४०	सरूढ	६४	१९७
शूला	४२	५२६	श्रावणा	६७	२४०	संरोध	७८	३७८
शृगाल	१०५	७२५	श्री	२	१३	संवदन	} १२८	२०६
शृगालजम्बू	१४३	४४२	श्रीकण्ठ	६३	१८१	संवन्न		
शृगालिका	११४	३९	श्रीपति	७४	३२६	सर्वत	७४	३२८
शृगाली	१०५	७२५	श्रीपर्ण	६८	२४१	सवाहन	१२८	२०७
शृङ्गल	१०५	७२५	श्रीपर्णी	६८	२४१	सवित्ति	७५	३३३
शृङ्ग	} ६	५०	श्रीमत्	१८	२०५	सविद्	२१	२३९
		५१	श्रीवास	११०	७९९	संवेश	१०८	७६८
शृङ्गाटक	११४	३९	श्रुत	१८	२०७	संभ्रान	८४	४५८
शृङ्गार	९९	६५०	श्रुति	१८	२०७	संसरण	११९	९५
शृङ्गारिन्	८४	४५५	श्रुतिकट	११७	६८	संसिद्धि	७८	३७९
शृङ्गी	६	५१	श्रेणी	१४	१५७	संसृष्ट	६३	१७५
शेष	४७	५८६	श्रेयस्	४८	६०६	सस्कार	९९	६५२
शेषा	४७	५८७	श्रेयसी	११०	८००	सस्कृत	७४	३२८
शैल	४२	५२७	श्रेष्ठ	११	१११	सस्तर	९९	६८१
शैलाट	६२	१७४	श्लाघा	६	५६	सस्त्याय	९१	५४२
शैलूप	१०९	७८६	श्लेष्मघना	१२७	७०२	सस्था	१९	२२५
शैलेय	} ११	५४०	श्लेष्मघ्नी	} ८४	४५५	सस्थान	८४	४५९
		५४१	श्लेष्मघ्ना			सहत	७४	३२८
शोण	१४	१५७	श्लोक	४	२१	संहर्ष	१०९	७८६
शोफ	२६	३०६	श्वशुर्य	९०	५३९	संहिता	७४	३३०
शोमन	८४	४५६	श्वश्रेयस	१३९	३४९	सकटाक्ष	१३८	३३९
शोष	४७	५८७	श्वसन	८४	४५१	सकृत्	१४८	३२
शोक	४	२१	श्वेत	१८	२०८	सकृत्प्रज	११६	५८
शोण्ड	१२	१३०	श्वेतधामन्	१२७	२०२	स्खि	४	२८
शोण्टी	१२	१३०	श्वेतवाहन	१४३	३८	सङ्कार	९९	६५३
शौर्य	३२	३८८	श्वेता	१८	२०९	सङ्गारी	९९	६५३
शोण्वल	१०५	७०६		प		सङ्गर्ण	६८	२४१
श्याम	} २९	३४१	पङ्	१२	१३०	सङ्कुल	१०५	७२७
		३४२	पङ्ग्रन्थ	७६	३५०	सङ्क्षय	३२	३८९
श्यामल	१०४	४२३	पङ्ग्रन्था	७६	३५०	सङ्क्षया	३२	३९९
श्यामा	२९	३८२	पण्ड	१२	१३०	सङ्क्षयावत्	७४	३२७
श्येन	२५	२९१	पण्डाली	१०५	७२६	सजति	७४	३३२
श्रद्धा	२२	२५५	पण्ड	१२	१३३	सङ्गर	९९	६५२
श्रमण	६७	२३८	पण्डितयन	१४३	३८	सङ्ग्रह	१११	८१४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
सद्वाटिका	१५०	४०	समय	११	४४१	सम्मति	७४	३३२
सद्वात	७४	३२९	समया	१५०	६५	सम्मूर्च्छन	१०७	२०३
सचिव	१०७	७५२	समर्थ	७६	३५०	सर	३८	४७६
सज्ज	८	७८	समयादा	१२४	१५१	सरक	५७	१०५
सज्जन	८४	४६०	समाधात	१२२	१३२	सरणि	६८	२४१
सज्जना	८४	४६०	समादान	१२८	२०५	सरण्ड	६४	१९२
सध	८	७९	समाधि	७८	३७८	सरल	१०५	७२७
सटा	१०	१०१	समान	८४	४५८	सरस्वत्	७४	३२७
सत्	२	१०	समापन	१२७	२०२	सरस्वती	१०२	१३४
सती	१८	२०९	समापन्न	१२८	२०६	सरोजिनी	१२८	२०८
सत्तम	८८	५०४	समाप्ति	७४	३२९	सर्ग	६	५२
सत्य	३२	३८९	समायोग	११६	५२	सर्ज	८	७९
सत्त्व	४४	५५३	समास	११०	८००	सर्वग	५९	१३१
सत्र	३८	४७७	समाहार	१३५	२९३	सर्वज्ञ	६१	१५०
सदन	८४	४५६	समाहित	१२२	१३३	सर्वतोभद्र	१४४	४९
सदागति	१२२	१३४	समाह्वय	१३०	२३९	सर्वतोभद्रा	१४४	५०
सदादान	१२८	२०४	समिति	७४	३३२	सर्वतोमुख	१४१	११
सदाफल	१३६	३१२	समीक्षा	१०९	७८६	सर्वरस	१३९	३५०
सदृश	१०८	७६८	समीढ	६४	१९७	सर्वसह	१४०	३५९
सदेश	१०८	७६७	समीरण	११९	९४	सर्वसहा	१४०	३५९
सनातन	१२७	२०३	समुच्छ्रय	१३०	२३८	सवन	८४	४५६
सनामि	८७	४८९	समुत्थान	१०८	२०७	सव्य	३२	३८८
सन्तति	७४	३३१	समुदय	१३०	२३८	सस्यक	५७	१०५
सन्तान	८४	४५९	समुदाय	१३०	२३८	सह	४९	६१६
सन्तानिका	११५	४०	समुद्रनवनीत	१४५	७	सह	१५०	६०
सन्धा	२२	२५६	समुद्राक	१३५	२९३	सहचर	१३४	२९२
सन्धान	८४	४६१	समुद्रत	१२२	१३३	सहज	६१	१४
सन्धि	२२	२५७	समुद्रद	१२४	१५९	सहदेव	१३७	३२२
सन्धिनी	८४	४६१	समुद्ररण	१४१	२०	सहदेवा	१३७	३२२
सन्धिला	१०५	७२८	समुद्र	६४	१९६	सहदेवी	१३७	३२३
सन्ध्या	३२	३९९	सम्पद्	२१	२४०	सहस्	४८	६०७
सन्नाति	७४	३३२	सम्पराय	१३०	२३८	सहस्	१५०	५९
सन्नद्ध	७८	३७८	सम्पर्क	५७	१०६	सहस्रपाद	१४२	२५
सन्नय	९१	५४३	सम्प्रयोग	११६	५२	सहस्रवेधिन	१४३	३९
सन्धिधि	७८	३७९	सम्प्रयोगिन्	१२८	२०७	सहास्	४९	६१६
सपिण्ड	६४	१९३	सम्प्रहार	१३४	२९२	सह्य	३२	३८८
सप्तल	१०५	७२७	सम्बाध	७८	३७८	साक्षात्	१४८	३३
सप्तान्विस्	११०	८०१	सम्भव	१०७	७५१	साते	१८	२०९
सभा	२७	३१७	सम्भार	९९	६५२	सादिन्	२५	२९३
सम्	१४७	२१	सम्भेद	७७	३६८	साधन	८४	४६२
सम	२९	३४४	सम्भोग	५९	१३१	साधिष्ठ	६३	१८१
समभिहार	१४४	५०	सम्भ्रम	८८	५०४	साधीदस्	११०	८०१

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
साधु	२२	२५७	सिन्दूरतिलका	१४५	४	सुरत	७५	३३५
साध्य	३२	४००	सिन्दूरी	९९	६५५	सुरतताली	१४४	५५
सान्त्व	४४	५५४	सिन्धु	२२	२५९	सुरता	७५	३३६
सामज	६१	१४९	सिप्र	३८	४८०	सुरस	१११	८०३
सामर्थ्य	९१	५४३	सिप्रा	३८	४८०	सुरसा	१११	८०३
सामयोनि	१२८	२०९	सिर	३८	४८०	सुरा	३९	४८१
सामि	१४९	४८	सिरा	३८	४८०	सुरूप	८६	४७६
सामिधेनी	१२८	२१०	सीता	१८	२११	सुवर्ण	६८	२४४
सामुद्र	९९	६५३	सीमा	२९	३४६	सुवसन्तक	१४०	९
साम्प्रतम्	१५०	६४	सीर	३८	४८०	सुवह	१११	८१४
साय	३२	४००	सु	१८७	२२	सुवहा	१११	८१४
सायक	५७	१०६	सुकर्मन्	८४	४६३	सुवेल	१०५	७२९
सार	३८	४७८	सुकुमार	१३५	२९४	सुवत	७५	३३५
सारप्र	५९	१३१	सुकृत	७५	३३४	सुवता	७५	३३४
सारण	६८	२४२	सुख	४	२८	सुषम	८८	५०५
सारणी	६८	२४२	सुखा	४	२९	सुषमा	८८	५०५
मारस	११०	८०२	सुरावा	१०८	७६८	सुषवी	१०७	७५०
सारसन	१२८	२०९	सुप्रीष	१०७	७५३	सुपीम	८८	५०५
सार्थ	१९	२२५	सुत	१८	२११	सुपेण	६८	२४३
सार्धमौम	१२९	२०५	सुतल	१०५	७२९	सुहित	७५	३३६
माल	४०	५२७	सुदर्शन	१२८	२१०	सुक्ष्म	२९	३४४
सालमार	१३५	२९४	सुदर्शना	१२८	२११	सूचक	५७	१०७
सालमार			सुदर्शनी	१२८	२११	सूचना	८५	८६५
सावित्र	९९	६५४	सुदामन्	८५	४६४	सूची	७	६०
सावित्री	९९	६५४	सुधन्वन्	८५	४६४	सूत	१८	२१२
साहस	११०	८०१	सुधा	२२	२५९	सूतक	५७	१०७
सिंह	४९	६१७	सुनन्दा	७७	३५८	सूत्र	३८	४८१
सिद्धि	४९	६१७	सुनार	९९	६५६	सूत्रकण्ठ	११७	७२
सिक्ता	७५	३३४	सुनीति	७५	३३५	सूत्रधार	१३५	२९४
सिक्तास्	७५	३३४	सुन्दरी	९९	६५५	सूद	२१	२४०
सिक्थ	२०	२२५	सुपर्ण	६८	२४४	सून	२५	२९४
सिद्धान	६८	२४३	सुपर्णा	६८	२४५	सूना	२५	२९४
सित	१८	२१०	सुपर्वन्	८५	४६४	सुनु	२५	२९४
मिता	१८	२१०	सुप्ति	१८	२११	सूनुत	७५	३३६
सिद्ध	२०	२५८	सुप्रतीक	११५	४१	सूप	२१	२४०
सिद्धार्थ	७६	३५१	सुमनस्	११०	८०२	सुर्यभक्त	१२०	१३५
सिद्धि	२२	२५८	सुमुख	५८	११३	सुका	४	२२
सिष्मल	१०५	७२८	सुमेधस्	११०	८०३	सुति	१८	२१२
सिष्मला	१०५	७२८	सुयामुन	१२८	२१०	सुदाक	५७	१०८
सिन्दूर	१९	६५४	सुधामुन			सष्ट	१०	१०२
सिन्दूरतिलक		६५५	सुर	३९	४८१	सष्टि	१०	१०२
			सुरभि	८७	४८९	सेनक	५७	१०८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
सेतु	१९	२१३	स्थिति	१८	३१०	स्वैर	३९	४८२
सेनानी	८५	४६५	स्थिर	३८	४७९	ह		
सेनापति	१२२	१३६	स्थिरद्वय	१३५	२९५	ह	१४७	२२
सेवक	५७	१०८	स्थिरा	३८	४७९	हस	४८	६०७
सेवन	८५	४६५	स्थूणा	१४	१५८	हम्	१४७	२४
सेव्य	३२	४०१	स्थूल	४२	५२८	हठ	११	१११
सैकतिक	११५	४१	स्थूलोद्भव	१३०	२३९	हताश	१०८	७६९
सैन्धव	१०७	७५३	स्थय	३२	४००	हनु	२५	२९५
सैन्य	३२	४०१	स्नान	२५	२९२	हन्त	१४८	३३
सैरन्ध्री	९९	६५६	स्नानचि-	१४५	३	हर	३९	४८२
सौदृ	१२	१३३	क्रिसक		४	हरण	६८	२४५
सोम	२९	३४५	स्नेह	४९	६१८	हारे	३९	४८२
सोमवल्क	११५	४२	स्पर्श	४५	५६८	हरिचन्दन	१४३	३९
सौकर्य	९१	५४३	स्पर्शन	८४	४३७	हरिण	६८	२४६
सौगन्धिक	११५	४३	स्पर्श	४५	५६८	हरिणी	६८	२४६
सौदामिनी	१२८	२१२	स्फार	३८	४७९	हरित्	१९	२१४
सौम्य	३३	४०१	स्फुट	१०	१०१	हरिताल	१३६	३१४
सौम्या	३३	४०२	स्फुटि	१०	१०२	हरिताली	१३६	३१४
सौरभ्य	९१	५४४	स्म	१४७	२२	हरिवाहन	१४३	४०
सौवर्चल	१३६	३१२	स्मृति	१९	२१३	हरेणु	६८	२४७
सौवीर	९९	६५७	स्यन्दन	८४	४५८	हर्मट	६३	१७५
स्कन्ध	२२	२५६	स्यमीक	५७	१०४	हर्मित	७५	३३७
स्फलित	७४	३२८	स्यमीका	५७	१०४	हर्षण	६८	२४७
स्तनन	८४	४५७	सुवन्ती	७१	२८१	हर्षयितु	१२८	२१२
स्तनयितु	१२८	२०८	सुव	४४	५५४	हलाहल	१३६	३१३
स्तम्ब	२६	३०९	सुवा	४८	५५४	हलिन्	२५	२९५
स्तम्भ	२७	३१७	सू	२	१४	हव	४४	५५४
स्तिमित	७५	३३३	स्रोतस्	४८	६०७	हविस्	४८	६०९
स्तोक	४	२२	स्व	२	१५	हसन	८५	४६६
स्तोम	२७	३१८	स्वज	८	७९	हसनी	८५	४६६
स्त्यान	२५	२८३	स्वप्न	२५	२९२	हसन्ती	७५	३३७
स्थपति	७४	३३०	स्वभू	२७	३१७	हस्त	१९	२१३
स्थानु	१४	१५८	स्वर्	२	१५	हास्तिकर्ण	११९	९६
स्थान	२५	२९२	स्वर	३८	४७७	हास्तिनी	८५	४६६
स्थाने	१४८	३९	स्वर	३८	४७७	हास्तिमल्ल	१३६	३१३
स्थापन	८४	४६१	स्वस्ति	१४८	३३	हा	१४७	२३
स्थापित	७५	३३३	स्वस्तिक	५७	१०४	हायन	८५	४६७
स्थाल	४२	५२८	स्वादु	२१	२४०	हार	३९	४८४
स्थाली	४२	५२८	स्वाप	२६	३०४	हारक	५७	१०९
स्थासक	५७	१०६	स्वामिन्	२५	२९४	हारिकण्ठ	११७	७३
स्थित	१८	२१०	स्वित्	१४७	२१	हारीत	७५	३३८
			स्वेद	२१	२४१	हार्य	३३	४०२

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
हाल	४२	५२८	हिरू	१४७	२७	हेति	१९	२१५
हाला	४२	५२९	ही	१४७	२३	हेमपुष्प	१२९	२१८
हि	१४७	२३	हीही	१५०	६१	हेमपुष्पक	१४०	१०
हिंसा	४८	६०९	हीन	२३	२७६	हेमपुष्पिका	१४०	१०
हिंस	३९	४८४	हीर	३९	४८५	हेमल	१०५	७२९
हिंसा	३९	४८४	हीरा	३९	४८५	हेरम्ब	८६	४७९
हिंशुनिर्वास	१४५	५७	हुडक्क	५७	१०९	हेरु	५७	११०
हिण्डन	८५	४६७	हुताश	१०८	७६९	हेला	४२	५२९
हित	१९	२१४	हुम्	१४७	२४	होले	४२	५२९
हिम	२९	३४६	हुच्छय	९१	५४५	है	१४६	९
हिमज	६१	१४९	हृदय	९१	५४६	हैमवती	१२२	१३६
हिमजा	६१	१४९	हृद्य	३३	४०२	हो	१४६	१०
हिमाराति	१२२	१३६	हृद्य	३३	४०३	होम	२९	३४७
हिरण	६८	२४८	हृद्या	३३	४०३	होमि	३९	४८५
हिरण्मय	१३१	२४०	हृपित	१०	१०३	होरा	३९	४८५
हिरण्य	६८	२४८	हृष्ट	७५	३३८	हौ	१४६	१०
हिरण्यरेतस्	१४५	५७	हृष्ट	१०	१०३	हृत्	४२	५३२
			हे	१४६	९	हृदिनी	८५	४६७

सर्वविधपुस्तकप्राप्तिस्थानम्--

जयकृष्णदास हरिदास गुप्तः--

चौखम्बा संस्कृत सीरिज आफिस,

विद्याधिलास प्रेस, गोपालमन्दिर के उत्तर फाटक, बनारस सिटी ।

॥ श्रीः ॥

अनेकार्थसङ्ग्रहस्य शुद्धिपत्रकम् ।

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
घ्यात्वाऽहर्तः	घ्यात्वाऽहर्तः	१	१
फिट्टे	किट्टे	२	३
शुक्लं	शुक्लं	४	२०
शोके मिषव	शोकेऽमिषव	४	२०
दुर्गो	दुर्गः	४	२४
याच्चाया	याच्चाया	५	४३
यागो	योगो	५	४४
पूजाविधा	पूजाविधा	६	५३
श्राघोऽपास्ती०	श्राघोपास्ती०	६	५६
शुच्छं	शुच्छे	७	६४
खटस्तृणे	खटस्तृणे	९	८७
चाटुधाटु	चटुधाटु	९	९०
ज्येष्ठा मे	ज्येष्ठा मे	१०	१०८
कर्णामयेऽध्वनौ	कर्णामये ध्वनौ	११	११४
स्तगिरे	स्तगरे	१२	१२५
जलेर्मा	जलेर्मी	१२	१२९
कीर्णक्षिप्ते	कीर्णः क्षिप्ते	१३	१३७
प्रथम	प्रमथ	१३	१३९
दृणाः	दृणः	१३	१४६
त्रेतायुगे	त्रेता युगे	१५	१७४
समतेऽर्चिते	संमतेऽर्चिते	१७	१९९
शान्तोदान्ते	शान्तो दान्ते	१८	२०३
योर्मुक्ता स्फो०	योर्मुक्तास्फो०	१८	२०७
न्हिष्टु	न्हिष्टु	२०	२३३
स्वेदो धर्मे	स्वेदो धर्मे	२१	२४१
स्याद्वाधस्तललिप्सयोः	गाध स्यात्स्ताघलिप्सयोः	२१	२४३
मेघ क्रतौ	मेघः क्रतौ	२१	२४९
गोपीवेधविशेषयोः	गोपीवेध्यविशेषयोः	२१	२५०
वधो	वयो	२१	२५०

अशुद्धम्	शुद्धम् ।	पृष्ठे	श्लोके
देवयोर्ना	देवयोनौ	२२	२५८
उष्माणस्तु	उष्माणस्तु	२२	२६२
सन्नत	सन्नत.	२४	२८०
पुत्रे नुजे	पुत्रेऽनुजे	२५	२९४
खपुमीसक	खपु सीसक	२५	२९९
कुम्भ्यु	कुम्भ्यु०	२६	३११
प्रावपवरके	प्रावपवरके	२६	३१२
वेष्मसमि०	वेष्मं समि०	२७	३१८
कृमि कृमि	कृमि क्रिमि	२७	३२२
वान्तेनले	वान्तेऽनले	२९	३४०
तु सारे	तुपारे	२९	३४६
स्यामि	स्वामि	२९	३४७
मम्प्राये	मालिनि (पाठभेदः)	२९	३४७
करेष्वा	करेष्वा	२९	३५०
दोसर	दासर	३०	३६०
शुमष	शुमवे	३१	३७०
स्यामैगमादिषु	स्यामैगमादिषु	३१	३७२
याम्या याच्या	याम्याऽवाच्या	३२	३९१
शूद्रासूनावुत्कट	शूद्रासूनावुत्कट	३३	४०८
मृद्ग्राण्डे	मृद्ग्राण्डे	३३	४०९
चक्रस्त्वम्ले	चुक्रस्त्वम्ले	३५	४३२
श्रुति	श्रुति	३५	४३६
हरित	हस्ति	३७	४५५
विघ्न	विघ्ने	३७	४५८
महे स्वरा	महेस्वरा	३७	४६६
कृष्णाग्रिष्ट्रीन्यो	कृष्णाग्रिष्ट्रीन्यो	३९	४९१
च विभेपजे	चव्यभेपजे, चविभेपजे	४०	४९४
गोकल्ले	गोकल्ले	४०	४९९
पल्ली च	पल्ली च	४१	५०८
फालि तु	फालं तु	४१	५११
मल्ल	मल्लो	४१	५१५
तेजनीस्पृषकयोरपि	तेजनीस्पृषकयोरपि	४३	५३८
श्रे	श्रे	४३	५४४

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
पुण्डरीकद्रुमे	पुण्डरीकद्रुमे	४४	५५१
सुवा, सुनि	सुवः सुनि (पाठान्तरम्)	४४	५५४
जनस्पृहयते	जनस्पृहायते	४५	५६६
बोले-लोप्रे	बोले लोप्रे	४५	५६८
प्रेषः	प्रेषः	४६	५७९
रदोऽत्र	रदोऽत्र	४७	५८८
कासः	कासः	४७	५९१
स्तम्बगुलच्छयोः	स्तम्बगुलच्छयोः	४७	५९१
मिथ्यपि चैवपि	मिथ्यपि चैवपि	४७	५९६
रासक्रीडासु	रासः क्रीडासु	४८	६०२
सहा हेमन्तमासयोः	सहा हेमन्तमासयोः	४८	६०७
गह्वरे	गह्वरे	४९	६१२
कर्णिका	कर्णिका	५१	१९
यातना नदी	यातना नदी	५१	२०
क्रमेदय	क्रमेदय	५१	१२३
ककुन्दरे	कुकुन्दरे	५१	२७
दैवज्ञे	दैवज्ञे	५२	३४
जारतो	जारजो (इत्यपि पाठः)	५२	३७
लेख्यस्य	लेख्यस्य	५३	४९
बालयोः	बालयोः	५४	६०
पालक	पालकः	५४	६२
अशुराज्या	अशुराज्या	५४	६७
सत्यकारेऽथ	सत्यकारेऽथ	५५	७३
शिष्य	शिष्य	५५	८२
हर्षुके	हर्षुले	५५	८३
धावकौ शुक्रौ	धावकशुक्रौ	५६	८५
ज्यामुभूच्छय	ज्यामु भूच्छय	५६	९१
काष्ठीपु	काष्ठीपुः	५७	१०२
स्वस्थे	सुस्थे	५७	१०३
सस्याक	सस्याम	५७	१०५
सदाकुर्वन्ने	सदाकुर्वन्ने	५७	१०८
तृणसङ्गयोः	तृणसङ्गयोः	५८	१२२
ख्यातिपरागयोः	ख्यात्युपरागयोः	५९	१२४

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
कुञ्जरं	कुञ्जरे	५९	१३०
कल्लोले	कल्लोले	६०	१३९
कनिकण्डेऽही	कनिकण्डेऽही	६०	१४०
मंदं केशे	मंदं केशे	६०	१४१
तैलयन्त्रेक्षुरिका	तैलयन्त्रे क्षुरिका	६०	१४५
क्षची	शर्दा	६१	१४९
वन्धिकणेऽपि	वन्धिकणेऽपि	६१	१५६
मलये	यमले	६१	१५९
भावाटो	भावाटो	६२	१६७
वसनादिना	वसनादिना	६३	१७५
पाठयूथिकयोरपि	पाठयूथिकयोरपि	६३	१७६
कारण्डो मधुकोशे	कारण्डो मधुकोशे	६३	१८२
कारण्ड वेदलाण्डके	कारण्डवे दलाण्डके	६३	१८२
गणिराज	गणिराज	६४	१९१
स्यादुपण	स्यादुपण	६५	२०१
मिक्षुकायस्य	मित्सु कायस्य	६५	२०३
बह्वृचादौ	बह्वृचादौ	६५	२१३
सरलेऽप्राचीने	सरलेऽप्राचीने	६६	२१६
घरणः	घरणः	६६	२१९
कण्ठरोगोमयोर्गवि	कण्ठरोगोमयोर्गवि	६७	२३३
वरणे	वरणो	६७	२३५
चाऽनर्तो	चाऽऽनर्तो	६९	२५८
वाशित्वे	वाशित्वे	६९	२६२
आपद्यपीक्षितं	आपद्यपीक्षितं	६९	२६३
ग्वर्था	सज्वा	७०	२७१
ताल्लि	ताल्लित	७०	२८०
प्रेयित	प्रीयित	७२	३००
वसुनिष्ठके	वसुनिष्ठके	७३	३१८
क्षुद्रवार्ताक्रियां	क्षुद्रवार्ताक्रियां	७४	३२५
कक्षान्तरे	कक्षान्तरे	७४	३२७
प्रथम	प्रमथः	७५	३४५
प्रथमा	प्रमथा	७५	३४५
शमयुः	शययः	७६	३४९

शुद्धिपत्रकम् ।

५

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
सम्बद्धार्थे	सम्बद्धार्थे	७६	३५०
कालसीसविलेख्यपि	कालसीसविलेख्यपि, कालसीभिः विलेख्यपि च	७७	३६९
ककुमदुमे	ककुमदुमे	७८	३८१
जाज्ञकतरो	जोहकतरो	७९	३९२
कैलीन्धे	कौलीन्धे	८०	३९८
जनन्यपद्यामोषधी	जनन्यपद्यामोषधी	८०	४०५
दशनं	दशनं	८१	४१०
जले	राढे	८२	४२६
नीलीगुहासु	नीलीगुण्डासु	८२	४३२
रम्येव	रम्ये	८२	४३५
वनस्याऽभिप्रतारके	वनस्या विप्रतारके	८३	४४०
जीर्णशीर्णार्द्रं	जीर्णशीर्णार्द्रं	८३	४४३
विषयिद्वीके	विषयि द्वीके	८३	४४८
मदनद्रुमे	मदनद्रुमे	८४	४५१
स्नानयोगयोः	स्नानयागयोः	८४	४५६
त्वष्ट्र	त्वष्ट्र	८५	४६४
अनूप	ऽनूप	८५	४६७
हायनोऽवि	हायनोऽर्वि	८५	४६७
वीणाकशिपु	वीणा कशिपु	८५	४७१
ऽन्धो	ऽन्धो	८५	४७३
शीतकुम्भे	शीतकुम्भे	८६	४८४
निषद्यतिषु	निषद्यतिषु	८७	४९७
अहार्या	अहार्यो	८८	५०९
जययु	जटायु	८९	५१८
भूमिजम्बा	भूमिजम्बा	८९	५२०
बालेयस्तु	बालेयस्तु	९०	५३५
संनयस्तु	सन्नयस्तु	९१	५४३
सामर्थ्ययोत्थे	सामर्थ्य योग्ये	९१	५४३
आवरणेऽशने	आवरणेऽशने	९२	५५४
क्रकचे	क्रकचे	९२	५६२
कन्दरोऽङ्कुशे	कन्दरोऽङ्कुशे	९२	५६२
सटी	शटी, शढी	९३	५६७

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
किशोरी	किशोरो	९३	५७३
छन्दविशेषे	छन्दोविशेषे	९४	५८६
या	यथा	९४	५८८
रयाने लम्पापटद्	ख्यानलम्पापटद्	९५	५९४
तमिन्ना	तमिन्ना	९५	५९५
धन्याकं	धान्यक	९५	५९६
गुड्द्या	गुड्द्या	९५	६०२
तित्तौ वान्तिकेऽम्बुदे	तित्तौ वातिकेऽम्बुदे	९६	६११
वरुवके	मरुवके	९६	६१२
बल्लर कुञ्जमञ्जयोः	बल्लर कुञ्जमञ्जयोः	९८	६३३
नागरे	नारगरे	९८	६३८
विहारस्तु	विहारस्तु	९८	६३८
रसलायां	रसालायां	९८	६४०
समूह	समूहे	९८	६४०
बौद्धमतभेदे	बौद्धमतभेदे	९८	६४१
मत्स्यैरागिरि	मत्स्यैरागिरि	९८	६४२
शम्परी	शम्परी	९८	६४२
बन्हावरालः	बन्हावरालः	१००	६५८
स्यादुपद्रवे	स्यादुपद्रवे	१००	६५९
चक्रला	चक्रला	१०१	६८४
तरल	तरला	१०२	६८९
निर्मले	निर्मला	१०२	६९५
नेपाली	नैपाली	१०२	६९६
तलाङ्गुलि	तलाङ्गुलि	१०२	६९७
अनिल	अनिले	१०३	७००
द्विरदज्वले	द्विरदज्वरे	१०३	७००
चन्हा	बन्हा	१०३	७०४
पोतकिस्त्रायां	पोतकिस्त्रायां	१०३	७०७
रमिले	रामिले	१०४	७१७
शवलं	शम्बलं	१०४	७२२
सुवेत्तप्रणते	सुवेत्त प्रणते	१०५	७३९
कियले	किसले	१०६	७४१
वाटवाये	वटवाये	१०६	७४९

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
विमवा	विमवो	१०६	७५७
सुखवी	सुपवी	१०७	७५२
स्यादुपांशुर्विजने	स्यादुपांशु विजने	१०७	७५५
शटी	शटी	१०७	७६२
गरुडं	गरुडे	१०७	७६३
सदेष्टाऽन्तिक	सदेष्टोऽन्तिक	१०८	७६७
गोरक्षा	गोरक्षो	१०८	७७६
रक्षाक्षी	रक्षाक्षो	१०९	७८३
श्रवणेच्छयोः	श्रवणेच्छयोः	१०९	७८५
उद्वासः	उच्छ्वासः	१०९	७०९
बीमत्से	बीमत्सो	११०	७९४
निर्यूहो	निर्यूहो	१११	८०८
वराहो	वराहो	१११	८११
मुस्तौ	मुस्ते	१११	८१२
पद्मबीजकोशे	पद्मबीजकोशे	११४	३२
विनायके	विनायको	११४	३३
विदूषके	विदूषको	११४	३४
अग्निमुखो	अग्निमुखो	११५	४३
शिखीमुखो	शिखिलेखा	११५	४३
अपवर्गः स्त्याग	अपवर्गस्त्याग	११५	४७
अयोधिक्षट	अयोधिक्षट	११६	५९
अवे(?)दास्या	अवे दास्या	११६	६५
देवदारुमेऽपि	देवदारुमेऽपि	११७	७२
अप्याहृतः	अप्याहृतः	११८	७६
पीलुपण्यौषधी	पीलुपण्यौषधी	११९	८९
जीवनिरपेक्ष	जीवनिरपेक्ष	११९	९८
मन्त्रेण प्रोक्षत	मन्त्रेण प्रोक्षित	१२०	१०८
प्रधूमिता	प्रधूमिता	१२१	११९
मर्कट	मर्कट	१२२	१२६
वैजयन्ती गुहे	वैजयन्तो गुहे	१२२	११३
आकालन	आकालनं	१२५	१६५
स्वेच्छाचारिणि	स्वेच्छाचारिणि	१२५	१७३
नागाक्षिना	नागाक्षिना	१२६	१८१
न्याससमर्पणे	न्यासार्पणेऽपि च (पाठान्तरम्)	१२६	१८२

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठे	श्लोके
मातुधानो	मातुधानो	१२७	१९२
विरोचने	विरोचनो	१२७	१९५
सप्रेषणो	सप्रेषणे	१२७	१९८
विदारी गन्धिकौ	विदारीगन्धिकौ	१२७	२००
समापन्नं	समादान	१२८	२०५
महजन्वा[?]	मेहजन्वा	१२८	२११
हर्षहित्स्व	हर्षयित्स्व	१२८	२१२
अवलेपो	ऽवलेपो	१२८	२१२
अभ्यागमः	ऽभ्यागमः	१२९	२२०
अभिमरो	ऽभिमरो	१३१	२४०
वाणीशारिकयोरपि	वाणीशारिकयोरपि	१३२	२५६
धुरन्धरो धुर्ये	धुरन्धरो धुर्ये	१३३	२६९
प्रतिकार	प्रतीकार	१३३	१७२
पूर्णापात्र तु	पीतसारस्तु	१३३	२७९
माहिष्यात्करिण्यां	माहिष्यात्करिण्यां	१३४	२८६
चक्रवाले	चक्रवालो	१३५	३०१
मृत्युफल	मृत्युफलो	१३६	३०९
ऽप्यथपरि०	ऽप्यथ परि०	१३७	३१९
पराशवो	पारशवो	१३७	३१९
परिवेशस्तु	परिवेशस्तु	१३७	३२७
रथस्याधोदाशुणि	रथस्याधो दाशुणि	१३८	३३१
परिवेषः	परिवेषः	१३८	३३४
वातरूपः	वातरूपः	१३८	३३७
विधावात्मनि-	विधावात्मनि	१४१	११
काश्मीरजन्मनि	काश्मीरजन्मनि	१४३	३३
इत्येष	इत्येष	१४५	५७
मातुलपुत्रको	मातुलपुत्रको	१४५	२
तामरंढकः	लतामरंढकः	१४५	२
वर्णविलोढक	वर्णविलोढक	१४५	३
मोक्षेऽन्तर्भावे	मोक्षेऽन्तर्भावे	१४७	१५
स्वित्परिप्रप्त	स्वित्परिप्रप्त	१४७	२१
परिध्याधानु०	परि व्याधानु०	१४९	५१
अन्तरेणा०	ऽन्तरेणा०	१५१	६७

३३ श्रुत्यन्तसुरद्रुमः । (द्वैताद्वैतदर्शन) श्रीमत्पुरुषोत्तमप्रसादविर-
चितः । श्रीनिम्बार्काचार्यकृतस्य सविशेषनिर्विशेषकृष्णस्त-
वराजस्य व्याख्येयम् । तथा—

* श्रुतिसिद्धान्तमञ्जरी । (द्वैताद्वैतदर्शन) । श्रीब्रजेश्वरप्रसादकृता ।
श्रीनिम्बार्काचार्यकृतस्य सविशेषनिर्विशेषकृष्णस्तवराजस्य
व्याख्येयम् । (नं० १३५, १३६, १४१) मूल्यम् रु० ४—८—०

३४ चतुर्विंशतिमतसंग्रहः (धर्मशास्त्र) श्रीमद्भोजिदीक्षितकृतः । (नं०
१३७, १३९) खण्डे २ मूल्यम् रु० ३—०—०

३५ श्रीविद्वन्मण्डनम् । (शुद्धाद्वैतसम्प्रदाय) श्रीविठ्ठलनाथदीक्षित-
कृतः । गोस्वामिश्रीपुरुषोत्तमजामहाराजकृतसुवर्णसूत्राख्य-
व्याख्यासहितम् (नं० १४३, १४४) खण्डे २½ मूल्यम् रु० ३—८—०

३६ सांख्यायनगृह्यसङ्ग्रहः । (कर्मकाण्ड) श्रीपण्डितवासुदेवकृतः । तथा—

* कौपीतकिगृह्यसूत्राणि (कर्मकाण्ड) (नं० १४५) मूल्यम् रु० १—८—०

३७ महासिद्धान्तः । (ज्यौतिष) श्रीभार्यभट्टकृतः । म० म० पण्डित
श्रीसुधाकरद्विवेदिकृतटीकासहितः । (नं० १४८, १४९, १५०)
खण्डानि ३ मूल्यम् रु० ३—६—०

३८ न्यायलीलावती । (वैशेषिक) श्रीन्यायाचार्यवल्लभकृता । (नं०
१५१) मूल्यम् रु० ०—८—०

३९ ज्यौतिषसिद्धान्तसङ्ग्रहः । (ज्यौतिष) यत्र सोमसिद्धान्तः ब्रह्म-
सिद्धान्तः पितामहसिद्धान्तः वृद्धवशिष्टसिद्धान्तश्च (नं० १५२,
१५४) खण्डे २ मूल्यम् रु० २—४—०

४० लीलावती । (ज्यौतिष) श्रीभास्कराचार्यविरचिता । म० म० पं०
श्रीसुधाकरद्विवेदिकृतटिप्पणीसहिता (नं० १५३) मूल्यम् रु० १—८—०

४१ बीजगणितमव्यक्तगणितं वा । (ज्यौतिष) श्रीभास्कराचार्यविर-
चितम् । म० म० पं० श्रीसुधाकरद्विवेदिकृतोपपत्तिटिप्पणीस-
हितम् । म० म० पं० श्रीमुरलोधरशर्म विरचितलघूपपत्तिविशिष्ट-
टिप्पणीनवीनाव्यक्तगणितोपयोगिप्रक्षिप्तविषयोपेतम् । (नं०
१५९) मूल्यम् रु० २—०—०

जयकृष्णदास, हरिदास गुप्तः—

चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस विद्याविलास प्रेस,
गोपालमन्दिर के उत्तर फाटका बनारस सिटी ।

काशीसंस्कृतसीरीज-ग्रन्थमाला ।

इयं काशी-संस्कृतग्रन्थमाला विभागशः प्रकाशिता भवति । एतस्या प्राचीनाः नवीनाश्च
दुर्लभाः सुलभाश्च अत्युपयुक्ता संस्कृतग्रन्थाः काशिकराजकीयसंस्कृतपाठशालीयैः
पण्डितैरन्यैरपि विद्वद्भिः सङ्गोषिता कमेण संमुद्रिता भवन्ति । अस्यां
प्रकाश्यमाणानां ग्रन्थानां मूल्यं सूचीपत्रे प्रकाशितं वर्तते ।

- १ नलपाकः नलविरचितः । संपूर्णः (पाकशास्त्रम् १) रु० १-८
- २ संक्षेपशारीरकम् । रामतीर्थस्वामिकृतान्वयार्थबोधिनीटीका-
सहितम् । (वेदान्तं १) रु० ८-०
- ३ वैशेषिकदर्शनम् । पं० श्रीदुण्डिराजशास्त्रिकृतविवरणोपेताभ्यां
प्रशस्तपादभाष्योपस्काराभ्यांसमन्वितम् (वैशेषिकं १) रु० २-०
- ४ श्रीसूक्तम् । विद्यारण्यपृथ्वीधरश्रीकण्ठाचार्यकृतभाष्यत्रयेण
ट्रिप्पण्या च समलङ्कृतम् । (वैदिकं १) रु० ०-६
- ५ लघुशब्देन्दुशेखरः (भैरवी) चन्द्रकलाटीकासहितः-प्रथम
भाग अव्ययीभावान्तः । (व्याकरणं १) रु० ५-०
- ५ लघुशब्देन्दुशेखरः (भैरवी) चन्द्रकलाटीकासहितः तत्पुरुषादि-
समाप्तिपर्यन्तः । द्वितीय भाग (व्याकरणं १) रु० ८-०
- ६ कारिकावली मुक्ता० दिन० राम० शब्दखण्डसहिता तथा "गुण-
निरूपणदिनकरीय" महामहोपाध्याय पं० श्रीलक्ष्मणशास्त्रि-
कृतव्याख्यासहिता । (न्यायं १) रु० ६-०
- ७ पञ्चीकरणम् । चार्तिकामरणालङ्कृतचार्तिकटीकया-तत्त्वचन्द्रि-
कासमेतविवरणेन च समन्वितम् । (वेदान्तं २) रु० ०-८
- ८ अलङ्कारप्रदीपः । श्रीविश्वेश्वरपाण्डेयनिर्मितः । (काव्यं १) रु० ०-८
- ९ अनङ्गरङ्गः । महाकविकल्याणमल्लविरचितः । (कामशास्त्रं १) रु० ०-१२
- १० जातकपारिजातः । श्रीवैद्यनाथशर्मणा विरचितः । (ज्यो० १) रु० २-०
- ११ पारस्करगृह्यसूत्रम् । कात्यायनसूत्रीयश्राद्ध-शौच-स्नान-भोजन-
कल्पसहितम् । (कर्मकाण्डम् १) रु० ०-८
- १२ पुरुषसूक्तम् । सायणभाष्य-महीधरभाष्य-मंगलभाष्य-नि-
भ्यार्कमतभाष्यचतुष्टयसहितम् । (वैदिकं २) रु० १-४
- १३ श्रीमत्सनत्सुजातीयम्-श्रीमच्छङ्करभगवत्पादविरचितभाष्येण
नीलकण्ठीव्याख्यया च संवलितम् । (वेदान्तं ३) रु० १-४
- १४ कुमारसंभवमहाकाव्यम् । महाकवि श्रीकालिदासवि० । सखीवनी
दिशुद्धितैपिणी-टीकाद्वयोपेतम् सम्पूर्णम् । (काव्यं २) रु० १-८
- १५ श्रुतयोर्विशुद्धोद्देशः । आनन्दवार्द्धिर्नातात्पर्यप्रकाशाख्यसंस्कृत-
भाष्योटीकासहितः । (छंदः १) रु० ०-६
- १६ कारिकावली । मुक्तावली-न्यायचन्द्रिकाटीकाद्वयसहिता सट्टि-
प्पण्या । (न्यायं २) रु० १-०

